KAZLŲ RŪDA | PATRIOTIZMO MEKA

ALGIMANTAS LELEŠIUS

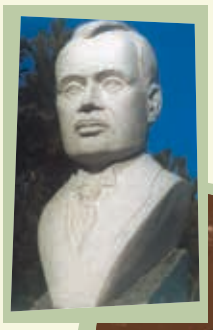

PATRIOTIZMO MEKA

KAZLŲ RŪDA

ALGIMANTAS LELEŠIUS

ALGIMANTAS

LELEŠIUS

PAKO VALANDA
LEIDYKLA / SPAUSTUVĖ
Marijampolė, 2023

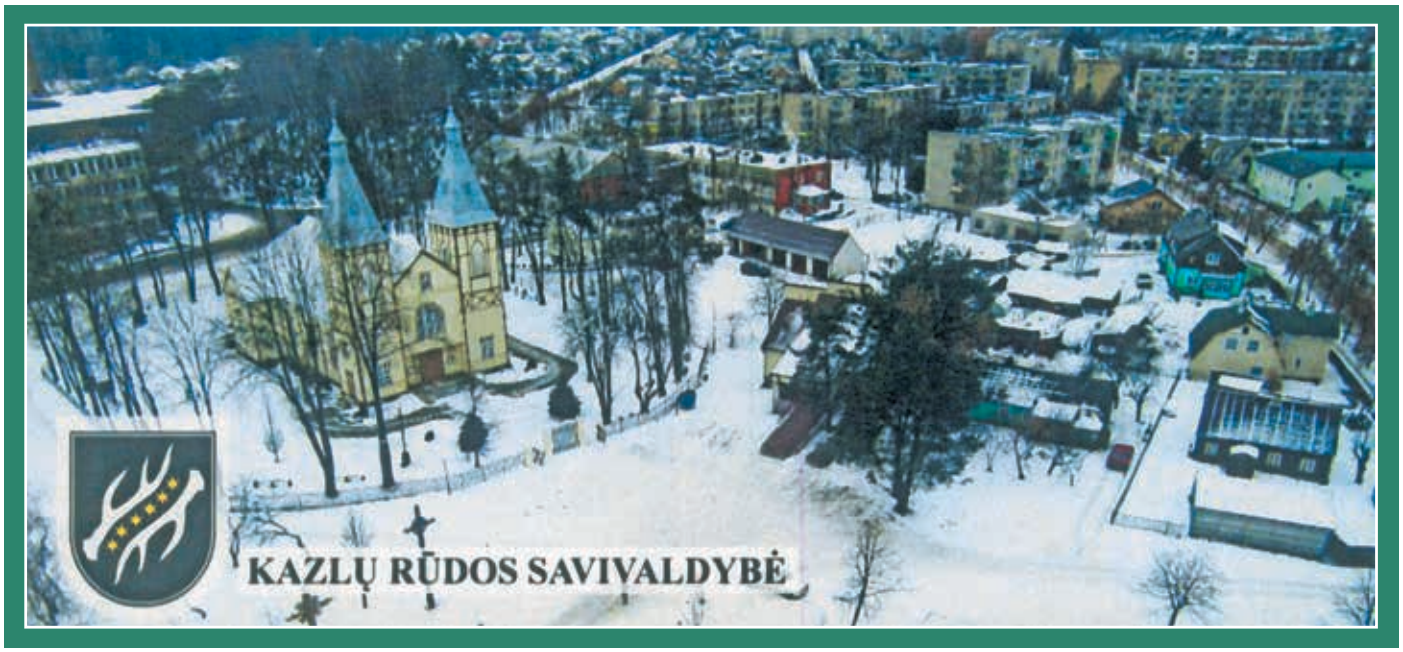

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt

ISBN 978-609-422-209-2

© Algimantas Lelešius, 2023
© Leidykla-spaustuvė „Piko valanda“, 2023

Kazlų Rūda – beržai, pušelės, smėlis
Ir semaforo akiniai žali.
Kaip iešmininkas šviesų žiburėlį
Tave nešu gyvenimo kely.

Albinas Venskūnas

Bronislavas Algimantas Lelešius
1941m. tremtinys, šaulys,
apdovanotas Sausio 13-osios Atminimo medaliu

Iš autoriaus prisiminimų knygelės „Atgimimo pašauktas“

1941 metų tremtinė Domicelė Kališiūtė-Lelešienė su sūnumi Algimantu. Altajus, 1949 m.

1941 metų politinis kalinys, buvęs Sasnavos (Marijampolės apskr.) policijos nuovados viršininkas Pijus Lelešius, gimęs 1898 m. Gudinės k., Javaravo vlsč., Marijampolės apskr., žuvęs 1942m. sausio 4d. Rešotų lageryje, Krasnojarsko krašte. P.Lelešiui 2009 m. po mirties buvo suteiktas kario savanorio statusas.

„Tvirtinu“
Operatyvinės tarnybos
narys (parašas)

Trėmimo nuosprendis

1941 m. birželio 15 d., Marijampolės m.

Aš, Valstybės saugumo operatyvinis įgaliotinis seržantas Jėžkov, išnagrinėjęs gautą Valstybės saugumo organų 1941 m. birželio 14 d. suimto Pijaus Lelešiaus, Juozo, kaltinamąją medžiagą, nustačiau:

Pijus Lelešius, Juozo, g. 1898 m., suimtas kaip buvęs Sasnavos policijos nuovados viršininkas, vykdęs šias pareigas nuo 1936 m., buvo karinės fašistinės organizacijos „Šaulių sąjunga“ narys. Jo šeima, susidedanti iš: 1) žmonos Domicelės Kališiūtės-Lelešienės, Vinco, g. 1909 m.; 2) sūnaus Bronislavo Algimanto Lelešiaus, g. 1939 m., yra socialiai pavojinga.

Siūlau šeimą suimtojo Pijaus Lelešiaus, Juozo, susidedančią iš dviejų narių, kaip socialiai pavojingą ištremti už Lietuvos TSR ribų.

Valstybės saugumo oper. įgaliotinis seržantas Jėžkov (parašas)

„Sutinku“ LTSR Valstybės saugumo liaudies komisariato Marijampolės valsčiaus valdybos viršininkas Petrikas (parašas)
LTSR Valstybės saugumo liaudies komisariato trečiojo skyriaus viršininko pavaduotojas Bogoduch (parašas)

Skiriu brangiausiam, ką turiu –
šviesiam tėvų Domicelės Kališiūtės-Lelešienės
ir Pijaus Lelešiaus atminimui

EILIUOTI TEKSTAI

Išgelbėjai mane, mieloji mama,
Išsaugojai skaistykloje tremties.
Nekartą nelaboji gviešės
Uždėt kaulėtą ranką ant peties.

Atlaikėm, grįžome
Į savo kraštą
Nelaukiami valdžiažmogių piktų
Sulaukėm Atgimimo ir savos valstybės.
Skaudu, kad nesulaukei, mama, tu.

A. Lelešius

Visų šventųjų dieną

Šiandien, Visų Šventųjų dieną,
Ateikit atminties erčion,
Brangiųjų vėlės.
Teišnyksta siena
Tarp mūs ir mirusiųjų.
Ateikit čion...
Manasis tėve, kaliny Rešotų,
Tiktai metus mes buvome kartu,
Ir, tremtiny, kursai ledynų plotuos
Žuvai prie Laptevų.
Lyg pragaro vartus atvėrė jums lemtis
Dar šitame pasauly...
– – – – – – – – – – – – – – – – – – –
O angele, sakyki, kuo gi mes kalti?
Šventųjų vėlės ir juodoji saulė...
Būtis ir nebūtis šiandieną taip arti...

A. Lelešius

Juodasis Birželis

Tą Juodą Birželį,
Tą negandų metą,
Tremtin vežė šalį
Rytų azijatai.

Jie sapną nutraukė
Nakčia įsibrovę
Ir vežė prie traukinio
Mus – gyvąjį krovinį.

Vagonan įgrūdo
Be ceremonijų,
Nelaimė užgriuvo –
Laisvė agonijoj.

Į Ry-tus, į Ry-tus –
Bilsnojo vis ratai
Ir ašaros ritos, –
Už ką – nesupratom.

Tvanku lyg skaistykloj
Vagono irštvoj...
Oro pristingam,
Čia gimsta ir miršta...

Už ką tu, likime,
Mus nukryžiuoji?
Balsas užkimęs
„Mariją“ kartoja.

Ar grįšim? Kas žino?..
Tėvynę praradę...
Duok, Viešpatie, žinią –
Šnabždame maldą.

Sibiro eglutė

Baltos snaigės vėjy laigo,
Sunkiai brendam iš pusnies...
Nešamės Kalėdoms eglę –
Džiaugsmą vaikiškos širdies.

O aplink kolonos medžių, –
Jie sargyboj amžinoj,
Lyg šventovėj maldą kužda
Iškilmingoje tyloj.

Štai jau eglė parėdyta,
Nors kukloki apdarai.
Tremtyje tas šventas rytas
Tarsi atminties kerai...

Laptevų jūra

Laptevų jūra,
Laptevų jūra...
Saulė poliarinė –
Ne gintarinė.
Žėrinti saulė –
Šalti spinduliai.
Laptevų jūra,
Laptevų jūra...
Baltas peizažas –
Juoda neviltis...
...Motinos rankos
Glaudžia vaikelį...
Angele sarge,
Kam mus palikai?
Ašaros lašas
Lyg švytintis perlas...
Meilės grumtynės
Su pragaištim.
Kūdikio žvilgsnis
Perveria širdį,
Kūdikio žvilgsnis
Paneigia mirtį.
Stingstantys žodžiai –
Malda paskutinė...
Motinos akys –
Tai meilės ugnelės
Savo vaikeliui...
...Už ką tu, gimtine,
Azijos ordų
Kentėt prikalta
Prie kryžiaus likimo?..
Saldžioj nebūty
Kančios aprimę,
Vėlės pakyla
Dausų viešpatijon...
Laptevų jūra,
Laptevų jūra...
Rūsčiosios bangos.
Ledo kapai.
Laptevų jūra,
Laptevų jū...

Laimingą Domicelės Lelešienės gyvenimą prieškario Nepriklausomoje Lietuvoje greitai pakeis niūri Sibiro tremties skaistykla ir vyro žūtis sovietiniame konclageryje.

Tremties dienų draugui
Vytui Miliauskui

Nors primesta, vis tiek Tėvynė...
Tremtis Altajuj, vargo žymės...
Mieli kalneliai, melsvas sniegas...
Vaikyste mūsų, kur nubėgai?
– – – – – – – – – – – – – – – – – –
Ne vien tik žodžiai atgaivina
Draugystę tolimą nuoširdumu.
Tremties dienų prisiminimų kinas,
Lyg sukamas atgal, sugrįš į mus:
Štai ten, krašte vaizduotės, mūsų pėdos,
Aplink – vaikystės vasaros, šalia –
Ožkų banda skambiam šile,
O mes – jos piemenys – linksma dalia.
Ir linksmos žiemos, šerkšnas jas parėdo, –
Paveikslas, kur įžengti nevalia.
Tai primesta gimtinė – Azija,
Užbūrus Rerichą didžia paslaptimi.
Lyg šauksmą tolimą atrasi ją,
Kurs ligi galo bus su tavimi.

*Eilėraštis perskaitytas paminklo atidengimo proga tremtinių brolių **Vinco** ir **Pijaus Bielskų** tėviškėje (Balsupiuose, Marijampolės sav.)*
1998 m. spalio 25 d.
Paminklą pastatė Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius

Lyg akmenis iš laukų
Iš užmaršties priverstinės
Renkam paniekintos
Savo istorijos
Įvykį, datą ir faktą.
Ir lipdom lyg Mindaugas
Savąją Lietuvą
Iš kryžių, paminklų ir obeliskų,
Statom juos žuvusiems, niekintiems,
Ištremtiems iš Tėvynės.
Turim skubėti,
Nes laikas nelaukia,
Nes virstame patys
Taip pat pamažu praeitim...

Laisvės kovų dalyvei
Antaninai Mikalonienei

Kovos už laisvę erškėčiuotą kelią
Tu nuėjai su Lietuva širdy,
Paniekinusi priešo pragaištingą galią.
Teošia Sūduvos berželiai
Tau gražią sakmę, kaip Dzūkijoj.
Palikus žemiškąją šalį
Keliauk Aukščiausio viešpatijon.

Atsisveikinimas

Politiniam kaliniui
Algirdui Želenekui

Tavy – mažytėje dalelėje tautos –
Kova, kančia, viltis atsikartos.
Likimo broliai partizanai...
Palaidota jaunystė Džezkazgane,
Namo grįžimas ir laukimas.
Ir štai išaušta Atgimimas.
Mes vėl laisvi. Net ir mirtis negali
Užtemdyt stebuklingos laisvės galios.
Ilsėkis laisvas laisvoje šaly,
Tešviečia tau ten laisvės spindulys.

Laisvės kovų dalyvei
A. Lakickienei

Miela kovotoja už laisvę,
Tavęs jau nėr. Bet atminty gyvena
Žalia giria, bičiuliai partizanai
Iš įstabaus tavo kovos romano, –
Jį parašei gyvenimu drąsiu...
Palaimink mus iš dangiškų dausų.

Atsisveikinimas

Politinei kalinei
Vincentai Čibirkienei

Vincenta, tauri lietuvaite,
Jaunystės aušroj –
Erškėčiuotasis kraitis,
Lagerių zonos – tavo likimas...
Tai mūsų tautos
Skaudus atminimas,
Pranokstantis mirtį
Herojiškos tavo kartos.

Politinės kalinės
Valerijos Štreimikienės 80-mečiui

Miela Valerija,
Aukštaitiškoji siela,
Pritapusi Kazlų Rūdos miškų erdvėj.

Gal vien tik debesėlių sėliai
Tau mena tėviškę ir vėjas,
Siūbuojantis pušų kamienus,
Kaip Vajasiškyje,
Kur liko krykščianti vaikystė...
Po to jaunystė už spygliuotų aptvarų...
Bet viską atlaikei
Tarsi pagairių vėjų liepa,
Mus burianti per kaitrą ir per lietų.

*Partizano **Vyto Masikonio** 85-mečiui*

Vytautai, mielasis partizane,
Kovojai pokary su priešais Lietuvos
Ir artinai mūs pergalės gadynę...
Tarsi rikiuotėj būtum vėl,
Dabar kovoji tu,
Nerimstantis Tėvynės sarge,
Piketais, mitingais, drąsiom kalbom
Už patriotinę mokyklą,
Kada kiti seniai pavargę...
Proga garbingo jubiliejaus
Priimki sveikinimo žodį,
Lai bendražygių artuma
Tave ir džiugina, ir guodžia.

Nubalsavo lietuvaičiai

Nubalsavo lietuvaičiai
Be gėdos, be sąžinės,
Prieš pasaulį savo vardą
Dar kartą pažemino.

Iš rytų šalelės
Saulelė tekėjo...
Tundros sūnui mūs rinkėjai
Valdžią patikėjo.

Patapšnoja jis per petį,
Žeria pažadus be skaičiaus...
Ir apkvaišta nuo šamano
Čiabuvėliai lietuvaičiai.

Lietuvėle, Lietuva,
Gintarine gracija,
Ką padarė su tavim
Okupacija...

Seimo langų daužytojui

Ne visai išsivystęs padare,
Suprantu tavo sunkią padėtį:
Kumštis didelis, smegenys mažos, –
Ir taip knieti kažkam duoti grąžą...
Bukas įniršis, adrenalinas,
Ir štai aidi klyksmas laukinis –
Tai lauktasis dužimo momentas!
(Urvažmogio argumentas).

Liaudies poringė apie Ignalinos elektrinę ir lempą žibalinę

Ignalina, Ignalina,
Tai ironija likimo:
Ją „blogiečiai“ mums pastatė,
O „geriečiai“ atima.
O kaimynai apie mus:
„Kaip lietuvis – taip ir glušas...“
Gal ten eurokipšas pluša?
Buvo dar taip neseniai
Energetinis gigantas,
O dabar jis eurotrenktas:
Jau uždarė pirmą bloką
(Ponas Briuselis įsakė),
Greitai antrą uždarys,
Nes visai prarado protą.
Iš giganto greit pavirs
Energetiniu nykštuku –
Tai vis eurokipšo triukai.
Greitai tam eurokvaileliui,
Vargetėliui lietuvaičiui,
Teks lyg elgetai prie kelio
Kaimynų nuolat maldauti:
„Mus užjauskit... sunkūs metai,
Duokit mums nors kilovatą,
Kol nupirksim žibalinę...“
Ignalina, Ignalina,
Tai ironija likimo:
Ją „blogiečiai“ mums pastatė,
O „geriečiai“ atima.

Liepos 6-ajai

Nuo Mindaugo narsaus žilų laikų atėjus
Pro amžių ūkanas beribes,
Atgimusi lyg feniksas gyvuok
Širdy mūs, Lietuvos valstybe.

Bet, Viešpatie, koks kelias akmenuotas
Pabudusiems lyg iš letargo miego.
O kaip toli svajonių žalias guotas
Mums, tirpstantiems Europoje lyg sniegas.

Istorija, ir kas tu mums esi?
Ar pamotė pikta, o gal rūstus likimo dievas?
Mūs ateitis lyg debesy,
Nežinomybėj mūsų dienos.

Tačiau vis tiek, karšta malda,
Sustiprink mus tautos kelionėj
Į laiko tolumas, kur slypi
Gal pažadėtos žemės kloniai.

Mindaugo vėlės iškvietimas

Karaliau Mindaugai, tai tavo karūna
Pro šimtmečius mums švyti lyg stebuklas.
Pagonių alke priešo kariauna,
Garsai kautynių, tarsi nenutrūkę
Lig šių dienų, kai vėl mūs Lietuva,
Lyg prisiminusi aną gadynę,
Atgimus protėvių dvasia tokia sava,
Minia beginkle apsigynus
Nuo naujo priešo, lig dantų ginkluoto.
Dabar ar apsigins, įtempus protą,
Nuo savižudiško tautos nykimo
Šiltam pilve eurobanginio?
– – – – – – – – – – – – – – – – – – –
Karaliau Mindaugai, kaip mums išmokti
Vienybės meno, nepakėlus kardo,
Kaip įrašyt pačius save pranokus
Į savo sielą tą įstabų vardą – LIETUVA?

Jeigu būtume...

Jeigu būtume lietuviai
Homoseksualai,
Mumis džiaugtųsi Europa,
Būt dosni be galo.

Ignalinos elektrinės
Ne tiktai ji neatimtų,
Pastatytų mums dar vieną
Ir elektros tiltą.

Nekainuotų mums nė cento
Tos statybos brangios.
Viską apmokėtų klerkai
Iš Europos Sąjungos.

Nes labai Europa myli
Mažumas visokias,
Myli ir globoja,
Ir padėti trokšta.

Būtų Lietuvoj pigiausia
Elektra pasauly.
Džiaugtumės, kad esam
Homoseksualai.

Žalgiris

Eiliuota mūšio kronika

Tūkstantis
Keturi šimtai dešimtųjų
Liepos penkiolikta.
Kautynių vieta –
Griunvaldas –
Žalgirio mūšio laukas.
Priešpriešiais stovi
Kariuomenės dvi:
Jogailos ir Vytauto.
Lenkai, lietuviai,
Čekai, totoriai,
Smolensko pulkai,
Iš viso karių mūsų –
Dvidešimt tūkstančių.
Jie pasiruošę kautynėms.
Priešais – rikiuotė
Vokiečių ordino.
Kryžiuočių kariuomenės
Linijos (trys).
Grėsmingai atrodo
Šarvuotieji broliai,
Samdyti kariai
Iš Europos kraštų, –
Šiek tiek jų mažiau,
Bet ginkluotė geresnė.
Jiems vadovauja
Didysis magistras
Ulrichas Jungingenas.
Kairysis jų sparnas –
Prieš lietuvius,
Jų vadas – tai maršalas
Fridrikas Valenrodas.
Dešinysis – prieš lenkus,
Jam vadovauja didysis
Komtūras Konradas
Lichtenšteinas.
Delsia Jogaila – tikis derybų.
Įšventina riterius, klausos Mišių.

Atvyksta heroldai,
Įteikia du kalavijus:
Jogailai – vieną, Vytautui – kitą.
„Nevenkite mūšio“, –
Lyg akmenį sviedžia.
Ir Vytautas ryžos, –
Jis pulti įsako lietuviams
Ordino kairjį sparną.
Kiek pavėlavęs Jogaila įsako
Stot lenkams į mūšį.
Ir trečiąją eilę
Metė magistras
Prieš lietuvius –
Sunki raitija,
Šarvai geležiniai
Lyg pragaro jėgos
Prieš lietuvius.
Jie kertasi narsiai,
Nors daug labai žūsta
Už karžygio garbę
Mūšio lauke.
Kardas į kardą,
Plienas į plieną,
Lyg paskutinio
Teismo dieną.
Garsai metaliniai,
Mirštančių klyksmas,
Žvengimas skardus žirgų –
Pragaro triukšmas,
Mirties gaudesys,
Jos šmėklos triumfo diena.
Galinga jėga –
Lenkų sunki raitija –
Užgula priešo
Dešinį sparną.
O sparnas lietuvių
Jau silpti pradėjo,
Nes tūkstančiai žuvo
Nuo Ordino riterių
Plieno lavinos.
Trauktis lietuviams –
Įsakymas Vytauto:
Išsaugot karius
Reik lemiamam smūgiui
Ir darniąją gretą kryžeivių
Bandyt išardyti.
Tai puikiai pavyksta.
Dažnai lietuvaičiai
Siaubinguose mūšiuose
Naudojo kovos
Tokį būdą.
Dalis mūs karių
Pridengė lenkų
Dešinį sparną.
Iš trijų Smolensko pulkų
Čia liko tik vienas –
Du iškapojo riteriai aršūs.
Kryžeivių dalis
Išsisklaidžiusi bandė
Nuvyti lietuvius
Ir į mūšį sugrįžti.
Bet jiems nepavyko,
Nes lenkai
Juos pasitiko.
Lietuvių manevras
Suskaldė kryžiuočių
Kariuomenės vientisą plotą,
Atskyrė jų dalį
Nuo likusios
Mūšio lauke pagrindiniam.
Įtraukęs į mūšį
Lenkų jėgas,
Vytautas spaudžia
Konrado sparną.
Didžiajam magistrui
Mest mūšin beliko
Rezervo pulkus
(Vadino juos vėliavom) –
Jų buvo šešiolika.
Ir Vytautas metė
Į sūkurį mūšio
Savo rezervą –
Dar likusias lenkų jėgas
Ir supti pradėjo kryžeivius.
Magistrui pavyko
Pralaužt apsupimą,
Bet čia pasitiko
Jau grįžę lietuviai.
Kryžiuočių kariai,
Iš visur spaudžiami,
Jau buvo bejėgiai
Pakreipt mūšio eigą,
Nors kovėsi narsiai.
Sunkioji šarvuotė
Grūsty baisioje
Jau nepadėjo.
Žuvo didysis magistras,
Maršalas, komtūras,
Ordino riteriai,
Lengvieji kariai,
Svečiai iš Europos –
Žuvo visi.
Lietuviai ir lenkai,
Praradę kas antrąjį karį,
Sutriuškino ordiną
Žalgirio mūšyje

Tūkstantis keturi šimtai dešimtųjų
Liepos penkioliktą.
Žalgirio garsas
Pasklido pasauly.
Vytautas pelnė
Karvedžio šlovę –
Gyva ji lig šiolei
Lietuvio širdy.
Vokiečių ordino
Galia pragaištinga
Neatsigavo.
Lietuvius, žemaičius
Lenkus, gudus
Išgelbėjo Žalgiris
Amžiams visus.

Baladė apie „Tėvynės ilgesį“

Jauniesiems tremtiniams – lietuviško žodžio skleidėjams

Tą Juodąjį Birželį,
Tą baisų tautai metą,
Jus, jaunus lietuvaičius,
Kartu su šeimomis
Į vagonus sugrūdo
Nuožmieji bolševikai.
Jie vyrus tuoj atskyrė
Nuo jų šeimų, ir žuvo
Jų dauguma Rešotų
Konclagery baisiam –
Pragarmėje mirties.
Tai Krasnojarsko kraštas.
O jus ir jūs mamytes
Į Barnaulą nuvežė –
Altajaus kraštas tai.
Po pusmečio į Troicko
Rajono miško punktą, –
Ten pramonė miškų.
Medžius ten kerta, veža
Ir pabėgius gamina,
O juos ir rąstus krauna
Į vagonus, gabena
Kažkur toli toli...
Ten juodą vargą vargo,
Badavo ir kentėjo
Jūs motinos.
Jos mezgė ten ir siuvo,
Nuo kelio sniegą valė,
Kad pravažiuotų mašinos,
Iš miško rąstus vežančios.
Ir gynė kiek galėjo
Sutinusios iš bado
Vaikus nuo bado šmėklos
Ten tremtinės lietuvės
Iš Lietuvos kraštų.
Grupelė tų jaunuolių,
Gimnazijų moksleivių,
Gyveno, vargą kentė
Kartu su savo motinom
Antrajam miško punkte –
Tai „Južakovskij
Vtoroj mechpunkt“,
Arba kitaip – „učiastok“.
O kaimas Južakovo
Nuo to „učiastko“ buvo
Už aštuonių kilometrų
Per mišką.
Ten motinos lietuvės
Drabužius, daiktus nešė
Į bulves išmainyt,
Kol dar kažką turėjo
Į tremtį atsivežę.
– – – – – – – – – – – – –
Suburti ten jaunuolius
(Septynetas jų buvo)
Sumanė Aleksandras, –
Jam dvidešimt jau buvo,
Gimnaziją jis baigęs,
Todėl autoritetas
Kitiems jaunuoliams buvo.
Vitalija, Nijolė,
Danutė, Janina,
Du Algirdai,
Septintas – Aleksandras.
Pasiūlė jis jaunuoliams
Leist slaptą laikraštėlį.
Jie pritarė džiaugsmingai.
Jis vieno egzemplioriaus,
Jų rankom parašytas,
Niūrioj tremty jiems tapo
Jis sielų atgaiva.
Parinko pavadinimą
Šiam savo almanachui –
„Tėvynės ilgesys“...
Ir kūrė tie jaunuoliai,
Jie buvo talentingi –
Į almanachą dėjo
Eilėraščius, apsakymus
Ir aforizmus
Garsių pasaulio vyrų.
O Aleksandras įkvėpė
Ir drąsino jaunuolius
Redaktoriaus žodžiu
Toliau rašyti, kurti,
Įamžinti kūryboj
Prarastą Tėvynę,
Šalelę Lietuvos.
Kūrybą prisiminkim
Dvasingų tų jaunuolių.
Aleksandras:
„Šalta žiema, naktis tyli,
Ji moja man išeiti gatvėn.
Taip liūdna, nyku kambary
Su nuobodžia drauge – vienatve.
Dangus žvaigždėtas, bet tamsus.
Visur tylu. Tik šunys loja.
Ir, rodos, tartum aš esu
Ne Sibire, o Lietuvoje“.
Janina:
„Sakyk, o Dieve, ar sugrįšim
Į savo brangiąją Tėvynę?
Ar kada nors dar pamatysim
Mes numylėtąją gimtinę?
Viltį turėdami mintyse
Sulauksim tos dienos žavios,
Kai tiek svajoję vėl išvysim
Laukus brangiosios Lietuvos“.
Algirdas:
„Didingame pasaulyje
Nuo Alpių iki Beringo,
Tarpe plačių imperijų,
Galingų ir nerimstančių,
Esi tokia nedidelė,
(Tai Lietuvos šalelė)
Esi tokia maža“.
Kitas Algirdas:
„Dusliai ūžia ir trankosi mašina,
Prie manęs du sargybiniai stovi.
Vėjas draiko palaidąją garbaną...
Iš Tėvynės lyg medį išrovė...“
Vitalija:
„Kaip mažas tu, o krašte,
Ir taip tave myliu...
Tai tik galės suprasti
Išklydęs už kalnų...
Nors Sibiras mus skiria,
Aš nuolat su tavim,
Tu budini man lyrą
Ir šypsais man viltim“.
Danutė:
„Ūžia, švilpia vėjas užu mano lango,
Ilgesį taip žadina tonai jo liūdni,
O iš priimtuvo tą pat seną tango
Tarsi Lietuvoje groja iš toli.
Akyse man tėviškė, josios pievos žalios,

Gluosniai prie upelio, dobilai rausvi
Ir beržais svyruokliais apsodintas kelias,
Rodos, užu kelio laimė nerami“.
Nijolė („Pūgai siaučiant“):
„Rytojaus dieną, anksti rytą,
pirmutiniai praeiviai,
sunkiai kasdamiesi pro purų sniegą,
netoli nuo kaimo surado
pusiau užneštą sniegu
nepažįstamos moters sušalusį kūną.
Ji, matyt, buvo atsisėdusi pailsėti
ant mažų medinių rogučių
ir... užmigo amžinu miegu.
Rankas susisukusi į kailinukų rankoves,
o galva nuleista žemai ant krūtinės.
Pabalusiame veide žaidė šypsena.
Vakarykštės pūgos neliko nė ženklo,
tik baltos sniego pusnys,
akinamai žvilgančios saulės šviesoje,
bangavo beribėje sniego jūroje...“
– – – – – – – – – – – – – – –
Vakaran kūrybos
Sukvietė jaunuoliai
Motinas savąsias,
Tremtinius visus.
Skaitė susijaudinę
Savąją kūrybą –
Prozą ir eilėraščius
Iš „Tėvynės ilgesio“
Jau parengtojo numerio.
Buvo tai pirmasis,
Iš viso jų – septyni.
Tremtinius sujaudino
Nuoširdi kūryba,
Prarastos Tėvynės
Ilgesys skaidrus.
Nuoširdžiai paplojo
Jie šauniems kūrėjams
Ir lengviau, atrodė,
Juodą vargą vargt.
Tik mama Janinos
Vakare dukrelę
Perspėjo: „Pabaikit
Žaist su ugnimi.
Kai suuos saugumas,
Susodins už grotų“.
Pranašiški žodžiai
Moteries tos buvo.
Išdavė jaunuolis,
Iš kitur atvykęs –
Judas, apsimetęs
Lietuviu tikru.
Suėmimai, kratos
Greitai prasidėjo.
Aleksandrą nuteisė
Lageriuos kalėt
Lyg didžiausią priešą –
Gavo dešimt metų.
Paniškai bijojo
Bolševikai žodžio,
Laisvo tarsi paukštė
Nesugaunama.
Atkalėjo „sroką“
Aleksandras lageriuos
Ir sugrįžo tėviškėn,
Nors ir nelaisvon.
Atgimimo aušrą
Džiugiai pasitiko
Ir pareikalavo
Buvusio saugumo
(Tai Altajaus krašto)
Sugrąžint į Lietuvą
Jo „Tėvynės ilgesį“ –
Tuos septynis
Numerius visus.
Ir tikrai grąžino.
Buvo tai stebuklas,
Džiaugės Aleksandro
Siela nerami.
Knygą jis išleido,
Jon sudėjo kūrinius –
Jų „Tėvynės ilgesio“
Prozą ir eiles.
Almanachas pogrindžio –
Tų jaunuolių kūdikis, –
Buvo jis vienintelis
Tremtinių istorijoj
Toks unikalus,
Kai šviesa kūrybos
Ir jos žodžio burtai
Nušvietė skaistyklą
Tos tremties niūrios –
Ten prie Južakovo,
Tolimam Altajuj,
Sibiro miškuos...
– – – – – – – – – – – – –
Toj pačioj gyvenvietėj
Su mama gyvenom
Ir tremty patyrėm
Tuos pačius vargus...
Buvo man tada
Penkeri tiktai...

ATGIMIMO PAŠAUKTAS

ATASKAITA TAUTAI IR SĄŽINEI

Suvalkija turi rodyti dvasingumo pavyzdį Lietuvai,
o Kazlų Rūda – Suvalkijai.

A. Lelešius

Aš, Bronislavas Algimantas Lelešius, gimiau 1939 m. lapkričio 29 d. Sasnavoje (Marijampolės apskritis, dabar Marijampolės savivaldybė). Esu 1941 m. tremtinys. 1957 m. kartu su motina Domicele Lelešiene grįžome į Lietuvą. Tėvas Pijus Lelešius, buvęs Sasnavos policijos nuovados viršininkas, 1942 m. sausio 4 d. mirė nuo bado mirties pragarmėje, Krasnojarsko krašto Rešotų lageryje. Ten žuvo 2,5 tūkstančių Lietuvos inteligentų.

1942 m. vasarą Altajaus tremtinių laukė dar baisesnis išbandymas, daugeliui lemtingas – kelionė prie Laptevų jūros, tiesiogine prasme – pas baltas meškas. Ten vidutinė žiemos temperatūra – 45 laipsniai šalčio. Marijos Miliauskienės pažįstama, mokėjusi rusų kalbą, generolo Stasio Raštikio motina patarė jai prašyti, kad ją su mažais vaikais paliktų vietoje. Kartu su M. Miliauskiene, intuityviai pajutusi pražūties dvelksmą, nuėjo ir mano motina Domicelė Lelešienė su manimi, 2,5 metų vaikeliu. Buvo įsakyta pristatyti pažymą („spravką“), kad vaikai serga. M. Miliauskienė paaukojo felčerei sijoną su užtrauktuku, ten tai buvo neregėtas, nuostabą keliantis rūbas. O mano motina paaukojo žiedą (nešliūbinį). Tas sijonas ir žiedas išgelbėjo mus nuo pražūties. Tremtyje taip pat gelbėjo motinos gebėjimas megzti ir siūti. Ji tapo visoje gyvenvietėje žinoma siuvėja. Buvo nusipirkusi rankinę siuvimo mašiną (Podolsko gamybos). Dabar ji eksponuojama Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje, kuriame dirbu.

1957 m. Altajuje aš baigiau gerais pažymiais vidurinę mokyklą („desiatiletką“) ir tais pačiais metais grįžome su motina į Lietuvą.

1963 m. baigiau Vilniaus valstybinį pedagoginį institutą.

Kartu su Kazlų Rūdos vidurinės mokyklos direktoriaus pavaduotoju (jis buvo geras, patyręs mokyklos turistų vadovas) daug keliaudavome su mokyklos turistais ir moksleiviais. Vasarą važiuodavome į Krymą, žiemą – į Karpatus. Dalyvaudavome varžybose Latvijoje, Estijoje, Baltarusijoje, Ukrainoje, daugiadieniuose turistiniuose žygiuose po Lietuvą. Jie užsibaigdavo respublikinėmis turistinėmis ir orientavimosi varžybomis nustatytoje vietoje. Mūsų turistai dažnai tapdavo tų varžybų prizininkais. Kartą dalyvavome visasąjunginėse varžybose Vakarų Ukrainoje. Ir iš ten grįžome su medaliais. Aš turėjau 16 mm kino kamerą. Filmuodavau turistus, mokyklos gyvenimo įvykius. Tai teikdavo džiaugsmą moksleiviams, jų tėvams, turistams, nemenką pasitenkinimą ir man.

Atgimimas man buvo dvasios pakylėjimas. 1988 m. birželio 24 d. dalyvavau pirmame Sąjūdžio mitinge Vilniuje, Gedimino aikštėje. Lietuvos trispalvės, jaunuolių, saugojusių tvarką mitinge, žali raiščiai su baltais Gedimino stulpais sukrėtė vaizduotę gerąja prasme. Per savo radijo imtuvą sovietmečiu mėgdavau klausytis užsienio radijo stočių, kai kurios buvo labai trukdomos, tad gebėjau kritiškai vertinti sovietų santvarką ir tikrovę. Lenkų „Solidarumas“ prasidėjo prieš aštuonerius metus. Laukėm, kada panašūs įvykiai prasidės pas mus. Ir sulaukėm! Pirmoji kregždė buvo Nijolės Sadūnaitės organizuotas mitingas prieš Molotovo–Ribentropo paktą 1987 m. rugpjūčio 23 d. prie A. Mickevičiaus paminklo Vilniuje.

1988 birželio 3 d. Lietuvos mokslų akademijoje sukurta pirmoji Sąjūdžio grupė. Visoje šalyje prasidėjo grandioziniai mitingai. Aš entuziastingai juose dalyvaudavau. Tai visiems buvo dvasios euforija. 1988 m. rugsėjo 3 d. Kazlų Rūdos mikrorajone įvyko didelis Sąjūdžio organizuotas mitingas. Jame su trispalvėmis rankose dalyvavau aš ir broliai Apučiai. O rugsėjo 5 d. Kazlų Rūdoje sukurta Sąjūdžio rėmimo grupė, kurioje buvau atsakingas už darbą su politiniais kaliniais ir tremtiniais.

Kazlų Rūdos Sąjūdžio grupės iniciatyva Kazlų Rūdoje prie geležinkelio stoties 1989 m birželio 14 d. įvyko didžiulis mitingas. Minėjome tragiškiausias 1941 m. Didžiosios tremties 48-ąsias metines. Aš parengiau kovingo turinio plakatus, kalbėjau mitinge.

Tų pačių 1989 m. lapkritį Sąjūdžio iniciatyva iš surinktų lėšų Kazlų Rūdoje prie geležinkelio stoties buvo atidengtas įspūdingiausias Lietuvoje paminklas „Sibiro Madona“ (skulptorius Julius Narušis) sovietinių represijų aukoms atminti, tai 3,6 m aukščio akmeninė skulptūra – tremtinė, laikanti negyvą kūdikį.

1990 m. vasario mėn. surengiau du Kazlų Rūdos politkalinių ir tremtinių susirinkimus. Įkūrėme atskirą Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių skyrių. Tapau jo pirmininku ir šias pareigas ėjau iki 1998 m.

1990 m. vasario 23 d. buvau suorganizavęs mitingą Kazlų Rūdoje prie Vykdomojo komiteto. Reikalavome užregistruoti ką tik įkurtą Politinių kalinių ir tremtinių skyrių, nes norėjome dalyvauti vietos valdžios rinkimuose. Tikslą pasiekėme.

1990 m. kovo 11 d. buvo atkurta Lietuvos Nepriklausomybė. Tada dirbau istorijos mokytoju Kazlų Rūdos vid. mokykloje. Kovo 12 d. man pavyko suorganizuoti mokyklos aktų salėje išvakarėse atkurtos Nepriklausomybės minėjimą. Perskaičiau trumpą pranešimą, sugiedojome himną. Tai buvo pirmasis Kovo 11-osios minėjimas Lietuvoje, įvykęs praėjus vos pusei paros po Nepriklausomybės atkūrimo. Apimtas pakilios nuotaikos nuėjau į Kazlų Rūdos paštą ir išsiunčiau dvi telegramas Lietuvos televizijos laidai „Atgimimo banga“: viena Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių vardu pasveikinau Aukščiausiąją Tarybą ir jos pirmininką Vytautą Landsbergį atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, kita – visus Lietuvos politinius kalinius ir tremtinius. Telegramas užbaigiau žodžiais „Tepadeda mums Dievas“. Ir buvo džiaugsmo, kai artimiausioje „Atgimimo bangos“ laidoje Nijolė Baužytė pirmiausia perskaitė mano siųstąsias telegramas. Mes, kazlųrūdiečiai, pirmieji pasveikinome Lietuvą su atkurta Nepriklausomybe!

Rinkimus į vietos valdžią laimėjo Sąjūdis. Kazlų Rūdos miesto Tarybos pirmininku tapo vietos Sąjūdžio grupės lyderis Mečislovas Daugiala, o meru Valeras Plioplys. Buvo išrinktas ir Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių atstovas kovingasis patriotas Juozas Mikalonis.

1990 m. kovo 22 d. organizavau mitingą-piketą prie Kazlų Rūdos milicijos pastato dėl stribų atminimui skirtos lentos nuėmimo. Įdomiausia, jog milicininkai, sužinoję apie mitingą, taip išsigando, kad iš anksto pasitraukė iš pastato. Tad niekas neišėjo su mumis pasikalbėti. Mes nukaišėme plakatais milicijos pastatą ir prie jo nusifotografavome. Tikslas buvo pasiektas – lenta nuimta.

1990 m. birželį atkurtas Marijampolės rinktinės Kazlų Rūdos šaulių būrys. Aš tapau to būrio vado rytų Lietuvos Algimanto apygardos narsaus partizano Vyto Lapieniaus pavaduotoju.

Mes, penki Kazlų Rūdos šaulių būrio šauliai, per 1991 m. sausio įvykius buvome Aukščiausiosios Tarybos pastato viduje kartu su kitais gynėjais. Už tai esame apdovanoti Sausio 13-osios Atminimo medaliais. Medalius gavo dar vienas Kazlų Rūdos mokytojas ir trys moksleivės. Iš viso apdovanoti devyni kazlųrūdiečiai. Pagal šį rodiklį Kazlų Rūdai neprilygsta joks kitas panašaus dydžio Lietuvos miestas.

1990 m. rugpjūčio 25 d. mano iniciatyva ir lėšomis buvo atidengtas paminklas Tauro apygardos partizanams. Jį pašventino kunigas Tadas Vallianas, atidengė Antanas Lukša. Kalbėjo partizanų ryšininkė Marija Gražulienė, buvę partizanai Juozas Ambrasas ir Jeronimas Čibirka, aš, kiti dalyviai. Paminklas, nors stovėjo Antano Palubinsko kieme, Lietuvos partizanų gatvėje, buvo 4 kartus išniekintas.

2002 m. paminklas kankinys buvo perkeltas valdžios lėšomis į Kazlų Rūdos naująsias kapines ir tapo memorialinio ansamblio, skirto partizanų atminimui, sudėtine dalimi.

Tauro apygardos Žalgirio rinktinės Sakalų (Bagotosios) būrio septynių partizanų palaikai buvo surasti ir atkasti šaulio tremtinio Saliamono Ambraso, Kazlų Rūdos šaulių vado Vyto Lapieniaus ir

mano iniaciatyva 1991 m. spalio 16 d. miške, netoli Kazlų Rūdos naujųjų kapinių, ir iškilmingai su bažnytinėmis apeigomis perlaidoti Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse 1991 m. lapkričio mėn. 23 d.

Partizanų kapo vietoje buvo laikinai pastatyti septyni juodi mediniai kryžiai su partizanų vardais. Kryžiai buvo išniekinti, sukišti atbulai į žemę. 1997 m. liepos mėn. šauliai, t. y. marijampolietis Jurgis Nevulis ir aš, pastatėme paminklą iš lauko akmenų septyniems žuvusiems partizanams atminti.

1993 m. žuvusio vietos partizanų būrio vado Broniaus Brazausko-Sakalo sesers sūnus Zigmas Brazauskas ir aš atkasėme brolių partizanų Juozo ir Jono Krapavičių, žuvusių 1945 m., kilusių iš Skučiškės kaimo (Kazlų Rūdos sav.), palaikus jų buvusios slėptuvės vietoje, gretimame Eglupio kaime. Kazlų Rūdos šaulių būrys šių partizanų palaikus iškilmingai su bažnytinėmis apeigomis perlaidojo 1993 m. spalio 23 d. Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse prie paminklo septyniems partizanams. Ant brolių kapo laikinai pastatyti du juodi mediniai kryžiai buvo išniekinti kartu su minėtais septyniais kryžiais, sukišti atbulai į žemę. 1997 m. liepos mėn. J. Nevulis ir aš pastatėme Krapavičiams atminti paminklą iš lauko akmenų. Šiuos abu greta stovinčius pašventino kunigas I. Plioraitis.

Mes, Kazlų Rūdos politiniai kaliniai, tremtiniai, šauliai, pasižymėjome išskirtiniu aktyvumu. 1989 m. birželį aš surinkau Kazlų Rūdos Tarybinių partizanų gatvės gyventojų parašus, kad ji būtų pervadinta Lietuvos partizanų vardu. Kova dėl pavadinimo truko apie dvejus metus ir baigėsi mūsų pergale. Tarybinių partizanų gatvė tapo Lietuvos partizanų gatve. Manau, kad tai vienintelis toks atvejis Lietuvoje. Kartu su Vorkutos politine kaline Valerija Štreimikiene rinkome Tarybų ir Komjaunimo gatvių (tai praktiškai viena gatvė, esanti pačiame Kazlų Rūdos centre) gyventojų parašus, kad šios gatvės būtų pavadintos Atgimimo gatve. Tikslą pasiekėme. Aš surinkau Pergalės gatvės gyventojų parašus ir jų gatvė tapo Čiurlionio gatve. Pionierių gatvei buvo grąžintas V. Kudirkos vardas. Toks pavadinimų keitimas atspindi kovą už naują teisingą požiūrį į mūsų istoriją. Kazlų Rūdoje vietoj Majakovskio gatvės atsirado M. Valančiaus gatvė, vietoj Melnikaitės – Maironio, vietoj Sokolovo – Vasario 16-osios. O kituose miestuose dar likę sovietinių pavadinimų, pvz., Kosmonautų, Čkalovo ir pan.

Išskirtinę vietą mūsų patriotinėje veikloje turi atkakli kova už vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus atminimo įamžinimą Kazlų Rūdoje, pavadinant jo vardu Stoties (prieškary – Bažnyčios) gatvę. Viename šios gatvės gale stovi paminklas tremtiniams prie geležinkelio stoties, o kitame gale – bažnyčia. Kartą man tarsi nušvito protas, toptelėjo mintis: gerai būtų pavadinti šią gatvę vyskupo kankinio vardu. Jis buvo Bažnyčios žmogus ir kankinys. Paminklas tremtiniams – tai kančios simbolis. 1990 m. gruodžio 2 d. aš surinkau gatvės gyventojų parašus. Dauguma pasirašė, bet ne visi. Savivaldybė, kaip įprasta bailiems biurokratams, delsė pervadinti gatvę, o 1992 m. rinkimus į Seimą (tai buvo mums tada didžiulė nuoskauda) laimėjo kairieji. Sujžūlėjo visokie stribiški gaivalai. Gąsdindami gyventojus, jie privertė išsižadėti parašų dėl gatvės pervadinimo, surinko daugiau parašų, kad liktų senas pavadinimas.

Tada mes pradėjome rinkti parašus Kazlų Rūdos ir net kitų miestų gyventojų parašus. Surinkome daugiau kaip tūkstantį. Mus įkvėpė 1993 m. popiežiaus atvykimas į Lietuvą. Jis Kryžiaus kalne paminėjo vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus vardą. Arši kova vyko ir tarp spaudos leidinių. Mus palaikė „XXI amžius“, Marijampolės patriotinis laikraštis „Sūduva“.

1994 m. gruodžio mėn. į Kazlų Rūdą pakviečiau monsinjorą Alfonsą Svarinską. Jis susitiko su gyventojais buvusio kino teatro perpildytoje salėje. Bendravimas buvo labai šiltas. Monsinjoras palaikė mūsų siekį įamžinti vyskupo kankinio atminimą, o oponentai griebėsi atsakomųjų veiksmų. Jie pradėjo man daužyti langus ir namo sienas taip, kad namas drebėjo. 1991 m. prieš rugsėjo 1-ąją gavau raštu įspėjimą, kad galiu būti sudegintas (gal taip ir būtų padarę, bet arti mano namo už 4-5 m – kiti mediniai namai). Langus panašiai daužė 10 kartų.

Situacija pasikeitė, kai 1995 m. rinkimus į vietos valdžią laimėjo dešinieji. Kazlų Rūdos atstovas Juozas Mikalonis tapo Marijampolės rajono savivaldybės tarybos (pirmininkas P. Povilonis) Švietimo komiteto pirmininku. Tai buvo didelė sėkmė. Jis ragino rajono Tarybą priimti teigiamą sprendimą dėl V. Borisevičiaus gatvės pavadinimo Kazlų Rūdoje. Tuo tikslu pas P. Povilonį buvo nuvykęs mūsų kunigas T. Vallianas. Deja, buvo atsikalbinėjama. Tada aš, netekęs kantrybės, sukritikavau P. Povi-

lonį savo straipsniu „Pažemino ir įžeidė“. Jis buvo išspausdintas „Sūduvoje“ ir „Lietuvos aide“. Iš dešiniųjų neryžtingumo pasijuokė net Antanas Terleckas, perskaitęs mano straipsnį „Lietuvos aide“. Ir jie ryžosi priimti teigiamą sprendimą dėl gatvės pavadinimo. Buvo užkabintos gatvės pavadinimo lentelės su vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus vardu. Daugiau jų niekas neplėšė. 1995 m. lapkričio 26 d. monsinjoras Alfonsas Svarinskas pašventino V. Borisevičiaus gatvę Kazlų Rūdoje. Vėl įvyko jo šiltas bendravimas su gyventojais buvusio kino teatro salėje. Aš apie tai parašiau į spaudą. Per mitingą Vilniuje teko girdėti monsinjorą tariant: „Kazlųrūdiečiai penkerius metus kovojo dėl Borisevičiaus gatvės ir laimėjo“.

Mūsų aktyvumo paraginti 2002 m. Kazlų Rūdos savivaldybės mokyklų istorikai 10-ose klasėse Pasipriešinimo istorijai pradėjo skirti 18 pamokų vietoj vienos, pusės pilietiniam ugdymui skirtų pamokų sąskaita. Pirmieji Lietuvoje.

Kazlų Rūdos centre yra per Antrąjį pasaulinį karą žuvusių sovietinių karių kapinės. Kapai yra kapai, tai šventa vieta. Bet tose kapinėse stovėjo aukšta, gal 6 metrų, agresyviai atrodanti sovietinio kario statula.

Aš parašiau straipsnį „Sovietinio patriotizmo gaivinimas Kazlų Rūdoje“ į „Lietuvos aidą“, „Sūduvą“. Tai padėjo. Statula buvo nugriauta. Tai įvyko po to, kai 1993 m. rugpjūčio 31 d. iš Lietuvos pasitraukė sovietų okupacinė kariuomenė. Statula nugriauta 1994 m. Atsirado kuklus paminklas su kukliu užrašu „Antrojo pasaulinio karo aukoms“. Mūsų patriotizmo dėka.

1992–1996 m., kai valdžioje buvo kairieji, kasmet Kovo 11-ąją ir Birželio 14-ąją, po šv. Mišių bažnyčioje, aš organizuodavau minėjimus prie Tremtinių paminklo, pastatyto prie geležinkelio stoties. Vėliau prisidėdavo ir Laisvalaikio centras. Mano kalbėtojai, politiniai kaliniai ir tremtiniai, jau išmirę, dabar minėjimus organizuoja Kazlų Rūdos kultūros centras. Mirus kuriam nors Kazlų Rūdos politiniam kaliniui ar tremtiniui, parašydavau nekrologą į spaudą, prie jo kapo duobės pasakydavau kalbą.

Per 20 metų nuo Atgimimo pradžios parašiau šimtus straipsnių į vietinę, respublikinę, išeivijos spaudą patriotine tematika. Daugiausia rašydavau į „Kazlų Rūdos kroniką“, kurią 2005–2010 m. savo dažnomis publikacijomis buvau pavertęs patriotiniu leidiniu. Deja, biurokratai laikraštį sunaikino. 1996 12 17 „Sūduvos kraštas“ išspausdino mano straipsnį „Laisvės kovų istorijai – atskirą kursą“ (nuo tada šiai problemai skyriau dešimtis straipsnių).

1994 m. išėjau iš mokyklos, gyvenau iš pensijos – 145 litų, tiek priklausė pagal mokytojo darbo stažą, dar gaudavau 30 litų nuomos. Gyvenimas buvo labai skurdus. Bet likimas tapo netikėtai dosnus: aš gavau darbą Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje. Visą gyvenimą būsiu dėkingas mane priėmusiam į darbą Marijampolės kraštotyros muziejaus buvusiam direktoriui, didelės dvasios žmogui Jonui Vasmanui. Pradėjau dirbti nuo 1996 m. liepos 1 d. Šis darbas man buvo didžiausia Aukščiausiojo dovana.

Tūkstančius litų paaukojau tremtinių knygoms ir filmui.

Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejui padovanojau itin vertingus eksponatus:

1. Rusiškus karinius žiūronus, kuriuos pirkau už 200 litų Vilniuje, Bokšto gatvės antikvariate.

2. Motinos Domicelės Lelešienės rankinę siuvimo mašiną (Podolsko gamybos), pirktą Sibire ir parsivežtą iš ten į Lietuvą. Ji mus gelbėjo nuo bado.

3. Balto marmuro sudaužytą memorialinę lentą, skirtą 1919 m. žuvusiems savanoriams, kilusiems iš Kazlų Rūdos krašto. Prieškary ji buvo Kazlų Rūdoje, Šaulių namuose. Ją rado Liuda Lenkutienė, savo kieme kasdama žemę.

4. Stribų atminimui skirtą granitinę lentą lietuvių ir rusų kalbomis. Ji buvo prikalta prie stribų būstinės Kazlų Rūdoje (vėliau tame name įsikūrė Kazlų Rūdos milicijos skyrius) ir kabėjo iki 1990 m. kovo 22 d. Lenta nuimta po 1990 m. kovo 22 d. mano suorganizuoto protesto mitingo-piketo prie milicijos skyriaus pastato.

Mes kartu su Jurgiu Nevuliu pastatėme šešis paminklus:

1. Paminklas Gulbiniškių kaime, vadinamojoje Baltrušaitynėje (Pilviškių sen., Vilkaviškio r.) Antanui Baltūsiui-Žvejui ir jo palydovams Juozui Balsiui-Dobilui ir Pranui Žaldariui-Šapalui. Aš suprojektavau atminimo lentą. 1998 m. vasario 1 d. paminklą pašventino mons. A. Svarinskas.

2. Paminklas žuvusiems Vytauto rinktinės štabo nariams: Anelei Senkutei-Pušelei, Vytautui Vabalui-Kunigaikščiui, Antanui Pečiuliui-Baritonui. Pastatytas Gulbiniškių kaime (Marijampolės sav.).

1997 m. balandžio 27 d. paminklą pašventino kunigas I. Plioraitis.

3. Paminklas Braziūkų miške, netoli Garankščių kaimo (Kazlų Rūdos sav.), penkiems žuvusiems partizanams: Jonui Balsiui-Aidui, Broniui Petrauskui-Šarūnui, Vytautui Žemaičiui-Šermukšniui, Juozui Liogiui-Dragūnui, Vytui Naujūnui-Kariūnui. Pašventino kun. I. Plioraitis 1999 m. vasario 10 d.

4. Paminklas tremtiniams Vincui ir Pijui Bielskams jų buvusios sodybos vietoje Balsupiuose (Marijampolės sav.). Pašventintas 1998 m. spalio 25 d.

5. Paminklas septyniems žuvusiems Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams: Jonui Staniuliui-Šarūnui, Mykolui Adomavičiui-Plienui, Jonui Vosyliui-Strazdui, -Bajorui, vokiečiams Hansui, Pauliui, Karoliui. Jų palaikai perlaidoti 1991 m. lapkričio 23 d. Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse (pašventino kun. T. Vallianas). Paminklą, pastatytą 1997 m., šventino kun. I. Plioraitis.

6. Paminklas partizanams broliams Juozui ir Jonui Krapavičiams Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse. Jų palaikai perlaidoti 1993 m. spalio 23 d. Paminklą, pastatytą 1997 m., pašventino kun. I. Plioraitis.

Įspūdingiausias yra memorialas Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams, kurį 2002 m. pagal mano projektą sukūrė dailininkas V. Aputis. Tai didžiuliai pusketvirto metro aukščio ąžuoliniai Gedimino stulpai, partizanų kovos už nepriklausomą valstybę simbolis. Memorialas stovi Lietuvos Partizanų ir Vytauto gatvių sankryžoje prie miško, kuriame buvo užkasami išniekinti partizanų kūnai. Memorialo centre – žuvusio nežinomo uniformuoto partizano bareljefas, sukurtas pagal legendinio Dzūkijos partizano vado Vaclovo Voverio-Žaibo nuotrauką, padarytą enkavėdistų jo žūties vietoje. Ir žuvęs jis iškelta ranka tarsi kviečia į kovą. Memorialo šonuose išvardyti svarbiausi Žalgirio rinktinės mūšiai (jų 12) su okupantais. Beje, Žalgirio rinktinė, vadovaujama Vinco Štrimo-Šturmo, įsakius Tauro apygardos garsiam vadui Antanui Baltūsiui-Žvejui, 1947 m. lapkritį įvykdė Lietuvos mastu žinomą Opšrūtų (Vilkaviškio r.) ginkluotų rusų kolonistų atsparos punkto likvidavimo operaciją. Ji užkirto kelią okupantų užmačioms kolonizuoti Lietuvos kaimą. Memorialą (jo sukūrimą finansavo Kazlų Rūdos savivaldybė). 2002 m. gruodžio 1 d. pašventino mons. A. Svarinskas. 2006 m. lapkričio 21 d. į Kazlų Rūdą atvykęs LR Pezidentas Valdas Adamkus prie memorialo padėjo vainiką, aš trumpai papasakojau Prezidentui ir jį lydėjusiems asmenims apie paminklą.

Paminklą Tauro apygardos partizanams, pastatytą mano lėšomis, 1990 m. rugpjūčio 25 d. pašventino kun. Tadas Vallianas. Saugumo sumetimais, paminklą pastatėme Antano Palubinsko kieme (Lietuvos partizanų g.). Jis iš gatvės buvo gerai matomas. Paminklas buvo keturis kartus išniekintas, todėl vadinamas paminklu-kankiniu. 2002 m. birželį jis perkeltas į Kazlų Rūdos naująsias kapines.

2004 m. liepos 11 d., kunigo A. Yliaus 10-ųjų mirties metinių (1994 07 11) minėjimo dieną, atidengtas vienintelis Lietuvoje paminklas kunigams rezistentams: Tauro apygardos įkūrėjui Antanui Yliui ir partizanų kapelionui kunigui Justinui Lelešiui-Grafui. Paminklą pagal mano projektą sukūrė dailininkas V. Aputis, finansavo M. Gudaitienė, kunigas I. Plioraitis ir aš. Pašventino monsinjorai A. Svarinskas ir V. Kazlauskas. Paminklas pastatytas netoli Kazlų Rūdos bažnyčios.

Mano pavienis piketas prie Seimo rūmų 2007 m. rugsėjo 17 d. protestas prieš ketinimą uždaryti Ignalinos AE.

Plakatas (tekstas A. Lelešiaus. – Red. past.) Plakatą parašė Vladas Masevičius:

„Mieli piliečiai, ar girdit?
Ginkim šalies atominę širdį,
Nes be jos pabrangs kilovatas
Ir, reiškia, visa gamyba.
Teks veržtis diržus,
Atsilikt nuo kaimynų.
Kaltų nebus, kaltės visi kratos.
Ir dar daugiau bėgs
(Nors niekas nevaro)
Pulkai jaunimėlio
Iš Lietuvos lyg nuo maro“.

5. Pavienis piketas prie Seimo rūmų 2007 liepos 2 d. Protestas prieš rentas seimūnams.

Plakatas:

„Mylėkim seimūną
Lyg brolį, jis posėdžiuos
Vargsta už du.
Skirkime vargetai rentą,
Kad nenumirtų badu.

Piliečiai, reikalaukime televizinės apklausos-referendumo dėl seimūnų rentos!“

Plakatas (tekstas A. Lelešiaus. – Red. past.):

„Ligos istorija:

Ligonio vardas: Lietuvos Seimas

Diagnozė: godumo priepuolis

Ligos pasireiškimo forma: tautos reketavimas

Vaistai: tramdymo seansai dalyvaujant visuomenei

Rekomendacija: nedarbingumo lapelis iki kadencijos pabaigos“.

1997 m. organizavau Birželio 14-osios minėjimą Marijampolėje prie Kančių koplytėlės (prie Vytauto g. 26 pastato, buvusios sovietinių saugumiečių būstinės).

10. 1997 m. birželio 16 d. organizavau protesto mitingą prie Marijampolės apskrities viršininko administracijos pastato. Protestavome prieš Vytauto g. 26 namo, buvusios sovietinio saugumo būstinės-kankyklos, privatizavimą.

Visas protesto akcijas buvau aprašęs spaudoje („Kazlų Rūdos kronikoje“, „Respublikoje“ ir kt.).

Taip mano patriotinę veiklą įvertino Antanas Lukša, partizano J. Lukšos-Daumanto brolis:

„Kiek daug vienas žmogus gali!“

Buvusi Seimo narė Vanda Briedienė yra pasakiusi:

„Jūs dėl Pasipriešinimo istorijos mokymo mokykloje padarėte daugiau negu visa Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga“.

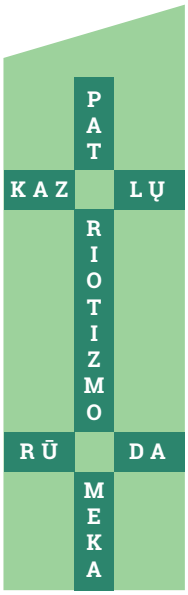

LIETUVOS KARŲ IR MŪŠIŲ KRONIKA

Mokslininkai apskaičiavo, kad per žmonijos istoriją buvo apie 10 tūkst. didesnių ir mažesnių karų. Priešistoriniu laikotarpiu, Antikos laikais, viduramžiais karai laikyti beveik normaliu reiškiniu. Dėl medžioklės plotų kariaudavo gentys pirmykštėje bendruomeninėje santvarkoje, vėliau valstybės kariaudavo su valstybėmis, ypač agresyvios klajoklių gentys pavydėdavo turtingesnėms sėsliųjų bendruomenėms turtų ir stengėsi jas apiplėšti arba užkariauti. Dažnai karai kildavo religiniu pagrindu. Kartais karų pretekstai būdavo tiesiog kvaili. Kartą gatvėje susidūrė prancūzų ir ispanų pasiuntinių karietos. Nė vienas iš pasiuntinių nenorėjo pasukti į šoną, kad leistų pravažiuoti kitam. Dėl to kilo karas tarp Ispanijos ir Prancūzijos. Modernėjant žudymo priemonėms, kariavimo ginkluotei, aukų skaičius išaugo šimtus, o gal net tūkstančius kartų. XX a. karų skaičius smarkiai sumažėjo, bet jų pasekmės baisios. Per Pirmąjį pasaulinį karą žuvo 20 mln. žmonių, per Antrąjį – 50 mln. Nuo Trečiojo pasaulinio karo mus saugo tikriausiai ne prislopęs instinktas žudyti (jis ypač būdingas stipriajai lyčiai), o savisaugos instinktas – supratimas, kad Trečiajame pasauliniame kare, panaudojus branduolinį ginklą, nugalėtojų nebus. O branduolinių bombų sukaupta tiek, kad jas panaudojant būtų galima sunaikinti Žemės rutulio gyventojus keliasdešimt kartų.

Žinoma, pažvelgus dabartiniu civilizuotu požiūriu į praeities karus, natūraliai gimsta mintis, kad geriau būtų, jeigu karų išvis nebūtų buvę. Deja, tenka susitaikyti su tikrove tokia, kokia ji buvo. Ir tada kiekvienos tautos sąmonėje savaime atsiranda tam tikra prasme gal ir tuštokas, bet vis dėlto pasididžiavimas praeityje laimėtomis karinėmis pergalėmis. Prancūzai didžiuojasi, kad turėjo garsųjį karvedį Napoleoną, rusai – Suvorovą ir Kutuzovą, britai – admirolą Nelsoną, mongolai – žiaurųjį Čingis Chaną, o mes, lietuviai, Vytautą Didįjį. Žmogaus prigimčiai būdinga konkurencijos dvasia visose srityse, taip pat ir karyboje. Čia panašu į sporto varžybas, kur, savaime suprantama, kiekvienas serga už savo komandą, nors į tai taip pat galima filosofiškai žiūrėti kaip į tuštybę.

Pasididžiavimas praeities karinėmis pergalėmis ypač būdingas mažoms tautoms, nes tos praeities pergalės įkvepia siekį stiprinti savo valstybės galią, to reikalauja savisaugos instinktas, būnant stipresniųjų kaimynų apsuptyje.

Grįžkime prie istorijos. Aisčių gentys užėmė keliskart didesnę teritoriją, negu dabar Lietuva ir Latvija (rytuose iki Maskvos, pietuose iki Pripetės, vakaruose iki Vyslos, šiaurėje iki Estijos, tik ši riba beveik nepakito). Mus spaudžiantys slavai ir germanai buvo veržlesni, todėl ir turime keliskart mažesnę teritoriją. Ir vis tik praeities nesibaigiančiuose karuose nežuvome, išlikome, turime nepriklausomą valstybę, tad galime didžiuotis ir mūsų bočių karinėmis pergalėmis bei žygdarbiais. Prisiminkime svarbiausias.

1236 m. rugsėjo mėn. ties Šiauliais įvyko didelis mūšis. Lietuviai nugalėjo Kalavijuočių ordino riterius ir jiems talkininkavusią Pskovo kariuomenę. Žuvo visa kalavijuočių vadovybė su pačiu magistru ir daugybė svečių.

1260 m. žemaičiai laimėjo didelį mūšį prie Durbės ežero netoli Liepojos prieš Livonijos ir Prūsų ordinų kariuomenę, kuriai talkino daug svečių iš Europos. Mūšyje žuvo visa Ordino vadovybė su Livonijos magistru bei Prūsų maršalka ir beveik visi broliai. Iš mūšio pasitraukė Ordino pavergti kuršiai, kurie čia buvo atvesti kartu su lybiais ir latgaliais. Po pralaimėto mūšio Livonijoje ir Prūsijoje prasidėjo ordinų pavergtųjų kilčių sukilimas. Prūsijoje buvo sunaikintos beveik visos ordino pilys ir iššudytos jų įgulos. Ordinus išgelbėjo tik popiežiaus paskelbtas eilinis kryžiaus žygis prieš Pabaltijo pagonis.

1362 m. LDK Algirdas laimėjo Mėlynųjų Vandenų mūšį prieš totorius ir užėmė Kijevą.

1368 m. ir 1369 m. Algirdas sumušė Maskvos didžiojo kunigaikščio Dimitrijaus kariuomenę prie Maskvos ir apgulė Kremlių, bet nešturmavo. Sudaręs palankią sutartį su Maskva, jis apgynė savo sąjungininką Tverės kunigaikštį. 1372 m. Algirdo žygis prieš Maskvą buvo mažiau sėkmingas.

1399 m. LDK Vytautas pralaimėjo totoriams Vorsklos mūšį.

1410 m. liepos 15 d. didžiausias Vytauto vadovaujamų lietuvių ir lenkų laimėjimas prieš Kryžiuočių ordiną Žalgirio (Griunvaldo, Tanenbergo) mūšyje. Po šio pralaimėjimo Ordinas jau neatsigavo.

1435 m. įvyko Ukmergės (Pabaisko) mūšis tarp jauniausio Jogailos brolio Švitrigailos ir Vytauto brolio Zigmanto kariuomenių. Švitrigailą rėmė Livonijos ordinas, totoriai, rusų kunigaikščiai. Zigmanto sūnaus Mykolo lietuvių kariuomenę rėmė lenkai. Mūšį pralaimėjo Švitrigaila. Jame žuvo patsai Livonijos magistras su daugybe riterių, žuvo daugybė rusų kunigaikščių, be to, daugelis pateko į nelaisvę. Kas buvo Žalgirio mūšis Prūsų kryžiuočiams, tas livoniškajai Ordino šaliai buvo Ukmergės mūšis: jo galybė žuvo galutinai, po daugiau kaip 100 metų visiškai sunykęs Livonijos ordinas pasidavė Lietuvos globai.

LDK ir Lenkijos karaliaus Kazimiero (jaunėlio Jogailos sūnaus) laikais Lietuva pajėgdavo surinkti 40 tūkst. kariuomenės, o tris sykius mažesnė Lenkija – net 60 tūkst. (rytinės (rusiškosios) Lietuvos žemės buvo mažai apgyvendintos). Beje, dabar Lenkijoje gyventojų 12 kartų daugiau nei Lietuvoje.

Lenkų karalius Jonas Albrechtas apie 1500 m. surengė žygį į Moldaviją prieš Krymo totorius, tačiau jis nepavyko: beveik visa Lenkijos kariuomenė žuvo Bukovinos miškuose. Tuomet totoriai ėmė dar smarkiau pulti ir plėšti pietinės Lietuvos ir Lenkijos valdomas sritis. Tai truko daugiau kaip šimtmetį.

1506 m. M. Glinskis (LDK ir Lenkijos karaliaus Aleksandro didikas) laimėjo mūšį prieš Krymo totorius ties Klecko miestu.

1507–1508 m. vyko trečiasis karas tarp Lietuvos ir Maskvos. Lietuvos etmonas Konstantinas Ostrogiškis ties Orša sumušė rusus.

1514 m. Maskvos kariuomenė po trijų apgulčių užėmė Smolenską. Oršos mūšio metu Lietuvos kariuomenė, vadovaujama K. Ostrogiškio, sutriuškino Maskvos kariuomenę. Turėdamas 30 tūkst. kariuomenės jis puolė priešo 80 tūkst. kariuomenę; iš jų 30 tūkst. krito karo lauke, o pats vadas su 1500 bajorų ir daugybe karių pateko į nelaisvę. Laimėjimas buvo didžiausias, panašus kaip Žalgirio mūšyje. Deja, Smolensko atgauti nepavyko, jis grįžo Lietuvai tik maždaug po 100 metų (t. y. 1611 m.).

Karai su Maskva Lietuvai pasibaigdavo dažnai nelaimingai dėl to, kad bajorija nenorėjo kariauti ir nenorėjo mokėti karui reikalingų mokesčių. Kol Lietuva surinkdavo kariuomenę, Maskva suspėdavo užimti nemaža Lietuvos pilių. Paskui neišgelbėdavo nei dideli laimėjimai, nes atgauti užimtas pilis būdavo labai sunku. O Maskvai pinigų karams nepritrūkdavo, nes bajorai mokėdavo karo mokesčius.

1564 m. etmonas Mikalojus Radvila (Rudasis) sutriuškino caro Jono IV Žiauriojo kariuomenę ties Ula, 4 tūkst. lietuvių laimėjo prieš beveik 30 tūkst. maskviečių. Kita Maskvos armija, sužinojusi apie pirmosios pralaimėjimą, pabėgo be kovos, palikusi didelį grobį. Tačiau lietuviai nepajėgė nei Polocko atsiimti, nei išvaryti caro kariuomenės iš rytinės Livonijos dalies, nes bajorija atsisakė kariauti ir mokesčius mokėti.

Nuolatinis pavojus iš Maskvos vertė lietuvius dar labiau suartėti su Lenkija, 1569 m. buvo pasirašyta Liublino unijos sutartis ir iš Lenkijos karalystės ir LDK sukurta Abiejų Tautų Respublika.

Lietuvos ir Lenkijos kariuomenėms vadovavo po du etmonus: didysis etmonas vadovavo į karą einančiai ginkluotai bajorijai, o lauko (kiemo) etmonas – samdytai kariuomenei. Nuo XVII amžiaus bajorija beveik nedalyvavo karuose, palikusi tą pareigą samdytai kariuomenei. Didysis etmonas jau rūpinosi visos kariuomenės reikalais, lauko etmonas buvo jo padėjėjas.

1579 m. karalius Steponas Batoras atkovojo iš rusų Polocką (nuo 1563 m. miestas buvo pavaldus Maskvai).

1580 m. karaliaus S. Batoro kariuomenė užėmė labai svarbią rusų Didžiųjų Lukų tvirtovę ir daug aplinkinių miestų.

1581 m. karaliaus S. Batoro kariuomene apgulė Pskovą. Pagal 1582 m. sausio 15 d. sutartį caras Jonas IV Žiaurusis atsisakė Livonijos, Polocko ir Veližo, jam buvo grąžinti tik Didieji Lukai.

1605 m. rugsėjo 27 d. įvyko Salaspilio (Kircholmo

prie Rygos) mūšis. Lietuvos didysis etmonas Jonas Karolis Katkevičius, turėdamas tik 3800 karių, sutriuškino gerai ginkluotą 14 tūkst. karių švedų armiją. Žuvo daug švedų generolų ir švedų karaliaus Karolio žentas, 9000 karių, kiti pateko į nelaisvę. Karalius Karolis vos spėjo pasprukti. J. K. Katkevičiui atiteko 60 vėliavų, 20 patrankų ir keli tūkstančiai karių. Ryga buvo išgelbėta, Livonija išvaduota.

1611 m. po dvejų metų apgulties Lenkijos karaliaus Zigmanto Vazos vadovaujama lietuvių ir lenkų kariuomenė užėmė Smolenską.

Etmono Žolkievskio kariuomenė sumušė Šuiskio kariuomenę prie Maskvos. Maskvos bajorai pašalino carą Šuiskį iš sosto ir caru pažadėjo išrinkti Zigmanto sūnų Vladislovą. Lenkų ir lietuvių kariuomenės būriai 1612 m. užėmė Maskvą. Sukilus vietos gyventojams, Maskvos lietuvių ir lenkų įgula iš bado pasidavė.

1632 m. rusų kariuomenė apgulė Smolenską. Padėti Smolenskui, atlaikiusiam metus apgulties, atžygiavo karaliaus Vladislovo vadovaujama kariuomenė. Prieš 100 tūkst. caro karių į kovą stojo vos 15 tūkst. lietuvių ir lenkų. Tačiau sumaniai panaudojus manevrus, Smolenskas buvo išgelbėtas – caro kariuomenė apsupta ir priversta pasiduoti (ji paleista tik padėjusi ginklus).

1648 m. sukilusių kazokų vadas Bogdanas Chmelnickis, totorių padedamas, dviejuose mūšiuose ties Geltonaisiais Vandenimis ir Korsūne sunaikino visą lenkų kariuomenę (į nelaisvę pakliuvo ir abu etmonai).

Seimas pašaukė į kąrą prieš kazokus ir totorius visą Lenkijos bajoriją. Jos susirinko apie 200 tūkstančių, tačiau susitikusi su B. Chmelnickio kazokais ir totoriais, ji išsiskirstė.

1651 m. kazokai buvo sumušti.

1654 m. viena caro kariuomenė ėmė veržtis į Lietuvą, o į kita su kazokais – į Lenkiją.

1655 m. caro kariuomenė užėmė Vilnių. Miestas buvo turtingas ir gražus. Nieko to nematę savo tėvynėje, rusai ėmė baisiausiai jį plėšti ir naikinti. Visas brangenybes gabeno į Maskvą. Ten buvo išvežti ponų rūmų baldai, išplėšti net bažnyčių ir vienuolynų rūsiai, išmėtyti juose esantieji kaulai ir išneštos karstuose rastos brangenybės. Kilo gaisras, kuris truko net 17 dienų. Po karo Vilniaus nebebuvo galima atpažinti. Buvo sunaikinti (tik dabar atstatyti) Valdovų rūmai.

Netrukus rusai taip pat užėmė Gardiną ir Kauną.

1656 m. rusų carui suteikta viltis po Jono Kazimiero gauti visos Respublikos sostą – pasirašytos paliaubos, rusams paliktos visos užimtos žemės. Tuo laiku rusų neužimtas Lietuvos sritis jau buvo užėmę švedai.

1660 m. lenkai ir lietuviai sukilo prieš švedus ir juos išvijo. Pasirašyta Olivos taikos sutartis.

1658 m. kazokų vadas Vikovskis su kazokais pasidavė lenkų karaliui Jonui Kazimierui.

1660 m. sumušta didžiulė caro kariuomenė.

1661 m. išvaduoti miestai – Gardinas, Mogiliovas ir Vilnius.

1794 m. rusai numalšino Tado Kosciuškos sukilimą.

1831 m. caro kariuomenė numalšino lenkų ir lietuvių sukilimą.

1863–1864 m. Lietuvos ir Lenkijos sukilėliai pralaimėjo caro kariuomenei. Buvo uždrausta lietuviška spauda.

1918 m. vasario 16 d. pasirašytas Lietuvos nepriklausomybės Aktas.

1918 m lapkričio 23 d. – Lietuvos kariuomenės atgimimo diena. Tą dieną Krašto apsaugos ministerija išleido pirmąjį įsakymą dėl Lietuvos kariuomenės organizavimo.

1919 m. vasario 7–9 d. Lietuvos kariuomenė prie Kėdainių laimėjo pirmąjį mūšį su bolševikais. Žuvo Taučiūnų k. pirmasis lietuvių kareivis Povilas Lukšys.

1919 m. pabaigoje Lietuvos kariuomenė, išvijusi bolševikus iš Lietuvos, baigė mūšius su jais prie Daugpilio (Latvija).

1919 m. lapkričio 21–22 d. Lietuvos kariuomenė sutriuškino bermontininkus prie Radviliškio.

1920 m. spalio 7 d. Lenkija su Lietuva pasirašė Suvalkų sutartį (pagal ją Vilnius pripažintas Lietuvai).

1920 m. spalio 9 d. lenkai sulaužė Suvalkų sutartį ir užėmė Vilnių.

1920 m. lapkričio 19 d. lietuviai sumušė lenkų kariuomenę prie Širvintų.

1920 m. lapkričio 21 d. lietuviai nugalėjo lenkus prie Giedraičių.

1923 m. sausio 15 d. lietuviai užėmė Klaipėdos kraštą.

1940 m. birželio 13 d. prasidėjo Lietuvos okupacija.

1941 m. birželio 23 d. įvyko sukilimas prieš besi-

traukiančią sovietų okupacinę kariuomenę.

1944–1953 m. partizaninio karo prieš sovietų okupacinę kariuomenę laikotarpis.

1990 m. kovo 11 d. Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimas.

1991 m. sausio 13 d. Vilniaus televizijos bokšto masinis taikus gynimas, dalyvaujant didžiulei žmonių miniai. Žuvo 14 Lietuvos laisvės gynėjų, tarp jų marijampolietis Rimantas Juknevičius.

1991 m. rugpjūčio 19–21 d. kova su sovietų imperija bandžiusiais gelbėti pučistais. Dalyvavo didžiulė beginklių patriotų minia. Prie AT rūmų žuvo savanoris Artūras Sakalauskas.

1993 m. rugpjūčio 31 d. sovietų okupacinė kariuomenė išvedama iš Lietuvos.

2004 m. kovo 29 d. Lietuva tapo NATO nare.

„Lietuvos aidas“, 2008 m. lapkričio 22 d., Nr. 261

Sakmė apie baltų žemės dukrą Laurą

Ir buvo tai visai neseniai. O kada nors porins: senų senovėje...

Už jūrų marių į slauną Londono miestą britų šalyje iš visų kraštų, tolimiausių miestų, miestelių, nuošaliausių šalių, šalelių suskrido orlaiviais, suplaukė laivėm, suvažiavo savaeigėm karietom baltaodžių, geltonodžių, juodaodžių greitakojės ir greitakojai, vikruolės ir vikruoliai, stipruolės ir stipruoliai. Norėjo išsiaiškinti, kas tarp jų stipriausias, greičiausias, vikriausias, taikliausias.

Ir buvo tarp jų auksaplaukė baltė Laura. Už visas dailiausia. Ir smaigė ją pavyduolių akys... O kipšas kovojant prilaikydavo jos baltąją rankelę. Tad bloga buvo Laurai varžybų pradžia... Pranokdavo ją savo greitesniais geležinio virbo dūriais varžovės.

Nusiminė tai matydami vaizdadėžėje jos seneliai, tėveliai, bernelis ir visi gintarinio krašto gentainiai. Ir pradėjo maldauti baltų karo dievą Kovą: padėki Laurai, įkvėpki jai kovos dvasios. Kovas išklausė jų maldavimus. Pajuto Laura savyje galingą kovos dvasią ir žaibiškais dūriais nugalėjo iš eilės daug daug varžovių.

Ir dar reikėjo Laurai šokinėti raitai per kliūtis. O žirgo būta labai aikštingo. Nepakluso jis ir vengrų krašto raitelei – neįveikė ji kliūčių ir pasitraukė iš varžybų.

Džiūgavo pavyduolės, kai šis žirgas atiteko pagal burtus Laurai: ir ji neįveiks kliūčių. Ir iš varžybų pasitrauks. Bet taip, laimei, neatsitiko.

Pajuto žirgas prielankumą Laurai, nes jo pasąmonėj glūdėjo žinia, kad jo proprosenelis dalyvavo Vytauto žygyje prie Juodųjų marių ir ten malšino troškulį gėlu jūros užutėkio – limono – vandeniu. Ir už visas varžoves greičiau Laura su paklusniu žirgu įveikė visas kliūtis.

Ir dar teko jai, eikliakojei, greitai bėgti bei taikliai šaudyti. Ir įveikė ji, baltų džiaugsmui, visas varžoves.

Ir būta didelės šventės visame gintaro krašte. O Laurą ir kitus jos bendražygius, varžybų nugalėtojus, pati šalies valdovė papuošė ąžuolo vainikais.

1963 m. Vilniaus valstybinio pedagoginio instituto
absolventas Algimantas Lelešius
„Šviesa“, 2012 m. lapkritis

APDOVANOJIMAI

Svarbiausias – Sausio 13-osios Atminimo medalis.

APDOVANOJIMO SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIU

LIUDIJIMAS

Už drąsą ir pasiaukojimą Lietuvos Respublikai

Algimantas Lelešius

apdovanojamas

SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIU

Šis medalis skiriamas pagerbti
Lietuvos bei užsienio valstybių piliečiams,
kurie pasižymėjo ginant
Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę
1991 m. sausio-rugsėjo mėnesiais.

Lietuvos Respublikos
Aukščiausiosios
Tarybos Sekretorius,
Ordinų kancleris

L. Sabutis

LIETUVOS RESPUBLIKOS ORDINŲ KANCLERIS

Vilnius, 1992 m. sausio mėn. 9 d.

Nr. T-2193

Lietuvos šaulių sąjungos apdovanojimai
Svarbiausias – ženklas „Parlamento gynėjas“ (Nr. 182) ir keturios padėkos.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos apdovanojimai
Svarbiausias – „Vilties žvaigždė“ (2011 m. kovo 11 d.) ir trys padėkos.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos apdovanojimai
Svarbiausi apdovanojimai – 2-ojo laipsnio žymuo „Už nuopelnus Lietuvai“ (2000 10 21, Nr. 88) ir LPKTS 1-ojo laipsnio žymuo „Už nuopelnus Lietuvai“ (2011 11 26, Nr. 152);
LPKTS Marijampolės filialo padėka (2010 m. sausio 9 d.).

Kazlų Rūdos savivaldybės apdovanojimai – trys padėkos.
Marijampolės savivaldybės – keturios padėkos.
Padėka „Už paramą ir nuoširdžią pagalbą renkant ir ruošiant leidybai tremtinių prisiminimus leidinių „Sibiro Alma Mater“ serijai“ (Šiaulių universiteto rektorius Vidas Lauruška, 2012 m. gegužė).

Čečėnijos apdovanojimas

NOXÇIYN RESPUBLIKAN IÇKERIYN VEKALALLA LITVANE

ČEČĖNIJOS RESPUBLIKOS IČKERIJOS ATSTOVYBĖ LIETUVOJE
MISSION OF THE CHECHEN REPUBLIC ICHKERIA IN LITHUANIA

Vilnius, Lithuania, e-mail:aminat125@hotmail.com Tel. 8-655-42-01-5

Šį mėnesį sukako 20 metų nuo pirmojo Rusijos karo prieš Čečėniją pradžios

Gerb. Algimantai Lelešiu

Dėkoju Jums už moralinę ir politinę paramą šiais metais dalyvaujant tarptautinėje akcijoje renkant solidarumo parašus dėl čečėnų tautos teisių. Jūsų supratimas ir paramos pastangos niekada nebus mūsų užmirštos, kartu liudijančios lietuvių tautos laisvės kovų išdidžią prasmę ir svarbą visam pasauliui.

Čečėnai turi patarlę: „Tolimojo krašto draugas prilygsta pastatytai tvirtovei“. Taip mes vertiname Lietuvą.

Sveikinu Jus su Naujaisiais Metais ir linkiu šviesių dienų Jūsų gyvenime.

Aminat Saijeva

Čečėnijos Respublikos Ičkerijos atstovė Lietuvoje

2014-12-11

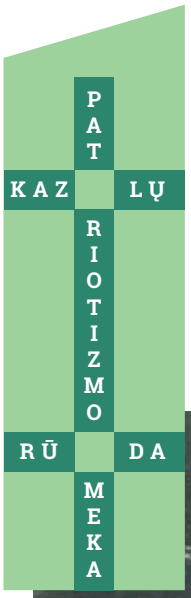

ATGIMIMO PRADŽIA

O Sąjūdi, tu spindulingas žodis,
Šviesa brolybės širdyje,
Pro vergo sutemas parodęs
Kelius į laisvę žengiantiems į ją.

A. Lelešius

Sąjūdžio grupės organizuotas pirmasis Gedulo ir Vilties dienos minėjimas Kazlų Rūdoje prie geležinkelio stoties 1989 m. birželio 14 d. Kalba Bronius Stankevičius (pirmame plane)

Atgimimas. 1989 m. lapkritis. Pašventinta vėliava nešama prie Kazlų Rūdos Vykdomojo komiteto pastato.

Kazlų Rūdos pasididžiavimas – Tremtinių paminklas prie geležinkelio stoties. Sibiro madona – tremtinė laiko negyvą kūdikį. Skulptorius Julius Narušis. Paminklas atidengtas 1989 m. lapkričio 6 d. Pašventino kun. Tadas Vallianas. Paminklas pastatytas Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupės iniciatyva ir lėšomis.

Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupės susikūrimo 25-mečiui skirtas bukletas. 2013 m. Iš kairės: Algirdas Ališauskas, Irena Skučienė, Algimantas Lelešius, Regina Mocevičienė, Danguolė Botyriūtė, Zigmas Salys, Mečislovas Daugiala (pirmininkas), Antanas Adomaitis

Jaunieji kazlųrūdiečiai prie Aukšč. Tarybos rūmų Vilniuje per sausio įvykius 1991 m. Iš kairės: Romas Aputis, Lina Senkutė, Linas Žebrauskas, Budrevičius, (?), Evaldas Andziulis, Edas Aputis, Klaidas Helmokas, Artūras Aranauskas.

Atkurtas 1990 m. Kazlų Rūdos šaulių būrys. 1995 m. Pirmoje eilėje iš kairės: V. Javaišis, S. Ambrasas, P. Narbutas, A. Lelešius, V. Klimavičius (vadas), J. Aleksa. Antroje eilėje: V. Skūpas, J. Rainys, G. Dereškevičius, R. Gudanavičius, R. Aleksa (vėliau tapęs vadu), J. Bareiša, V.Andriušis, J. Barauskas. Dalis šaulių buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai.

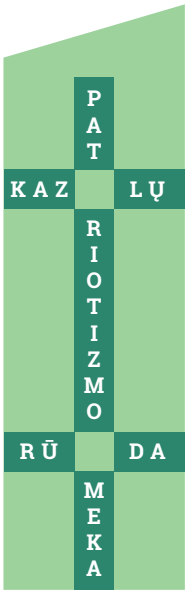

2008 05 18
Iš dešinės knygos „Pilietiškumo pamokos" autorė Regina Mocevičienė, Vorkutos politinė kalinė Valerija Štreimikienė, 1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius.

Kazlų Rūda, 1989 11 06
Paminklo okupacijos aukoms atidengimas prie geležinkelio stoties. Skulptorius Julius Narušis, beje, sukūręs įspūdingiausią paminklą Vytautui Didžiajam Marijampolės Vytautų parke. Paminkle pavaizduota tremtinė, laikanti negyvą kūdikį, vadinama Sibiro madona. Tai įtaigiausias paminklas okupacijos aukoms Lietuvos mastu. Paminklas pastatytas Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupės iniciatyva ir surinktomis lėšomis. Pašventino kunigas Tadas Vallianas.

Paminklo atidengimo mitinge istorijos mokytojas A. Lelešius perskaitė savo kūrybos eilėraštį

O Lietuva, kiek tu aukų sudėjai

O Lietuva, kiek tu aukų sudėjai
Ant laisvės aukuro didi savo kančia.
Lyg prie uolos prikaltas Prometėjas
Jos guli po poliarine delčia –

Balchašo dykumoj ir Kazachstano stepėj,
Sajanų taigoje, prie tolimo Baikalo,
Be kryžiaus, be akmens... Nežinomybė slepia
Jų baltus kaulus lig pasaulio galo...

Plazdėki laisvėj Lietuvos, žvakele,
Už tuos, kurių kapai bevardžiai liko
Žiemių šaly... Į gimtąją šalelę
Gal grįžo vėlės jų, tik mūsų skausmas klykia.

A. Lelešius

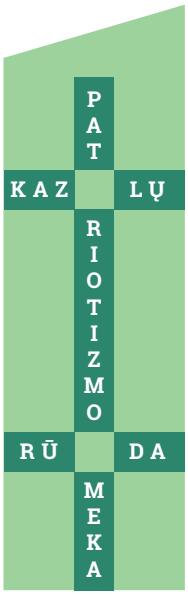

Baltijos kelias

Baladė

Dar buvome nelaisvėje
Sovietinės imperijos,
Tremti, mušti ir šaudyti,
Ir auklėti rimbu.
Per tuos penkis dešimtmečius,
Sukaustytus grandinėmis,
Užmiršo abejingas
Pasaulis laisvas mus.
Kentėjo tyliai požemiuos
Lyg sugautoji paukštė,
Kentėjo, bet nerimo
Mūs aistiška dvasia.
Iš nerimo, iš polėkio
Subrendo laisvės pojūtis,
Ir patys Atgimimo
Įžiebėm ugnį mes.
Ir atsirado Sąjūdis,
Ir estų, latvių Frontai,
Ir viltys išsilaisvinti
Užvaldė mus visus.
Nušvito protas mūsų...
Gal dieviška apvaizda
Pasiūlė tą sumanymą –
Karštų širdžių grandinę
Nuo Vilniaus iki Talino –
Ir vardą jos pakrikštijo
Ji Baltijos keliu.
Gėrėjosi pasaulis,
Laisvų tautų pasaulis
Tuo aštuntu stebuklu –
Ta baltiška vienybe,
Pasauly neregėta.
Ir tyliai niršo priešai –
Imperijos satrapai,
Kai susikibom rankom
(du milijonai mūsų!)
Lietuviai, latviai, estai
Nuo Vilniaus iki Talino
Per latviškąją Rygą
Gyvąja grandine.
Pradėjom griauti drąsiai
Pirmieji tą imperiją –
Šėtonišką imperiją.
Mes nepabūgom tankų,
Imperijos kareivų,
Ginkluotų lig dantų.
Ir greitai išsilaisvinom
Ir kūnu, ir dvasia.
Atkūrėme valstybę –
Iš nebūties grąžinę
Vėl išdidžiai gyvuojame
Laisvų tautų šeimoj.
– – – – – – – – – – – –
Praėjo du dešimtmečiai,
Nauji iškilo rūpesčiai...
O Baltiškojo kelio
Dvasia, įkvėpki mus!
Suteiki mums tvirtybės
Ir išminties, ir ryžto
Toliau žygiuot tikruoju
Kaip Baltijos keliu.

A. Lelešius

Lietuvos Nepriklausomybės aktas tautai ir pasauliui paskelbtas

„Atkurta Lietuvos Nepriklausomybė! Tada dirbau istorijos mokytoju Kazlų Rūdos vid. mokykloje. Kovo 12 d. man pavyko suorganizuoti mokyklos aktų salėje Atkurtos Nepriklausomybės minėjimą. Perskaičiau trumpą pranešimą, sugiedojome himną. Tai buvo pirmasis Kovo 11-osios minėjimas Lietuvoje, įvykęs praėjus vos pusei paros po Nepriklausomybės atkūrimo. Apimtas pakilios nuotaikos nuėjau į Kazlų Rūdos paštą ir išsiunčiau dvi telegramas Lietuvos televizijos laidai „Atgimimo banga“. Viena Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių vardu pasveikinau Aukščiausiąją Tarybą ir jos pirmininką Vytautą Landsbergį atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, kita – visus Lietuvos politinius kalinius ir tremtinius. Telegramas užbaigiau žodžiais „Tepadeda mums Dievas“. Ir buvo džiaugsmo, kai artimiausioje „Atgimimo bangos“ laidoje Nijolė Baužytė pirmiausia perskaitė mano siųstąsias telegramas. Mes, Kazlų Rūdos gyventojai, pirmieji pasveikinome Lietuvą su atkurtąja Nepriklausomybe!“

A. Lelešius

Kovo 11-ajai

Kovo Vienuolikta,
Kovo Vienuolikta...
Kiek už šių žodžių
Slypi mums, broliai...
Buvom visų užmiršti,
Nevilty palikom maži,
Pilki ir bevardžiai
Tarsi aklieji
Artėjom prie skardžio.
Sąmonė geso.
Tarsi Basanavičiaus
Niekad nebuvo,
Lyg pokario girioj
Niekas nežuvo,
Lyg Vytautas, Žalgiris
Būtų miražas...
Gal slėpės pasąmonėj
Juodasis Birželis
Ir Kražiai.
Beveik jau pripratom
Imperijos rezervatuos.
Ten sotu ir šilta
Ir jokia mintis
Nesismelkia į smilkinius...
– – – – – – – – – – – – – –
Bet nieko nėr amžino –
Dievo valia
Save susinaikina
Blogio galia.
Ir bunda Tauta
Lyg Prometėjas,
Sibirus, pokarius
Ji atkentėjus
Atgimsta lyg feniksas
Iš pelenų...
Bet, Viešpatie, kiek nesulaukė
Šių laisvės dienų!
Toli nuo Tėvynės
Užgeso lyg žvakės
Gūdžioj nevilty,
Ir nieks nepasakė,
Už ką jiems likimas
Toks buvo žiaurus...
Tejaučia bent vėlės jų
Laisvės kerus,
Težino,
Kad būtent aukų milijonai
Sugriovė imperiją
Blogio raudoną,
Kad jų Lietuva
Tarsi Dovydas narsiai
Pirmoji į kovą
Pakilo tą aršią
Su Galijoto grėsminga jėga.
Ir nugalėjo.
Ir laisvė staiga
Aplankė pavasarį
Mūsų namus.
Palaiminki, Viešpatie,
Laisvėje mus.

A. Lelešius

Susižiedavusi su Laisve

Loretai Asanavičiūtei, totorių kilmės lietuvaitei,
prieš savo vestuves žuvusiai po tanko vikšrais
prie Vilniaus televizijos bokšto
1991 m. sausio 13-ąją

Sapnavai vestuvinį nuometą
Žvainom jaunystės naktim...
Kodėl likimas lyg nuomaris,
Ko plieno pabaisa arti
Taip slenka riaumodama kraupiai?..
Taip noris pabūgt ir pabėgt...
Širdis lyg pašėlusi trankos
Ir keliai jau ima drebėt.
Ir vis tik kažkas sulaiko –
Už tave stipresnė jėga.
Plaukai nepaklusnūs plaikstos
Ir žiburėliai staiga
Atkaklūs žvilgsny suspindo,
Kaip tais tolimais laikais,
Kai protėviai Vytautą gindavo
Savo taikliaisiais lankais,
Kuriuos kažkodėl man primena
Antakių tavo lenkimai.
Tu stepių dukra iš Krymo,
Šuoliuojanti žirgu laukiniu...
Bet Lietuvą tau lėmė likimas, –
Dabar šitą šiltą žodį,
Kuris mūsų nevilti guodžia,
Sustingusios tavo lūpos kartoja.
– – – – – – – – – – – – – – – – – –
Lyg legenda apie Troją –
Sakmė apie ją, nepabūgusią tanko.
Teskamba dausose šviesus liūdesio tango.
Ji žemę dosniai krauju palaistė
Susižiedavusi su mūsų Laisve...

A. Lelešius

Kryžių partizanams atminti Kazlų Rūdos kapinėse 1992 m. pastatė liaudies meistras S.Šemeta

Už drąsą ir pasiaukojimą Lietuvos Respublikai SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIAIS IR LIUDIJIMAIS apdovanoti devyni Kazlų Rūdos gyventojai:

Algirdas Ališauskas
Aušra Kudžmaitė
Aurelija Naujokaitė
Aldona Petrukaitytė

ir budėję AT rūmuose
Salemonas Ambrasas
Juozas Bareiša
Vytas Lapienius
Algimantas Lelešius
Bronius Žemaitaitis

APDOVANOJIMO SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIU
LIUDIJIMAS
Už drąsą ir pasiaukojimą Lietuvos Respublikai
Aušra Kudžmaitė
apdovanojama
SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIU
Šis medalis skiriamas pagerbti Lietuvos bei užsienio valstybių piliečiams, kurie pasižymėjo ginant Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę 1991 m. sausio-rugsėjo mėnesiais.
Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Sekretorius, Ordinų kancleris
L. Sabutis
SAUSIO
1991

„Kartu su Vorkutos politine kaline Valerija Štreimikiene rinkome Tarybų ir Komjaunimo gatvių gyventojų parašus, kad šios gatvės būtų pavadintos Atgimimo gatve. Tikslą pasiekėme. Aš surinkau Pergalės gatvės gyventojų parašus, ir gatvė tapo M. K. Čiurlionio gatve. Pionierių gatvei buvo grąžintas V. Kudirkos vardas. Toks pavadinimų keitimas atspindi kovą už naują teisingą požiūrį į mūsų istoriją.“ – rašė A. Lelešius.

Ypač daug pastangų pareikalavo Stoties gatvės pavadinimo pakeitimas vyskupo-kankinio V. Borisevičiaus vardu. Tam priešinosi vietos valdžia ir gyventojai dėl rūpesčių keičiant įrašus dokumentuose. Bet užsispyrusio A. Lelešiaus dėka užsibrėžtas tikslas buvo pasiektas. Jis įrodė, jog kiekvienam Lietuvos miestui yra garbė turėti V. Borisevičiaus gatvę. Į pagalbą buvo pakviestas monsinjoras A. Svarinskas, atkaklus kovotojas-tremtinys, kuris palaikė A. Lelešiaus idėją.

Oponentai griebėsi atsakomųjų veiksmų. Jie daužė A. Lelešiaus namo langus, grasino padegti. Parapijos klebonas kun. T. Valljanas paskelbė maldos akciją, ir tikintieji meldėsi už šios prasmingos idėjos įgyvendinimą. Tikslui pasiekti prireikė net 5-erių metų. Monsinjoras A. Svarinskas V. Borisevičiaus gatvę Kazlų Rūdoje pašventino 1995 m.

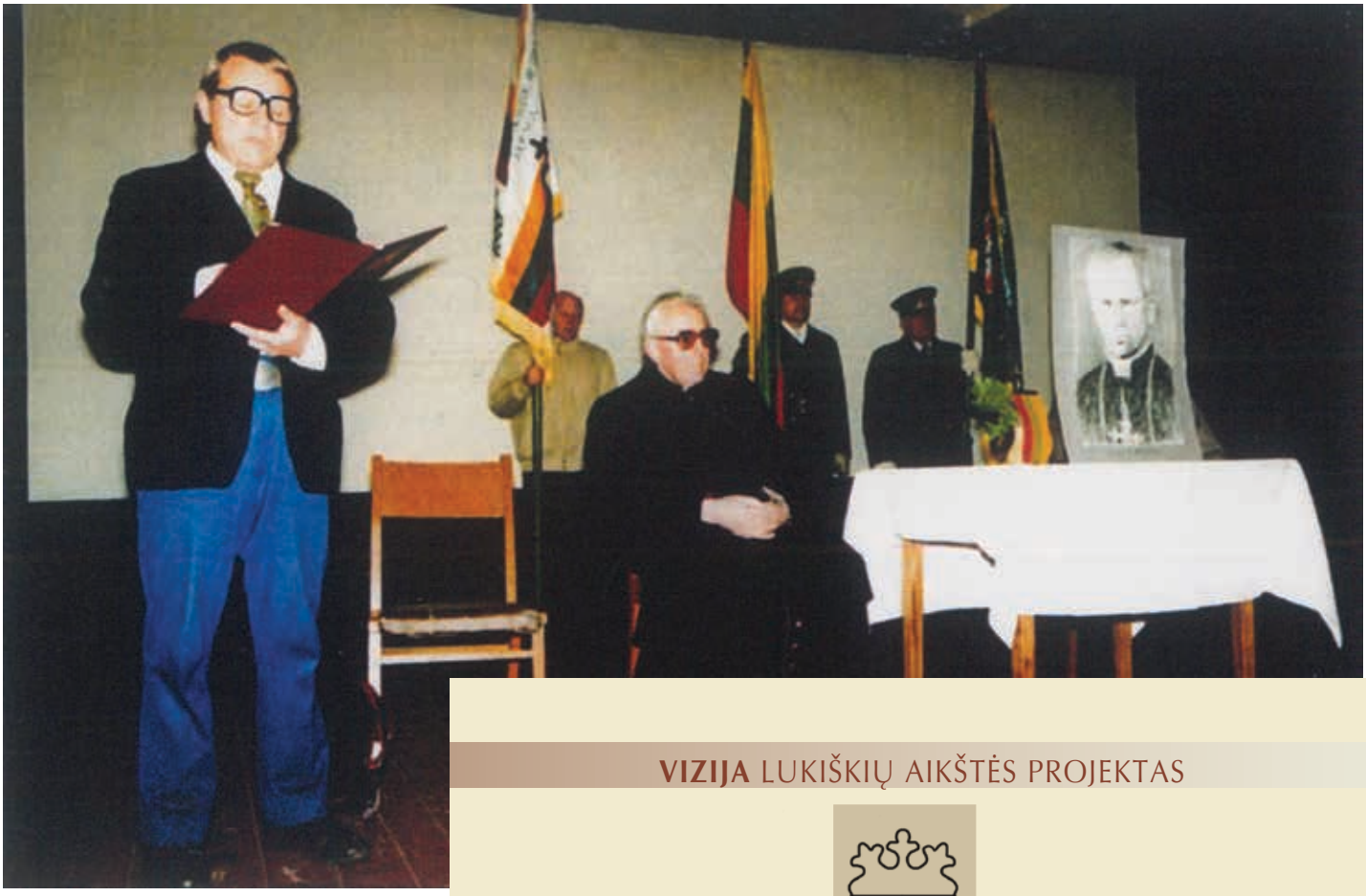

Liko neįgyvendintas įsipareigojimas Lietuvos šimtmečiui sutvarkyti istorinę Lukiškių aikštę Vilniuje. Yra pagrindinė nuostata, kad joje būtų akcentuoti ir atitinkančiais simboliais įamžinti reikšmingiausi Lietuvos istorijos tarpsniai. A.Lelešius parengė Lukiškių aikštės pertvarkos projektą. Laikraščiai – „Suvalkietis“, „Kazlų Rūdos kronika“, „Lietuvos aidas“ po kelis kartus spausdino „Sūduvių Lukiškių aikštės viziją“.

VIZIJA LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS PROJEKTAS

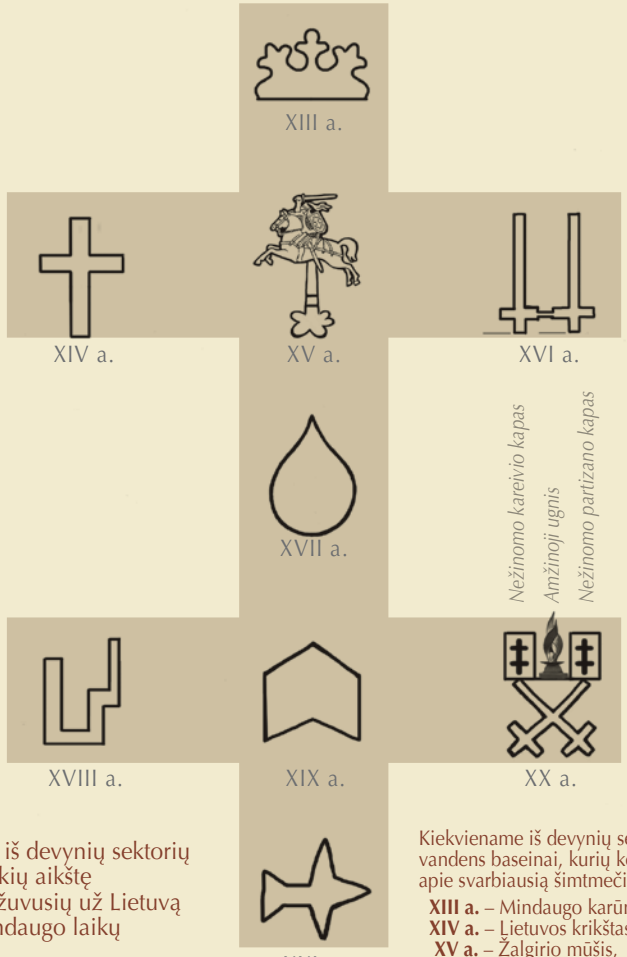

Vyčio kryžius iš devynių sektorių per visą Lukiškių aikštę įamžina visų žuvusių už Lietuvą karių nuo Mindaugo laikų atminimą.
Vytis – mūsų daugiaamžės kovos už valstybingumą simbolis

Kiekviename iš devynių sektorių – vandens baseinai, kurių kontūrai byloja apie svarbiausią šimtmečio įvykį:

XIII a. – Mindaugo karūnavimas
XIV a. – Lietuvos krikštas
XV a. – Žalgirio mūšis, šiame sektoriuje ir Baltojo Vyčio skulptūra (ąžuolo lapas)
XVI a. – Liublino unija
XVII a. – Caro kariuomenė nuniokoja Vilnių (ašara)
XVIII a. – Lietuvos-Lenkijos žlugimas
XIX a. – Knygnešystė
XX a. – Kruvinasis XX amžius
XXI a. – Įstojimas į NATO

– *Mus, politinius kalinius ir tremtinius, su šia aikšte sieja ypatingi kraujo spalva paženklinti emociniai saitai.* Mūsų siūlomiems projektams turi būti skirtas ypatingas dėmesys, – rašė A. Lelešius. Šauliai ir tremtiniai savo susirinkimuose jo projektui entuziastingai pritarė.

Artėjant Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo 100-mečio jubiliejui skelbiamas konkursas, kuris iš 32 pateiktų projektų atrinko tik 5. Tarp jų ir Algimanto Lelešiaus „Sūduvių Lukiškių aikštės vizija“. Kad vizija taptų realybe, reikia visuomenės palaikymo. Projektui pritaria:

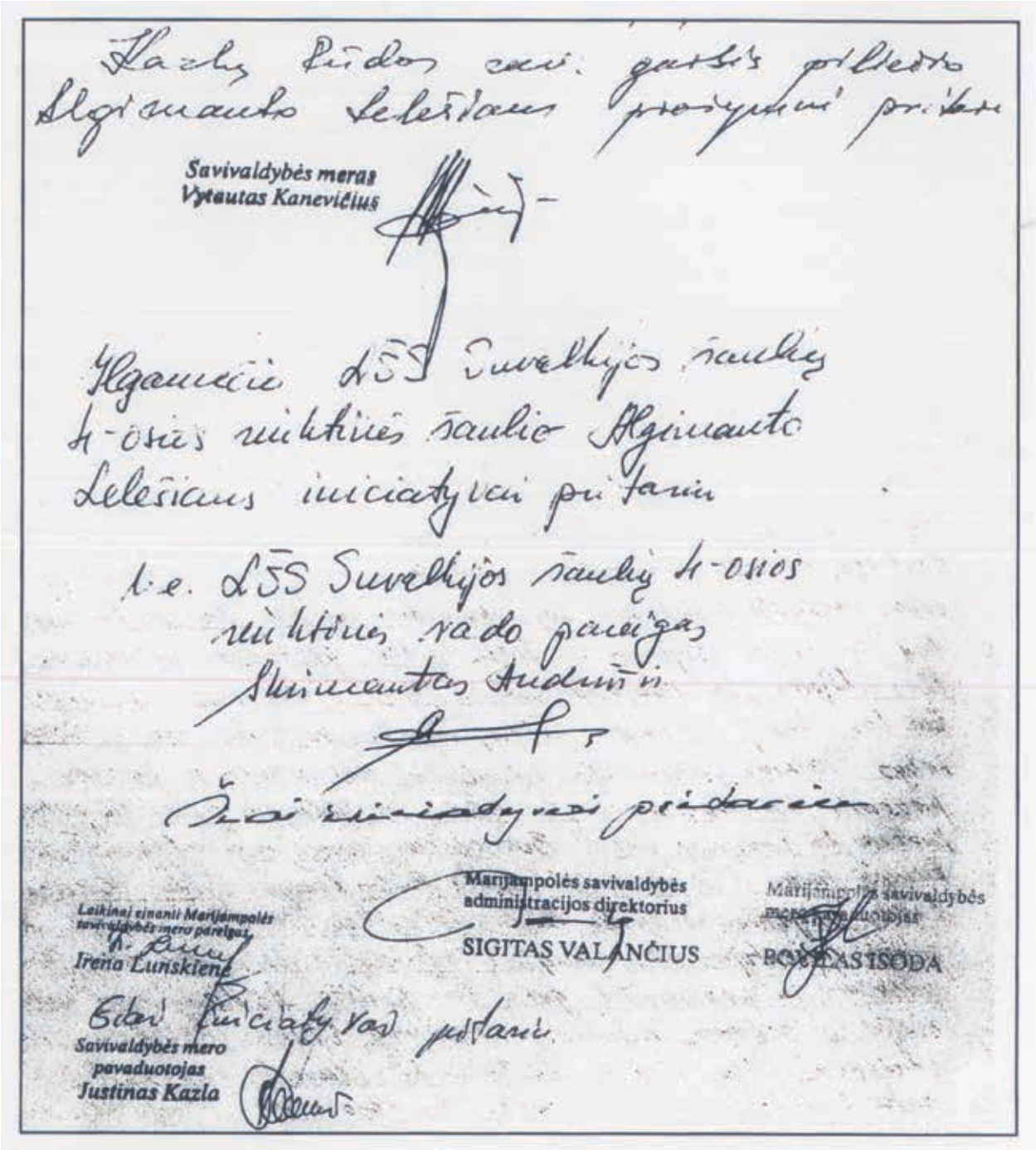
Kazlų Rūdos savi. gatvės pilietis Algimanto Lelešiaus projektui pritaria

Savivaldybės meras
Vytautas Kanevičius

Algamečio LŠS Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės šaulio Algimanto Lelešiaus iniciatyvai pritarim

t.e. LŠS Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės vado pavaduotojas
Skirmantas Audinis

Šai iniciatyvai pritarim

Leikinai einanti Marijampolės savivaldybės mero pareigas
Irena Lunskienė

Marijampolės savivaldybės administracijos direktorius
SIGITAS VALANČIUS

Marijampolės savivaldybės mero pavaduotojas
ROMAS ISODA

Šiai iniciatyvai pritarim

Savivaldybės mero pavaduotojas
Justinas Kazla

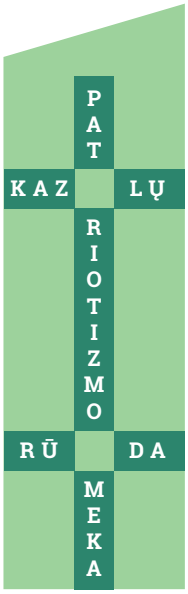

Apie Kazlų Rūdos politinių kalinių, tremtinių, šaulių patriotinę veiklą nuo stebuklingo Atgimimo laiko ir vėliau.

Yra toks posakis: „Žmogus planuoja, o Dievas juokiasi“. Bet mums likimas padarė išimtį – nuveikėm daug daugiau negu planavome. Gal todėl, kad savo veikloje vadovavomės nuostata: Sūduva turi rodyti patriotizmo pavyzdį Lietuvai, o Kazlų Rūda – Sūduvai. To ir pasiekėme. Deja, kai kam lengvabūdiškai mąstantiems sąvoka „patriotizmas“ yra tarsi nemadinga. Mes įsitikinę, kad mažai tautai ir valstybei, kad išliktų gyvenant pašonėje Rytų monstro, patriotizmas reikalingas kaip oras, jo niekad nebus per daug. Ryškiausias pavyzdys – Ukraina. Jeigu ukrainiečiai nebūtų patriotais, jau būtų paversti teroristinės valstybės vergais. Dėl savo dramatiško likimo ir patirtų išbandymų, mes, politiniai kaliniai ir tremtiniai jautriau reaguojame į realybę, geriau jaučiame kylantį valstybei pavojų. Deja, į mūsų raginimus sustiprinti patriotinį ugdymą mokykloje, grąžinti karinį parengimą į mokyklas, tik aukštesnio lygio, išspręsti patriotiškai Lukiškių aikštės problemą nereaguojama. Maža to, Lietuvos politiniai kaliniai ir tremtiniai valdžios ir finansiškai skriaudžiami: Latvijos, Estijos, Lenkijos likimo broliai gauna prie pensijos 200 Eurų priedą, o Lietuvos – vos 63 Eurus. Nežiūrint to mūsų likimo broliai už savo kuklias pensijas visoje Lietuvoje pastatė virš tūkstančio paminklų partizanams. Tai didžiausias idealizmo proveržis mūsų sumaterialėjusioje visuomenėje.

Tai, ką nuveikėm patriotizmo vedami, – Kazlų Rūdos krašto dvasinis istorinis lobis. Jis neturi būti užmirštas. Toks ir yra knygos apie Kazlų Rūdos politinių kalinių, tremtinių, šaulių veiklą tikslas.

2022.06.27

A. Lelešius

Atgimimas man buvo dvasios pakylėjimas

1988 m. birželio 24 d. dalyvavau pirmame Sąjūdžio mitinge Vilniuje, Gedimino aikštėje. Lietuvos trispalvės, jaunuolių, saugojusių tvarką mitinge, žali raiščiai su baltais Gedimino stulpais sukrėtė vaizduotę gerąja prasme. Per savo radijo imtuvą sovietmečiu mėgdavau klausytis užsienio radijo stočių, kai kurios buvo labai trukdomos, tad gebėjau kritiškai vertinti sovietų santvarką ir tikrovę. Lenkų „Solidarumas“ prasidėjo prieš aštuonerius metus. Laukėm, kada panašūs įvykiai prasidės pas mus. Ir sulaukėm! Pirmoji kregždė buvo Nijolės Sadūnaitės organizuotas mitingas prieš Molotovo–Ribentropo paktą 1987 m. rugpjūčio 23 d. prie A. Mickevičiaus paminklo Vilniuje.

1988 birželio 3 d. Lietuvos mokslų akademijoje sukurta pirmoji Sąjūdžio grupė. Visoje šalyje prasidėjo grandioziniai mitingai. Aš entuziastingai juose dalyvaudavau. Tai visiems buvo dvasios euforija. 1988 m. rugsėjo 3 d. Kazlų Rūdos mikrorajone įvyko didelis Sąjūdžio organizuotas mitingas. Jame su trispalvėmis rankose dalyvavau aš ir broliai Apučiai. O rugsėjo 5 d. susikūrė Kazlų Rūdoje sukurta Sąjūdžio rėmimo grupė, kurioje buvau atsakingas už darbą su politiniais kaliniais ir tremtiniais. Kasdien į mano namus ateidavo po keletą tremtinių ir politinių kalinių. Aš pildydavau jų anketas Juliaus Juzeliūno vadovaujamai komisijai stalinizmo nusikaltimams tirti. Kadangi esu vienišas, turėjau galimybę kasdien po keletą valandų skirti šiam darbui. Vėliau padėdavau rašyti prašymus politiniams kaliniams dėl kompensacijos už iškalėtus metus, o tremtiniams dėl atlyginimo už prarastą turtą. Daugelis žmonių man buvo už šią pagalbą dėkingi. Kazlų Rūdos Sąjūdžio grupės iniciatyva Kazlų Rūdoje prie geležinkelio stoties 1989 m. birželio 14 d. įvyko didžiulis mitingas. Minėjome tragiškiausias 1941 m. Didžiosios tremties 48-ąsias metines. Aš parengiau kovingo turinio plakatus, kalbėjau mitinge.

Tų pačių 1989 m. lapkritį Sąjūdžio iniciatyva iš surinktų lėšų Kazlų Rūdoje prie geležinkelio stoties buvo atidengtas įspūdingiausias Lietuvoje paminklas „Sibiro Madona“ (skulptorius Julius Narušis) sovietinių represijų aukoms atminti, tai 3,6 m aukščio akmeninė skulptūra – tremtinė, laikanti negyvą kūdikį.

1990 m. vasario mėn. surengiau du Kazlų Rūdos politkalinių ir tremtinių susirinkimus. Įkūrėme atskirą Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių skyrių. Tapau jo pirmininku ir šias pareigas ėjau iki 1998 m.

1990 m. vasario 23 d. buvau suorganizavęs mitingą Kazlų Rūdoje prie Vykdomojo komiteto. Reikalavome užregistruoti ką tik įkurtą Politinių kalinių ir tremtinių skyrių, nes norėjome dalyvauti vietos valdžios rinkimuose. Tikslą pasiekėme.

1990 m. kovo 11 d. buvo atkurta Lietuvos Nepriklausomybė. Tada dirbau istorijos mokytoju Kazlų Rūdos vid. mokykloje. Kovo 12 d. man pavyko suorganizuoti mokyklos aktų salėje išvakarėse atkurtos Nepriklausomybės minėjimą. Perskaičiau trumpą pranešimą, sugiedojome himną. Tai buvo pirmasis Kovo 11-osios minėjimas Lietuvoje, įvykęs praėjus vos pusei paros po Nepriklausomybės atkūrimo. Apimtas pakilios nuotaikos nuėjau į Kazlų Rūdos paštą ir išsiunčiau dvi telegramas Lietuvos televizijos laidai „Atgimimo banga“: viena Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių vardu pasveikinau Aukščiausiąją Tarybą ir jos pirmininką Vytautą Landsbergį atkūrus Lietuvos Nepriklausomybę, kita – visus Lietuvos politinius kalinius ir tremtinius. Telegramas užbaigiau žodžiais „Tepadeda mums Dievas“. Ir buvo džiaugsmo, kai artimiausioje „Atgimimo bangos“ laidoje Nijolė Baužytė pirmiausia perskaitė mano siųstąsias telegramas. Mes, kazlųrūdiečiai, pirmieji pasveikinome Lietuvą su atkurta Nepriklausomybe!

Rinkimus į vietos valdžią laimėjo Sąjūdis. Kazlų Rūdos miesto Tarybos pirmininku tapo vietos Sąjūdžio grupės lyderis Mečislovas Daugiala, o meru Valeras Plioplys. Buvo išrinktas ir Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių atstovas kovingasis patriotas Juozas Mikalonis.

1990 m. kovo 22 d. organizavau mitingą-piketą prie Kazlų Rūdos milicijos pastato dėl stribų atminimui skirtos lentos nuėmimo. Įdomiausia, jog milicininkai, sužinoję apie mitingą, taip išsigando, kad iš anksto pasitraukė iš pastato. Tad niekas neišėjo su mumis pasikalbėti. Mes nukaišėme plakatais milicijos pastatą ir prie jo nusifotografavome. Tikslas buvo pasiektas – lenta nuimta.

1990 birželį atkurtas Marijampolės rinktinės Kazlų Rūdos šaulių būrys. Aš tapau to būrio vado rytų Lietuvos Algimanto apygardos narsaus partizano Vyto Lapieniaus pavaduotoju. Šaulių susirinkimai pradžioje vyko buvusio kino teatro patalpose, vėliau mano namuose, dar vėliau Gedimino gatvėje, jau kito vado Vytauto Klimavičiaus namuose. Mes, penki Kazlų Rūdos šaulių būrio šauliai, per 1991 m. sausio įvykius buvome Aukščiausiosios Tarybos pastato viduje kartu su kitais gynėjais. Už tai esame apdovanoti Sausio 13-osios Atminimo medaliais. Medalius gavo dar vienas Kazlų Rūdos mokytojas ir trys moksleivės. Iš viso apdovanoti devyni kazlųrūdiečiai. Pagal šį rodiklį Kazlų Rūdai neprilygsta joks kitas panašaus dydžio Lietuvos miestas.

1990 m. lapkričio 23d. A. Lelešiaus organizuotas mitingas prie Kazlų Rūdos savivaldybės dėl gatvių tarybinių pavadinimų pakeitimo. A.Lelešius laiko plakatą: „1,5 metų laukiam Lietuvos partizanų gatvės“.

Po mitingo 1990 m. kovo 22 d. prie Kazlų Rūdos milicijos pastato. Pirmas iš dešinės – politinis kalinys B. Stankevičius, antras – Kazlų Rūdos šaulių būrio vadas V. Lapienis (narsus Algimanto apygardos partizanas), trečias (antrame plane) Norilsko politinis kalinys J. Čibirka, ketvirtas – mitingo organizatorius A. Lelešius. Mitingo dalyviai reikalavo nuimti stribų atminimo lentą. Tikslas buvo pasiektas.

Atgimimo pradžia. Poeto, politinio kalinio Juozo Ardzijausko (trečias iš kairės pirmoje eilėje) iniciatyva ir lėšomis 1988 m. pastatytas kryžius jo tėvų sodybos vietoje Kazlų kaime (Kazlų Rūdos sav.). Kalba Algimantas Lelešius (trečias iš dešinės).

Paminklas „kankinys“

Paminklas Tauro apygardos partizanams atminti. Pastatytas buvusio LPKTS Kazlų Rūdos skyriaus pirmininko, Kazlų Rūdos šaulių būrio vado pavaduotojo, 1941 m. tremtinio A. Lelešiaus iniciatyva ir lėšomis Antano Palubinsko kieme Kazlų Rūdoje, Lietuvos partizanų gatvėje.

Projektas A. Lelešiaus, raides iškalė Juozas Lelešius, vaizdelį (iš J. Lukšos-Daumanto atsiminimų knygos „Partizanai“, p. 105) – dailininkas Vytas Aputis, atidengė 1990 m. rugpjūčio 25 d. Antanas Lukša, pašventino kunigas T. Vallianas. Paminklas keturis kartus išniekintas: naktį prieš atidengimą apipiltas dažais, bet juos pavyko nuvalyti, dukart nuverstas, buvo nulenktas kryžius, todėl vadinamas paminklu-kankiniu. 2002 m. birželį perkeltas į Kazlų Rūdos naująsias kapines.

Paminklo atidengimas

Paminklą atidengė garsaus partizanų vado Juozo Lukšos brolis Antanas Lukša

Paminklo atidengimo 1990 m. rugpjūčio 25 d. momentas. Patriotinę dainą atlieka Kazlų Rūdos vidurinės mokyklos jaunieji kudirkaičiai (vadovė mokytoja M. Serbentienė)

Po paminklo atidengimo. Iš kairės: Algimantas Lelešius, finansavęs paminklo pastatymą, paminklo statytojas Juozas Lelešius su anūku Dainiumi

Kazlų Rūdoje net 1991 m. vasarą kai kam „užkliuvo“ paminklas, pastatytas nuosavame sodelyje...

Nuverstas paminklas Tauro apygardos partizanams atminti, stovėjęs A.Palubinsko kieme (Kazlų Rūda, Lietuvos partizanų gatvė).

Išniekintam partizanų paminklui

Paminkle, buvai tu sakrališkas, šiltas, taurus,
Kiemely žmogaus tave apgyvendinom,
Kad būtų saugiau,
Nes priešo kariauna dar siautėjo.
Lyg šeimos tos narys
Stovėjai tu ten patrauklus,
Deramai prižiūrėtas,
Papuoštas gėlėm ir degančiom žvakėm,
Tu džiuginai akį praeivių
Ir priminei tuos, kur negrįš jau
Į šią nuodėmingąją žemę jau niekad.
...Dabar tu išniekintas
Rankos juodos,
Kaip ir tie kūnai mūs brolių drąsių,
Kurių atminimą švenčiausią
Išsaugot norėjai.
– – – – – – – – –
Bet priešo karių antkapinių
Paminklų mes niekad neliesim...

A. Lelešius

Nuo 2002 m. birželio paminklas „kankinys“ (jis buvo keturis kartus išniekintas, kai stovėjo Antano Palubinsko kieme Lietuvos partizanų gatvėje) jau Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse prie aukšto kryžiaus partizanų atminimui. Kryžių sukūrė ir pastatė šaulys Skirmantas Šemeta (1992 m. birželio 13 d.).

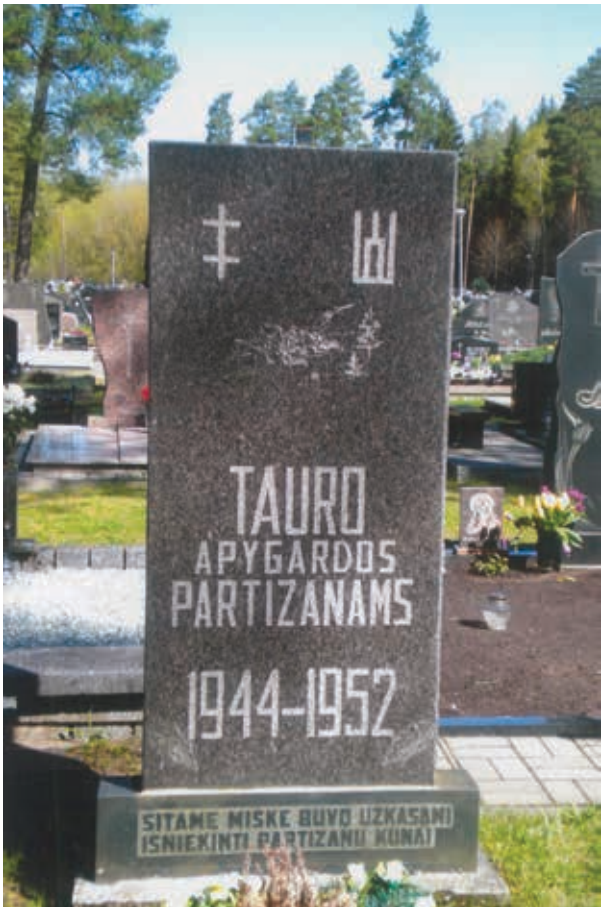

2022 balandį kryžius „kankinys“ buvo išniekintas penktą kartą – nuo jo nulaužtas žalvarinis kryžius. Apie tai pranešė radijas ir televizija.

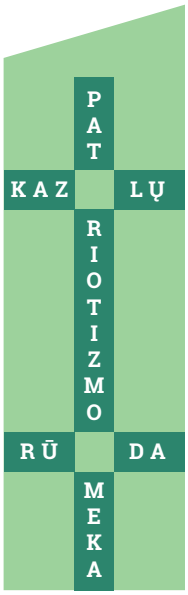

Partizanų palaikų perlaidojimas

1991 11 23
Septynių partizanų palaikų perlaidojimo procesija. Palaikai perlaidoti Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse.

Kazlų Rūdos šaulių rikiuotė 1992 m. birželio 13 d. naujosiose kapinėse, kur kunigas Tadas Vallianas pašventino įspūdingą kryžių partizanų atminimui. Kryžių sukūrė šaulys Skirmantas Šemeta. Renginį vedė šaulys Algimantas Lelešius.

1991 11 23
Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse perlaidoti septynių Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų palaikai. Prie kapo duobės kalbėjo šaulys Algimantas Lelešius.

1992 06 13
Kazlų Rūdos šauliai naujosiose kapinėse atidengiant kryžių partizanams (sukūrė šaulys Skirmantas Šemeta). Pašventino kun. Tadas Vallianas. Renginį vedė šaulys Algimantas Lelešius.

Partizanų brolių Juozo ir Jono Krapavičių palaikų perlaidojimo procesija Kazlų Rūdoje 1993 m. spalio 23 d.

1993 10 23
Partizanų brolių Juozo ir Jono Krapavičių palaikai perlaidoti Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse. Prie kapo Kazlų Rūdos ir Marijampolės šauliai. Kalbėjo šaulys Algimantas Lelešius.

Vyskupui kankiniui Vincentui Borisevičiui

Vyskupo kankinio V. Borisevičiaus gatvės šventinimo Kazlų Rūdoje 1995 m. lapkričio 26 d. iškilmės.

Monsinjoro A. Svarinsko susitikimas su kazlyrūdiečiais šaulių salėje 1995 m. lapkričio 26 d. pašventinus V. Borisevičiaus gatvę. Dešinėje kunigas Tadas Vallianas.

Monsinjoras Alfonsas Svarinskas 1995 m. lapkričio 26 d. šventina vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus gatvę (buvusią Stoties, o prieškary – Bažnyčios) Kazlų Rūdoje.

Susitikimo su A. Svarinsku salės vaizdas.

Sovietmečiu tai buvo Tarybinių partizanų gatvė. 1989 m. A. Lelešius surinko gyventojų parašus ir po dvejų metų atkaklių reikalavimų (1991 m.) gatvė pavadinta Lietuvos partizanų vardu. Tai vienintelis toks atvejis Lietuvoje.

Prieškary tai buvo Bažnyčios gatvė, sovietmečiu – Stoties. 1990 m. gruodžio 2 d. A. Lelešius surinko gyventojų parašus, kad gatvei būtų suteiktas vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus vardas, nes viename jos gale stovi bažnyčia, kitame kančios simbolis – paminklas tremtiniams (akmeninė Sibiro Madona – tremtinė, laikanti negyvą kūdikį). Po penkių atkaklios kovos metų pavadinimas pakeistas. Tai vienintelis toks atvejis Lietuvoje. 1995 metų lapkričio 26 d. V.Borisevičiaus gatvę pašventino mons. Alfonsas Svarinskas.

Vyskupas Vincentas Borisevičius

2000 m. lapkričio 26 d. Kazlų Rūdos bažnyčios šventoriuje buvo pašventintas kryžius vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus atminimui. Kryžių pašventino monsinjoras Alfonsas Svarinskas.

Nuotraukoje Magdalena Gudaitienė antra iš kairės (su vežimėliu). Ji ir A.Lelešius finansavo kryžiaus pastatymą. Jį sukūrė dail. V. Aputis.

Kryžiaus šventinimas

Vyskupui kankiniui

Vincentui Borisevičiui

Mirtininkų kameroj
Buvo jis įkalintas.
Per naktį lig ryto
Jį tardė, mušė, tyčiojos
Ir, atrodė, dvasią
Tamsią naktį gūdžią
Jau palaužė budeliai.
Išdavikai žodžiai
Ir mintis beviltiška
Smelkėsi į smilkinius...
Tik staiga pajuto,
Kad jėgų priplūdo.
Ir suprato:
Viešpatis padeda
Jam priešintis.
Nuo tada jo žodžiai
Draugus likimo guodė.
Kančios jisai įsūnytas
Toj budelių kankykloj,
Kur dienos jo užmūrytos...
Atomazga įvyksta:
Kulka enkavėdisto
Nutraukė jo gyvybę
Kely į amžinybę.
Prie sosto Viešpaties
Vėlė tauri jo budi...
Užtarki Lietuvą,
Kai esam lyg pablūdę,
Kai proto sumaišty
Ir nuodėmėj bejėgiai,
Paklydę esam
Ir dvasia paliegę.
– – – – – – – – – – –
Įveikę metų klodą,
Pramušę šmeižto gruodą
(Jų, užmarštie, neliesk!)
Težadins mus
Jo priešmirtiniai žodžiai:
„Laisva bus Lietuva
Ir Kristus nugalės“...

A. Lelešius

Vyskupas Vincentas Borisevičius per konsekraciją 1940 m. kovo 10 d.

Elena Borisevičiūtė–Urbanavičienė vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus pusseserė, gyveno Kazlų Rūdoje, vyskupas ją lankydavo, mylėjo jos vaikus. Ji 1945 m. palaidota Kazlų Rūdos senosiose kapinėse.

Borisevičių šeima. Pirmoje eilėje (iš kairės): vysk. sesuo Ona, vysk. Vincentas Borisevičius, pusbrolis kun. Antanas Vilkaitis, pusseserė Elena Borisevičiūtė–Urbanavičienė. Antroje eilėje (iš kairės): sesuo Agnietė, sesuo Marija, sesuo Magdalena, brolio dukra Marija Adomaitienė ir brolis Juozas (Marijos Adomaitienės tėvas).

Per dešimtmečius neužgesusi sielos šviesa

Prisimenant Telšių vyskupą Vincentą Borisevičių

(1887 11 23–1910 05 29–1940 03 10–1946 11 18)

Didžiulės pagarbos vertas Kazlų Rūdoje gyvenantis buvęs tremtinys Bronislovas Algimantas Lelešius. Išskirtinė vieta šio žmogaus patriotinėje veikloje buvo atkakli kova už vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus atminimo įamžinimą Kazlų Rūdoje, Stoties gatvę pervadinant Vincento Borisevičiaus vardu. Ši gatvė labai tiko, nes viename jos gale stovi paminklas tremtiniams prie geležinkelio stoties, o kitame – Švč. Jėzaus Širdies bažnyčia. Vyskupas buvo Bažnyčios žmogus ir kankinys. Paminklas tremtiniams – kančios simbolis.

1990 m. gruodžio 2 dieną Algimantas Lelešius jis buvo surinkęs Stoties gatvės ir net kitų miestų gyventojų parašus, kad Stoties gatvė būtų pervadinta Vincento Borisevičiaus vardu. Dauguma pasirašė, bet ne visi. Surinkta daugiau kaip tūkstantis parašų. Oponentai griebėsi atsakomųjų veiksmų. Jie Algimantui pradėjo daužyti langus ir namo sienas taip, kad namas drebėjo. 1991 metais, prieš rugsėjo pirmąją, gavo raštu įspėjimą, kad jis bus sudegintas. A. Lelešius penkerius metus kovojo dėl Vincento Borisevičiaus gatvės pavadinimo Kazlų Rūdoje ir laimėjo. Tai – vienintelis toks atvejis Lietuvoje, beje, ir iki šiol Kazlų Rūdoje vyskupo vardu pavadinta gatvė tėra vienintelė Lietuvoje. 1995 m. lapkričio 26 diena priartinta prie vyskupo sušaudymo dienos – lapkričio 18-osios ir jo gimimo datos – lapkričio 23 dienos. A. Lelešius apie vysk. V. Borisevičių sukūrė gana daug eilėraščių ir parašė straipsnių spaudoje.

1941 metų tremtinys, šaulys, Bronislovas Algimantas Lelešius, apdovanotas Sausio 13-osios Atminimo medaliu. Jo rūpesčiu Kazlų Rūdoje gatvė pavadinta Vincento Borisevičiaus vardu.

Be to, A. Lelešiaus atkaklumo dėka vysk. V. Borisevičiaus atminimas įamžintas ne tik gatvės pavadinimu, bet ir pastatant kryžių Kazlų Rūdos Švč. Jėzaus Širdies bažnyčios šventoriuje. Jo viršuje yra vainikas iš spygliuotos vielos – kančios simbolis. Kryžių sukūrė dailininkas A. Aputis. Bažnyčią puošia dailininko V. Gelgotos nutapytas V. Borisevičiaus portretas. 2000 m. lapkričio 26 d. kryžių ir portretą pašventino mons. Alfonsas Svarinskas.

Vysk. V. Borisevičiaus palaikų paieška atvedė į masinę sovietų aukų kapavietę Tuskulėnų dvaro teritorijoje ir vadovauti buvo paskirtas archeologas, habilituotas humanitarinių mokslų daktaras Vytautas Urbanavičius, kuris buvo atvykęs ir į Uteną. Domėjosi mano turimomis vyskupo nuotraukomis. Sugretindamas, lygindamas gyvo asmens nuotrauką su kaukolės atvaizdu, sutapus anatominiams taškams ir struktūroms buvo nustatyta, kad rasti palaikai priklauso nuotraukoje užfiksuotam asmeniui.

Danguolė Urbanavičiūtė-Jonaitienė
„XXI amžius“, 2019 10 18

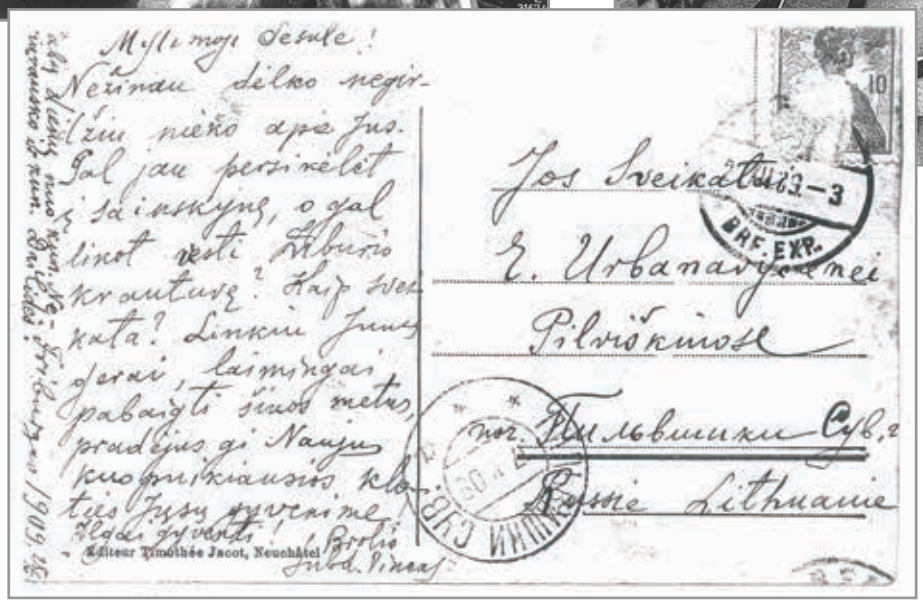

Vyskupo kankinio atvirukai

Partizanų palaikų suradimas ir perlaidojimas

1991 m. spalio 16 d. A. Lelešius tikrina miško šulinį, ieškodamas partizanų palaikų.

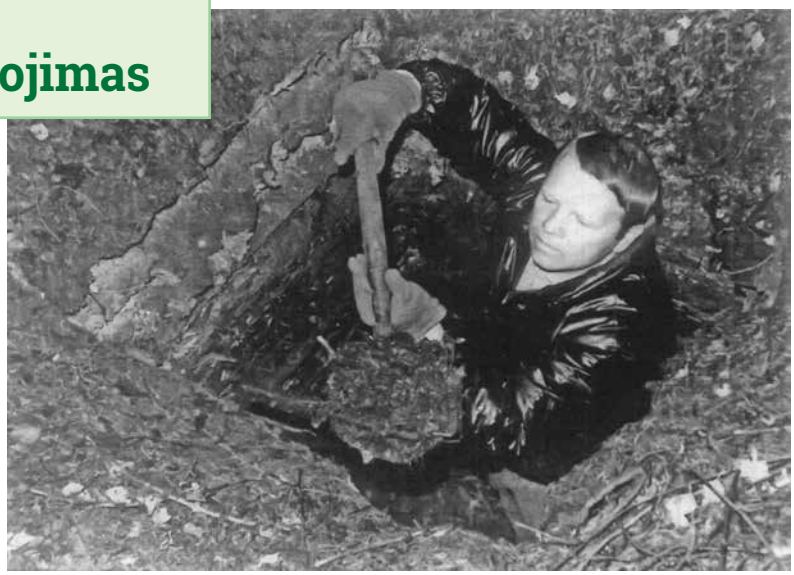

Už kelių žingsnių miške, netoli Kazlų Rūdos naujųjų kapinių, tą dieną Kazlų Rūdos šaulių būrio vadas Vytas Lapienis, tremtiniai Saliamonas Ambrasas ir Algimantas Lelešius atkasė septynių partizanų palaikus.

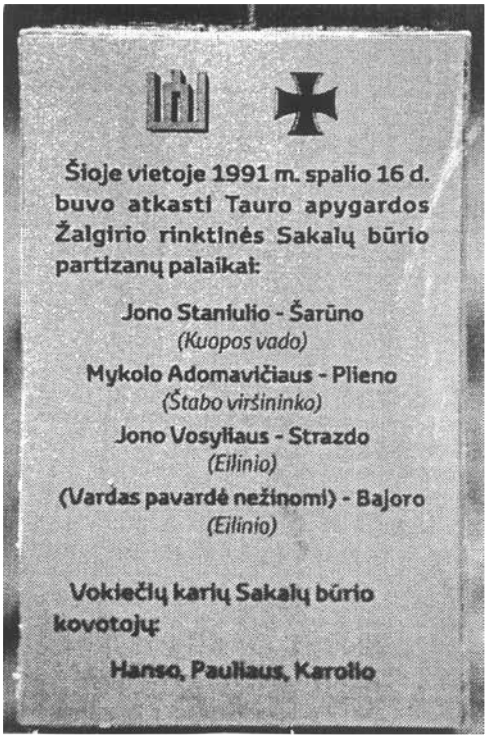

Informacinė lentelė palaikų atkasimo vietoje (Vidmantas Alesius)

Atkasimo vietą įamžino A. Lelešius.

Jaunųjų Kazlų Rūdos (50) ir Sasnavos (20) šaulių priesaika 2001 m. birželio 17 d. miške netoli naujųjų Kazlų Rūdos kapinių prie kryžiaus, žyminčio septynių partizanų palaikų atkasimo vietą. Kalba šaulys Algimantas Lelešius.

Jaunasis šaulys kartoja priesaikos žodžius ir bučiuoja vėliavą.

Jaunųjų Kazlų Rūdos ir Sasnavos šaulių priesaika 2001 m. birželio 17 d.

Išniekinti kryžiai partizanų atminimui Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse, 1994 m.

A. Lelešius, 1941 m. tremtinys, šaulys. 1997 m. liepa. Paminklo septyniems partizanams statymas Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse.

1997 07 27
Paminklas septyniems Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams (Sakalo būrys), žuvusiems 1946 07 24 prie Būdupio kaimo (Kazlų Rūdos sav.). Jų palaikus atrado ir atkasė 1991 m. spalio 16 d. Vytas Lapienis, narsus Algimanto apyg. partizanas, Kazlų Rūdos šaulių būrio vadas, tremtinys Saliamonas Ambrasas ir 1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius. Palaikai iškilmingai perlaidoti 1991 m. lapkričio 23 d. Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse. Laikini kryžiai buvo išniekinti. Šauliai Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius 1997 m. pastatė jiems paminklą. Kitą paminklą partizanams broliams Juozui ir Jonui Krapavičiams. Abu paminklus pašventino kun. Ignas Plioraitis. Žuvo Jonas Staniulis-Šarūnas (vadas), Mykolas Adomavičius-Plienas, Žalg. rink. štabo virš., eilinis Jonas Vosylius-Strazdas, Bajoras (slapyv.), vokiečiai Hansas, Karolis Paulius.

1997 m. liepos 27 d. Prie paminklo partizanams broliams Juozui ir Jonui Krapavičiams ryšininkė Aldona Bilbokienė.

Paminklą pastatė šauliai Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius. Pašventintas kartu du paminklu septyniems partizanams, kun. Igno Plioraičio.

1997 07 27
Paminklų atidengimo renginį veda šaulys Algimantas Lelešius.

Į paminklų atidengimą atvykę kazlyrūdiečiai.

Paminklą pašventino kun.Ignas Plioraitis.

1997 07 27
Žuvusiųjų pagerbimas kovinių ginklų salvėmis.

Bartninkai (Kazlų Rūdos sav.) 2005 05 07
Paminklą septyniems partizanams (pastatymo iniciatorius Romas Rusteika) pašventino kun. Tadas Vallianas. Jį sukūrė Bronius Jungaitis (Kalvarija). Paminklo pastatymą finansavo kunigas Ignas Plioraitis. Renginį vedė A.Lelešius. Nuotrauka A.Lelešiaus.

Kruveliai (Kazlų Rūdos sav.) 2006 10 08 Paminklo partizanui Petrui Kriščiūnui-Mekšrui atidengimas. Paminklas pastatytas Romo Rusteikos iniciatyva. Finansavo ir renginį vedė Algimantas Lelešius. Pašventino kunigas Ignas Plioraitis.

2007 10 13 Skautai prie paminklo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams Lekečiuose (Šakių raj.). Ekskursiją vedė Algimantas Lelešius.

2007 10 13
Skautai prie paminklo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams prie Jankų (Kazlų Rūdos sav.). Apie partizanus pasakojo A. Lelešius. Nuotrauka A. Lelešiaus.

2009 09 26
Partizanų atminimo minėjimas. Paminklas Tauro apygardos partizanų vadui Aleksandrui Grybinui-Faustui prie jo slėptuvės. Paminklas miške prie Šunkarių Girinių kaimo (Kazlų Rūdos sav.). Nuotrauka A. Lelešiaus.

1997 m. balandžio 27 d.
Paminklo žuvusiems (susisprogdino) 1947 m. balandžio 27 d. Tauro apyg. Vytauto rinkt. štabo nariams Anelei Senkutei-Pušelei, g. 1922 m., Vytautui Vabalui-Kunigaikščiui, g. 1919 m., Antanui Pečiuliui-Baritonui, g. 1923m. atidengimas Gulbiniškių k. (Marijampolės sav.). Paminklą pašventino kunigas Ignas Plioraitis. Pastatė šauliai Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius.

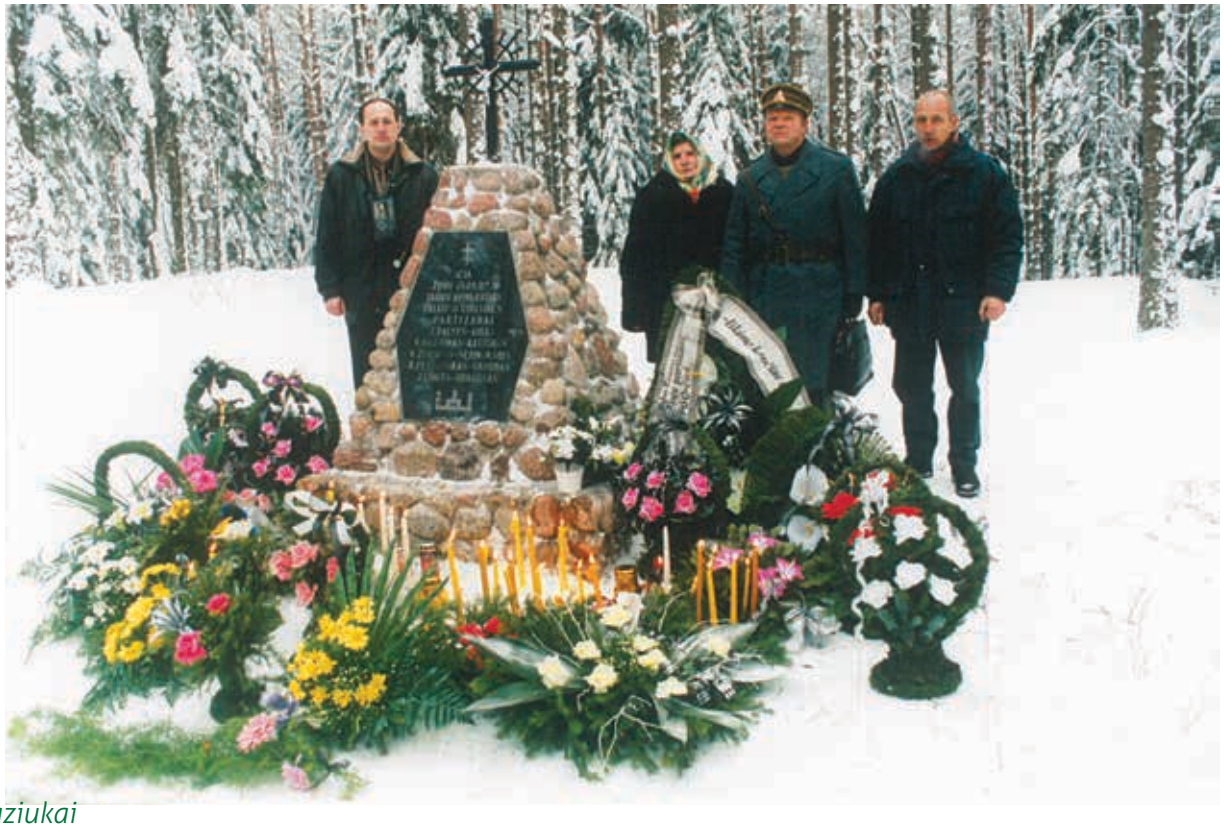

1999 02 10 Braziukai
Prie paminklo 5-iems žuvusiems Tauro apyg. Žalgirio rinkt. partizanams, jie susisprogdino prieš 50 metų 1949 m. vasario 10 d. Jų pavardės: Vytautas Žemaitis-Šermukšnis, Jonas Balsys-Aidas, Bronius Petrauskas-Šarūnas (jis Marijampolėje nušovė žiaurų tardytoją Aroną Greisą), Vytautas Naujūnas-Kariūnas, Juozas Liogys-Dragūnas. Paminklą 1998 m. pastatė šauliai Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius. Pašventino 1999m. vasario 10 d. kunigas Ignas Plioraitis. Prie paminklo šaulys Algimantas Lelešius vedęs atidengimą.

Braziukai
Minėjimas vasarą prie paminklo 5-iems žuvusiems 1949 m. vasario 10 d. partizanams. Paminklas pašventintas 1999 m. vasario 10 d. (kun. Ignas Plioraitis).

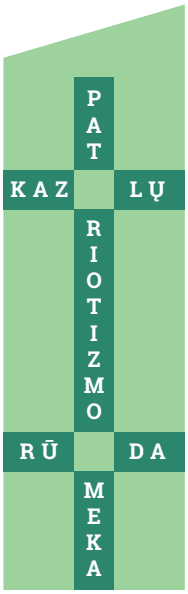

Memorialas Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams Kazlų Rūdoje. Projektas Algimanto Lelešiaus, pastatė dail. Vytas Aputis. 2002 m. gruodžio 1d. pašventino mons. Alfonsas Svarinskas.

Kazlų Rūda 2006 11 21
Lietuvos prezidentas Valdas Adamkus su Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos moksleiviais ir mokytojais. Atvirą pamoką Pasipriešinimo istorijos tema vedė istorijos mokytoja metodininkė Birūta Bujauskienė. Prezidentas pagyrė mokytoją už puikiai pravestą pamoką. Mokytoja prie prezidento (su kostiumu).
Nuotrauka A. Lelešiaus

Prezidentui Valdui Adamkui ir jį lydintiems asmenims A. Lelešius pasakoja apie memorialą Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams atminti, kurį pagal jo paties projektą pastatė dailininkas V. Aputis. 2006 m. lapkričio 21 dieną Kazlų Rūdoje apsilankęs V. Adamkus prie memorialo padėjo vainiką.

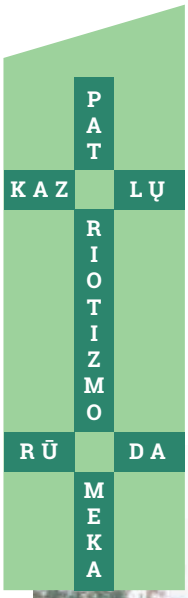

Partizano atminimo įamžinimas

Kryžiaus Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų vadui Jonui Kleizai-Žalvariui atidengimas Katinų k. (Kazlų Rūdos sav.) 2008 04 20. Renginį vedė Algimantas Lelešius. Kryžių pašventino kun. Ignas Plioraitis.

Partizanas Juozas Armonaitis-Triupas su seserimis Ledaitėmis iš Jūrės kaimo (Kazlų Rūdos sav.).

Centre su fotoaparatu Romas Rusteika. Jis pastatė šį kryžių, inicijavo kelių paminklų ir kryžių partizanų atminimui pastatymą. Romas fenomenaliai žinojo Sūduvos ir Dzūkijos partizanų kovų istoriją, buvo vadinamas „vaikščiojančia enciklopedija". A. Lelešius

Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanas Juozas Armonaitis-Triupas kalba atidengiant kryžių Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų vadui Jonui Kleizai-Žalvariui. 2008 04 20.

Opšrūtai – atgrasanti bausmė ginkluotiems rusų kolonistams

Karių garbės sargyba prie atidengto paminklo.

Ginkluotų rusų kolonistų atsparos punkto Opšrūtuose (Vilkaviškio rajonas) likvidavimas 1947 m. lapkričio mėn. – išskirtinės svarbos Lietuvos mastu partizanų karinė operacija. Ne tiek karine, kiek politine, ideologine prasme, nes partizanai įrodė, kad sugebės užkirsti kelią okupantų užmačioms kolonizuoti, surusinti Lietuvos kaimą. Sovietų propaganda, paskelbdama „Pravdoje“ straipsnį apie tai, kaip „banditai“ iššaudė beginklius taikius tarybinius žmones, padarė okupantams meškos paslaugą. Po karo sugriautos, nualintos Rusijos, gyventojai suprato, kad ieškoti sotesnės duonos Lietuvoje pernelyg pavojinga. Geriau Latvijoje, Estijoje, kur pasipriešinimas yra nežymus. Estijoje apytikriai žuvo pusantro tūkstančio partizanų, Latvijoje – pustrečio tūkstančio, o Lietuvoje dešimteriopai daugiau. To rezultatas: Estijoje rusakalbiai sudaro 30 %, Latvijoje – 50 %, o Lietuvoje tik 7,8 %.

Išsamiai ir įtaigiai apie Opšrūtų operaciją pasakojo istorikas Jonas Gustaitis.

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungos (LKKSS) Vinco Kudirkos Marijampolės apskrities skyriaus iniciatyva prie Opšrūtų svarbiai partizanų operacijai atminti buvo pastatytas įspūdingas paminklas (paminklo kūrėjas Vytas Špakauskas). Paminklo atidengimas vyko lapkričio 12 d. gausiai dalyvaujant kariams, politiniams kaliniams, tremtiniams, moksleiviams.

Renginį vedė Marijampolės bendrosios paramos logistikos Vytenio bataliono viešųjų ryšių karininkė Valda Šalaševičiūtė.

Istorikas Jonas Gustaitis savo įtaigiu pranešimu išaukštino partizanų žygdarbį, detaliai papasakojo apie Opšrūtų operaciją. Ją įvykdė Tauro apygardos vadui Antanui Baltūsiui įsakius Žalgirio rinktinės vadas Vincas Štrimas-Šturmas.

Paminklą pašventino Alytaus ir Marijampolės karo kapelionas Saulius Kasmauskas. Saliutavo kariai. Apie Opšrūtų operacijos reikšmę kalbėjo dabartinės Tauro apygardos vadas Vytautas Raibikis. Atsargos majoras Arūnas Stašaitis pratęsė Jono Gustaičio pranešimo teiginius, kad partizanai, nežiūrint kolonistų kelių žuvusių moterų ir vaikų aukų, nenusižengė Hagos ir Ženevos tarptautinėms kariavimo konvencijoms, nes gynė savo kraštą nuo ginkluotų rusų kolonistų. Kolonistai

Kalba Lietuvos Šaulių Sąjungos vadas Antanas Plieskis.

buvo įspėti, kas jų laukia, reiškia, galėjo išsikelti iš Opšrūtų arba bent išsivežti į saugesnę vietą Pilviškiuose ar Vilkaviškyje savo moteris ir vaikus.

Kalbėjo seimo narys Julius Dautartas, Lietuvos Šaulių Sąjungos vadas Antanas Plieskis, vienas iš paminklo pastatymo iniciatorių atsargos majoras Algimantas Samuolis, Pilviškių seniūnas Vytautas Judickas.

Buvo apdovanoti daugiausia paaukoję lėšų paminklo sukūrimui.

Savo rašinį laisvės kovų tema perskaitė Kybartų gimnazijos gimnazistė Greta Ališauskaitė.

Algimantas LELEŠIUS
„Kronika“, 2010 m lapkričio 12-gruodžio 10 d.

Atsargos majoras Arūnas Stašaitis kalbėjo apie partizanų veiksmų teisėtumą.

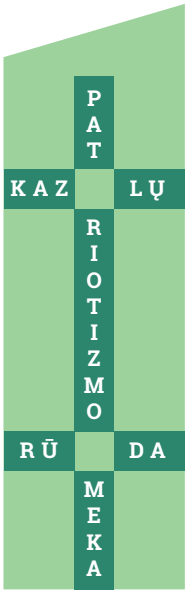

Paminklas kunigams rezistentams

Paminklas kunigams rezistentams Antanui Yliui ir Justinui Lelešiui-Grafui.

Pašventintas 2004 m. liepos 11d. Pašventino monsinjorai Alfonsas Svarinskas ir Vytautas Kazlauskas. Projektas Algimanto Lelešiaus, pastatė dail. Vytas Aputis. Finansavo Magdalena Gudaitienė ir A.Lelešius. Prasmės: viršutinė dalis – katalikiškas kryžius su nukryžiuotuoju, visa metalinė dalis – Vyčio kryžius, o kartu metalinė ir medinė dalys primena strėlę. Tai palaiminimo strėlė, atsiųsta iš padangių kunigų rezistentų. Jie laimina Kazlų Rūdos kraštą ir visą Lietuvą. Šitą paminklą turėtų lankyti piligrimai. Nuotraukoje iš dešinės Algimantas Lelešius, mons. Alfonsas Svarinskas, vežimėlyje Magdalena Gudaitienė.

Paminklo kunigams rezistentams atidengimas ir pašventinimas. 2004 07 11.

Partizanų žūtis

Tauro apygardos vadui
Antanui Baltūsiui-Žvejui
ir jo palydovams
Juozui Balsiui-Dobilui
ir Pranui Žaldariui-Šapalui,
žuvusiems 1948 m. vasario 1 d.

Vasario naktis ilga
Trunka lyg amžinybė...
Ko tas šuo staiga
Pradėjo lot sunerimęs?
Taip ir yra: lemtinga
Ši paskutinė naktis.
Širdis iš apmaudo stingsta
Nuo žinios: apsupti...
Ir jokios vilties šį kartą
Iš apsupties prasiveržt, –
Baudėjų šimtai
Jų tvartą apsupo...
„Neverk, motušėle“, –
Suskambo pasąmonėj žodžiai
Ne kartą dainuotos dainos...
Nors priesaiką davę,
Taip godžiai gyvybė
Į atlapus kimba,
Užprogramuota genuose...
Ranka lyg švininė neklauso
Ir kraujas maištauja venose...
Pražysta liepsnelė rankose Žvejo –
Jis degina dokumentą.
Ir keista – ji nuramina,
Išnyksta graudus sentimentas...
Ir ginklai pakyla
Tiesiai prie smilkinio,
Ir perskrodžia tylą
Trys šūviai beviltiški.
– – – – – – – – – – – –
Taip žuvo Žvejys –
Kilnus vadas Tauro,
Ir jo palydovai
Dobilas, Šapalas... –
Taurė jauno kraujo
Už dangišką šalį...

A. Lelešius
(Eilėraštis A. Lelešiaus perskaitytas
atidengiant paminklą
A. Baltūsiui, 1998 02 01)

Paminklo garsiam apygardos partizanų vadui Antanui Baltūsiui-Žvejui atidengimas Vilkaviškio rajone Gulbiniškių k. (Pilviškių sen.). Paminklą pašventino mons. Alfonsas Svarinskas. Mišios Pilviškių bažnyčioje. Paminklą pastatė šauliai Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius, suprojektavęs atminimo lentą (iš žodžių ir skaičių susidaro Gediminaičių stulpai, kurie pereina į Vyčio kryžių). 1998 02 01

Paminklo garsiam partizanų vadui Antanui Baltūsiui-Žvejui atidengimas – džiaugsmo valanda patriotams politiniams kaliniams, tremtiniams, šauliams. 1998 02 01.

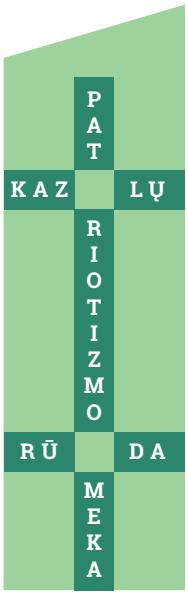

Kun. Igno Plioraičio pastatyti paminklai

2011 10 30 (Sekmadienis) Bagotoji (Kazlų Rūdos sav.) Paminklo tremtiniams atidengimas. Fundatorius kunigas Ignas Plioraitis. Paminklą atidengia Algimantas Lelešius ir kunigas Ignas Plioraitis.

Gausiai prie bažnyčios susirinkę tikintieji. Nuotrauka A. Lelešiaus

Paminklas šio krašto tremtiniams Bagotosios bažnyčios šventoriuje. Nuotrauka A. Lelešiaus

Prie paminklo partizano sūnus Algimantas Čibirka, Vorkutos politinė kalinė Valerija Štreimikienė, 1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius.

Kazlų Rūdos sav. Račiliškės 2013 07 28
Paminklinis kryžius savisaugos dalinių kariams. Pastatė V. Kubertavičius ir B. Jurgaitis. Renginį vedė šaulys Algimantas Lelešius. Pašventino kun. Ignas Plioraitis. Iš kairės: Bronius Jungaitis, sukūręs 26 paminklinius kryžius partizanams, Jurgis Nevulis, pastatęs 19 paminklų partizanams, prie pat paminklo iš kairės nuo jo šaulys, buvęs partizanas Vincas Kubertavičius, savo lėšomis pastatęs keletą paminklų.
Nuotrauka A. Lelešiaus

Paminklo Pranui Dovydaičiui atidengimas

Paminklo P. Dovydaičiui atidengimas. Žmonių buvo lyg Sąjūdžio laikais.

Pranas Dovydaitis – 1918 m. Vasario 16 Nepriklausomybės Akto signataras, iškili ne tik Kazlų Rūdos krašto, bet ir visos Lietuvos asmenybė. Sunkiausiu Lietuvos valstybės kūrimo metu 1919 m. įtempčiausiu laikotarpiu buvo Ministras Pirmininkas. Įkūrė patriotinę Ateitininkų federaciją, buvo VDU dėstytojas, profesorius, finansiškai rėmė nepasiturinčius studentus, įsteigė keletą katalikiškų patriotinių leidinių, pirmosios lietuviškos gimnazijos Kaune vadovas.

Pranas Dovydaitis gimė 1886 m. Runkių k. (Kazlų Rūdos sav.). Sovietinių okupantų sušaudytas 1942 m. Sverdlovske.

Paminklas Kazlų Rūdoje pastatytas 1941 m. tremtinio, šaulio A. Lelešiaus iniciatyva ir lėšomis. Atidengtas 2015 m. vasario 16 d. Skulptorius Zigmas Buterlevičius.

Kalba 1941 m. tremtinys, šaulys Algimantas Lelešius, finansavęs paminklo sukūrimą. (Skulpt. Zigmas Buterlevičius)

Prie paminklo Prano Dovydaičio giminaičiai.

Iš dešinės: skulptorius Zigmas Buterlevičius, patriotė Dalija Karkienė, Algimantas Lelešius, Dalijos draugė.

Algimanto Lelešiaus kalba atidengiant paminklą

O Signatare Pranai,
Tu sėjai meilę Lietuvai
Sava būtim, kūryba,
Dienų prasminga ateitim.

Save aukojai aukurui tautos,
Įkalintas vampyrų priešų,
Kai bandė budeliai atimt jėga
Maldaknygę, rožančių tavo.

Jiems pasipriešinai.
Jų vyresnysis pakeitė staiga
Sprendimą savo
Ir leido tau juos pasilikt.

Moralinės tvirtybės atrama
Tu kaliniams buvai,
Juos guosdamas krikščioniška malda.
Tarei prieš kankinio tau skirtą mirtį:
„Čia, Sibire, teliks tik mano kūnas,
O siela Lietuvoj mieloj plasnos...“

Gyvuoki, mielas signatare,
Nugalėjęs mirtį
Šiame paminkle, atminty tautos,
Ir kvieski mus gyvent dėl jos.

Mes, Kazlų Rūdos politiniai kaliniai, tremtiniai, šauliai, nuo pakilaus Atgimimo vadovavomės nuostata: Suvalkija turi rodyti dvasingumo pavyzdį Lietuvai, o Kazlų Rūda – Suvalkijai. Ir šią nuostatą garbingai įvykdėme. Mūsų išskirtinai aktyvią veiklą apibūdina žodžiai: pirmieji ir vieninteliai. Pirmieji per televizijos laidą „Atgimimo banga“ 1990-ųjų kovą pasveikinom Lietuvą su atkurta nepriklausomybe. Pirmąsias mano siųstas telegramas perskaitė aktorė Nijolė Baužytė. Pirmieji Kazlų Rūdos mokyklos aktų salėje organizavome Kovo 11-osios minėjimą. Tai įvyko sekančią, t. y. kovo 12 dieną, praėjus vos pusei paros po Akto paskelbimo. Vieninteliai Lietuvoje net penkis metus (nuo 1990-ųjų iki 1995-ųjų) rūpinomės vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus, kuris ne kartą prieškary čia lankėsi, atminimo įamžinimo. Apie tai net tris kartus rašė „Lietuvos rytas“. Net devyni Kazlų Rūdos piliečiai apdovanoti Sausio 13-osios Atminimo medaliais; pagal skaičių Kazlų Rūdai neprilygsta joks panašaus dydžio miestelis. Vieninteliai Lietuvoje turime paminklą kunigams rezistentams Antanui Yliui ir Justinui Lelešiui-Grafui. Pats svarbiausias mūsų laimėjimas: nuo 2002 metų 10-ose mokyklos klasėse vietoj vienos pamokos Pasipriešinimo istorijai skirta aštuoniolika pamokų. Kitos Lietuvos mokyklos seka mūsų pavyzdžiu.

Galime didžiuotis, kad Kazlų Rūdos savivaldybės teritorijoje, mažame Lietuvos mastu žemės lopinėlyje gimė du iškiliausi visuomenės ir valstybės veikėjai. Tai prezidentas Kazys Grinius ir Vasario 16-osios Akto signataras, ministras pirmininkas, Ateitininkų organizacijos įkūrėjas, kankinys Pranas Dovydaitis.

Idėja įamžinti iškilaus kraštiečio atminimą paminklu Kazlų Rūdoje kilo prieš 9-tą metų, t. y. 2006 m., suėjus jo gimimo 120-mečiui. P. Dovydaitis gimė 1886 m. Runkių kaime, tarp Kazlų Rūdos ir Višakio Rūdos, sušaudytas Šiaurės Urale 1942 m. Remdamasis Aldonos Vasiliauskienės knyga apie P. Dovydaitį „Akmenuotas patrioto kelias“, parašiau keletą straipsnių į Kazlų Rūdos kroniką. Savivaldybė ir bendruomenė pritarė paminklo idėjai, gyventojų apklausa iniciatyvą palaikė. Deja, tada pastatyti paminklą dėl įvairių priežasčių nepavyko. Sakoma: „Žmogus planuoja, o Dievas juokiasi“. Tačiau, kai labai nori ir atkakliai sieki kilnaus tikslo, vis tiek vieną kartą pavyksta, tada ir Dievas padeda. Taip įvyko ir šiuo atveju.

Net 6 Vasario 16-osios Akto signatarai kilę iš Suvalkijos. Mes, kazlųrūdiečiai, įamžinę paminklu P. Dovydaičio atminimą, parodėme pavyzdį kitiems suvalkiečiams, kad ir jie įamžintų savo signatarus, juolab, kad po 3 metų minėsime Vasario 16-osios Akto šimtmetį. Dabar, kai Lietuvai kyla grėsmė iš agresyvėjančios Rytų kaimynės, gaivinti patriotizmą ypač svarbu.

Dėkojame už moralinę paramą, pamato parengimą Kazlų Rūdos savivaldybei, paminklo autoriui skulptoriui Zigmui Buterlevičiui ir visiems susirinkusiems į paminklo atidengimo iškilmę.

Algimatas Lelešius
Žurnalas „Varpas“, 2015 m. balandis

Nepriklausomybės akto signataro atminimas įamžintas paminkle

1918-aisiais vasario 16 dieną Lietuvos nepriklausomybėas aktą pasirašė 20 Lietuvos Tarybos narių. Dokumentą, skelbiantį , kad nuo šiol Lietuva yra atskiriama nuo visų valstybinių ryšių, kada nors buvusių su kitomis valstybėmis, pasirašė ir iš Kazlų Rūdos miškuose esančio Runkių kaimo kilęs signataras Pranas Dovydaitis. Prabėgus beveik visam amžiui, šių metų Nepriklausomybės dieną Kazlų Rūda pasitiko atidengdama paminklą šiai iškiliai asmenybei atminti.

Paminklas – vieno žmogaus dėka

Paminklas šalia Kazlų Rūdos miesto savivaldybės ir Kazio Griniaus gimnazijos išdygo vieno patriotiškai nusiteikusio žmogaus dėka. Bronislovas Algimantas Lelešius savo lėšomis finansavo paminklo Nepriklausomybės akto signatarui P. Dovydaičiui kūrimą. Tiesa, meras Vytautas Kanevičius pripažino, kad idėja sukurti paminklą žmogui, prisidėjusiam prie Lietuvos laisvės grąžinimo, savivaldybės koridoriuose sklandė jau kurį laiką. „Būta įvairių minčių, projektų, tačiau politinės valios stoka, kasdieniai rūpesčiai vis atidėdavo projekto įgyvendinimą. Kol pagaliau atsirado žmogus, tikras patriotas, nepagailėjęs savo lėšų ir finansavęs paminklo statybą," – B. A. Lelešiui dėkojo savivaldybės meras.

Idėjos autoriui ir mecenatui gerų padėkos žodžių negailėjo ne tik meras. Susirinkusiesiems skanduojant „Ačiū", B. A. Lelešiui gėles ir padėkas teikė savivaldybės politikai, kultūros atstovai, P. Dovydaičio giminaičiai ir paprasti miestelėnai.

Autorius išsakė ir kritikos

Paminklo skulptorius Zigmas Buterlevičius pasidžiaugė, kad paminklo kūrimas, nors buvo ir labai atsakignas darbas, tačiau taip pat ir malonus procesas, pareikalavęs ne tik kruopštaus darbo, bet ir bendradarbiavimo su P. Dovydaičio giminėmis, kontroliavusiais procesą, kad galutinis darbas džiugintų natūralumu. Tiesa, Z. Buterlevičius turėjo ir pastabą Kazlų Rūdos savivaldybės atstovams. „Gaila, kad iš savivaldybės pusės nebuvo įdėtos visos pastangos aplinkai sutvarkyti, – sakė kūrinio autorius, – tačiau tikiu, kad, atėjus pavasariui, aplinka supanti paminklą bus sutvarkyta, kaip ir buvo žadėta, ir miestelėnai galės džiaugtis tokiu P. Dovydaičio paminklu, koks jis ir privalo būti".

Paminklas – Bronislovo Algimanto Lelešiaus dovana Kazlų Rūdai. Ingos Žiūkienės nuotrauka.

Laisvę atnešęs parašas

Iš Kazlų Rūdos apylinkių kilęs P. Dovydaitis buvo vyriausias sūnus pažangioje ir patriotiškoje, 15 vaikų susilaukusioje šeimoje. Mokslų daktaro laipsnį turėjęs signataras leido ir redagavo periodinius leidinius, profesoriavo. Išrinktas į Lietuvos Tarybą, jis 1918-aisiais, kartu su kitais signatarais, padėjo parašus ant Lietuvos laisvę atkūrusio akto. Iškili asmenybė, kilusi iš Kazlų Rūdos miškuose įkurtos gyvenvietės, prisidėjo ne tik prie valstybės įkūrimo, bet ir padėjo pagrindą formuojant pirmąsias Lietuvos, kaip teisinės valstybės, kryptis.

„Suvalkija turi rodyti dvasingumo pavyzdį Lietuvai, o Kazlų Rūda – Suvalkijai," – savo audringoje kalboje sakė paminklo mecenatas B.A. Lelešius. Telieka tikėtis, kad pačioje Kazlų Rūdos širdyje išdygęs paminklas patriotiškai asmenybei atminti, pasės gerą pavyzdį ir kitiems miestams bei miesteliams ir primins, kaip svarbu pagerbti ir įamžinti atminimą tų, kurių patriotizmas ir užsidegimas padėjo pagrindą tokiai valstybei, kokia dabar galime didžiuotis.

Ugnė LEONAVIČIŪTĖ

„Kazlų Rūdos laikraštis", 2015 m. vasario 20 d.

Kazlų Rūdos kapinės

Antkapinis paminklas Algimanto partizanų apygardos (Rytų Lietuva) laisvės kovotojui Vytautui Lapieniui-Uosiui ir jo žmonai Aldonai Lapienienei. Vytautas buvo pirmas atkurto 1990m. Kazlų Rūdos šaulių būrio vadas, apdovanotas Sausio 13 Atminimo medaliu. Kazlų Rūdos naujosios kapinės.

Kazlų Rūdos senosios kapinės. 1941 m. birželio (23) sukilėlių kapai

Kazlų Rūdos senosios kapinės. 1941 m. birželio (23) sukilėlių kapai.

Kazlų Rūdos naujosios kapinės. Savanorio ir Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizano ir jo žmonos antkapinis paminklas.

Kazlų Rūdos senosios kapinės. 1941 m. birželio (23) sukilėlių kapai

Kazlų Rūdos senosios kapinės. 1941 m. birželio (23) sukilėlių kapai

Kazlų Rūdos senosios kapinės savanorio Petro Javaišio ir jo artimųjų antkapinis paminklas. Savanoris kovojo lietuvių–lenkų fronte, priklausė mirtininkų būriui.

Juozas buvo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanas. Kalėjo. Paminklą suprojektavo Algimantas Lelešius.

Antkapinis paminklas savanoriui Benediktui Patašiui ir jo žmonai. Benediktas kovojo lietuvių–lenkų fronte.

Kazlų Rūdos naujosios kapinės. Savanorio Augusto Sendos ir jo žmonos antkapinis paminklas. Augustas kovojo lietuvių–lenkų fronte.

Elena Borisevičiūtė–Urbanavičienė. Elena vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus pusseserė iš tėvų pusės. Gyveno Kazlų Rūdoje Kauno gatvėje (dabar Atgimimo). Vyskupas ją lankydavo, mylėjo jos vaikus. Palaidota 1945 m. Kazlų Rūdos senosiose kapinėse.

Autorė Elena Krušinskaitė Krušinskų k. Zapyškio seniūnija Kauno apskr.

2019 m. vasario 22 d.

Nuotrauka A. Lelešiaus

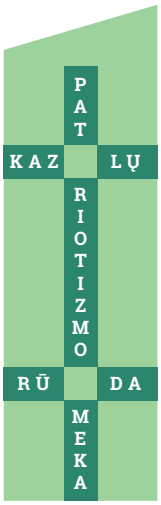

Višakio Rūdos (Kazlų Rūdos saviv.) šv. vysk. Stanislovo bažnyčios šventoriuje paminklas bažnyčios statytojui kun. Juozui Štrimaičiui 1829-1918 m. Kunigas sugebėjo apeiti caro valdžios draudimą statyti bažnyčias. Palaidotas Višakio Rūdos kapinėse. Paminklo pastatymą finansavo žolininkė Magdalena Gudaitienė.

Nuotrauka A. Lelešiaus

Čečėnijai ir Džocharui Dudajevui

„Vergas, nesiekiantis išsivaduoti iš vergovės, yra vertas dvigubos vergovės“.
Džocharas Dudajevas

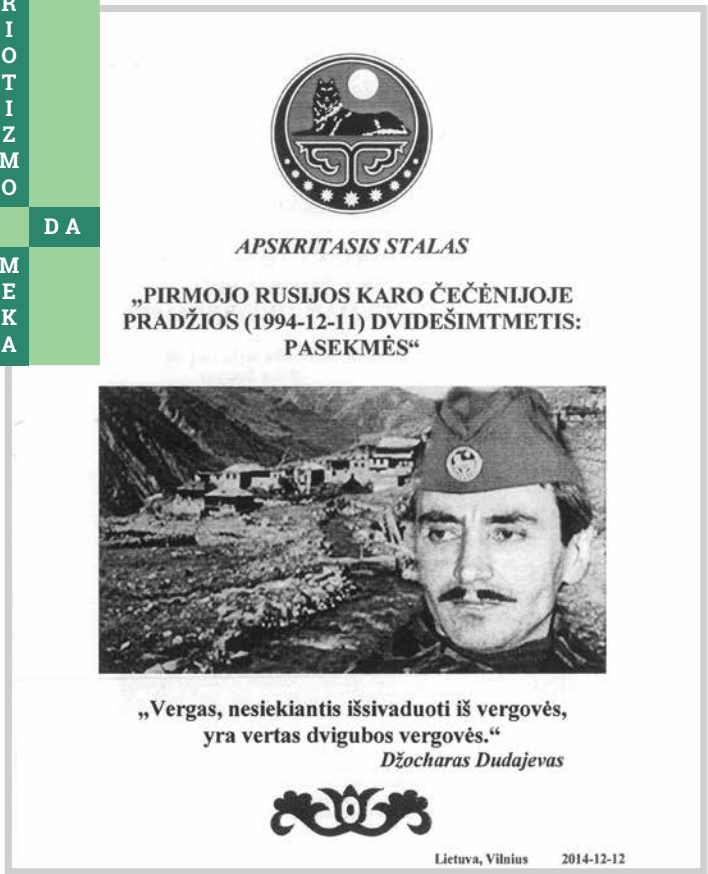

APSKRITASIS STALAS

„PIRMOJO RUSIJOS KARO ČEČĖNIJOJE PRADŽIOS (1994-12-11) DVIDEŠIMTMETIS: PASEKMĖS“

„Vergas, nesiekiantis išsivaduoti iš vergovės, yra vertas dvigubos vergovės.“
Džocharas Dudajevas

Lietuva, Vilnius 2014-12-12

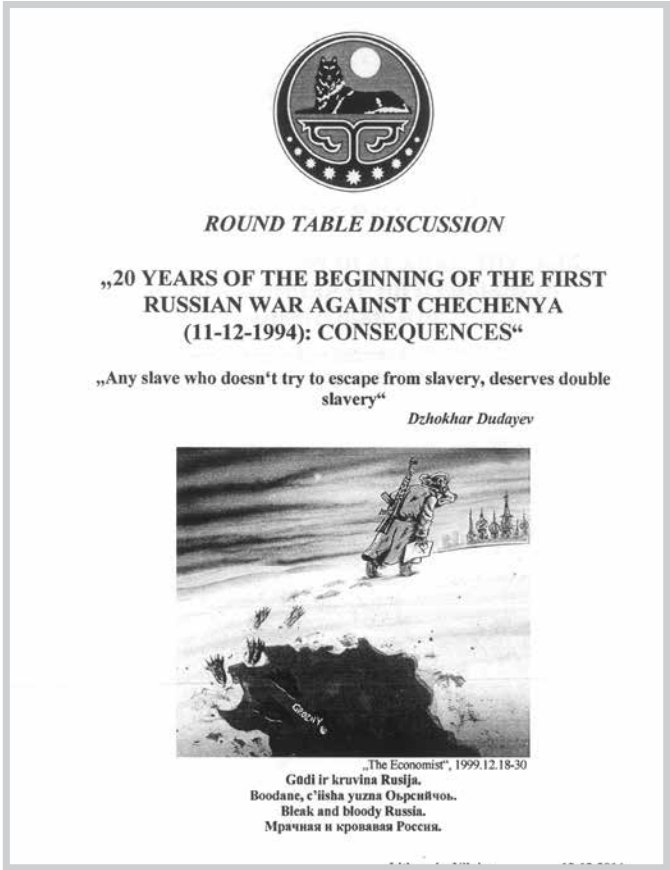

ROUND TABLE DISCUSSION

„20 YEARS OF THE BEGINNING OF THE FIRST RUSSIAN WAR AGAINST CHECHENYA (11-12-1994): CONSEQUENCES“

„Any slave who doesn't try to escape from slavery, deserves double slavery“
Dzhokhar Dudayev

„The Economist“, 1999.12.18-30
Gudi ir kruvina Rusija.
Boodane, c'iisha yuzna Оьрсийчоь.
Bleak and bloody Russia.
Мрачная и кровавая Россия.

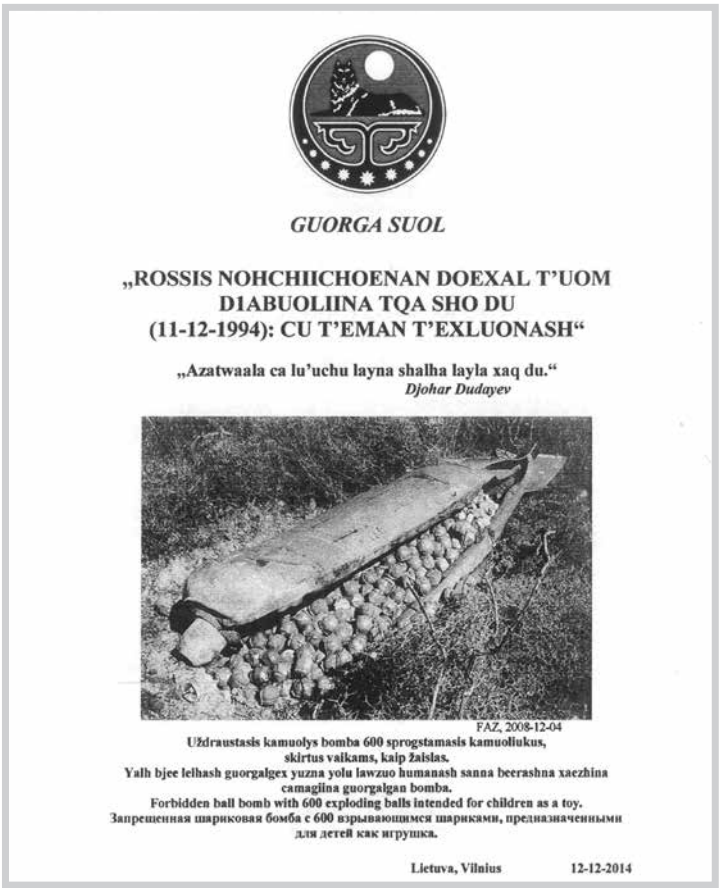

GUORGA SUOL

„ROSSIS NOHCHIICHOENAN DOEXAL T'UOM D1ABUOLIINA TQA SHO DU (11-12-1994): CU T'EMAN T'EXLUONASH“

„Azatwaala ca lu'uchu layna shalha layla xaq du.“
Djohar Dudayev

FAZ, 2008-12-04
Uždraustasis kamuolys bomba 600 sprogstamasis kamuoliukus, skirtus vaikams, kaip žaislas.
Yalh bjee lelhash guorgalgex yuzna yolu lawzuo humanash sanna beerashna xaezhina camagiina guorgalgan bomba.
Forbidden ball bomb with 600 exploding balls intended for children as a toy.
Запрещенная шариковая бомба с 600 взрывающимся шариками, предназначенными для детей как игрушка.

Lietuva, Vilnius 12-12-2014

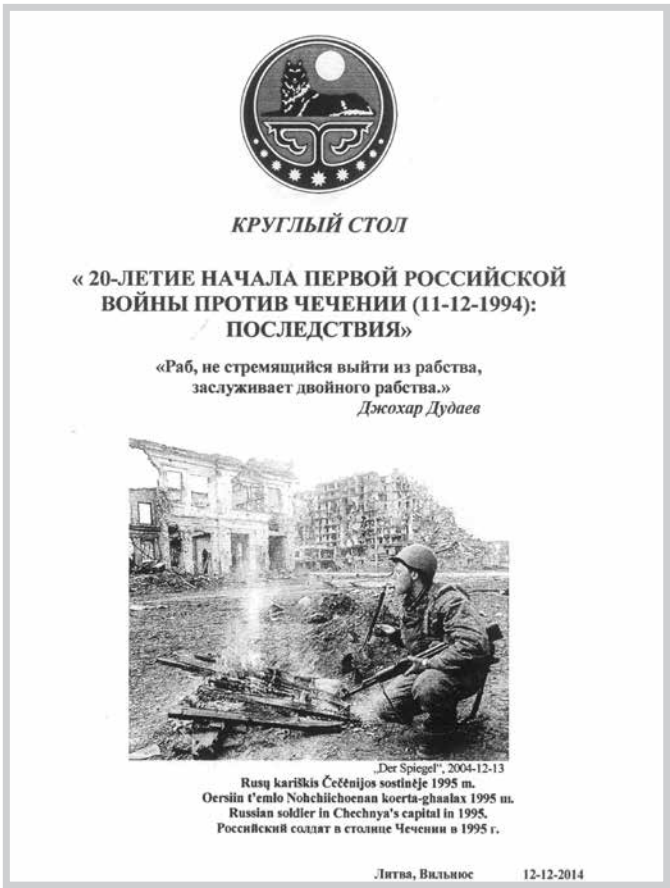

КРУГЛЫЙ СТОЛ

« 20-ЛЕТИЕ НАЧАЛА ПЕРВОЙ РОССИЙСКОЙ ВОЙНЫ ПРОТИВ ЧЕЧЕНИИ (11-12-1994): ПОСЛЕДСТВИЯ»

«Раб, не стремящийся выйти из рабства, заслуживает двойного рабства.»
Джохар Дудаев

„Der Spiegel“, 2004-12-13
Rusų kariškis Čečėnijos sostinėje 1995 m.
Oersiin t'emlo Nohchiichoenan koerta-ghaalax 1995 m.
Russian soldier in Chechnya's capital in 1995.
Российский солдат в столице Чечении в 1995 г.

Литва, Вильнюс 12-12-2014

„Pirmojo Rusijos karo Čečėnijoje pradžios (1994-12-11) dvidešimtmetis: pasekmės“
„Apskritasis stalas“, Lietuva, Vilnius, 2014 12 12

ČEČĖNIJAI

GAZAVAT !

KALNŲ AŪŲŲOS VĖLEI AIDI
ĄŠTRUS LYG PURKLAS ŠITAS ŽODIS,
AIKŠTĖJ TARP SAKLIŲ SKARDŽIAI GĄUDŽIA
MINIA SUJAUDINTA... PAGIODŽIA
DŽIGITAS JĄ, ATJOJĘS IŠ UŽ KALNO:
–GIAURAI GAVO ĄTKIRTĮ, MĖS SOSTINĘ APGYNĖM...
SUŽVENGIA ŽIRGAS, PASIILGĘS BALNO,
KALNŲ UPE BALSAI SUALMA...
–DŽOCHAR! DŽOCHAR! – SKANDUOJA MINIOS.

MIELA TAUTELĘ, – TREMTINIAI LIG VIENO,
LIG ĄŠARIŲ, MUS JAUDINA LIKIMAS
JŲS LAISVĖS... ŠVENTĄ KOVĄ, MENĄ
ŠAMILIO KARDAS, KABANTIS ANT SIENOS.
O PRIESAS, NUSIPLOVĘS GRIMĄ,
PABAISOM GELEŽIES, ĮGIRTAIS KAREIVOM
JAU VERŽIAS SOSTINĖN... KAIP TURKŲ KARDAS KREIVAS
TĄS MĖNIO DAUSUOSE...
JŲS VIENIŠI KAIP JIS,
VIENUI VIENI KAIP MĖS KADAISE,
NES ABEJINGA JŲSŲ LAISVEI
EUROPOS PIRKLIŠKĄ DVASIA
IR VĖL MUS NUOSKAUDA NUTVILKO...
...BET ĮSIDIDUS JŲS HERBO VILKAS
KARŠTĄ MALDĄ „ALACH AKBAR!"
LAIMĖS KOVOJ JŲ VARDAS.

1994 12 A. LELEŠIUS

GAZAVAT – ŠVENTASIS KARAS
SAKLIA – KALNIEČIO NAMAS
GIAURAS – NETIKĖLIS
ŠAMILIS – KALNĖNŲ KOVOJ PRIEŠ CARO KARIUOMENĘ VADAS (XIX A. PIRMA PUSĖ)
ALACH AKBAR – ALACHAS DIDIS

Čečėnijai
ir Džocharui Dudajevui,
žuvusiam 1996 m. gegužės 10 d.

Tarytum sprogmuo kai kam šitas žodis,
O mums jūs šiandieną – tauta kankinė.
Kartojam šį žodį, tegul mus paguodžia
Geroji žinia iš kalnuotos Čečėnijos.
Didesnė už didžią tauta jūs mažoji,
Lyg Dovydas kaunatės su Galijotu.
Suglumo ne kartą Maskva išdidžioji,
Kai jos generolams įkrėtėt proto.
Mirtis arba laisvė, mirtis ir išlaisvina.
Vėlė musulmono prie sosto Alacho
Pakyla dausosna, garbingai jam žuvus.
Žmona jį aprauda, sūnus jai pasako:
„Prisiekiu atkeršyt“, – ir durklą apžiūri.
Taip buvo per amžius. Prieš nuožmų giaurą
Kovojo čečėnai – džigitai Mansuro,
Narsieji kariai imamo Šamilio.
Nors šimtmečiai eina, imperinis tvaikas
Toks pat dar nuodingas. Ir tyliai,
Nuolankiai, paklusniai lyg vaikas,
Liepsnoja prie Grozno tanke lyg deglas
Vaikinas maskviškis, kurį apdainavo
Garsusis Vysockis. Dabar tas sudegęs,
Deja, ne teisuolis, į svetimą namą
Jis įsibrovęs... Ir mes kažkada
Vienui vieniši, kaip ir jūs šiuo metu,
Kaip mėnuo Čečėnijos ir Lietuvos
Padangėj, – kovojom su tuo pačiu priešu,
Tarytum kartu su jūsų vaikinais,
Už laisvę tautos dabar besikaunančiais.
Kaukazo grožybė, kalnai jo galingi
Per amžius mus žavi.
Bet dar galingesnė čečėnų dvasia,
Įskiepyta pranašo iš amžinybės...
Už save ir už mus jie kaunasi drąsiai.
Mažųjų tautų garbe ir viltie,
Su tavim, Čečėnija, mes ligi galo.
Lai pranašo vėliava, lyg deglas nakty
Nušvies Jums į pergalę kelią.

A. Lelešius

Čečeniji
i Džocharu Dudajevu

Šis eilėraštis, parašytas rusų kalba, lietuviškais rašmenimis buvo išspausdintas laikraštyje „Tremtinys“

Dlia koje kovo eto vzryvoopasnoje slovo,
Dlia nas vy segodnia – narod Promėtej.
Evo povtoriajėm my snova i snova,
S trėvogoj vsio ždiom ot vas dobrych vėstej.
Vy malyj narod, no vy bolšė bolšova,
Srazil Goliafa biblėjskij David.
Ot vas generaly deržavnyje v šokė:
Nė tviordyj orešėk Čečnia, a granit!
Vam smėrtj ili volia, smėrtj tožė svoboda,
Duša musulmanina priamo k Allachu
Vzletajėt na nėbo, v raju on u boga.
Kolj česno pogib. Žena jevo plačėt,
Syn tvioržė sžimajėt kinžal iz bulata
I k mėsti gotovit on dušu svoju.
Kak v davnije gody za krovnovo brata
S giaurom sražalisj v smėrtėlnom boju
Bojcy Šamilia i džigity Mansura...
Vėka proletajut... Deržovnaja durostj
Vsio tažė, uvy... I gibnėt pod Groznym
V pylajuščėm tankė deržavno pokornyj
Tot parėnj moskovskij, vospėtyj Vysockim.
Tėpėrj, k sožalėniju, v drugom amplua:
Prišol on siuda na sėj raz
Nė kak drug, a kak vrag...
Kogda to i my kak i vy odinoki,
Kak v nėbė Litvy i Kavkaza luna,
S tėm samym vragom, kak i parni Vostoka,
Sražalisj za voliu v litovskich lėsach.
Burnyje rėki, snėžnyje gory –
Nas tak voschiščiajet Kavkaza krasa,
Prorokom vzlėlėjannyj duch nepokornyj
Naroda, kotoryj za sėbia i za nas.
Nadėžda i gordostj malych narodov,
S toboju, Čečenija, my do konca.
Pustj znamia proroka na rodinė vašėj
Vsėliajėt nadėždu pobėdy v sėrca.

A. Lelešius

1995 10 22
Algimantas Lelešius pasitinka garbius svečius: kovojančios Čečėnijos atstovę Aminat Sajijevą ir Seimo narį Algirdą Endriukaitį.

1995 m. spalio 22 d. į Kazlų Rūdą A.Lelešiaus kvietimu atvyko kovojančios Čečėnijos atstovė Lietuvoje Aminat Sajijeva ir Seimo narys Algirdas Endriukaitis. Susitikime su Kazlų Rūdos gyventojais A. Sajijevos kalbą vertė A.Lelešius.

Gėlės svečiams

Čečėniukė Elina Visingirijeva. 1999 m. vasarą savo namuose Kazlų Rūdoje ją globojo politinė kalinė Valerija Štreimikienė.

NOXÇIYN RESPUBLIKAN IÇKERIYN VEKALALLA LITVANE

ČEČENIJOS RESPUBLIKOS IČKERIJOS ATSTOVYBĖ LIETUVOJE
MISSION OF THE CHECHEN REPUBLIC ICHKERIA IN LITHUANIA

Vilnius, Lithuania, e-mail:aminat125@hotmail.com Tel. 8-655-42-01-5

Šį mėnesį sukako 20 metų nuo pirmojo Rusijos karo prieš Čečėniją pradžios

Gerb. Algimantai Lelešiu

Dėkoju Jums už moralinę ir politinę paramą šiais metais dalyvaujant tarptautinėje akcijoje renkant solidarumo parašus dėl čečėnų tautos teisių. Jūsų supratimas ir paramos pastangos niekada nebus mūsų užmirštos, kartu liudijančios lietuvių tautos laisvės kovų išdidžią prasmę ir svarbą visam pasauliui.

Čečėnai turi patarlę: „Tolimojo krašto draugas prilygsta pastatytai tvirtovei". Taip mes vertiname Lietuvą.

Sveikinu Jus su Naujaisiais Metais ir linkiu šviesių dienų Jūsų gyvenime.

Aminat Saijeva

Čečėnijos Respublikos Ičkerijos atstovė Lietuvoje

2014-12-11

Jaunųjų šaulių stovykla

2002 08 06
Jaunųjų šaulių stovykla prie Jūrės miestelio (Kazlų Rūdos sav.). Nuotrauka A.Lelešiaus

2002 08 06
Jaunieji šauliai žygyje. Nuotrauka A. Lelešiaus

2003 07 02
Jaunieji šauliai Kazlų Rūdoje prie memorialo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams. Apie memorialą ir kitus paminklus pasakojo šaulys Algimantas Lelešius.

Kazlų Rūdos savivaldybės sukarintos vaikų poilsio stovyklos (antra pamaina) „Dragūnas“ dalyviai 2003 m. liepos 9 d. prie Tauro apygardos Žalgirio rinktinės paminklų ansamblio Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse. Apie partizanus pasakojo A.Lelešius (kairėje).

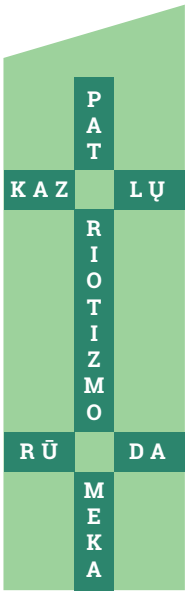

Atminimo lenta savanoriams

Savanoriams

Atgimstančios valstybės aušroje
Grasino mums nuožmieji bolševikai,
Bermontininkai, lenkai, sutartį sulaužę,
Bet atsilaikėm, priešams nepavyko
Dėka ryžtingų kaimo vyrų.
Jiems trūko šovinių ir ginklų,
Ne tik patrankų, netgi batų.
Bet niekada netrūko
Narsos ir kautis noro...
Todėl toks savas žodis
Savanoriai.

A. Lelešius

Savanoris Antanas Ledas. Jo įdomūs prisiminimai apie kovas su bolševikais išspausdinti „Suvalkietyje". Palaidotas Višakio Rūdos kapinėse. Dukros gyvena Jūrės k. (Kazlų Rūdos sav.)

„Prisiekiu ištikimai tarnauti"– prisiminimai „Suvalkietyje".

2017 m. vasario 16 d. Atminimo lentos, skirtos savanoriams, atidengimas prie Kazlų Rūdos bibliotekos sienos. Renginį vedė šaulys Algimantas Lelešius ir lentos pagaminimo fundatorius Vidmantas Alesius.

5 PĖST. D. L. K. KĘSTUČIO PULKAS
ŽUVĘ UŽ LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĘ
1919 METAI

VIRŠILA	GUDAITIS	ANDRIUS	IX - 4	GRYVA
BŪRŪNIKAS	VASILIAUSKAS	ALEKSANDRAS	VII - 15	JAGELIONIAI
"	KRIGŽDYS	JUOZAS	VIII - 24	ZARASAI
"	ŽITKEVIČIUS	EDUARDAS	X - 9	ŠIAULĖNAI
KAREIVIS	MARCINKEVIČIUS	VINCAS	IV - 3	PAJAUTIŠKIAI
"	DANIELIUS	JURGIS	" - "	"
"	MAČIULIS	BERNARDAS	IV - 7	SEMELIŠKIAI
"	JOKUBAUSKAS	STASYS	IV - 9	STRAŠŪNAI I
"	JOKUBAUSKAS	JONAS	" - "	"
"	MAKAREVIČIUS	ANDRIUS	IX - 13	"
"	BARTKUS	KAZYS	VII - 15	JAGELIONIAI
"	ARMONAS	ANTANAS	VIII - 8	DUSETAI
"	MILAŠAUSKAS	JUOZAS	VIII - 10	"
"	KAVALIAUSKAS	VINCAS	VIII - 24	ZARASAI
"	KATAUSKAS	DOMAS	" - "	"
"	ADOMĖNAS	JUOZAS	VIII - 28	"
"	SKIMULIS	KOSTAS	VIII - 30	GRYVA

Atstatyta atminimo lenta Vytauto gatvėje ant Kazlų Rūdos J. Dovydaičio viešosios bibliotekos pastato sienos, skirta Kazlų Rūdos krašto 1919–1920 metų kovų savanoriams. Lentą atkūrė Vidmantas Alesius. K. Driskiaus nuotr. 2021 08

Lietuvos partizanai

Baladė apie Kalniškės mūšį

Pavasaris žengia laukais ir sodybom,
Jau pienėm pasipuošė žaliosios lankos,
Bet proveržis džiaugsmo prislopsta, sudyla,
Nes tėviškėj siaučia nuožmus okupantas...

Aušo gegužės šešioliktos rytas,
Link Kalniškės traukė baudėjų būriai.
Neifalto vyrai tvirtai pasiryžo
Kautis, kaip dera Tėvynės kariams.

Tūkstančiai priešų mūs kalvą apsupo,
Stebime juos mes pro eglių skaras.
Azijos ordai karingąjį ūpą
Kelia laukinis riksmas: „Ura!“

Puola atakon ir žūsta jų gretos –
Vyrai juos skina taikliąja ugnim.
Sprogsta granatos, kulkosvaidžiai trata...
O gyvastie mano, dar tu su manim?

O draugas jau žuvo nuo minos skeveldros,
Tasai, kurs paguldė iš karto penkis
Sviesta granata iš už medžio, – ne veltui
Už tėviškės laisvę užmerkė akis.

Iš savo kulkosvaidžio retino priešą
Narsuolė Pušelė, ji žuvo nuo salvės,
Visa suvarpyta – priimki ją, Viešpatie...
Kareivių lavonai nugulė kalvą.

Vaitojo giružė nuo minų sprogimo,
Švininės audros, klykiančiųjų balsų,
Ugnies viesulai ją apglėbti mėgino...
Žuvusiųjų vėlės į šalį dausų

Keliavo padange. Retėjo mūs gretos,
O priešas neteko šimtų nukautų...
Atmink mus, Tėvyne, mes viską išsakėm
Gyvenimu savo lyg mirksnis trumpu.

Net žuvusių mūsų nuožmus bolševikas
Dar bijo ir guldo ant bruko akmens...
Tars ainiai su pagarba: „Mūšis čia vyko“ –
Jiems Kalniškės šlovę paminklas primins.

A. Lelešius

Susitiko 1941 m. Južakovo (Altajus) tremtiniai

Sibiro miškuose
Daugel medžių yra,
O mums pielavojant
Ašarėlės byra...

Iš tremtinių dainos

1941 m. juodojo birželio tremtiniai... Kiek daug vyresniajai kartai pasako šie žodžiai. Sibiro pragarmėje žuvęs tautos žiedas, jos iškilusis genofondas, subtilaus išdidumo inteligentai. Mūsų tėvai, daugiausia mokytojai, užgesę lageriuose be vilties kibirkštėlės akyse, su gūdžia nežinia, kas laukia jų naikinamos tautos, jų šeimų. Trys tūkstančiais jų žuvo baisioje mirties karalijoje, Osvencimo bolševikiniame filiale – Krasnojarsko krašto Rešotų lageryje. Didelė jų šeimų dalis po metų tremties Altajuje buvo išvežta sunkvežimiais ir nuplukdyta baržomis į baltosios mirties ledo viešpatiją, toli už poliarinio rato prie Laptevų jūros, Lenos deltos salas. Daugelio tų moterų ir jų vaikų kaulai lig šiol boluoja to nuožmaus atšiaurumo krašto tundrose.

Mums, keliasdešimčiai šeimų, likusiems likimo valia Altajuje, Troicko rajono antrame (ir kituose mažesniuose) Južakovo miško ruošos punktuose buvo didesnė viltis išlikti. Vyresniosios – mūsų tėvų kartos – jau neliko. Dauguma jos atstovų vis tik pergyveno grįžimo, susitikimo su gimtine džiaugsmą ir ilsisi gimtojoje žemėje. Bet ir mūsų, jų vaikų, gretos taip pat retėja.

Ne kartą dalyvavome skaitlinguose, daugiau oficialiuose 1941 m. tremtinių susitikimuose. Šį kartą susitikome tik južakoviečiai, lyg paskutiniai mohikanai anos gan gausios Južakovo tremtinių, beveik vien tik moterų ir vaikų, bendruomenės atstovai. Iniciatoriai – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos valdybos pirmininkas Vytas Miliauskas ir jo žmona Virginija, prisiėmę visą pasiruošimo ir išlaidų naštą. Susitikimas spalio 1 d. vyko ją sodo namelyje prie Vilniaus.

Beje, ir ten Južakovo antrame miško ruošos punkte („učastkė“), kur telkėsi daugiausia tremtinių, mokytojo Juozo Miliausko šeima buvo savotiškas tremtinių centras, susibūrimų Velykų ir Kalėdų proga vieta. Mokytojas kažkokio atsitiktinumo dėka

1941 m. Južakovo (Troicko rajono, Altajaus krašto) tremtiniai. 2005 10 01

(gal kad vėliau pats pasidavė Naujojoje Vilnioje, nenorėdamas vargui palikti vienos šeimos) nebuvo nuo jos atskirtas (atskyrimo šėtoniška akcija jau buvo įvykdyta). Man didžiulį spūdį palikdavo jo deklamuojamas Maironis. Tai buvo įtaigiausia tautinio auklėjimo pamoka toje dvasinėje dykynėje, kurioje buvome atsidūrę mes, vaikai, nes mokykla buvo rusiška, tarybinė. Miliauskai paskutiniais tremties metais prenumeravo „Tiesą“. Nors laikraštis buvo tarybinis, bet skaitant jį galima buvo pasimokyti lietuvių rašto, kalbos, praplėsti žodžių bagažą kultūros klodo žodynu. Ypač domino sporto puslapis. Tada rašė apie boksininkus Algirdą Šociką, Romualdą Juškėną, Vilniaus futbolo komandos „Spartakas“ pergales, Lietuvos krepšininkų laimėjimus. Retai atsiųsta lietuviška knyga buvo didelis įvykis. Man neišdildomą įspūdį paliko V. Krėvės, „Dainavos senų žmonių padavimai“, J. Biliūno apsakymai, Šapokos „Lietuvos istorija“. Mūsų vietovėje tarp tremtinių buvo dabartinio mūsų pasiuntinio JAV seneliai Ušackai. „Učastko“ kapinėse buvo palaidotas generolo Raštikio tėvas (vėliau, prasidėjus Atgimimui, palaikai, talkinant Vytui Miliauskui, buvo parvežti į Lietuvą).

Mokytojas Juozas Miliauskas, susitikime dalyvavęs Justinas Radžiūnas dirbo nepaprastai sunkų fizinį darbą: ant peties nešdavo ir į vagonus kraudavo sunkius pabėgius, ridendavo rąstus, „učastke“ buvo lentpjūvė ir pabėgių gamykla („špalzavod“). „Učastke“ dirbo įvairų tautų atstovai: be lietuvių buvo Pavolgio vokiečiai, stepių sūnūs kalmukai, vėliau buvo atvežti armėnai, pokario metais – daug japonų karo belaisvių.

Rusai, ridendami rąstą į vagoną, šaukdavo: „raz, dva, vziali!“, o japonai: „ceino oiza!“.

Beje, tarp vietos gyventojų rusų taip pat buvo tremtinių (jie buvo ištremti, kai 1928–1932 m. Rusijoje vyko baisi tragedija – kolektyvizacija, vien tik Ukrainoje nusinešusi dešimtis milijonų žmonių, mirusių badu, gyvybes).

Kartą mano draugas Juozas Miliauskas ant jų trobelės aukšto aptiko „abrėzą“ (nupjautavamzdį šautuvą – išbuožinamų, tremiamų rusų valstiečių nevilties ir keršto ginklą).

Justinas Radžiūnas prisiminė vieną baisų tragišką atvejį. Į „učastkę“ buvo atvežti du užkalti vagonai. Jie buvo pilni sušalusių kalmukų (buvo nepaprasti speigai, iki 50 laipsnių šalčio). Visi Kalmukijos gyventojai buvo ištremti. Valdžia įsakė tremtiniams lietuviams naktį slapta sukrauti lavonus į dideles roges ir traktoriais išvežti į mišką ant užšalusio ežero ledo. Buvo prigrasinta: prasitarsit, gausit kalėjimo.

Su robinzonišku išradingumu lietuviai stengėsi išgyventi. Pirmais tremties metais įvairius atsivežtus daiktus (rūbus, žiedus) mainė į bulves, vaikščiojo sutinę iš bado, nes duonos davinys pagal korteles buvo vos kelių šimtų gramų. Mirė seneliai (per visus tremties metus Troicko rajone, daugiausia antrame „učastke“ (miško ruošos punkte), mirė 16 tremtinių (apytikriai kas aštuntas).

Vėliau gautuose kelių arų sklypeliuose lietuviai pradėjo sodinti bulves, laikyti vištas, paršelius, ožkas, vėliau kai kurie net karves. Bado šmėkla atsitraukė.

Mes su Vytu Miliausku keletą vasarų aplinkiniuose miškuose ganėme savo ir kitų žmonių ožkas. Ir kategoriškai nesutinkam su vieno klasiko, paganiusio vos metus, teiginiu, kad ganymo vasaros – tai „parduotos“ vasaros. Priešingai, slėpiningoje miško tankmėje, beveik laukinės gamtos prieglobstyje jos buvo gan įdomios, malonios prisiminti. Būdami vaikai, naudinga veikla padėdami išgyventi savo šeimoms, įprasminome savo būvį.

Mano motina Domicelė Lelešienė virbalais numegzdavo viršininkų žmonoms sukneles (!), vėliau nusipirko ranka sukamą Podolsko gamybos siuvimo mašiną, tapo žinoma siuvėja. Dabar jos siuvimo mašina yra Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus, kur dirbu, eksponatas. Šeimas pasiekdavo retos žinios iš Rešotų lagerių, kur kalėjo vyrai. Kartą buvo gautas laiškas, kuriame buvo išvardyti kai kurie „išvažiavę pas savus“ (dėl cenzūros atvirai apie mirties atvejus parašyti buvo negalima). Taip motina sužinojo apie savo vyro, mano tėvo Pijaus Lelešiaus mirtį.

Pavyko sužinoti apie partizaninį karą Lietuvoje. Apie jį mums papasakojo paimti į sovietų armiją du lietuviai kareiviai, atvežti su savo daliniu į mūsų „učastką“ krauti rąstus į vagonus. Žinia apie tai, kad partizanai keršija už mus, sukėlė mums, vaikams, neregėtą entuziazmą. Net bandėme savaip prisidėti prie partizanų kovos, kartais numušinėdami nuo sakinamų medžių kaušelius su sakais.

Kartą mano pusbrolis parašė mums į Sibirą laišką, kuriame buvo sakinys „Lietuvoje neramu“. Laiško

mes negavome, o pusbrolis už tą „neramu“ buvo nuramintas aštuoniais metais Mordovijos lageriuose.

Ne kartą komendantai, sovietinio saugumo atstovai, susikvietę tremtinius, juos „nuramindavo“, esą jūs čia atvežti visam laikui. Bet tremtiniai nesiejo savo likimo su Sibiru, o tik su Lietuva. Noras grįžti buvo nepalaužiamas. Pagal statistiką iš apytikriai 200 tūkstančių Sibiro tremtinių 2000 bėgo į Lietuvą (vienas iš šimto). Južakovo ir viso Troicko rajono tremtiniai buvo kur kas drąsesni, aktyvesni. Iš apytikriai 40 šeimų, bėgo 14 (reiškia, kas trečia šeima arba šeimos narys). Deja, pikta stribo akis dažniausiai juos, parbėgusius, pastebėdavo, jie atsidurdavo kalėjimuose, lageriuose, o po to vėl tremty. Prisimenu, kaip pabėgusi iš „učastko“ Tupalskių šeima po metų į jį buvo sugrąžinta.

Bet laikas dirbo tremtinių naudai. Anksčiau ar vėliau blogis sunaikina pats save. 1953 m. kovo pradžioje radijas pranešinėjo suvestines apie merdinčio „didžiojo visų tautų tėvo ir vado“ Stalino sveikatos būklę. Įsirėžė į atmintį Miliauskienės pasakyti žodžiai: „Dabar tai tikrai pastips“. Po trijų metų, Chruščiovo „atšilimo“ laikais, grįžome į Lietuvą. Buvo mūsų „učastke“ unikalus lietuvių, Sibiro tremtinių, istorijoje įvykis. 1944 m. dvidešimtmetis Aleksandras Mikutavičius subūrė grupelę bendraamžių, buvusių gimnazistų, ir jie pradėjo leisti slaptą rankraštinį vieno egzemplioriaus laikraštį „Tėvynės ilgesys“. Jo išėjo septyni numeriai. Taip jauni žmonės mėgino įprasminti savo nykią, varganą, alkaną egzistenciją baisiomis tremties sąlygomis. Šis laikraštis buvo šviesos spindulys tamsos karalystėje, bylojo apie jaunystės nepalaužiamą idealizmą, jaunuolių tikėjimą gerąja grįžimo į Tėvynę viltimi. Ir lig šiol jų trumpi apsakymai, eilėraščiai, kitų žanrų kūriniai virpina širdį savo nuoširdumu, talento blyksniais.

Aleksandras Mikutavičius, beje, dalyvavęs susitikime, įskundus vienam niekšeliui, dešimčiai metų atsidūrė Taišeto lageriuose. Prasidėjus Atgimimui jis kreipėsi į Altajaus krašto saugumą su prašymu grąžinti konfiskuotus laikraščio numerius ir (o stebuklas!) jie buvo grąžinti (dabar saugomi LGGRTC). Bet ši istorija tai jau kito straipsnio tema.

Vytas Miliauskas, prieš keletą metų pabuvojęs „učastke“, pasakoja apie keistą gamtos anomaliją: prasidėjo siaubingas laikmetis, sparčiai džiūsta gan gausūs ežerai, kur maudėmės, žvejojome, pelkės, kuriose rinkdavome spanguoles. Jų vietoje dabar žaliuoja jaunas miškas. O „učastkas“ dabar lyg ir ironiškai vadinasi Mnogooziornyj (turintis daug ežerų). Galbūt gamta bando paslėpti žaizdas, palaistytas tremtinių kruvinu prakaitu ir karčiomis ašaromis.

Algimantas LELEŠIUS

KRONIKA. 2005 m. spalio 14 d., Nr. 41

1948 metų gegužės 22 d. tremtinių susitikimas tremties 50-čio proga prie Šunskų pas Egidijų Ašmenską. Yra ir kazlųrūdiečių.

Juodasis Birželis

Tą Juodą Birželį
Tą negandų metą,
Tremtin vežė šalį
Rytų azijatai.

Jie sapną nutraukė
Nakčia įsibrovę
Ir vežė prie traukinio
Mus – gyvąjį krovinį.

Vagonan įgrūdo
Be ceremonijų,
Nelaimė užgriuvo –
Laisvė agonijoj.

Į Ry-tus, į Ry-tus –
Bilsnojo vis ratai
Ir ašaros ritos, –
Už ką – nesupratom.

Tvanku lyg skaistykloj
Vagono irštvoj...
Oro pristingam,
Čia gimsta ir miršta...

Už ką tu, likime,
Mus nukryžiuoji?
Balsas užkimęs
„Mariją“ kartoja.

Ar grįšim? Kas žino?..
Tėvynę praradę...
Duok, Viešpatie, žinią –
Šnabždame maldą.

A. Lelešius

Mes menam tą rūstų Birželį

Mes menam tą rūstų Birželį –
Tauta užkaltuose vagonuose,
Rauda jos graudi be galo...
Tėvynės žaliuosiuose kloniuose –
Išniekintos laisvės agonija.

Mes menam tą rūstų Birželį...
Sudiev tau, gimtinės berželi,
Tave gal akis prieš užmerkdamas
Regėsiu, kaip mes, apsiverkusį.

Mes menam tą rūstų Birželį –
Gūdi neviltis mus alino
Ir ratų bilsmas patrakęs,
Ir motinų liūdnosios akys...

Mes menam tą rūstų Birželį,
Kelionę į tundrų šalį.
Tremties graudulingą sakmę
Paklaikusios pūgos sekė...

A. Lelešius

Kazlų Rūdos tremtiniai. Pirmame plane laiko lentelę Kazlų Rūdos polit. kalinių ir tremtinių skyriaus pirm. politinė kalinė Julija Bučinskienė.

2005 m. birželio 14 d. minėjimas Kazlų Rūdoje. Minėjimo dalyviai Kazlų Rūdos politiniai kaliniai ir tremtiniai

2008 m. birželio 14 d. minėjimas Kazlų Rūdoje globos namų kieme. Iš kairės 1948 m. gegužės 22 d. didžiausios tremties tremtinys, aktyvus patriotas Kazlų Rūdoje Juozas Mikalonis, Anelė Adomaitienė, politinė kalinė (Uchta, Komija), vienuolė Joana.

2008 m. birželio 14 d. minėjimas „Gedulo ir Vilties" dienos Kazlų Rūdoje. 1941 metų tremtinių pagerbimas.

Iš kairės: Ansevičienė (Jūratė) Jūra Giriūnaitė, Gelgota Vytautas, Šiaurienė Saulė Giriūnaitė, Lelešius Algimantas, Mackevičius Alfonsas,

2006 09 30

Kazlų Rūda

Politinės kalinės Valerija Štreimikienė, Julija Bučinskienė ir 1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius. Nuotrauka V. Masevičiaus.

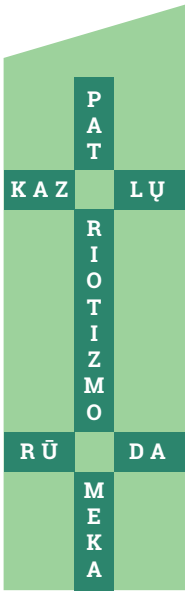

2007 10 06
Lietuvos partizanų vado Adolfo Ramanausko-Vanago dukters Auksutės Skokauskienės vadovaujama moksleivių ekskursija Kazlų Rūdoje. Apie paminklus pasakojo Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojas Algimantas Lelešius.

Nuotraukoje: ekskursija prie paminklo okupacijos aukoms prie geležinkelio stoties. Paminkle (skulpt. Julius Narušis) tremtinė laiko mirusį vaikelį. Ji vadinama Sibiro madona.

2007 10 06
Auksutės Skokauskienės moksleivių ekskursija Kazlų Rūdoje prie kryžiaus vyskupo kankinio Vincento Borisevičiaus atminimui. Ekskursiją vedė Algimantas Lelešius.

2007 10 06
Auksutės Skokauskienės moksleivių ekskursija Kazlų Rūdoje prie memorialo Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams. Apie memorialą pasakojo Algimantas Lelešius.

Partizanų slėptuvės maketas Vokiškuose kalneliuose už 0,7 km nuo Kazlų Rūdos Miškų Urėdijos, sukūrusios šį maketą ir stendą, skirtą partizanų atminimui. Stendo projektas – Algimanto Lelešiaus.

Padidintas stendo tekstas

Svarbesni Žalgirio rinktinės mūšiai

1. Prie Krūvelių k. 1945-12-25
2. Valkų (Sutkų) netoli Lekėčių 1945-05-12
3. Degučių 1945-11-20
4. Vierčiškės 1946-03-26
5. Katinų k. 1946-04-19
6. Griešių 1946-06-05
7. Agurkiškės (Šakių raj.) 1946-06-12 žuvo Tauro apygardos vadas Zigmas Drunga
8. Opšrūtų (Vilkaviškio raj.) 1947-11-12. Tai svarbiausia partizanų karinė operacija Lietuvos mastu – atkirtis okupantų užmačioms kolonizuoti Lietuvos kaimą. Po šios operacijos Rusijos gyventojai bijojo važiuoti į Lietuvą, nebijojo į Latviją ir Estiją, kur pasipriešinimas buvo daug silpnesnis, nes daug tūkstančių latvių ir estų žuvo per karą kovodami vokiečių pusėje. Lietuvoj rusakalbių 6-7 %, Latvijoje – 50 %, Estijoje – 30 %.

Žalgirio rinktinės vadai:

1. Bronius Abramavičius-Spyglys, 1945 01 01–1946 11 20
2. Jonas Kleiza-Žalvaris, 1946 01 13–1946 04 19
3. J. Ilgūnas-Šarūnas, 1946 04 20–1946 10 22
4. J. Jasulaitis-Kazokas, 1946 10 24–1947 01 24
5. V. Štrimas-Štrumas, 1947 01 04–1948 04 28
6. V. Vitkauskas-Saidokas, 1948 05 04–1949 11 01
7. F. Žindžius-Tigras, 1950 02 01–1950 09 27
8. K. Širvys-Sakalas, 1951 07 20–1952 07 25

Žinomiausi Kazlų Rūdos krašto partizanai: Brazauskas Bronius, Rimša Jonas, Rimšienė Monika, Rimša Juozas, Staniulis Jonas, Staniulis Albinas, Adomavičius Mykolas, Vosylius Jonas, Blažys Juozas, Gutauskas Leonas, Čibirka Albinas, Čibirka Saliamonas, Tamaliūnas Juozas, Naikelis Vitas, Naikelis Petras, Starkevičius Pranas, Krapavičius Juozas, Krapavičius Jonas, Stačiokas Jonas, Stačiokas Algirdas, Andriušis Pranas, Kvederis Jonas, Raulynaitis Jonas, Marcinkevičius Vincas, Petrauskas Bronius, Armonaitis Juozas, Petrulionytė Juzė, Stankevičius Vincas, Vaitonienė Albina, Merkevičius Jonas, Oleka Antanas, Oleka Vytas, Oleka Juozas, Dainelis Valentinas, Dereškevičius Antanas, Dereškevičius Vacius, Didžpinigaitytė Domicelė, Uosaitis Nikodemas, Balsys Jonas, Sutkus Vincas, Sutkuvienė Ona, Sutkutė Bronė, Sadauskas Valentinas.

Informaciją parengė A. Lelešius, 2013

Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje 2004 m. birželio 5 d.: muziejaus darbuotojas A. Lelešius (dešinėje) su Tauro apygardos Žalgirio rinktinės Sakalų būrio partizanų vado Jono Staniulio-Šarūno sūnumi (antras iš dešinės) ir jo šeimos nariais (gyvena Kaune).

Paminklas Tauro apygardos DLK Vytauto rinktinės štabo nariams atminti Gulbiniškių kaime (Marijampolės sav.). 1947 04 27 čia žuvo Anelė Senkutė-Pušelė, Vytautas Vabalas-Kunigaikštis, Antanas Pečiulis-Baritonas. Paminklą pastatė šauliai Jurgis Nevulis ir Algimantas Lelešius. Skydo formos atminimo lentą suprojektavo A. Lelešius. 1997 04 27 paminklą pašventino kunigas Ignas Plioraitis iš Kazlų Rūdos.

Piketas 1997 m. birželio 16 d. Marijampolės apskrities viršininko administracijos pastato dėl privatizuoto namo Vytauto g. 26. Tai buvusi kankykla, prie kurios sovietų okupantai užkasdavo partizanų ir kitų čia kalintų žmonių palaikus. Piketą parengė (parašė plakatus ir pan.) ir vedė Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojas A. Lelešius. Pikete gausiai dalyvavę ir aktyviai pasisakę politiniai kaliniai ir tremtiniai reikalavo neleisti prekiauti ant partizanų palaikų, rasti privatizuotam pastatui tinkamesnę paskirtį, tai yra įkurti jame partizanų ir tremties muziejų. Buvo sudaryta komisija, kurios nariai partizanas S. Plieskus (nuotr. pirmas iš kairės), politinis kalinys P. Nedzinskas ir 1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius (antras iš kairės) kreipėsi į Marijampolės apskrities administracijos viršininką Kostą Jankauską. Po kiek laiko sudaryta dar viena komisija. Deja... Nomenklatūra nugalėjo. Bet savo protestą šios pilietinės akcijos dalyviai drąsiai pareiškė.

Piketas buvo aprašytas dienraštyje „Lietuvos rytas“.

Pro memoria
Jonas VASMANAS
(1949–2016)

Mirties šaukiuosi širdžia nukamuota.
Aš pavargau žiūrėt, kaip menkysta
Ant karžygio lavono kelia puotą,
Kaip niekinama priesaika šventa.

(Viljamas Šekspyras, 66 sonetas)

Jonas Vasmanas gimė 1949 m. kovo 22 dieną Vilkaviškyje, čia mokėsi vidurinėje mokykloje. Intensyviai sportavo (krepšinis, lengvoji atletika). Mokyklą baigė 1967 metais, 1968-aisiais įstojo į Vilniaus valstybinį universitetą, studijavo ekonominę kibernetiką. Priklausė „Romuvos“ draugijai, jo tautinio patriotinio pobūdžio veikla erzino valdžią. 1973 metais Jonas baigė universitetą raudonu diplomu. Pradėjo dirbti Lietuvos Mokslų Akademijos Ekonomikos institute. Valdžiai jis buvo nepatogus, „neprijaukintas“, nes drąsiai reikšdavo ją šokiruojančias pažiūras.

Vėliau persikėlė gyventi į tuometį Kapsuką, dirbo šachmatų treneriu, paruošė aukšto meistriškumo žaidėjų. Aktyviai dalyvavo Sąjūdžio veikloje. Ryškiausias gyvenimo tarpsnis – nuo 1992 iki 1998 metų, kai dirbo direktoriumi Marijampolės krašto tyros muziejuje.

Jis neturėjo šeimos, todėl visą save, savo neeilinį intelektą, organizacinius sugebėjimus skyrė muziejui. Ir muziejus suklestėjo. Buvo organizuojami tarptautiniai folkloro festivaliai „Žiba žiburužiai“. Organizatorės – talentingos muzikės seserys Džiuljeta ir Žydruolė Mankauskaitės. Jonas padėdavo žinomam archeologui Algiui Merkevičiui, kuris vykdė kasinėjimus Turlojiškėje, Kumelionyse, Stanaičiuose.

J. Vasmanas palaikė ryšius su Kaliningrado (Karaliaučiaus) srities Černiachovskio (Instenburgo) istorikais. Jo iniciatyva Narkyčiuose (prūsų sukilėlių vado Herkaus Manto spėjama žūties vieta) buvo pastatyta į tris dalis sukapoto žalčio skulptūra. Ji simbolizavo prūsų tautos tragediją. Į muziejų buvo pakviestas Romuvos vyriausias krivis, senojo lietuvių tikėjimo gaivintojas Jonas Trinkūnas su gausios šeimos nariais.

Buvo palaikomas ryšys su Lenkijos lietuviais, jų krašte organizuojamos ekspedicijos.

Jonas buvo idealistas tikrąja to žodžio prasme. Skirdavo premijas darbuotojams, o save užmiršdavo. Jo visiškai nedomino materialinės vertybės, bet visuomet dvasinės.

Palaidotas Jonas Vasmanas prie tėvų Virbalio kapinėse.

Algimantas LELESIUS

Antikomunistinis kongresas Vilniuje

Antikomunistinis kongresas Vilniuje. 2000 m. birželio 12-14. Iš dešinės kazlųrūdiečiai Algimantas Lelešius, Algimantas Čibirka ir garsus Rusijos disidentas Sergėjus Kovaliovas.

Patriotinė veikla su moksleiviais

Bendra politinių kalinių, tremtinių ir Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos moksleivių konferencija, skirta Pasipriešinimo istorijai, gimnazijos aktų salėje 2002 m. lapkričio 29 d. Pasisakė svečias iš Vilniaus Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Bendrijos valdybos pirm. Vytas Miliauskas, Algimantas Lelešius, kiti svečių atstovai. Renginio organizatorė istorijos mokytoja Birūta Bujauskienė. 2002 m. Kazlų Rūdos mokytojai istorikai pirmieji Lietuvoje Pasipriešinimo istorijai 10-ose klasėse pradėjo skirti 18 pamokų vietoj vienos, numatytos pagal programą.

Kazlų Rūdos gimnazija 2002 m. lapkričio 29 d. Lina Mykolaitytė (Jankų pagrindinė mokykla, 10 kl.) skaitė pranešimą „Partizanų gyvenimas“.

2003 m. gruodžio 6 d. Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos aktų salėje vyko istorikės Birūtos Bujauskienės organizuota konferencija, skirta Pasipriešinimo istorijai. Dalyvavo svečiai iš Vilniaus – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Bendrija. Pakiliai kalbėjo prof. Ona Voverienė. Moksleiviai skaitė įdomius pranešimus Pasipriešinimo tema.

K. Rūdos K. Griniaus gimn. 2003 12 06 kalba prof. O. Voverienė

2012 m. gruodžio 7 d. Konferencija Pasipriešinimo istorijos tema Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijoje. Iniciatorius – A. Lelešius. Dalyvavo svečiai iš Vilniaus – Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Bendrija. Brandžius pranešimus skaitė vyresniųjų klasių gimnazistai, vadovė – metodininkė Birūta Bujauskienė. Ji ir vedė konferenciją.

Rezistencijos istorijos seminaro dalyvės Kazlų Rūdos savivaldybės mokyklų istorijos mokytojos su lektoriumi Jonu Gustaičiu, Marijampolės kolegijos istorijos vyr. dėstytoju. Trečia iš kairės – Kazlų Rūdos savivaldybės Švietimo skyriaus vedėja Beta Zaveckienė. 2003 m. kovo 21 d.

Atvirą pamoką Pasipriešinimo istorijos tema Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos vyresniųjų klasių gimnazistams veda mokytoja metodininkė B.Bujauskienė. Renginyje dalyvavęs LR Prezidentas Valdas Adamkus labai gerai įvertino pamoką. 2006m. lapkričio 21 d.

1997 m. Sausio 13-osios minėjimas Kazlų Rūdos vidurinėje mokykloje.

Sausio 13-osios minėjimas 1997 m. Kazlų Rūdos vidurinėje mokykloje. Kalba šaulys Algimantas Lelešius.

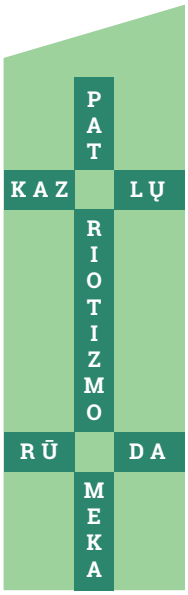

2003 m. birželio 5 d. Kazlų Rūdos Estetinio lavinimo mokyklos moksleiviai prie Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų memorialo. Apie memorialą, jo sukūrimą, apie partizanus jiems pasakojo A. Lelešius. Nuotrauka A. Lelešiaus

2012 06 04 pirmadienis Kazlų Rūdos pagr. m-los 6b klasės (mokytoja Ramutė Giedraitienė) išvyka partizanų takais. Gidas – Marijampolės Tauro part. muziejaus darbuotojas A.Lelešius. Prie Juozo Lukšos žūties vietos prie Pažėrų (Kauno raj.). Nuotrauka A. Lelešiaus

Kazlų Rūda Algimantas Lelešius su trečiokais prie paminklo pirmajam Sąjūdžio mitingui Kazlų Rūdoje 1988 rugsėjo 3 d. atminti. Paminklas pastatytas Kazlų Rūdos Sąjūdžio grupės iniciatyva minint pirmojo mitingo 30 metų jubiliejų.

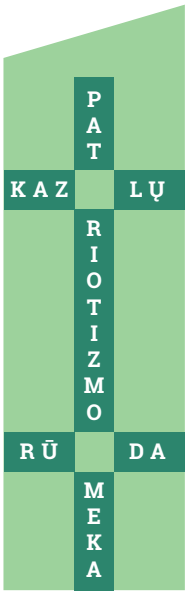

Ariogalos sąskrydis

Ariogala. 2013 08 03
Kilometrinė sąskrydžio dalyvių kolona leidžiasi nuo stataus šlaito į Dubysos slėnį. Ten bus aukojamos šv. Mišios, tūkstanbalsis choras atliks patriotines dainas. Nuotrauka A.Lelešiaus

Kiekvienais metais nuo 1991-ųjų pirmąjį rugpjūčio šeštadienį vyksta grandiozinis visos Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąskrydis Ariogaloje, vaizdingame Dubysos slėnyje. Suvažiuoja tūkstančiai likimo brolių ir sesių. Žilagalviai, raukšlių išraižytais veidais, savo likime matę ko kitas nė baisiam sapne neregės: artimųjų belaikę mirtį, badą, šaltį, pažeminimus, patyčias. Bet nepalūžo, viską atlaikė. Todėl ir dabar jų veidai ir akys skleidžia geranoriškumą, rimtį, dvasios tvirtumą. Slėnyje aukojamos šv. Mišios, atliekamos visų širdžiai mielos tremtinių dainos, pasisako aukšti svečiai.

Kiekvienais metais sąskrydyje dalyvaudavo ir kazlųrūdiečiai.

Kazlų Rūda
2022 06 07
A. Lelešius

Ariogala
2013 08 03
Įspūdingas sąskrydžio vaizdas...

Ariogala
2011 08 06
Kazlyrūdiečiai pasistatė savo palapinę. Nuotrauka A. Lelešiaus

Ariogala
2013 08 03
Kazlųrūdiečiai prie šventinio stalo. Nuotrauka A. Lelešiaus

Ariogala
2006 08 05
Algimantas Lelešius: pavyko, kad sulaukėm tokių smagių dienelių.

Ariogala
2011 08 06
1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius ir Tauro apygardos partizanas Vytas Masikonis-Plutonas. Nuotrauka V.Skupo

Ariogala
Sąskrydžio dalyvis Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanas Juozas Armonaitis-Triupas.

Mitingai

Mitingas dėl Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse. Kalba mitingo iniciatorius ir vedėjas A. Lelešius, 1941 m. tremtinys, Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojas. 2010 m. gegužės 17 d.

Mitingas dėl Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse. Kalba Vilius Bražėnas. 2010 m. gegužės 17 d.

Mitingas dėl Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse. 2010 m. gegužės 17 d.

Piketas dėl Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse. Kairėje – piketo organizatorius A. Lelešius. 2010 m. spalio 11 d.

Piketas dėl privalomos 18-os pamokų Pasipriešinimo istorijos programos 10-ose klasėse. Piketo dalyviai (iš dešinės): tremtinys Antanas Bunevičius, partizanas Vytautas Masikonis. 2010 m. spalio 11 d.

Pergalingas mitingas dėl privalomos 18-os pamokų Pasipriešinimo istorijos programos 10-ose klasėse, kuris įvyko 2011 m. gegužės 23d. Kalba mitingo organizatorius ir vedėjas A.Lelešius. 2011m. birželio 7 d. švietimo ministras išleido įsakymą „Pasipriešinimo istorijai skirti ne mažiau kaip 18 pamokų".

Mitingas dėl privalomos 18-os pamokų Pasipriešinimo istorijos programos 10-ose klasėse. Kalba prof. Ona Voverienė, megafoną laiko Lietuvos tautinio centro vadovas Ričardas Čekutis, taip pat aštriai kritikavęs Švietimo ministeriją. 2011 m. gegužės 23 d.

Antrasis A. Lelešiaus organizuotas mitingas dėl privalomų Pasipriešinimo istorijos 18-os pamokų 10-ose klasėse, įvykęs 2011 m. gegužės 23 d. Kalba drąsi, energinga kovotoja už patriotinę mokyklą Dalija Karkienė. Apie mitingą buvo rašyta dienraštyje „Respublika".

Mitingas dėl privalomų Pasipriešinimo istorijos 18-os pamokų 10-ose klasėse. Kalba didelis patriotas kunigas Algimantas Keina. 2011m. gegužės 23 d.

Pergalingas mitingas, po kurio 2011 m. birželio 7 d. švietimo ministras išleido įsakymą „Pasipriešinimo istorijai skirti ne mažiau kaip 18 pamokų". Plakatus parengė mitingo organizatorius ir vedėjas A. Lelešius. 2011 m. gegužės 23 d.

Sauliaus Venckaus nuotr.

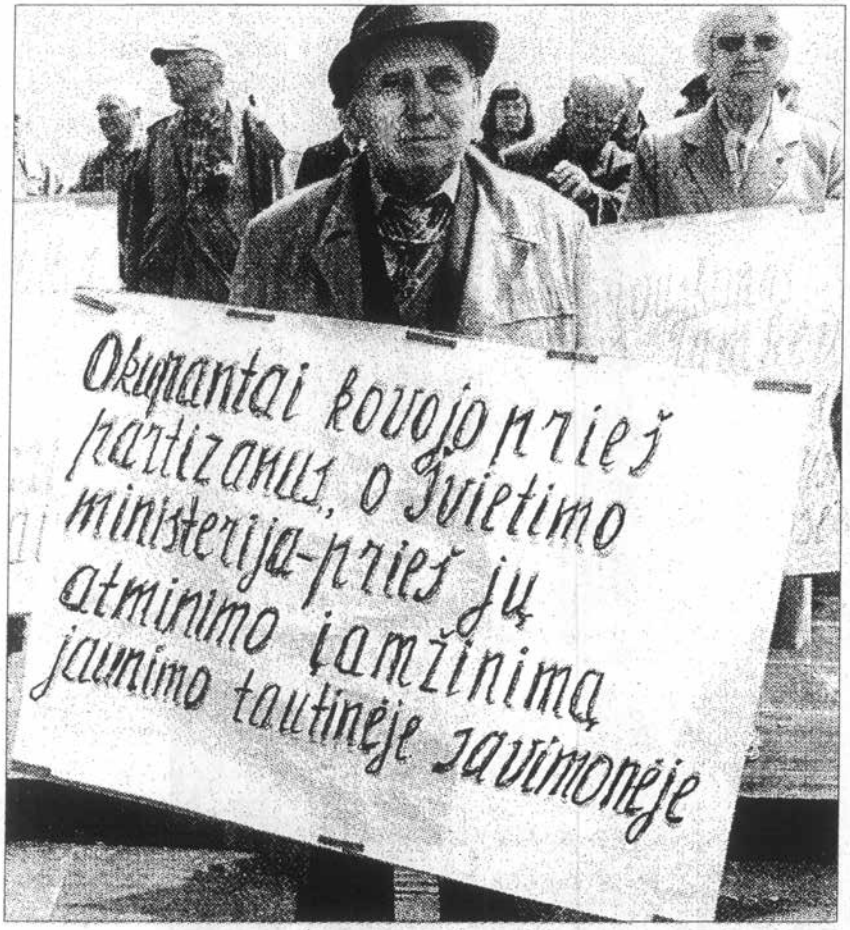

Su plakatu 85 metų partizanas Vytas Masikonis-Plutonas (Tauro apygarda). Plakatą parašė mitingo organizatorius Algimantas Lelešius. Po šio mitingo 2011 m. birželio 7 d. švietimo ministras išleido įsakymą skirti Pasipriešinimo istorijai ne mažiau kaip 18 pamokų (vietoj vienos pagal programą).

„Respublika" 2011 05 24

Mokyklose apie Laisvės kovas – nė žodžio

Vakar sostinėje pikete prie Švietimo ir mokslo ministerijos buvę politiniai kaliniai, tremtiniai ir Laisvės kovų dalyviai atkreipė dėmesį į tai, kad per 21 nepriklausomybės metus mokyklose neatsirado nė 18 val. Pasipriešinimo istorijos kurso.

Mitingas prie Švietimo ir mokslo ministerijos

Mitingo plakatų užrašai: Emigruojantiems tautiečiams palinkėkime neužmirš biblinės sąvokos „30 sidabrinių"; Valstybinė įstaiga – ŠMM – žemina atm nimą tų, kurie už valstybę kovojo ir kentėjo; Okupantai kovojo prieš partiz nus, o ŠMM – prieš jų atminimo įamžinimą jaunimo tautinėje savimonėj Partizanų vėlės: „Mes kritome kovoj, neturime net kapo, o apie mūsų ko jie gaili kelių pamokų"; Švietimo ministerijos „patriotinio" ugdymo rezultat jaunimo bėgimas iš Lietuvos kaip nuo maro, ten dalies jaunimo plėšikavimas Daugiau patriotiškumo, mažiau emigracijos; Nijolė Gaškaitė: Partizanų kova gražiausias mūsų istorijos deimantas"; Reikalaujame Pasipriešinimo istorij egzamino 10-ose klasėse; Abejingumas patriotizmui naudingas svetimai val tybei; Pasipriešinimo istorija – neišsenkantis dvasingumo ir patriotizmo šaltin Visų dalykų mokytojai, būkite kaip prieškaryje patriotai, nes Lietuvai pavojus.

Mitingas, kuris vyko 2015 09 21 prie Švietimo ir mokslo ministerijos dėl pasipriešinimo istorijos egzamino. Kalba mitingo iniciatorius A. Lelešius. Jis parašė mitingui plakatus, sukūrė jų tekstus.

Žurnalas „Varpas. 2015 m. gruodis

Algimanto Lelešiaus pasisakymas Protesto mitinge prie LR Švietimo ministerijos

Gerbiamieji,

Susirinkome čia į mitingą „Už patriotinę mokyklą“. Mat Lietuvai gresia pavojus, nes nežinia kaip baigsis nesibaigiantis karas broliškoje Ukrainoje. Apklausa rodo, kad tik kas antras mūsų jaunuolis eitų ginti Lietuvą ištikus pavojui. Tai didelį nerimą keliantis faktas, tai parodo mūsų švietimo sistemos bejėgiškumą patriotiškai ugdant moksleivius ir mažinant pražūtingą išdavikišką masinę emigraciją. Švietimo ministerija mėgsta vardinti, pvz., kiek mokykloms davė filmų, diskelių, žemėlapių ir pan., bet ji nesidomi, ar mokytojai juos naudoja, ar jie tikrai skiria Pasipriešinimo istorijai 18 pamokų. Moksleivių žinios šiandien apgailėtinos, kiti net nežino, kad po II-ojo Pasaulinio karo buvo dar ir mūsų partizaninis karas, nežino, kada Lietuva buvo sovietų okupuota, etc.

Daug metų dirbau mokykloje, todėl žinau mokytojų psichologiją. Jie mitingavo ir streikavo dėl didesnio atlyginimo, bet niekas nemitinguoja dėl egzamino Pasipriešinimo istorijai. Vadinasi, ne tik moksleiviams, bet ir mokytojams būtinas reiklumas. Nesakau, kad reikia (kaip sovietmečiu) eiti į mokytojų pamokas ir kelti jiems stresą. Reikia spręsti apie mokytojo darbą pagal rezultatus. Mes siūlome klausimyną apie partizanų kovą, Atgimimą, Sąjūdį. Tai vos keli puslapiai labai koncentruotos medžiagos apie svarbiausius istorinius įvykius ir datas. Tai būtų lengvas egzaminas 10 klasei, nes tai ne matematika, fizika ar chemija. Bet jeigu tiek mokėtų moksleivis, o ir kai kurie mokytojai, būtų daug. Švietimo skyrių, ministerijos, politinių kalinių ir tremtinių atstovai galėtų burtų keliu (dėl objektyvumo) pasirinkti rajono mokyklą, burtų keliu vieną iš vyresniųjų klasių ir patikrinti, ar moksleiviai moka atsakyti į klausimyne pateiktus klausimus. Jeigu žino, mokytojas giriamas, jeigu nežino, griežtai įspėjamas. Žinoma, mokytojai turi turėti klausimyną ir būti įspėti apie tokios patikros galimumą. Patikros rezultatai turi būti skelbiami visoms mokykloms. Tai būtų efektyvus būdas pasiekti gerą rezultatą. Tai Švietimo ministerijos pareiga. Žinoma, lengviausia (kaip dabar) nieko nedaryti.

Tas egzaminas galėjo būti įvestas jau prieš 6 metus. Deja, pasipūtėliški Švietimo ministerijos tarnautojai nematė reikalo atsižvelgti į tūkstančių politinių kalinių, tremtinių parašus dėl egzamino. Jie už mus dvigubai jaunesni, net baisiam sapne nepamatys to, ką mes matėme, patyrėme Sibiro gulaguose, bet turi įžūlumo ignoruoti mus ir mūsų prašymus bei reikalavimus. Ar tai ne žmogaus teisių pažeidimas, ne veikla, panaši į sabotažą, kai Lietuvai gresia pavojus?

Dabar, kai į Europą plūsta minios pabėgėlių ne lyg hunų laikais, padėtis mums darosi dar pavojingesnė, nes vokiečių, prancūzų, italų, ispanų politikai pareiškė, kad kilus ginkluotam konfliktui tarp Pabaltijo ir Rusijos, pasistengtų išvengti karo veiksmų, taigi jie mums padėtų nebent žodžiais. Todėl turime pasikliauti tik savimi. 1940 metais mus okupavo 150 tūkst. sovietų kareivių. Ir dabar gali būti panašiai. Tad ar atsilaikytų tie vos keli tūkstančiai mūsų savanorių ir profesionalių karių? Mums reikia parengti bent šimtą tūkstančių, mokančių valdyti ginklą kovotojų. Konstitucija reikalauja, kad kiekvienas pilietis būtų paruoštas ginti valstybę. Krašto apsaugos, Švietimo ministerijoms pasiūlėme pigiausią, racionaliausią visuotinio vyresniųjų klasių moksleivių karinio apmokymo būdą kariuomenės šaudyklose, poligonuose. Moksleivis - tai ne kareivis. Jam nereikia atskirai duoti maisto, uniformos, batų, kareivinių. Šaudymo pratybų išlaidos - minimalios. Reikia tik šovinių ir automobilių kuro moksleiviams nuvežti į mokymus ir parvežti.

Bet nors ir geriausias išeitis, iniciatyvas siūlome mes, eiliniai Lietuvos piliečiai, biurokratams automatiškai kyla atmetimo reakcija. Kaip girdi, mes išdrįsome trukdyti jų biurokratinę ramybę? Todėl visuomenėje tiek daug pykčio, nusivylimo. Rezultatai: ryškus bėgimas iš Lietuvos, dalies žmonių pasisakymai, kad jie neis ginti tokios valstybės...

Ačiū, mieli vilniečiai, ypač tie, kurie susirinkote. Mes įrodėm, kad mus nurašyti dar per anksti.

Algimantas LELEŠIUS
„Lietuvos aidas“, 2015-11-14

Mitingas „Už patriotinę mokyklą“

Jonas BUROKAS

Apklausos rodo, kad tik kas antras jaunuolis eitų ginti valstybę, o ir didžiulė emigracija – patriotinio ugdymo stokos pasekmė, kelianti pavojų tautos ir valstybės ateičiai. Politiniams kaliniams ir tremtiniams, Laisvės kovų dalyviams nuo pat Atgimimo pradžios rūpėjo ir teberūpi jaunimo patriotinis ugdymas. Jie už savo kuklias pensijas pastatė du tūkstančius paminklų Laisvės kovotojams, negrįžusiems iš tremties, lagerių, kalėjimų, organizavo tūkstančius patriotinių renginių, parašė ir išleido daugybę netektis liudijančių knygų. Jie dėjo pastangas, prašydami, patardami, reikalaudami iš Švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) sustiprinti patriotinį ugdymą, istorinės atminties įtvirtinimą.

2009 m. Lietuva minėjo garsiosios partizanų Deklaracijos 60-metį. Ta proga didžiausias Lietuvoje Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejus organizavo parašų Švietimo ministerijai rinkimą; reikalauta Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse. ŠMM, gavusi tūkstančius parašų, deja, nereagavo.

2010 m. gegužės 17 d. prie ŠMM buvo organizuotas protesto dėl reikalavimų nevykdymo mitingas. Deja, Ministerija nenusileido. Tais pačiais 2010 m. spalio 11 d. buvo surengtas protesto piketas, tačiau vėl – be rezultatų. 2011 m. gegužės 23 d. vėl mitinguota. Šį kartą švietimo ministras G. Steponavičius šiek tiek nusileido. 2011 m. birželio 07 d. išleido įsakymą skirti Pasipriešinimo istorijai ne mažiau kaip 18 pamokų. Deja, ne visi mokytojai atsakingai žiūri į Pasipriešinimo istorijos mokymą, švietimo skyriai jiems nuolaidžiauja. Jeigu būtų bent nesunkus egzaminas 10-ose klasėse, padėtis keistųsi, egzaminas mobilizuotų mokytojus geriau paruošti jam moksleivius.

Lietuvos Laisvės kovotojų sąjunga 2015-06-05 raštu kreipėsi į ŠMM ministrę Audronę Pitrėnienę dėl pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse pateikto klausimyno pagrindu, tačiau reikalas iš vietos nepajudėjo. Ministerija pripažinusi, kad „laisvės kovų istorijos tema reikalauja išskirtinio dėmesio“, tik pavardino kiek ministerija nupirko ir perdavė švietimo skyriams laisvės kovų tema filmų, knygų, albumų, kompaktinių plokštelių, plakatų. Deja panašu, kad pinigai paleisti vėjais, nes tos gėrybės lieka neįdarbintos, jų panaudojimo niekas nekontroliuoja, egzamino nėra, todėl ir poreikio tarsi nėra.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, Nevyriausybinių organizacijų, padedančių stiprinti Lietuvos valstybės gynybinius pajėgumus, Koordinacinės taryba, Lietuvos Sąjūdžio valdyba, Tauro apygardos partizanų muziejus, nepretenduodami į platesnės, tačiau būtinos švietimo reformos įgyvendinimo turinį ir metodiką, ryžosi dar kartą 2015 m. rugsėjo 21 d. mitingu pažadinti užkietėjusius ŠMM biurokratus ir pareikalauti iš esmės keisti požiūrį į jaunimo švietimą, įgyvendinti bent vieną priemonę patriotinio ugdymo link.

Nuo pat Nepriklausomybės atgavimo pasigendama rimto, atsakingo patriotinio ugdymo. Dauguma moksleivių nežino apie sovietų okupaciją, Nepriklausomybės atkūrimo datų, daugelis nežino apie pokaryje vykusį ginkluotą pasipriešinimą. Mokytojai pasimeta tarp siūlomų vadovėlių, programų, metodinių nurodymų, kai užtektų vieno, Nijolės Gaškaitės vadovėlio „Pasipriešinimo istorija 1944–1955“.

1941 metų tremtinys, buvęs Kazlų Rūdos vidurinės mokyklos istorijos mokytojas, dabartinis Marijampolės Tauro apygardos partizanų muziejaus darbuotojas Algimantas Lelešius jau 15 metų galynėjasi su ŠMM dėl jaunimo patriotinio ugdymo mokyklose. A. Lelešius yra profesionaliai parengęs metodinę medžiagą istorijos mokytojams, lieka įvesti papildomų bent aštuoniolika istorijos pamokų ir privalomą nesunkų egzaminą. Ministerija pripažįsta, kad „laisvės kovų istorijos tema reikalauja išskirtinio dėmesio“, tačiau tik vardina kiek nupirko ir perdavė švietimo skyriams laisvės kovų tema filmų, knygų, albumų, kompaktinių plokštelių, plakatų. Deja, panašu kad pinigai paleisti vėjais, nes tos gėrybės lieka neįdarbintos, jų panaudojimo niekas nekontroliuoja, egzamino nėra, todėl ir poreikio tarsi nėra.

Mitingo dalyviai įsakmiai reikalavo visose klasėse istorijos pamokose ypatingą dėmesį skirti patriotiniam ugdymui, 10-ose klasėse įvesti patriotinio ugdymo bent 18 privalomų pamokų, o antrose gimnazijų klasėse – privalomą pasipriešinimo istorijos egzaminą vieno iš mitingo organizatorių A. Lelešiaus pateikto ministerijai klausimyno pagrindu. Mitingo dalyvių plakatuose užrašai bylojo: Emigruojantiems tautiečiams palinkėkime neužmiršti biblinės sąvokos „30 sidabrinių“; Valstybinė įstaiga- ŠMM –žemina atminimą tų, kurie už tą valstybę kovojo ir kentėjo; Okupantai kovojo prieš partizanus, o ŠMM – prieš jų atminimo įamžinimą jaunimo tautinėje savimonėje; Partizanų vėlės: „Mes kritome kovoj, neturime net kapo, o apie mūsų kovą jie gaili pamokų kelių“; Švietimo ministerijos „patriotinio“ ugdymo rezultatai: jaunimo bėgimas iš Lietuvos kaip nuo maro, ten dalies jaunimo plėšikavimas“; Daugiau patriotiškumo, mažiau emigracijos; Nijolė Gaškaitė: Partizanų kova – gražiausias mūsų istorijos deimantas“; Reikalaujame Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse; Abejingumas patriotizmui naudingas svetimai valstybei; Pasipriešinimo istorija – neišsenkantis dvasingumo ir patriotizmo šaltinis; Visų dalykų mokytojai, būkite kaip prieškaryje patriotai, nes Lietuvai pavojus.

Mitingo deleguoti asmenys ŠMM viceministrei įteikė rezoliuciją, kurioje įsakmiai reikalaujama:

Visose klasėse istorijos pamokose ypatingą dėmesį skirti patriotiniam ugdymui, 10-ose klasėse įvesti patriotinio ugdymo bent 18 privalomų pamokų, o antrose gimnazijų klasėse – privalomą pasipriešinimo istorijos egzaminą vieno iš mitingo organizatorių A. Lelešiaus pateikto ministerijai klausimyno pagrindu.

Švietimo ir mokslo ministerijai, programą suderinus su Krašto apsaugos ministerija, parengti ir įvesti karinio parengimo discipliną gimnazijose ir aukštosiose mokyklose, atgaivinti skautų, jaunųjų šaulių ir kitų visuomeninių patriotinių jaunimo organizacijų veiklą.

Mitingas prie Švietimo ministerijos 2015 rugsėjo 21 d.

Žurnalas „Varpas. 2015 m. spalis

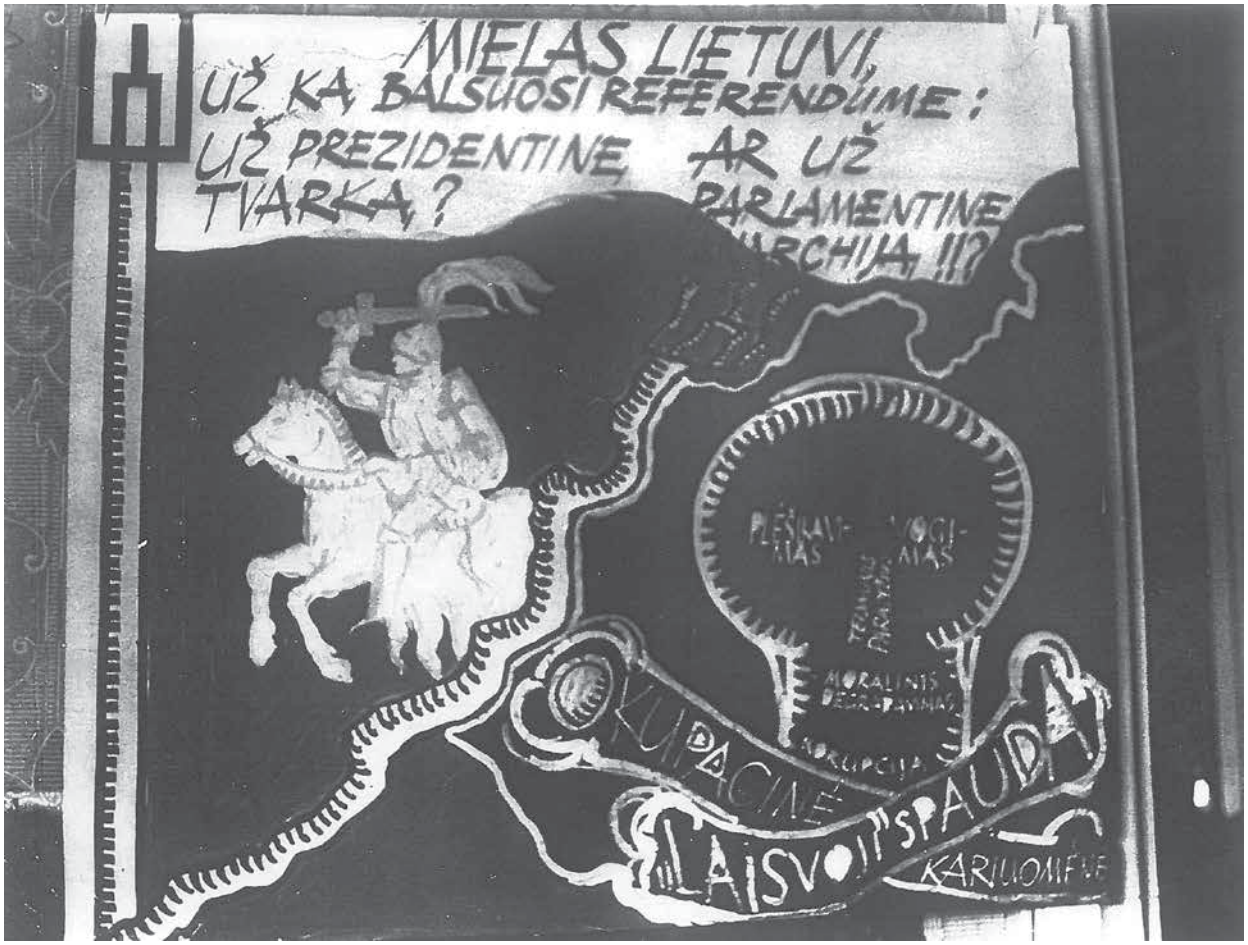

Sumanymas A. Lelešiaus, atlikimas V.Apučio

Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių skyriaus plakatas buvo patalpintas Sąjūdžio stende (jis buvo prie skvero). Vos patalpinom, stendo stiklas buvo išdaužtas. Tekstas ir sumanymas A. Lelešiaus, nupiešė V. Aputis.

Pupų dėdė apie rinkimus

Vienas Mykolas pabėgo,
Kits – Lietuvoj pluša,
Trokšta tapt jis prezidentu
Stribu, Chroniu, Glušu.

1992 m. rinkimuose į seimą nugalėjo mankurtinė kolaborantinė ir alkoholinė tautos dalis. Lietuvos vardas buvo pažemintas

Vorkutos politinis kalinys Vladas Šemeta

Vorkuta. 1955 03 28 Vorkutos politinis kalinys (1955 m.) Vladas Šemeta. Parašė įtaigią knygą „Suvalkijos kovų aidai“ (1995 m.). Ją kartu su A. Lelešiumi pristatė Kazlų Rūdos vid. m-los moksleiviams.

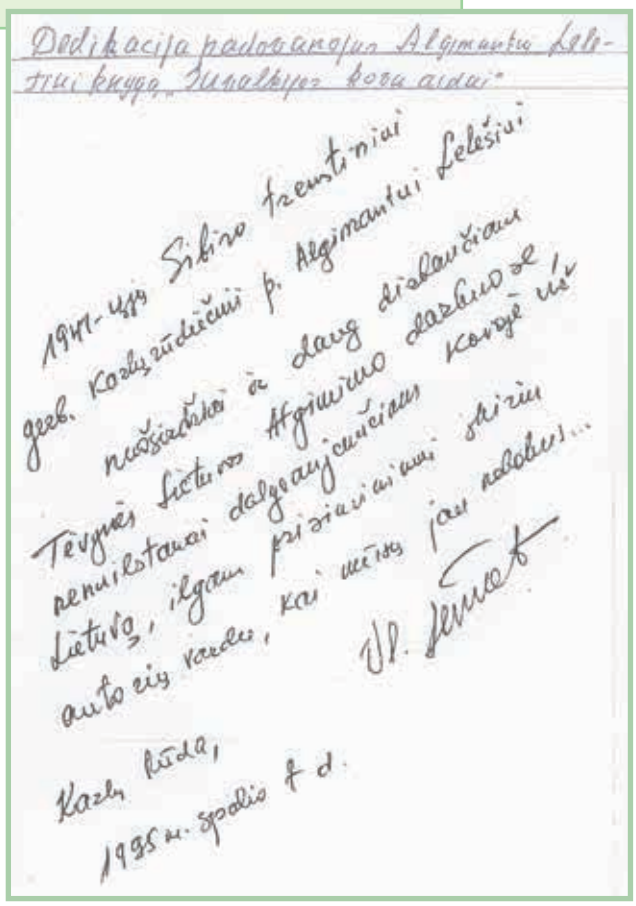

Dedikacija padovanojus Algimantui Lelešiui knygą „Suvalkijos kovų aidai“: 1941-ųjų Sibiro tremtiniui gerb. kazlųrūdiečiui p. Algimantui Lelešiui nuoširdžiai ir daug dirbančiam Tėvynės Lietuvos Atgimimo darbuose, nenuilstamai dalyvaujančiam kovoje už Lietuvą, ilgam prisiminimui skiriu autorių vardu, kai mūsų jau nebebus...

Kazlų Rūda, 1995 m. spalio 7 d.

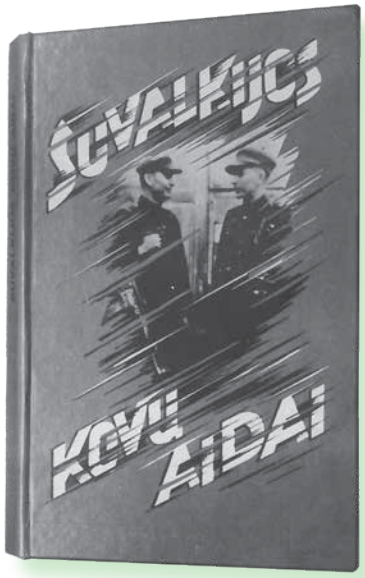

Knygos apie Suvalkijos partizanus viršelis. Parašė Vorkutos politinis kalinys Vladas Šemeta.

Vytenis Grabauskas

(Lietuviškoji elegija)

Mūšio ragas nutilo –
Ir nuo šiol jau tylės...
Po apkurtusį šilą
Greit audra pasilies.
Guli jis, paskutinis,
Ant drėgnų samanų.
Iš šauniosios rinktinės
Tik krūva pelenų.

Iš majoro milinės
Sunkias kraujas glitus.
Slaugo jį, paskutinį,
Vien balandžio lietus.
Jam daugiau neberūpi:
Kas užkas, kur užknis...
Ir sukepusiom lūpom
Gaudo atgaivą vis...

Tiktai silpstantį protą
Skaudžiai bado mintis:
Argi veltui kovota
Ir bučiuota mirtis?
Per aštuonetą metų
Tiek vargų, tiek kančių,
Tiek svajonių skylėtų,
Susprogdintų vilčių...

Šitiek vyrų kaip liūtų
Pasigavo duobė
Be orkestrų, saliutų,
Be sargybų garbės...
Ar juos šlovins pa-
minklais,
Ar kapus suieškos,
Kai Tėvynėj ne ginklai,
O gegulės kukuos?

Vėlei vilkšuniai loja
Pratisai, įkyriai...
Vėlei šilą šukuoja
Pilkamilių būriai...
Kur majoras nubrido
Pavaišintas švinu –
Kraujo putos pražydo
Ant žalių samanų.

Vėl atvėrė žydrynę
Prasimarkstęs dangus...
Šiandien jis paskutinis
Iškeliaus pas draugus.
Plieno vamzdį apžiojo –
Tuoj širdis neplazdės!
Jam skausmingai pamojo
Šalto ryto žvaigždė.

Lyguma, 1962 m.

Pastaba.
Ši neprilygstama elegija iš Vlado Šemetos knygos „Suvalkijos kovų aidai“.

Kazlų Rūdos politiniai kaliniai ir tremtiniai

Valerija Štreimikienė – Vorkutos politinė kalinė, aktyvi Atgimimo dalyvė

Valerija Juodvalkytė-Štreimikienė kalinimo vietoje Vorkutoje, antra iš kairės. Ji vadovavo moterų statybos brigadai.

Politinės kalinės

Valerijos Štreimikienės 80-mečiui

Miela Valerija,
Aukštaitiškoji siela,
Pritapusi Kazlų Rūdos miškų erdvėj.
Gal vien tik debesėlių sėliai
Tau mena tėviškę ir vėjas,
Siūbuojantis pušų kamienus,
Kaip Vajasiškyje,
Kur liko krykščianti vaikystė...
Po to jaunystė už spygliuotų aptvarų...
Bet viską atlaikei
Tarsi pagairių vėjų liepa,
Mus burianti per kaitrą ir per lietų.

A. Lelešius

Algimantas Lelešius 1941 m. tremtinys, Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių skyriaus pirmininkas (1989–1998), šaulys.

Julija Bučinskienė – Kazlų Rūdos politinių kalinių ir tremtinių skyriaus pirmininkė nuo 1998 m.

Juozas Mikalonis Kazlų Rūdos savivaldybės vėliau Tarybos narys Marijampolės rajono aktyviai atstovavęs politiniams kaliniams ir tremtiniams (1990–1995).

Jeronimas Čibirka – Norilsko politinis kalinys, aktyvus Argimimo dalyvis.

Kazlyrūdiečio desantininko Gedimino Štreimikio (slapyv. Šarkis) vestuvės su buvusia politine kaline Valerija Juodvalkyte Vorkutoje.

Tremtinės paminklas

Žvakutė prie 1941 metų tremtinės Domicelės Lelešienės antkapinio paminklo

1941 m. tremtinės Domicelės Lelešienės kapas Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse. Antkapinėje granito plokštėje jos sūnaus 1941 m. tremtinio garbės šaulio ir Kazlų Rūdos garbės piliečio Algimanto Lelešiaus atvaizdas – tarsi būsimas žvilgsnis į save iš Anapus.

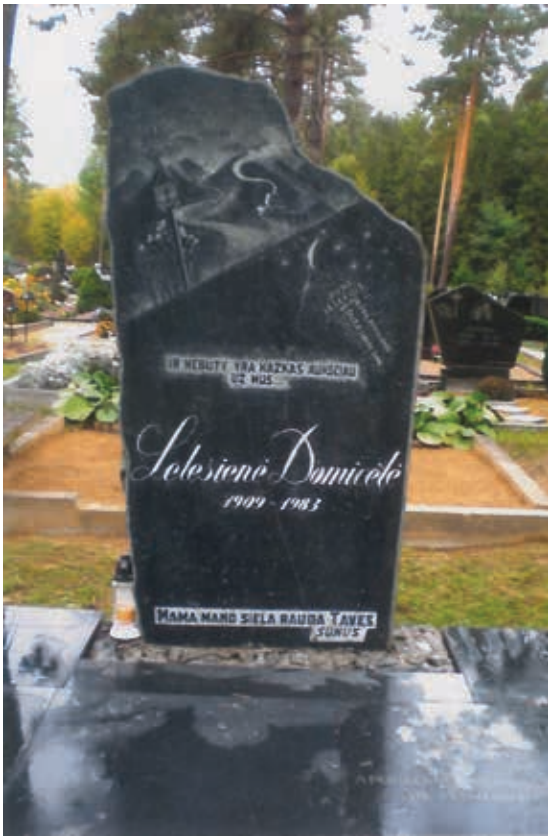

Tokia architektūrinė-literatūrinė plokščių turinio kompozicija, tikriausia, vienintelė Lietuvoje.

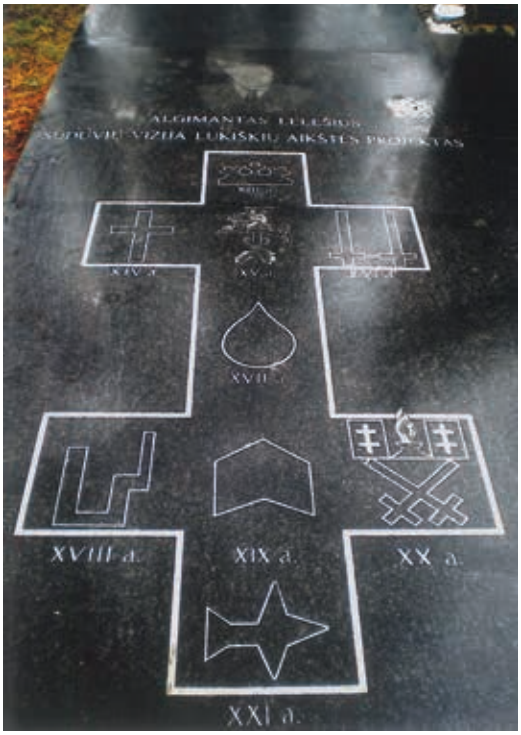
XVIII a.
XIX a.
XX a.
XXI a.

Viešo kryžius iš devynių sektorių
per visą Lukiškių aikštę
jamžina visų žuvusių už Lietuvą karių
nuo Mindaugo laikų atminimą.
Vytis - mūsų daugiaamžės kovos
už valstybingumą simbolis.
Kiekviename iš devynių sektorių -
vandens baseinas, kurių kontūrai tyloja
apie svarbiausią kiekviešio vyką:
XIII a. - Mindaugo karūnavimas
XIV a. - Lietuvos krikštas
XV a. - Žalgirio mūšis
šiame sektoriuje ir Baltojo
Vyčio skulptūra (ąžuolo lapai)
XVI a. - Liublino unija
XVII a. - Caro kariuomenė nuniokoja
Vilnių (ašara)
XVIII a. - Lietuvos - Lenkijos žlugimas
XIX a. - Knygnešystė
XX a. - Kruvinasis XX amžius
XXI a. - Įstojimas į NATO
Už viziją dešimtmetį kovojau vienas prieš piktavalių valdančiųjų sieną.
2018

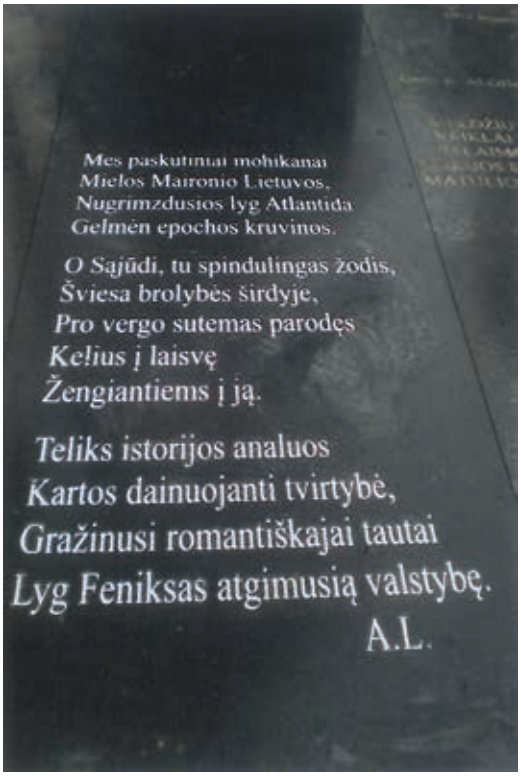
Mes paskutiniai mohikanai
Mielos Maironio Lietuvos,
Nugrimzdusios lyg Atlantida
Gelmėn epochos kruvinos.
O Sąjūdi, tu spindulingas žodis,
Šviesa brolybės širdyje,
Pro vergo sutemas parodęs
Kelius į laisvę
Žengiantiems į ją.
Teliks istorijos analuos
Kartos dainuojanti tvirtybė,
Gražinusi romantiškajai tautai
Lyg Feniksas atgimusią valstybę.
A.L.

APOSTOLIC NUNCIATURE
IN LITHUANIA
2017 rugpjūčio 18d. VILNIUS

Gerb. p. ALGIMANTAI LELEŠIAU
MELDŽIU JŪSŲ DARBAMS IR
VEIKLAI GAUSIOS DIEVO
PALAIMOS IR Šv. MERGELĖS
MARIJOS BEI pal. Vysk. TEOFILIAUS
MATULIONIO GLOBOS.

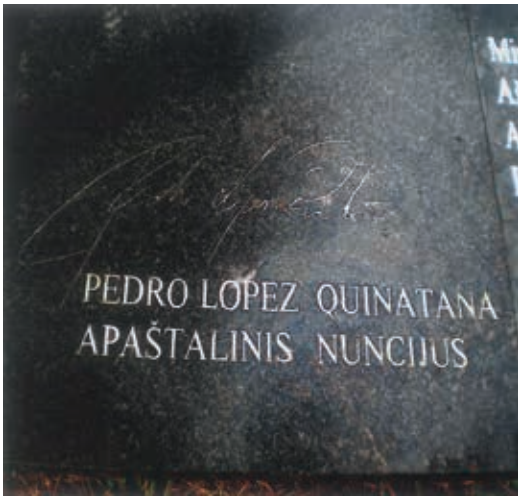
PEDRO LOPEZ QUINATANA
APAŠTALINIS NUNCIJUS

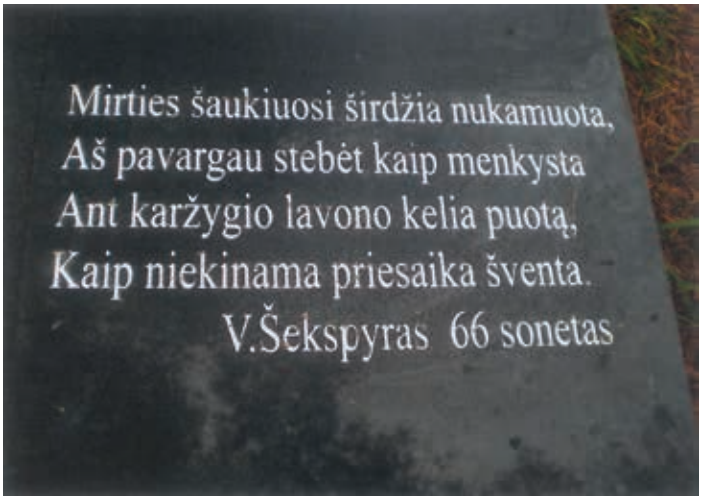
Mirties šaukiuosi širdžia nukamuota,
Aš pavargau stebėt kaip menkysta
Ant karžygio lavono kelia puotą,
Kaip niekinama priesaika šventa.
V.Šekspyras 66 sonetas

Protesto piketas prie Seimo rūmų

2007 m. liepos 3 d., antradienis R

Rentos sukėlė piketų maratoną

Seimūnų užmojai pasirūpinti savo gerove sukėlė didelį žmonių pasipiktinimą - vakar prie Seimo rūmų prasidėję piketai dėl įstatymo pataisų, kuriomis numatomos rentos kadenciją baigusiems seimūnams, truks dar dvi dienas.

Protestavo du piliečiai

"Mes nieko neatstovausime, jokiai organizacijai, jokiam judėjimui. Atstovausime patys sau, kaip Lietuvos piliečiai. Mes ir norime parodyti kitiems Lietuvos piliečiams, kad jeigu jie ir toliau tylės lyg žuvys, jų pačių išrinktieji užsinorės dar daugiau. Kaip gali Seimas pats sau pasiskirti rentą? Jeigu dabar jiems tai leisime, tai ateinantys užsiprašys dar daugiau. Tegul surengia referendumą, atsiklausia žmonių, ar turi tokią teisę", - piktinosi vakar prie Seimo piketus prieš seimūnų rentas pradėjęs Kazlų Rūdos gyventojas Algimantas Lelešius.

Vakar kartu su kolega Vladu Macevičiumi vyras prie Seimo praleido kelias valandas. Laikydami rankose plakatą, kuriame pasisakoma prieš rentas ir reikalaujama referendumo šiuo klausimu, vyrai teigė, kad tik taip bejmanoma sustabdyti politikų savivalę.

Kyla visuomenininkai ir Sąjūdis

Protestai dėl įstatymo pataisų, kuriomis numatomos rentos kadenciją baigusiems seimūnams, vakarykščiu piketu nesibaigė. Šiandien prie Seimo pareikšti pilietinę poziciją ketina visuomeninių organizacijų atstovai.

"Taip norime pareikšti savo pilietinę poziciją ir atkreipti žiniasklaidos dėmesį, - Eltai sakė profesinės sąjungos "Solidarumas" pirmininkė Aldona Jašinskienė. - Mūsų politikai pradėjo elgtis amoraliai. Negana to, kad jie panašesni į turistus nei į Seimo narius, dar įsigeidė užsitikrinti ir rentą. Gal ateityje sugalvos, kad ji yra paveldima?"

Pilaitės bendruomenės atstovas Vytautas Pelakauskas išreiškė viltį, kad piketas, kuriame tikimasi sulaukti iki šimto žmonių, padės sustabdyti įstatymo priėmimo svarstymą.

"Atsižvelgus į gyvenimo lygį Lietuvoje, sau kurti privilegijas yra neetiška", - sakė jis.

Tomo Talačko nuot.

"KAIP GALI SEIMAS pats sau pasiskirti rentą? Jeigu dabar jiems tai leisime, ateinantys užsiprašys dar daugiau", - įsitikinę vakarykščio piketo dalyviai Algimantas Lelšius ir Vladas Macevičius

Dar vieną piketą prieš planuojamą įstatymą dėl rentų rytoj prie Seimo planuoja Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus miesto taryba.

Projektas juda

Seimas praėjusią savaitę po pateikimo pritarė Lietuvos Nepriklausomybės Akto signatarų statuso įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektui ir nutarė pradėti jo svarstymo procedūrą. Praėjusį penktadienį projektui pritarė pagrindiniu paskirtas Biudžeto ir finansų komitetas. Jis pritarė konservatoriaus Sauliaus Pečeliūno pataisai, kad rentos būtų mokamos tik visą kadenciją dirbusiems parlamentarams.

"Respublikos", Eltos inf.

Reakcija

Viktoras **MUNTIANAS**
Seimo pirmininkas, Piliečių demokratijos partijos lyderis

Būtų gerai, kad įstatymo projektą mes priimtume ne šios kadencijos Seimui, o kitam Seimui, kaip paprastai turėtų būti sprendžiant socialinius klausimus.

Andrius **KUBILIUS**
Seimo vicepirmininkas, Tėvynės sąjungos lyderis

Tokias socialines lengvatas reikėtų taikyti tik tiems Seimo nariams, kurie būtų išdirbę ne mažiau kaip dvi kadencijas. Reikėtų rūpintis profesionaliais politikais.

„KAIP GALI SEIMAS pats sau pasiskirti rentą? Jeigu dabar jiems tai leisime, ateinantys užsiprašys dar daugiau", – įsitikinę vakarykščio piketo dalyviai Algimantas Lelešius ir Vladas Macevičius

„Respublika", 2007 07 03. Nuotrauka ir kas po ja parašyta.

R 2007 m. liepos 4 d., trečiadienis Lietuva 3

Seimo besočiai užsitikrino ateitį

Eitos nuotr.

A.Lelešius

LIGOS ISTORIJA

Ligonio vardas: Lietuvos Seimas
Diagnozė: godumo priepuolis.
Ligos pasireiškimo forma: tautos reketavimas
Vaistai: tramdymo seansai dalyvaujant visuomenei
Rekomendacija: nedarbingumo lapelis iki kadencijos pabaigos

RENTA-

PATRIOTINĖS DAINOS IR RAGINIMAI išvaikyti Seimą, kurių negailėjo protestuotojai, parlamentarų neįtikino nesityčioti iš savo rinkėjų

PATRIOTINĖS DAINOS IR RAGINIMAI išvaikyti Seimą, kurių negailėjo protestuotojai, parlamentarų neįtikino nesityčioti iš savo rinkėjų
„Respublika“, 2007 07 04. Nuotrauka ir kas po ja parašyta.

Apie seimūno žydrąją svajonę – rentą

Supraskim ir mes seimūną,
Ir jis juk toks pat žmogus
Skambus žodis RENTA tūno
Jo sąmonėj toks įstabus.

Tas magiškas žodis RENTA –
Lyg žvaigždės į delnus krenta –
Užvaldo mintis ir jausmus.
Jis širdį priverčia plakti
Greičiau ir žvaliau nei mūs.

Vaidenas ir dieną ir naktį
Tas žodis lyg fėja laki.
Kaip bijo jis jos netekti –
Tai būtų nelaimė klaiki...

Supraskim ir mes seimūną.
Ir jis juk toks pat žmogus.
Be RENTOS – žydros svajonės –
Sublogs ir sunyks perpus...

Algimantas Lelešius

Protestas prieš Ignalinos AE uždarymą

Piketo tikslas – žadinti pilietinį aktyvumą

Mes, tremtniai, dėl savo išskirtinės dvasinės patirties esame jautresni kai kurioms socialinėms visuomenės opioms problemoms. Aštriau reaguojame į tiesos ir melo, teisingumo ir niekšybės apraiškas, nes matę gyvenime tiek šilto, tiek šalto, kad užtektų keliems gyvenimams daugmaž normalioje aplinkoje.

Skaudžiausia, sakyčiau, visuomenę žeminanti aplinkybė yra aktyvios pilietinės visuomenės, palyginus su Vakarais, nebuvimas.

Kovinga pilietinė visuomenė priverčia valdžią ją gerbti, jautriai reaguoti į piliečių reikalavimus. Todėl Vakaruose visuomenei pavyksta sėkmingai išspręsti daugelį opių problemų.

Visiškai kitaip yra pas mus. Dėl neįtikėtino visuomenės pilietinio pasyvumo valdžia gali daryti ką nori, piktnaudžiauti visais įmanomais būdais. Piliečiams belieka tik piktintis, nenorint suvokti, kad dėl valdžios piktnaudžiavimų didele dalimi kalta ir pati visuomenė, ypač inteligentija, nes leidžia savo pasyvumu valdžiai piktnaudžiauti.

Dėl pilietinės kovingosios visuomenės nebuvimo galim kaltinti tik patys save. Tai retas atvejis, kai kaltinti dėl to valdžią būtų nelogiška, nes kokia gi valdžia norės turėti aršų savo veiksmų kontrolierių ir kritiką.

Būdamas aktyvios pilietinės prigimties (nuo Atgimimo esu organizavęs 7 piketus). Paskatintas sėkmės, nusprendžau pamėginti dar kartą – 2007 09 17 dalyvauti pikete prieš energetiškai pražūtin-

Marijampolės Marijampolės Kraštotyros muziejaus Tauro apygardos partizanų ir tremties filialo darbuotojo Algimanto Lelešiaus piketas prie Seimo rūmų. 2007 m. rugsėjo 17 d. dėl Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko darbo pratęsimo po 2009 m.

gą mums AE antrojo bloko būsimą uždarymą 2009 metais. Kiekvieną kartą bandžiau susirasti bendražygių, sutiksiančių dalyvauti kartu protesto pikete, deja, nesėkmingai. Tuomet ryžausi dalyvauti vienas (keliems visuomet psicholigiškai lengviau).

Nors mano plakatas buvo gero meninio ir intelektualinio lygio (pagal mano tekstą jį sukūrė Vladas Macevičius, ačiū jam), žiniasklaida šį kartą atsakė boikotu (išimtis – Dalios Byčienės trumpa išankstinė žinutė 2007 m. rugėjo 15 d., „Respublikoje“ (už tai esu labai dėkingas), nors apie būsimąjį piketą žinojo ir TV3, ir LNK, ir laikraščiai. Supratau kodėl. Plakato turinys pernelyg aštrus, aktualus, logiškai motyvuotas, o ir žodžiu būčiau išsakęs panašias mintis (ai veikė abu AE blokai, buvome energetinis gigantas, o kai 2009 m. uždarysime antrąjį bloką, tapsime energetiniu nykštuku, kaulysime, kad elektros energijos parduotų kitos šalys, mokėsime milijardus už perkamą elektros energiją, uždaromus AE blokus.

Algimantas LELEŠIUS

„KRONIKA“ 2007 m. rugsėjo 28 d., Nr. 39

2009 01 16

Protesto mitingas prie Seimo rūmų Algimanto Lelešiaus plakatas – protestas prieš Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko uždarymą. Uždarius AE elektros kaina padidėjo dvigubai. Mes tapome energetiškai labai priklausomi nuo Rusijos.

Algimantas Lelešius protesto mitinge Vilniuje Kudirkos aikštėje. 2009 m. birželio 13 d.

A. Lelešiaus parašyti plakatai:

Mitingo plakatų užrašai:

Emigruojantiems tautiečiams palinkėkime neužmiršt biblinės sąvokos „30 sidabrinių";
Valstybinė įstaiga – ŠMM – žemina atminimą tų, kurie už valstybę kovojo ir kentėjo;
Okupantai kovojo prieš partizanus, o ŠMM –
prieš jų atminimo įamžinimą jaunimo tautinėje savimonėje;
Partizanų vėlės: „Mes kritome kovoj, neturime net kapo, o apie mūsų kovas jie gaili kelių pamokų";
Švietimo ministerijos „patriotinio" ugdymo rezultatas – jaunimo bėgimas iš Lietuvos kaip nuo maro, ten dalies jaunimo plėšikavimas. Daugiau patriotiškumo, mažiau emigracijos;
Nijolė Gaškaitė: „Partizanų kova – gražiausias mūsų istorijos deimantas";
Reikalaujame Pasipriešinimo istorijos egzamino 10-ose klasėse;
Abejingumas patriotizmui naudingas svetimai valstybei;
Pasipriešinimo istorija – neišsenkantis dvasingumo ir patriotizmo šaltinis;
Visų dalykų mokytojai, būkite kaip prieškaryje patriotai, nes Lietuvai pavojus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
PRIĖMIMO SKYRIUS

Juridinių asmenų registras Kodas 1886 05295 Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius Tel. (8~5) 239 6060
Faksas (8~5) 239 6289 El.p. priim@lrs.lt

A. Lelešiui
Vytauto g. 18
69443 Kazlų Rūda

2008-03-15 Nr. S-2008-1588
Į 2008-03-12 gautą laišką

DĖL JŪSŲ KREIPIMOSI

2008 m. vasario 27 d. Seimo posėdžių sekretoriate buvo užregistruotas Įpareigojimų derėtis dėl Ignalinos atominės elektrinės antrojo bloko eksploatavimo pratęsimo įstatymo projektas Nr. XP-2863.

Todėl Lietuvos Respublikos Seimui adresuotą Jūsų ir kitų gyventojų kreipimąsi(su parašais) dėl Ignalinos atominės elektrinės veiklos pratęsimo perdavėme Seimo posėdžių sekretoriatui (tel. 239 6049; 239 6046), kuriame registruojami visi teikiami įstatymų projektai ir pasiūlymai. Seimo posėdžių sekretoriatas šiuos pasiūlymus perduoda svarstyti atitinkamiems Seimo komitetams.

Priėmimo skyriaus vedėja Birutė Baltrušaitytė

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KANCELIARIJOS
KOMUNIKACIJOS DEPARTAMENTO
PRIĖMIMO SKYRIUS

Juridinių asmenų registras Kodas 1886 05295 Gedimino pr. 53, LT-01109 Vilnius Tel. (8~5) 239 6060
Faksas (8~5) 239 6289 El.p. priim@lrs.lt

A. Lelešiui
Vytauto g. 18
69443 Kazlų Rūda

2008-05-26 Nr. S-2008-5123
Į 2008-05-22 gautą laišką

DĖL JŪSŲ KREIPIMOSI

Pranešame, kad Lietuvos Respublikos Seimui adresuotą Jūsų ir kitų gyventojų kreipimąsi dėl Ignalinos atominės elektrinės veiklos pratęsimo perdavėme Seimo posėdžių sekretoriatui (tel.: 239 6049; 239 6046), kuriame registruojami visi teikiami įstatymų projektai ir pasiūlymai. Seimo posėdžių sekretoriatas šiuos pasiūlymus perduoda svarstyti atitinkamiems Seimo komitetams.

Priėmimo skyriaus vedėja Birutė Baltrušaitytė

Prieškario Kazlų Rūda

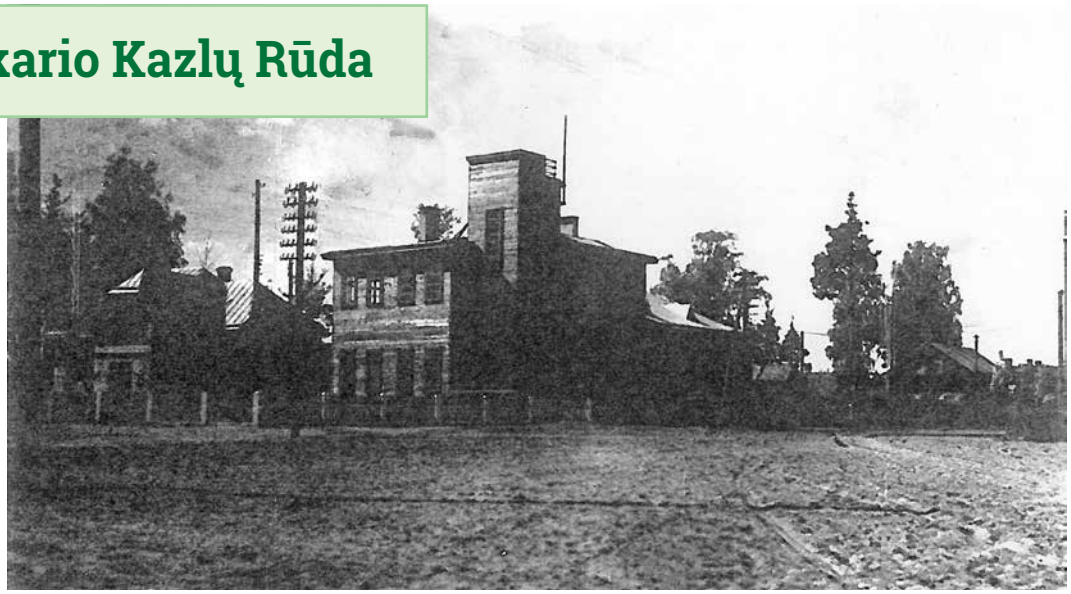

Kazlų Rūdos šaulių namai. Dabar jų vietoje biblioteka.

Prieškario Kazlų Rūdos pradžios mokyklos mokiniai

Kazlų rūdietis Sigitas Štreimikis, desantininkas, baigęs žvalgybos mokyklą Naikopfe 1944 m., slapyvardis „Žukauskas". 1947(9) m. žuvęs Kolymos lageryje. O jo brolis Gediminas, taip pat desantininkas, turėjo slapyvardį Šarkis. Pagal JAV lietuvio pasaulio bokso čempiono Šarkio Žukausko vardą ir pavardę Gediminas kalėjo Vorkutoje, palaidotas Kazlų Rūdoje.

1935 m. birželio 9 d. Kazlų Rūdos pradžios mokyklos sporto šventė. Mokytojos Prapuolenienė ir Statkevičienė

Kazlų Rūdos moksleiviai (prieškario Lietuvos)

Prieškario kazlyrūdiečiai Kauno Saulės gimnazijos gimnazistai. Kazlų Rūdoje buvo tik progimnazija

Prieškario Lietuvos kazlyrūdietės moksleivės

1939 m. Veiveriai. Jaunieji Kazlų Rūdos krepšininkai

Šaulių renginys Kazlų Rūdoje

Kazlų Rūdos choras 1928 m.

***

Prieškario mielos Maironio Lietuvos,
Nugrimzdusios lyg Atlantida
Gelmėn epochos kruvinos
Šauliai, kariūnai, raiteliai greiti.

Prieškario Lietuvos kariūnai.

Prieškario šaulių būrys. Marijampolės rinktinė.

Prieškario Lietuvos kariuomenės raiteliai.

Prieškario Lietuvos kariuomenės raiteliai.

Paluobių (netoli Kazlų Rūdos) šauliai (dabar Šakių rajonas) 1933 m. Vytauto (numatyto, bet neįvykusio) karūnavimo dieną rugsėjo 8-ąją.

Birželio 14 – Gedulo ir Vilties dienai

Nuotraukos – tremtinės

Baisiausias tremties momentas, kai įsiveržia netikėtai, nelauktai trėmėjai duoda valandą ar kiek daugiau pasiruošti tremčiai, susikraut į maišus daiktus. Apimtos streso moterys sunkiai besiorientuoja situacijoje. Viena pažįstama tremtinė pasakojo, kad ištikta lyg stabo tik raudojo ir nesiorientavo ką daryti. Rusų kareiviai kai ką sumetė į maišus ir nuvežė ją nėščią su 2 metų vaikeliu į vagoną.

Panašioje situacijoje buvo mano motina Domicelė Kališiūtė-Lelešienė su manim pusantrų metų vaikeliu. Vis tiek intuityviai paėmė ko tokioje stresinėje situacijoje niekas neima – gan sunkų albumą su nuotraukomis. Jeigu ne šios smetoniškos, geros kokybės stoto popieriaus nuotraukos, net nežinočiau kaip atrodė mano tėvas Pijus Lelešius, Sasnavos (Marijampolės apskr.) policijos nuovados viršininkas, iš karto atskirtas nuo mūsų ir miręs mirties pragarmėje Rešotų lageryje (Krasnojarsko kraštas) 1942 m.

1922 m. puskarininkis Pijus Lelešius tarnavo Lietuvos kariuomenėje Marijampolėje

Algimantas Lelešius
1941 m. tremtinys
2022-06-07

Daug kartų tremtyje žiūrėjom su motina nuotraukas, ji man jas komentavo. Daug ką sužinojau apie prieškario Lietuvos laimingą gyvenimą. Tai buvo trumpi, bet stiprūs atokvėpiai tremties niūrioje skaistykloje. Tos nuotraukos savaip suteikdavo vilties ir stiprybės.

Po 16 tremties metų Altajuje (nuo 1941 m. iki 1957 m., tik per plauką neatsidūrę prie Laptevų jūros) grįžome. Kartu grįžo iš tremties ir mūsų gerosios ramintojos, įkvėpėjos, vilties puoselėtojos nuotraukos. Kai kuriom jau šimtas metų.

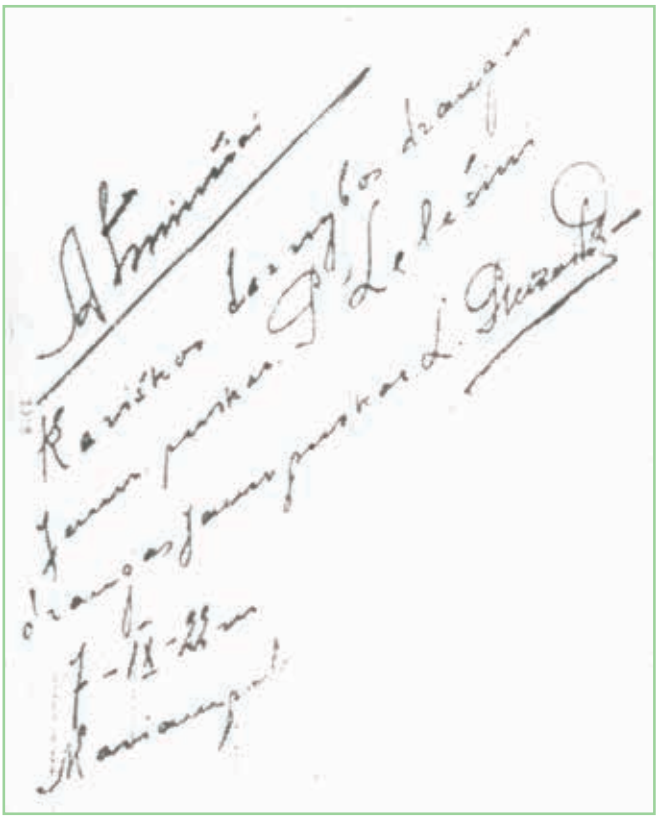

„Partizanų kova – gražiausias deimantas mūsų istorijoje“

(Nijolė Gaškaitė)

TRUMPA TAURO PARTIZANŲ APYGARDOS ISTORIJOS APŽVALGA

(Rugpjūčio 15 d. – Tauro apygardos įkūrimo 57-osios metinės)

1944 m. vasarą prasidėjo antroji sovietų okupacija. Lietuvą užliejo bolševikinio teroro banga. Žudynės, plėšimai, sodybų deginimai tapo kasdieniu reiškiniu. Jaunimas, prieštaraujant tarptautinėms konvencijoms, buvo verčiamas eiti į okupantų armiją, kad taptų pigia „patrankų mėsa“, neparuoštas žūtų pirmosiose fronto linijose. Lietuvos jaunimas, atsispyręs panašioms nacių užmačioms, atkakliai vengė mobilizacijos ir į sovietų kariuomenę. Okupantai į tai atsakė baudžiamosiomis akcijomis. Užklupti kaimo jaunuoliai, kartais netgi tie, kurie turėjo atleidimo nuo armijos dokumentus, buvo šaudomi vietoje.

Jaunimui neliko kito kelio, kaip pradėti slapstytis, burtis į ginkluotus būrius. Taip visoje Lietuvoje spontaniškai prasidėjo ginkluota kova prieš okupaciją. Pradžioje ji buvo stichiška, neorganizuota, pasitaikydavo nemotyvuoto keršto atvejų.

Suvalkijoje pirmiesiems partizanų būriams vadovavo Vytas Gavėnas, Sergiejus Staniškis, Bronius Abromavičius ir kiti.

Išlikę patriotiškai nusiteikę inteligentai, kariškiai ir civiliai suprato organizuotos kovos būtinumą. Pradeda burtis pirmosios organizuotos kovos struktūros. Pirmoji susikūrė Didžiosios kovos apygarda, antroji (1945 m. rugpjūčio 15 d. Suvalkijoje) – Tauro apygarda. Jos įkūrimo iniciatorius buvo Skardupių kunigas Antanas Ylius. Vienas po kito žuvo vadai: K. Taunys-Kovas, Z. Drunga-Mykolas-Jonas, A. Baltūsis-Žvejys, A. Grybinas-Faustas, J. Aleščikas-Rimantas, V. Vitkauskas-Karijotas.

Dėl susiklosčiusių istorinių aplinkybių Suvalkija visuomet pasižymėjo dideliu intelektualiniu potencialu, rodė kitiems praktinės racionalios veiklos pavyzdį. Neatsitiktinai ir dabar Marijampolėje yra geriausias Lietuvoje Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejus.

Dideliu vadų intelektualiniu lygiu, jų iniciatyviu strateginiu mąstymu, iki įžymaus vado A. Baltūsio-Žvejo žūties 1948 m. vasario 2 d., pasižymėjo tauro apygarda – Suvalkijos teritorinis kovinis vienetas, išskirtinis savo geografine strategine padėtimi.

Dukart pro bolševikų „geležinę uždangą“ į Vakarus pavyko prasiveržti Tauro apygardos atstovui, legendiniam partizanui J. Lukšai-Daumantui (pasiuntė A. Baltūsis-Žvejys).

J. Lukšai ir jo bendražygiams pavyko demaskuoti klastingiausią priešą, įsitvirtinusį aukščiausioje partizanų vadovybėje, emgebistų agentą J. Markulį-Erelį.

A. Baltūsis-Žvejys po Markulio demaskavimo atkūrė naujos sudėties BDPS (Bendro demokratinio pasipriešinimo sąjūdį) ir VGPŠ (Vyriausiąjį ginkluotųjų pajėgų štabą), kurio viršininku jis buvo. BDPS ir VGPŠ turėjo vadovauti viso krašto partizanų kovai. A. Baltūsis-Žvejys iki savo žūties (1948

m. vasario 2 d.) buvo ryškiausia figūra Lietuvos partizaniniame kare (vertinant viso partizaninio karo laikotarpio kontekste – trečias po Jono Žemaičio-Vanago). A. Baltūsis-Žvejys nepaprastai daug nuveikė ir vadovaudamas Tauro apygardai. Jis paskelbė, kad laisvės kovotojų organizacija yra karinė, todėl joje turi būti ir karinė drausmė. Kovotojai privalo dėvėti Lietuvos kariuomenės uniformą ir laikytis karinio Statuto reikalavimų. (Tauro apygarda buvo vienintelė turinti savo Statutą.)

Už sąmoningą drausmės pažeidimą, plėšikavimą partizanams grėsė karo lauko teismas (keletas buvo sušaudyti). 1947 m. rugpjūčio ir rugsėjo mėnesiais Kazlų Rūdos miškuose buvo organizuoti partizanų apmokymo kursai (buvo parengta 100 puskarininkių). A. Baltūsio-Žvejo įsakymu 1947 m. lapkričio 15 d. buvo įvykdyta (vadovavo Žalgirio rinktinės vadas V. Štrimas-Šturmas) unikaliausia Lietuvoje ginkluotų rusų kolonistų atsparos punkto Opšrūtų kaime (Pilviškių vals., Vilkaviškio aps.) sunaikinimo operacija, kuri užkirto kelią okupantų užmačioms kolonizuoti Lietuvos kaimą.

Vos ne kasdien Tauro apygardos teritorijoje tai vienoje, tai kitoje vietoje vyko ginkluoti susidūrimai su okupantais. Partizanai užpuldinėjo priešo atsparos punktus, rengė pasalas. Buvo užpulti Pajevonio, Gižų, Žaliosios, Antupio, Kačerginės, Keturvalakių, Jiezno, Šilavoto miesteliai, Buktos ir Pagermanio dvarai, Antanavo spirito gamykla.

1944 m. pabaigoje dabartinėje Prienų r. teritorijoje susiformavo stambus partizanų dalinys (per šimtą kovotojų), pasivadinęs Geležinio Vilko pulku. Jis sėkmingai laikėsi „skraidančio“ būrio taktikos, netikėtai pasirodydamas tai vienoje, tai kitoje vietovėje. Remiamas gyventojų, turėdamas gerą, patikimą žvalgybą, dalinys sėkmingai naudojo stambios pasalos taktiką. Geležinio Vilko kariai sėkmingai buvo susikovę su okupacine kariuomene Daukšiagirėje (1945 m. sausio mėn.), ties Antraisiais Girininkais netoli Veiverių (1945 m. sausio mėn.), Alšininkuose (1945 m. vasario mėn., kautynės buvo nesėkmingos), Žemaitkiemyje (1945 m. vasario mėn.), Gerčiuose (1945 m. vasarį), Margininkuose (1945 m. kovo mėn.), Būdninkuose (1945 m. kovo mėn.), Kalniškėse (1945 m. gegužės mėn.), Paliose (1945 m. rugpjūčio mėn.). Iš abiejų pusių nuostoliai siekė dešimtis, o kartais ir šimtus kovotojų (okupantai, kaip puolančioji pusė, patirdavo 4-5 kartus didesnius nuostolius).

Buvo aktyvūs ir kitų vietovių partizanai. 1945 m. gegužės 12 d. įvyko didelės kautynės netoli Lekėčių (Šakių aps.), Sutkų girioje – Valkuose. Partizanų dalinys (150-200 kovotojų), vadovaujamas Lietuvos kariuomenės kapitono Jurgio Valčio-Vilko, susikovė su pasienio kariuomenės daliniu – žuvo 20 partizanų ir trigubai daugiau priešų.

Tauro apygardos štabo pareigūnai 1946 m. birželio 4 d. organizavo pasalą ties Grybine (netoli Šunskų). Buvo sunaikintas 22 kareivių ir stribų būrys. Buktos pasaloje 1947 m. kovo 19 d. žuvo 20 stribų ir kareivių. Raišupio kautynėse 1947 m. liepos 30 d. žuvo 6 partizanai ir keliasdešimt rusų kareivių. Žiūrių – Gudelių mūšyje 1950 m. birželio 22-23 d. žuvo 5 partizanai ir keliolika rusų kareivių.

Nesijautė saugūs okupantai ir Marijampolės mieste. Atpildo susilaukė žiaurūs tardytojai A. Greisas ir Naujokas, buvo nušauti komsorgai J. Karašauskas ir Labanauskas, LTSR Aukščiausios Tarybos deputatė I. Laukaitytė. 1947 m. vasario 18-19 d. partizanai Anelė Senkutė-Pušelė ir Kazimieras Pyplys-Mažytis įvykdė drąsią partizanų (Vytauto rinktinės) baudžiamąją akciją (vadinamą „Užgavėnių baliumi“) prieš aukšto rango okupantų parankinius Marijampolės mieste. Bandant sutrukdyti išvykti tremtinių ešelonui iš Marijampolės, priemiestyje buvo susprogdinti bėgiai (1948 m.).

Rygiškių Jono gimnazijoje susikūrė pogrindžio organizacija – „Vytenio“ būrys. Jis užsiėmė žvalgyba ir teikė partizanams žinias, platino partizanišką spaudą ir atsišaukimus, ginklavosi ir ruošėsi išeiti į partizanų būrius. Deja, dalyviai buvo suimti ir daugelis ilgiems metams atsidūrė sovietiniuose gulaguose, keturi buvo sušaudyti Tuskulėnuose.

Patriotiškai nusiteikęs jaunimas naudojo ir pasyvaus pasipriešinimo formas, pavyzdžiui, masiškai lankydavo bažnyčią, mergaitės demonstratyviai ateidavo į pamaldas su tautiniais drabužiais ir pan.

Algimantas Lelešius,
„Suvalkietis“, 2002 m. rugpjūčio 13 d.

TAURO APYGARDOS IR KITŲ APYGARDŲ PARTIZANAI

TAURO APYGARDOS PARTIZANAI

Tauro apygardos vadas **Antanas Baltūsis-Žvejys**

Antanas Baltūsis gimė 1915 m. Gulbiniškių k., Pilviškių vls., Vilkaviškio aps. ūkininko šeimoje. Nebaigęs Vilkaviškio kunigų seminarijos kurso, A. Baltūsis pasirinko mokytojo darbą. 1936 m. pašauktas į būtinąją karo tarnybą, baigė Kauno karo mokyklą. 1940 m. sovietų armijai okupavus Lietuvą, ltn. Antanas Baltūsis, paleistas į atsargą, grįžo į gimtinę. Vokiečių okupacijos metu atkūrus valsčiaus savivaldą, laisvai vokiečių ir anglų kalbomis kalbantis karininkas buvo paskirtas Pilviškių policijos viršininku. 1944 m. grįžus sovietams, kurį laiką slapstėsi ir buvo priverstas stoti į partizanų gretas. 1945 m. rugpjūčio 15 d. įkūrus Tauro partizanų apygardos štabą, ltn. A. Baltūsis-Žvejys dirbo spaudos ir propagandos srityje, o rudenį suėmus V. Radzevičių-Vaidilą, buvo paskirtas „Laisvės Žvalgo“ vyr. redaktoriumi. Apygardos vadas Mykolas-Jonas, išvykdamas į Žemaitiją, Žvejį paskyrė apygardos štabo viršininku.

Sumanus, ryžtingas ir nepaprastai pareigingas ltn. A. Baltūsis-Žvejys, svarių ir logiškų Vampyro ir Krivaičio argumentų įtikintas, sutiko vadovauti apygardai ir pasirašė pirmuosius įsakymus.

Vincas Štrimas-Šturmas – Tauro apygardos Žalgirio rinktinės vadas. Vadovavo išskirtinės svarbos Lietuvos partizaniniame kare Opšrūtų (Vilkaviškio raj.) ginkluotų rusų kolonistų atsparos punkto likvidavimo operacijoje 1947 m. lapkričio 16 d. Šis partizanų antpuolis užkirto kelią okupantų užmačioms kolonizuoti Lietuvos kaimą. Lietuvoje rusakalbių – 6-7 %, Latvijoje – 50 %, Estijoje – 30 %.

Jonas Staniulis-Šarūnas, g. 1916 m. Juodbariškės k. (Kazlų Rūdos valsč.), Tauro apygardos Žalgirio rinktinės „Žilvičio“ būrio (51 kuopa) vadas. Žuvo 1946 m. liepos 24 d. prie Rūdupio kaimo (Kazlų Rūdos valsč.). Jo ir šešių kovos draugų palaikai perlaidoti 1991 m. lapkričio 23 d. Kazlų Rūdos naujosiose kapinėse. Vietoj laikinų medinių kryžių 1997 m. liepos 27 d. buvo jo ir kartu su juo žuvusių 6 kovotojų atminimui pastatytas iš lauko akmenų paminklas (pastatė J. Nevulis ir A. Lelešius). Pašventino kun. Ignas Plioraitis.

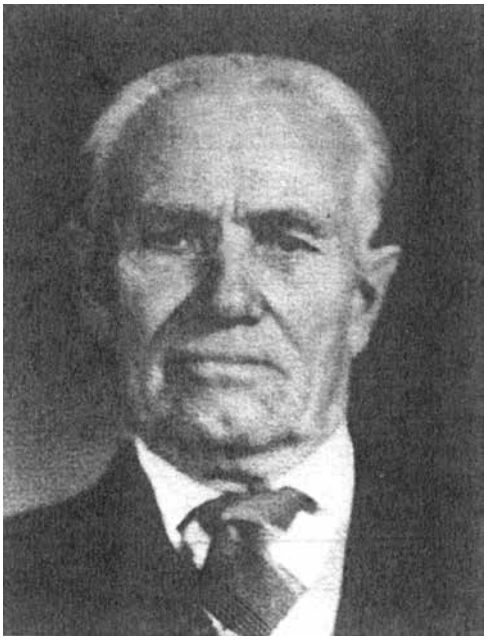

Buvęs politinis kalinys
Tauro apygardos Žalgirio rinktinės
51 kuopos I būrio vadas
Pranas Starkevičius-Dėdžiukas.

Savanoris-kūrėjas, 1919 m. dalyvavo kautynėse su bolševikais ir bermontininkais. Mirė 1979 m., palaidotas naujosiose K. Rūdos kapinėse.

Jonas Lapata sesers vestuvėse

Legendinio Sūduvos partizano
Jono Lapatos-Giedrio šimtmečiui

Sakmė apie narsų partizaną Giedrį

Laisvojoj Lietuvoj jis augo žaliajam Padovinio kaime, Sūduvos krašte. Darnioj šeimoj laimingoj globojamas šešių sesučių: Marytės, Albinutės, Onutės ir Petrutės, Kastulės ir Stasiukės.

Į taikų ir laimingą kraštą įsiveržė nuožmieji priešai bolševikai. Ir prasidėjo taikių lietuvių tremtys ir žudynės.

Viena sesučių Jono tai Marytė su vaikeliu pateko į žiaurią tremtį Sibiro krašte. Jos vyras buvo mokytojas (juos bolševikai laikė priešais).

Vos prasidėjus pokario tautos ginkluotai kovai su okupantu Jonas Lapata priklausė partizanų Tauro apygardos rinktinei Geležinio Vilko. Slapyvardis jo – Giedris. O priešai Eglės jį slapyvardžiu žymėjo.

Penktaisiais kovos metais tai 1948-ais artėjo Vasario 16-oji – data brangiausia kiekvienam lietuviui.

Jono Lapatos kovos draugai, narsieji Laisvės kovotojai, nusprendė paminėti Vasario 16-tą iškėlė vėliavą trispalvę. Jonas ryžosi iškelti ją virš aukšto kamino (tai cukraus fabriko). Jis atsisveikino su vyrais ir dingo naktyje.

Koks aukštas kaminas, baugu žiūrėt. O geležinės lipimo kabės ir slidžios, ir tarsi degina šalčiu. Nuo įtampos pavargsta rankos, dreba kojos, o kamino viršus beviltiškai toli.

Bet vėliava – šventa trispalvė – prie jo širdies suteikia stebuklingai jam jėgų. Ir jis pasiekęs viršų ją iškelia virš kamino aukštybės. Plazdena vėjyje trispalvė ir jaučia jis tarsi palaimą, džiugiai klausydamas plazdėjimo jos garso.

Plazdena vėliava, byloja apie laisvės siekį nenumaldomą, apie tautos artėjančią per kraujo jūrą laisvę.

Deja, nebūna pergalių be kruvinų aukų. Narsuolis Giedris buvo priešų pastebėtas ir sužeistas. Jo kruvinomis brydėmis sniege jį priešai vijosi ir žuvo partizanas nepasidavęs, sviesdamas granatą.

Beržai ir pušys Padovinio šlama sakmę gražią apie narsuolį partizaną Giedrį, ir gėrisi jo žygdarbiu laisva tauta.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2022-07-04

Pirmas atkurto Kazlų Rūdos Šaulių būrio vadas
Vytautas Lapienis

1922-1991

Jeigu reikėtų vienu žodžiu įvardinti Vytauto gyvenimą, ištarčiau žodį – pasiaukojimas Tylus, išoriškai nelabai pastebimas pasiaukojimas Lietuvai, Atgimimui, savo šaulių būriui. Jo likimas tarsi atkartoja mūsų tautos rūstų likimą. Vytautas gimė 1922 m. Rokiškio apskrities Svėdasų valsčiaus Galvydžių kaime. Tai nuostabaus gamtos grožio kraštas. Vaizdingos Šventosios slėnis, lyg nutapytos žaliosios kalvos, padūmavę miškų toliai išpuoselėjo jo jautrią aukštaitišką sielą, patriotinius jausmus. Vytauto tėvai buvo darbštūs, dori Lietuvos ūkininkai. Tarp 4 brolių ir 2 seserų Vytautas buvo jauniausias. Vos sulaukęs 16 metų įstojo į Lietuvos Šaulių Sąjungos Svėdasų šaulių būrį. Tarsi nujautė, kad gimtojo krašto, jo žmonių laukia dideli išbandymai, kad greitai teks ginti Tėvynę nuo baisais kraugeriško priešo. 1944 m., vos prasidėjus antrajai sovietinei okupacijai, Vytautas tampa vienu pirmųjų savo apylinkėse laisvės kovotojų – partizanu, Uosio slapyvardžiu. Priklausė Algimanto apygardos Starkaus būriui net penkerius metus. Nelygioje kovoje su sovietiniais okupantais neteko daugelio savo kovos draugų, savo brolio partizano Antano, kovojusio Vytauto apygardoje Pempės slapyvardžiu – nušautas apie 1951 metus. Vytautui teko dalyvauti ne vienoje rizikingoje operacijoje, kai buvo suduoti skaudūs smūgiai okupantams. Kartą jie sunaikino visą sunkvežimį baudėjų, vykdžiusių žmonių trėmimo operaciją. Vietinei valdžiai tai buvo toks smūgis, kad jie net slapta palaidojo stribų kūnus. Kitą kartą partizanų įmesta prieštankinė vokiška mina sunaikino keliasdešimt okupantų ir stribų, susirinkusių švęsti gegužės 1 d. 1949 m. gruodžio mėnesį parti-

APDOVANOJIMO SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIU

LIUDIJIMAS

Už drąsą ir pasiaukojimą Lietuvos Respublikai

Vytautas Lapienis

apdovanojamas

SAUSIO 13-OSIOS ATMINIMO MEDALIU

Šis medalis skiriamas pagerbti
Lietuvos bei užsienio valstybių piliečiams,
kurie pasižymėjo ginant
Lietuvos laisvę ir nepriklausomybę
1991 m. sausio-rugsėjo mėnesiais.

Lietuvos Respublikos
Aukščiausiosios
Tarybos Sekretorius,
Ordinų kancleris

L. Sabutis

Vilnius, 1992 m. sausio mėn. 9 d.

Nr. T- 2193, 536

LIETUVOS RESPUBLIKOS ORDINŲ KANCLERIS

zanų vadovybė pristatė Vytautą Lapienį Vyčio kryžiaus ordinui gauti, deja, apdovanojimo jam taip ir neteko pasiimti, kadangi jau 1950 m. sausio mėnesį pateko į nelaisvę, nes buvo išduotas (į maistą jam pripylė migdomųjų).

Tą žiemą Vytautas nušalo rankų pirštus, todėl enkavedistams buvo malonumas sadistiškai kankinti, badyti adatomis jau pradėjusius gangrenuoti pirštus.

Okupantų teismas nuteisė Vytautą žiauriausia bausme – 25 metus uždaro kalėjimo. Ir prasidėjo 15-os metų Golgota sovietiniuose kalėjimuose ir lageriuose. 14 metų kalėjo Vladimiro, Mordovijos kalėjimuose. Pusantrų metų buvo lageriuose. Jo motina Veronika Lapienienė mirė Sibiro tremtyje.

Prasidėjus Atgimimui, jo siela, kaip ir mūsų, tarsi pakilo vilties sparnais. Vytautas tapo aktyvus visų renginių dalyvis ir organizatorius. Dalyvavo mitinguose, vyko į Baltijos kelią, rinko parašus akcijoje „Sovietų konstitucijai – ne“. Vytautas surinko 3000 parašų važinėdamas po kaimus, traukiniuose, Kaune. Dieną prieš mirtį jis dar rinko parašus dėl Lietuvos prezidento.

1990 m. Vytautas išrenkamas Marijampolės rinktinės Kazlų Rūdos šaulių būrio vadu. Šaulių tarpe turėjo didelį autoritetą. Jo vadovaujamas būrys aktyviai dalyvavo ginant parlamentą 1991 m. sausio ir 1991 m. pučo metu – rugpjūčio 19-22 d. d.

Vytautas apdovanotas Sausio 13-osios atminimo medaliu, Parlamento gynėjo – 1991 01 13 ženkleliu, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos rezistencijos dalyvio ženklais.

Vytautas Lapienis palaidotas Kazlų Rūdoje, šalia Lietuvos partizanų palaikų, kuriuos jis atrado kartu su bendražygiais 1991 m. spalio 16 d.

Vytautai, tavo gyvenimas buvo didžiai prasmingas, pavyzdys mums visiems. Tavo atminimas ilgai išliks mūsų širdyse. Kartu su žmona, dukra Loreta, artimaisiais liūdime ir mes, Kazlų Rūdos šauliai.

Bronislavas Lelešius,
„Trimitas“ 1992 m.

NEŽINOMI TAURO APYGARDOS PARTIZANAI

Deja, nežinomas mums jūsų vardas
Bet nuotraukose atvaizdas – svarbiau
Įrodėte kova narsia kely į amžinybę,
kad laisvė jums brangesnė už gyvybę.

Rikiuotėj partizanų – tokie jauni veidai
Tai trykštanti narsa jaunystė
Ją paaukosit laisvės aukurui tautos.
Nelemta jums gyvenimo brandos išvysti.

Kovojate dešimtmetį
su Galijotu iš Rytų
Kovos trukmė
Analogų neturi
Visoj Europoje

Dabar Damoklo kardas
Įsmigo
Į Ukrainos kūną
Kruviną
Virš mūsų – dar tebekabo jos.
O jei nukris,
Ar mes turėsim ryžto ir drąsos
Kovot kaip partizanai Lietuvos?

Algimantas Lelešius,
Kazlų Rūda, 2002 06 26

Antanas Karpauskas-Kurtas Geležinio Vilko rinktinės Dešinio tėvonijos vadas, g. 1926, žuvęs 1951 m.

Kurto būrys, kairėje K. Popiera-Gegužis, Klajūnas, dešinėje K. Kurtinys-Ąžuolas Tauro apygardos Geležinio Vilko Antano Karpausko-Kurto būrio partizanai Kazimiras Popera-Gegužis, Klajūnas (kairėje) ir Kazimieras Kurtinys-Ąžuolas,

Nežinomi Tauro apygardos partizanai

Nežinomi Tauro apygardos partizanai

Ši nuotrauka pabuvojo okupantų saugumiečių rankose. Jie numeruodavo partizanų nuotraukas.

Nežinomi Tauro apygardos partizanai

Nežinomi Tauro apygardos partizanai

Galimai tai Krasnodemskis Nikodemas-Voveris, žuvęs prie Serbentų sodybos Kazliškių k. (Kazlų Rūda) 1948 m. (?).

Nežinomi Tauro apygardos partizanai

Partizanų laisvalaikis Kovos veiksmų demonstravimas. Spėjama, kad vienas iš besigrumiančių partizanas Popiera (vienas iš penkių brolių partizanų).

KITŲ APYGARDŲ PARTIZANAI

Aukštaitijos partizanai

Vyčio apygardos būrio vadas Jonas Vepštas-Paukštelis

Vyčio apygardos „Paukštelio“ būrio kovotojai

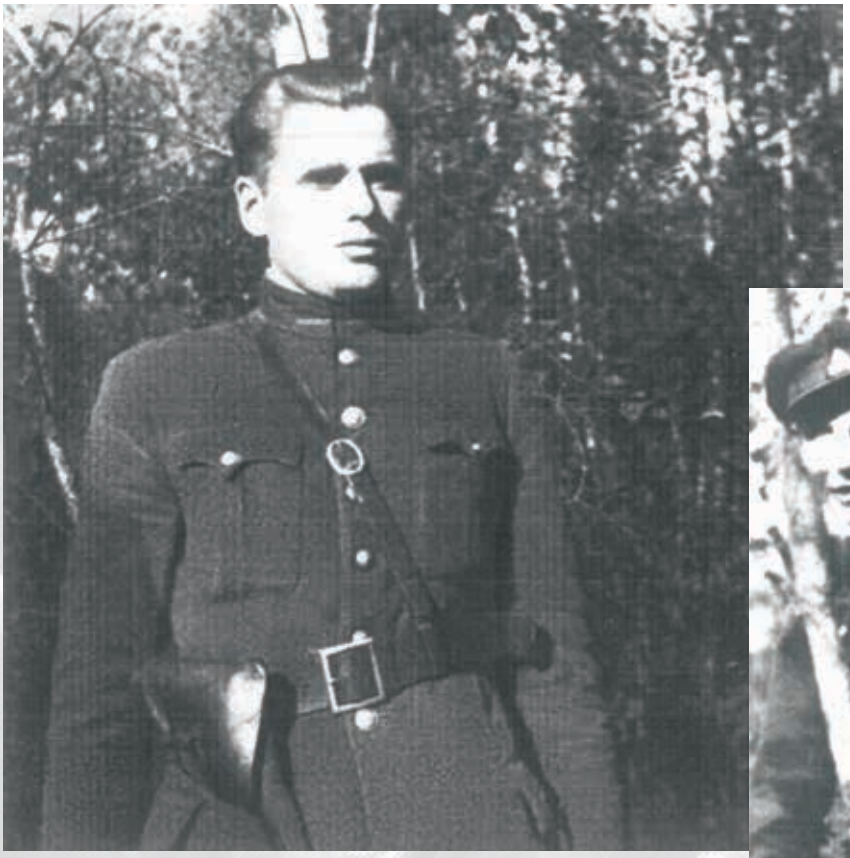

Vyčio apygardos „Paukštelio“ būrio kovotojas Starulis-Plienas

Brolis ir sesuo partizanai – Albertas ir Alina Norkai, kilę iš Balakių, kovojo „Vytenio“– Ivanausko būryje. 1946 m. nuotrauka. Žemaitija.

Rytų Lietuva. Nežinomi partizanai

Vytauto paminklo atidengimas Marijampolės Vytauto parke

Ar Marijampolės savivaldybė ryšis kurti Žalgirio mūšio panoramą?

Tokių panoramų įvairiose šalyse yra gal keliasdešimt. Mums, lietuviams, geriau žinomos Maskvos „Borodino“ ir Sevastopolio „Sevastopolio gynybos“ (per Krymo karą 1853-1854) panoramos.

Panorama – 2 tūkstančių kvadratinių metrų drobėje nutapyti vaizdai, juose svarbaus mūšio eiga. Žiūrovai stebi iš apžvalgos aikštelės, kuri yra tarsi mūšio centre. Aplinkui abiejų kariaujančių armijų atakuojantys, besitraukiantys ar besikaunantys daliniai, jų vadai, kariniai įtvirtinimai, šaudančios patrankos, sviedinių sprogimai, žūstantys ir žuvę kariai ir pan.

Yra daiktinis planas – tai plotas tarp paveikslo ir žiūrovo. Jame natūralus, tikras mūšio žemės plotelis su sprogimų išmuštomis duobėmis, nesprogusiais sviediniais. Gali būti įdomus, išradingas daiktinio plano perėjimas į paveikslą. Pvz., vežimas tikras, o pakinkytas į jį arklys nutapomas. Gidė specialaus žibintuvėlio spindulį vedžioja po paveikslą ir aiškina mūšio eigą, apibūdina vadus, jų sprendimus, aukština savų karių žygdarbius. Į panoramas eina nesibaigiantis lankytojų ekskursijų srautas. Jų administracijų pajamos įspūdingos.

Panoramos – veiksminga priemonė emociškai veikiant žiūrovą kelti susidomėjimą šalies istorija, ugdyti patriotizmą. Mums tai dabar, agresyvėjant didžiajai kaimynei, ypač svarbu.

Marijampolė turi palankią, itin retai pasitaikančią situaciją, sukurti Žalgirio mūšio panoramą. Šalia nuostabiai sutvarkyto Vytauto parko su įspūdingu Vytauto paminklu (skulpt. Julius Narušis) yra Vytauto gatvėje dvidešimt šeštu numeriu pažymėtas pastatas – buvusi pokariu okupantų saugumo būstinė. Keletą metų pastatas buvo banko nuosavybė, dabar turi kitą savininką. Jis siekia pastatą išnuomoti, deja, norinčių neatsiranda. Tad jau keletą metų namas tarsi vaiduoklis stovi liūdnai žiojėjančiais langais. Bet jis galėtų tapti Marijampolės pasididžiavimu, pelnyti jai šlovę. Jo vieta – šalia Vytauto parko su Vytauto paminklu, jo dydis ir aukštis tiktų įrengti Žalgirio mūšio panoramą. Ji būtų vienintelė Baltijos šalyse. Ją lankytų ekskursijos iš Lenkijos, Baltarusijos, Latvijos, Estijos ir, aišku, daugiausia mūsų tautiečiai. Kažkiek pagerėtų aptarnaujančio ekskursijas verslo situacija. Reikėtų daugiau kavinių ekskursantams maitinti, suvenyrų parduotuvių, galbūt apmokamų autobusų stovėjimo aikštelių ir pan. Bankai tokiam perspektyviam projektui noriai duotų paskolas, o gal galima būtų panaudoti ES teikiamas tokiems vykusiems projektams lėšas. Marijampoliečiai pateisintų sumanių, iniciatyvių sūduvių vardą. Viliamės, kad sumanymui pritars Vytautų klubas, kurio iniciatyva pastatytas Vytauto paminklas.

Algimantas Lelešius,
„Suvalkietis“, 2015 m. rugpjūčio 8 d.

Marijampoliečių pasididžiavimas Vytauto Didžiojo paminklas (skulptorius Julius Narušis). Paminklas buvo atidengtas Marijampolės Vytauto parke. 2010 05 22
Nuotrauka A. Lelešiaus

Vytauto paminklo atidengimas Marijampolės Vytauto parke 2010 05 22. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų artileristai ir patranka. Nuotrauka A. Lelešiaus

Vytauto paminklo (skulpt. Julius Narušis) atidengimas 2010 05 22 Marijampolės Vytauto parke. Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų artileristai. Nuotrauka A. Lelešiaus

Rikiuotės pratybos minint Partizanų pagerbimo, kariuomenės ir visuomenės vienybės dieną. Marijampolės Vytauto parke 2010 05 22. Tą dieną buvo atidengtas ir Vytauto Didžiojo paminklas (skulptorius Julius Narušis). Nuotrauka A. Lelešiaus

1941 m. Altajaus tremtiniai Marijampolėje Vytauto parke prie didingo paminklo Vytautui Didžiajam (skulpt. Julius Narušis). Atidengtas 2010 m. gegužės 22 d. minint Žalgirio mūšio 600-ąsias metines.

Herojiška Viktoro Ašmensko asmenybė – Kazlų Rūdos krašto pasididžiavimas

Gimė 1912 m. vasario 19 d. Viliūšiuose, Jankų valsčius, Šakių apskritis, dabar Kazlų Rūdos savivaldybė.

Mirė 2016 m. vasario 25 d. (104 m.)

Tėvas Antanas Ašmenskas

Motina Ona Bielskytė–Ašmenskienė

Sutuoktinė Eleonora Žūsinaitė

Vaikai: Nijolė, Aušra

Veikla: Inžinierius, aviatorius, rezistentas.

Alma Mater – 1942 metais Vytauto Didžiojo universitetas

Žymiausias apdovanojimas – 2003 m. ordino „Už nuopelnus Lietuvai Komandoro kryžius“.

Lietuvos nepriklausomų rašytojų sąjungos narys.

Biografija

1924 m. baigęs Jankų pradžios mokyklą įstojo į Šakių „Žiburio“ gimnaziją. 1925-1927 m. mokėsi Kauno Jėzuitų gimnazijoje. 1929-1934 m. Kauno aukštesniojoje technikos mokykloje. 1932-1939 m. bendradarbiavo spaudoje („Karys“, „Trimitas“, „Lietuvos sparnai“). 1934 m. baigė Nidos sklandymo mokyklą, vėliau įgijo tarptautines lakūno teises. 1936-1937 m. studijavo VDU Technikos fakultete. 1936 m. rugpjūčio 16 d. su Vladu Butkevičiumi Palangoje atliko antrą Lietuvoje rizikingą sportinį šuolį parašiutu. 1939 m. rugpjūčio 17 d. per pirmąsias Baltijos šalių aviacijos sporto pirmenybes dviviečiu lėktuvu skrido 750 kilometrų maršrutu Talinas–Ryga–Joniškis–Palanga–Kaunas ir užėmė prizinę vietą.

Nuo 1941 m. dalyvavo antinacinio Lietuvos Aktyvistų Fronto veikloje.

1941 m. birželio sukilimo dalyvis. 1941-1944 m. antinacinio Lietuvių Fronto karinės organizacijos „Kęstutis“ Trakų apskrities organizacinio skyriaus narys, viršininkas. 1942 m. baigė Vytauto Didžiojo universitetą.

Po karo su kapitonu Jonu Noreika (slapyvardis „Generolas Vėtra“) organizavo nelegalios antisovietinės Lietuvių tautinės tarybos Kauno apygardos štabą. 1945 m. ši taryba pavedė pagrobti lėktuvą ir nugabenti į Švediją Lietuvos pasipriešinimo sovietiniam okupaciniam rėžimui dokumentus. Buvo išduotas ir 1946 m. kovo 19 d. Vilniuje suimtas. Po kankinimų kariuomenės tribunolo nuosprendžiu kalintas Lukiškėse, Klaipėdoje, nuo 1948 m. Moldovijos griežto rėžimo lageriuose. 1955 m. ištremtas į Krasnojarsko kraštą. 1957 m. grįžo į Vilnių. 1977-1987 m. dirbo Prienų sportinės aviacijos gamykloje. 1969-1972 m. Aviacijos sporto federacijos (ASF) Aukštojo pilotažo komiteto, 1972-1976 m. Parašiutų sporto komiteto pirmininkas. 1976-1990 m. ASF atsakingas sekretorius. 1990-1992 m. Lietuvos aeroklubo generalinis sekretorius. 1994-2000 m. 1941 m. birželio 22-28 d. sukilėlių sąjungos tarybos pirmininkas.

Parašė septynias didelės apimties knygas, skirtas tautos antisovietiniam pasipriešinimui ir Lietuvos aviacijos istorijai.

Įvertinimas

1992 m. Lietuvos aeroklubo garbės narys
1993 m. Dariaus ir Girėno medalis
1994 m. Tarptautinės aeronautikos federacijos medalis „Už nuopelnus aviacijos sportui“
1996 m. DLK Gedimino ordino pirmojo laipsnio medalis
1999 m. Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medalis
2002 m. garbės ženklas „Plieno Sparnai“
2002 m. KKSD aukso medalis „Už nuopelnus Lietuvos sportui“
2002 m. Lietuvos aeroklubo medalis „Už nuopelnus Lietuvos sportui“
2003 m. ordino „Už nuopelnus Lietuvai“ Komandoro kryžius
2007 m. Atsargos karininkų sąjungos medalis
2011 m. medalis „Už nuopelnus Vilniaus sportui“

Herojiška Viktoro asmenybė verta įspūdingo romantiško memorialo, galimai lėktuvo ar lėktuvo sparnų fone.

Memorialas galėtų tapti lankomas Lietuvos masto Kultūros paveldo objektas.

Jis garsintų Kazlų Rūdos savivaldybę. Galimai pastatytas Jankuose, nes tai nemaža gyvenvietė (apie 400 gyventojų), o Viktoro Ašmensko tėviškėje turėtų būti didelis Atminimo akmuo.

Tad užuot beprasmiškai planavus pastatyti antrą (?!) paminklą Kaziui Griniui Kazlų Rūdoje (įspūdinga medžio skulptūra jo atminimui, apytikriai 10 m. aukščio, yra prie Kazlų Rūdos Kazio Griniaus gimnazijos sienos) verta pagalvoti apie memorialą herojiškai Viktoro Ašmensko asmenybei.

Kazlų Rūdos garbės pilietis
1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2022 m.

Vytautas Jasevičius – liaudies dainų rinkėjas

Prisiminimui! Nuo dėdės Leopoldo Vytauto Jasevičiaus gimnazijos laikų nuotrauka

Slonimas. 1941 12 24 Atminčiai Sesutei M. Negrįžęs iš karo Leopoldas Vytautas Jasevičius, surinkęs 1334 dainas, kilęs iš Pentviršių kaimo (prie Paluobių, Šakių apskr., dabar rajonas). Tarnavo savisaugos daliniuose.

Leopoldo Vytauto Jasevičiaus šeima savo sodyboje Pentviršių kaime (Šakių apskr., dabar rajonas). Vytautas stovi prie sėdinčio senelio.

Mūsų laikų Žalgirio pergalė

1991-ųjų sausio pradžioje jautėm vis didėjančią įtampą, tvyrančią visuomenėje. Daugėjo grėsmingų pranešimų apie sovietų okupacinės kariuomenės Lietuvoje judėjimą, padažnėjusius manevrus. Panašu, kad tankai važinėjo Vilniaus gatvėmis, norėdami pagąsdinti, pademonstruoti savo karinę galią. Buvo aišku, kad galios demonstravimu nebus apsiribota. Sklido žinia, kad iš Pskovo į Šiaurės miestelį Vilniuje atvyko specialiosios paskirties dalinys.

Aukščiausiajai Tarybai paraginus, prie svarbesniųjų strateginių objektų visoje Lietuvoje pradėjo rinktis ir budėti patriotiškai nusiteikę piliečiai.

Iš Kazlų Rūdos, vietos savivaldybės tarybai pritariant (Tarybos pirm. Mečislovas Daugiala, meras Valera Plioplys), kasdien į Vilnių budėti prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų išvykdavo kraštiečiai. Vakarais juos parvežda vo atgal.

Kartą (tai buvo sausio 10 d.), budintieji prie AT rūmų įėjimo, sužinoję iš pokalbio, kad mes – šauliai (dar buvome be uniformų), pakvietė į vidų, dalyvauti galimai ginant rūmus. Mes ir kiti atvykę gynėjai buvome išrikiuoti pirmame aukšte (vestibiulyje). Prisiekėme. Kunigas Robertas Grigas visiems atleido nuodėmes. Pavojingą padėtį nušvietė krašto apsaugos ministras Audrius Butkevičius. Trumpai pakalbėjo AT pirmininkas Vytautas Landsbergis. Abejojantiems buvo pasiūlyta palikti AT rūmus, bet tokių neatsirado.

Pirmąją naktį praleidome sėdėdami. Paliko įspūdį Šaulių sąjungos uniformuota vadovybė (vadas buvo G. Jankus). Uniformos kėlė pasitikėjimą. Antrąją naktį miegojome ant grindų vienas šalia kito. Sužinojome, kad per Spaudos rūmų užėmimą sovietų karininkas vienam gynėjų kariui kiaurai peršovė žandus. Gynėjų buvo pilni rūmai, ginkluotų nesimatė. Buvo kalbama, kad ginklų yra rūsiuose. Po dviejų parų buvome išleisti atsigauti, išsimiegoti. Gynėjų skaičių rūmuose pradėta mažinti.

Sausio 13-ąją, ryte, namuose, sužinojome apie žudynes prie Televizijos bokšto. Vėl iš Kazlų Rūdos autobusu važiuojame į Vilnių. Netoli Gariūnų turgaus, prie magistralės pamatėme tris didžiulius tankus. Karinis patrulis sustabdė mūsų autobusą. Įlipo karininkas. „Oružije jest?“ – klausia rusiškai. Prie manęs sėdėjęs Vidas Lubinas pašmaikšavo: „U nas salo jest“. Karininkas neišradingai atsikirto: „Salo my sami možem vam dat“. Matė, kad esam beginkliai, leido važiuoti. Važiavom pro Radijo ir televizijos pastatą Konarskio g. Vaizdas klaikus. Aplink išdaužyti pastatų langai žiojėja savo kiaurymėm. Gatvę dengia stiklo šukės. Prie pastato sovietų kareivių patrulis. Šalia – kraupiai atrodantys autobuso griaučiai, jis tarsi būtų išilgai perskrostas

gigantišku peiliu. Vaizdas siurrealistinis, primena A. Tarkovskio filmo „Stalkeris“ vaizdus.

Prie AT rūmų dešimtys tūkstančių pasiryžusių aukotis piliečių. Ta galinga teigiama aura užpildo naujai atvykusius ir jie tampa jos optimistine dalimi. Žmonės dainuoja patriotines dainas, skanduoja „Lietuva, Lietuva!“, kai kurie šildosi prie laužų. Moterys dalina sumuštinius.

Jau sutemus, pro AT rūmų langą į žmones kreipėsi kažkas iš vadovybės. Pasakė, kad su sovietų kariškių vadovybe susitarta: šturmo nebus, galima eiti namo pailsėti. Net nepajutau, kaip iš minios sušukau: „Netikėkit žudikam!“ Piliečiai nesiskirstė. Jie žinojo, kad iš okupantų galima tikėtis klastos...

Paskui buvau Sporto rūmuose prie Neries. Ten buvo pašarvoti prie Televizijos bokšto žuvę didvyriai. vaizdas kraupus. Jie gulėjo atviruose karstuose, subjaurotais, sužalotais, prikepusio kraujo veidais. Prie karstų rauda artimieji. vainikų iš visos Lietuvos privežta tūkstančiai. Jie pastatyti žiūrovams skirtose vietose. Kitą dieną, didvyrių kūnai buvo palaidoti Antakalnio kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo visa Lietuva. Vilnius buvo pilnutėlis žmonių. Dvi grandinės degančių žvakių nutįso per visą Gedimino prospektą iki katedros.

Lietuvos Nepriklausomybė buvo apginta. Tai buvo mūsų laikų Žalgirio pergalė.

Algimantas Lelešius, 1941 m. tremtinys, Kazlų Rūda
„Vakaro žinios“, 2021 01 07

Pasipriešinimo įamžinimo istorija

Nuo pat nepriklausomybės atkūrimo pradžios politiniai kaliniai, tremtiniai laikėsi tvirtos nuostatos – mokykla turi būti patriotinė. Tokia, kokia buvo prieškaryje. Būtent prieškario patriotinė mokykla išugdė kartą, kuri beveik dešimtmetį didvyriškai kovojo prieš žiauriausią sovietinę okupaciją. Žuvo per 20 tūkst. laisvės kovotojų. Panašiai tiek buvo prieškario Lietuvos kariuomenėje. Tokio ilgo, atkaklaus pasipriešinimo nebuvo jokioje Vakarų Europos valstybėje.

Panašus pokario ginkluotas pasipriešinimas, herojiškas kaip Lietuvoje, tik didesnio masto, buvo Vakarų Ukrainoje. Ten žuvo 60 tūkst. patriotų ir tiek pat sovietų okupacinės kariuomenės baudėjų. Ir mus, ir ukrainiečius įkvėpė pasiaukojantis pokario ginkluotas pasipriešinimas. Jis ir toliau vyksta Ukrainoje, tik visos šalies mastu. Visas dorasis pasaulis palaiko didvyrišką ukrainiečių kovą prieš Kremliaus psichopatą.

Bet grįžkime į Lietuvą. Garsi Lietuvos pokario ginkluotojo pasipriešinimo tyrinėtoja Nijolė Gaškaitė, parašiusi neprilygstamą „Pasipriešinimo istoriją“, pasakė: „Partizanų kova – gražiausias deimantas mūsų istorijoje“. Visi patriotiškai nusiteikę Lietuvos žmonės turi skaityti šį vadovėlį, rekomenduoti jį jaunimui. Tai patriotizmo biblija, ją privalo turėti kiekviena šeima.

Lietuvos politiniai kaliniai, tremtiniai, laisvės kovotojai už savo kuklias pensijas visoje Lietuvoje pastatė tūkstantį paminklų Laisvės kovotojų atminimui. Tai didžiausias idealizmo proveržis mūsų sumaterialėjusioje visuomenėje.

Deja, švietimo sistemos situacija buvo nuvilianti. Kalbant apie patriotinį ugdymą – iki tautinės mokyklos buvo kaip iki mėnulio.

1992 m. rinkimus į Seimą laimėjo stagnacinės buvusiųjų valdžioje jėgos. Jos suprato, kad jeigu mokykloje moksleiviai bus auklėjami patriotiškai, užaugę jie už šiuos nebalsuos. Mokyklų direktoriai liko tie patys, kurie buvo sovietmečiu. Mokytojai taip pat buvo paruošti sovietmečiu, tad atitinkamos buvo ir jų pažiūros. Istorijos programoje pasipriešinimo istorijai, kuri faktiškai buvo tabu, dešimtose klasėse buvo skirta vos viena pamoka.

Buvo ir kuriozinių atvejų. Vienos mokyklos kolektyvui buvo pasiūlyta pavadinti ją garsaus partizanų vado vardu. Iš 72-ų tos mokyklos pedagogų, 69 balsavo prieš. Politinių kalinių ir tremtinių organizacijų vadovybėms trūko drąsos, jos buvo gana pasyvios.

Tai prieštaravo aktyviai patriotinėms dalies politinių kalinių, tremtinių, laisvės kovų dalyvių nuostatoms. Jie siekė aktyvios veiklos. Buvo statomi paminklai, rašomi prisiminimai, aktyviai dalyvau-

jama patriotiniuose renginiuose.

1991 m. sausio 13-ąją, kai nepriklausomybė pakibo ant plauko, dešimtys tūkstančių politinių kalinių, tremtinių, laisvės kovų dalyvių, šaulių, kitų patriotiškai nusiteikusių piliečių pasiaukojančiai budėjo dienomis ir naktimis prie Aukščiausiosios Tarybos rūmų, Televizijos bokšto, kur 14 gynėjų žuvo, šimtai buvo sužeisti. Jų aukos dėka nepriklausomybė buvo apginta.

Didvyriškas pokaris, Sausio 13-oji, savanorių kovos 1919-1920 m., visa mūsų istorija – neišsenkantis patriotizmo ugdymo šaltinis. Jį reikia deramai panaudoti, nes mažai tautai, esančiai pavojingoje geopolitinėje zonoje, patriotizmas būtinas kaip oras. Šalį gins tik patriotiškai nusiteikę piliečiai. Ryškus to įrodymas – vykstanti didvyriška ukrainiečių kova su Rytų pabaisa.

Šalį gins tik patriotiškai nusiteikę piliečiai

Šio laiško autorius tremtinys Algimantas Lelešius

Dabartinėje, potencialiai pavojingoje Lietuvai geopolitinėje erdvėje patriotizmui alternatyvos nėra. Norisi prisiminti kai kuriuos įvykius ir datas, susijusius su šia nuostata. Minėjau, kad mus, politinius kalinius, tremtinius, Laisvės kovų dalyvius, švietimo sistema, kalbant apie patriotinį ugdymą, netenkino. Ir dabar ji toli gražu nėra ideali.

Nuo pat Atgimimo didesniu aktyvumu, kalbant apie šią problemą, pasižymėjo Kazlų Rūdos politiniai kaliniai, tremtiniai, šauliai. Išsamiau apie jų veiklą kitą kartą.

O dabar verta prisiminti vieną svarbią datą. 2002 m., t. y. lygiai prieš 20 metų, kovą. Kazlų Rūdos savivaldybės mokyklų istorikai pirmieji Lietuvoje pradėjo skirti pasipriešinimo istorijai 18 pamokų per metus vietoj vienos, numatytos pagal programą dešimtoje klasėje. Pusės pilietiniam ugdymui skirtų pamokų sąskaita. Tai buvo vietos tremtinių ir šaulių iniciatyva.

Mūsų iniciatyva plito tarp mokyklų istorikų Lietuvos mastu. Istorikų konferencijose Druskininkuose (2004 m.), Alytuje (2005 m.), Marijampolėje (2006 m.), Kaune (2007 m.), Kaišiadoryse (2008 m.) savo patirtimi dalijosi mokytoja Birūta Bujauskienė ir šių eilučių autorius, didžiausio Lietuvoje Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojas Algimantas Lelešius.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
„Vakaro žinios“, 2022 04 01

Ponai, vėluojate... 22 metus

„Vakaro žinios“ 2022 03 25 „Registruotas siūlymas mokyklose įvesti privalomą krašto gynybos dalyką“.

„Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų frakcijos nariai siūlo bendrajame ugdyme įvesti privalomą Nacionalinio saugumo ir krašto gynybos dalyką“.

Tokį pasiūlymą Seimo nutarimo projektui, kuriuo planuojama patvirtinti Nacionalinę darbotvarkę „Lietuvos Respublikos piliečių rengimo pilietiniam pasipriešinimui strategija“, įregistravo Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto (NSGK) pirmininkas Laurynas Kasčiūnas ir šio komiteto narys Valdas Rakutis bei parlamentarai Edmundas Pupinis ir Audronius Ažubalis.

Ištrauka iš Algimanto Lelešiaus knygelės „Atgimimo pašauktas“ („Piko valanda“, Marijampolė, 2013)

Dėl rezistencijos kurso mokykloje

Šių metų (2000 m.) kovo 3 d. Tremtyje“ buvo išspausdintas mano straipsnis „Tautos pasipriešinimo ir kančios istorijos atskiras kursas mokyklose – būtinybė“.

Apie šią problemą parašiau Seimo Pirmininkui prof. Vytautui Landsbergiui ir gavau atsakymą.

Gerb. Seimo Pirmininke

Mums, politiniams kaliniams ir tremtiniams, kelia susirūpinimą artėjantys Seimo rinkimai ir jų rezultatai. Būgštaujame, kad būsimojo Seimo daugumos požiūris į rezistenciją, tautos kančių istoriją gali būti ne toks pozityvus, kaip dabartinio Seimo daugumos. Buvo priimti labai svarbūs ir reikalingi įstatymai, įteisinantys tautos pasipriešinimą, partizanų, politinių kalinių ir tremtinių statusą.

Politinių kalinių ir tremtinių eilės retėja, todėl mums pagrįstai rūpi jaunimo patriotinis auklėjimas, tautos pasipriešinimo ir kančios istorijos nušvietimas, mūsų dvasinės patirties likimas.

Mokyklų istorijos programose tautos kančios ir rezistencijos temai skiriama vos viena valanda. Tai veikiau pasityčiojimas, o ne detali šio laikotarpio analizė. Tautos pasipriešinimo ir kančios istorija prilygsta legendinio didvyrio Margirio žygdarbiui; tai neišsenkanti dvasingumo, kurio taip trūksta jaunimui, versmė.

Prašome Seimo daugumos pasinaudoti savo galimybėmis ir priimti įstatymą dėl atskiro tautos kančios ir pasipriešinimo istorijos kurso dėstymo mokyklose (geriausia – dešimtose klasėse bei pagrindinėse mokyklose). Mano galva, vadovėlis galėtų būti N. Gaškaitės „Pasipriešinimo istorija 1944–1953 m.". Šio dėstomo dalyko žinias galima būtų patikrinti egzaminų metu, o gautą pažymį įrašyti į brandos atestatą, pagrindinio mokslo baigimo pažymėjimą. Tai būtų ypatingos pagarbos žuvusiems laisvės kovotojams išraiška.

Lietuva rengiasi stoti į NATO. Rezistencijos istorijos žinios būtų moralinis jaunimo pasiruošimas ginti savo tėvynę. Ir jei būtų įvestos karinio rengimo pamokos, tai jau galima teigti, kad jaunimas pasirengęs ginti savo šalį. Atskiro tautos kančios ir rezistencijos kurso įvedimas į mokymo programas taptų ryškiu posūkiu į patriotinį auklėjimą, o taip pat ir posūkiu į tautinę mokyklą.

Pagarbiai –
Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojų vardu
1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius
2000 m. birželio 28 d.

Švietimo ir mokslo ministrui gerb. K. Plateliui

Gerb. A. Lelešiui,
Vytauto g. 18, Kazlų Rūda, Marijampolės r.

Siunčiu A. Lelešiaus pareiškimą dėl atskiro rezistencijos kurso bei karinio parengimo pamokų mokslo įstaigose įvedimo.

Prašau išnagrinėti laiško autoriaus pateiktą pasiūlymą, kuris, mano nuomone, yra svarbus, ir apie galimą sprendimo būdą informuoti mane bei A. Lelešių.

Vytautas Landsbergis
(parašas)

Red. pastaba. Tikimės, kad A. Lelešiaus pastangos ir Seimo Pirmininko atsiliepimas pajudins iš mirties taško opų ir aktualų reikalą.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2022 03 28
„Tremtinys", 2000 m. liepos 27 d.

Kazlų Rūda pagerbė savo sukilėlius

(vienintelis toks pagerbimas visoje Lietuvoje)

Atidengiant memorialinę lentą prie Kazlų Rūdos geležinkelio stoties apie sukilimą papasakojo 1941 m. tremtinys, istorikas Algimantas Lelešius

Finansavo Vidmantas Alesius. Atminimo lentos atidengimas – vienintelis atvejis tokia proga šalyje.

Minint Birželio 23-iosios sukilimo metines, Kazlų Rūdoje prisimintas prieš 80 metų čia įvykęs susirėmimas su raudonarmiečiais, pagerbtos kovos aukos. Tą dieną gynėjų ir žuvusiųjų atminimui prie geležinkelio stoties atidengta memorialinė lenta. Geležinkelio stotį nuo susprogdinimo apgynė 64 Kazlų Rūdos gyventojai, savanoriai.

Patriotams vadovavo atsargos kapitonas A. Mikalauskas ir atsargos jaunesnysis leitenantas S. Trinkauskas. Buvo nuspręsta nuginkluoti raudonarmiečius. Prasidėjo susišaudymas. Raudonieji keletą kartų bandė užimti stotį, bet buvo atmušami su nuostoliais. Pasirodę vokiečiai iš sukilėlių pareikalavo atiduoti ginklus, bet supratę, kad vien jų jėgų nepakaks, sukilėliams ginklus grąžino ir paprašė užimti kovos pozicijas.

Per susirėmimą žuvo 8 vokiečių kariai bei Kazlų Rūdos būrio kovotojai K. Škėrys, E. Kakarėnas, J. Radavičius, V. Ulevskis. Sužeisti buvo S. Urbonas, J. Gendvila, A. Gasiūnas, V. Gertanavičius, J. Demikis.

1941 m. birželio 23-ioji – Tautos ginkluoto pasipriešinimo prieš sovietinę okupaciją diena. Sukilimas nusinešė 2 tūkst. sukilėlių gyvybių. Panašiai tiek žuvo savanorių per 1918-1920 m. Nepriklausomybės kovas su bolševikais, bermontininkais ir Lenkija

Dalia Byčienė
„Vakaro žinios“, 2021 06 30

Sukilėliai,
Jūs žuvot čia
Užpuolę drąsiai
Okupantą žiaurų
Ir likot atminty tautos
Kariai jos taurūs

A. Lelešius

2014 03 11
Tautinio jaunimo eisenos pradžia nuo Vilniaus rotušės iki Seimo. Dalyvavo ir kazlų rūdiečiai. Paveiksle – Lietuvos ir Ukrainos herbai.
Nuotrauka A. Lelešiaus

Vasario Šešioliktajai

Baladė

Vasario Šešiolikta,
Vasario Šešiolikta –
Didingi mums žodžiai
Jie primena, kaip
Carų ir germanų
Erelių plėšriųjų
Mes atsikratėm
Vedami patriarcho
Basanavičiaus Jono.
Iškiliausias jis buvo
Garbioje atstovų tautos
Lietuvos Taryboje.
Aukščiausio valia
Paskelbė ji Aktą
Valstybes gimimo
Vasario šešioliktą dieną.
Lyg grūdą žemelė
Tauta subrandino
Šią datą svarbiausią
O slypi už jos
Istorija mūsų
Narsi ir skausminga
...Pro sukilimų pašvaistes,
Laiko didėjančius amžius
Tado Kosciuškos
Romantiško vado,
Pleterytės Emilijos,
Narsios kapitonės,
Akys įdėmiai
Mūs kartą nužvelgia.
Drąsūs vadai
Kalinauskas, Mackevičius kunigas
Ir Sierakauskas
Į atmintį beldžiasi.
Ir Zikaro „Knygnešys“
Lyg atgijęs...
Kėlė dvasią lietuvių
„Aušra“ Basanavičiaus
Ir „Varpas“ Kudirkos.
...Karų žiaurioje
Apokaliptinėje
Beprasmybėje
Plėšriųjų imperijų
Tautų pavergtų
Grandinės bejėgės nukrito
Išaušo Tautų
Atgimimo pavasaris.
...Po dviejų dešimtmečių Laisvės
Ištiko mus vėlei
Juodoji naktis okupacijos.
Bet viską atlaikėm
Ir gimė Vasario Šešioliktos
Sesė jaunesnė.
Jos vardas –
Kovo Vienuolikta
Teįkvepia jos
Mūsų budrumą ir ryžtą
Išbandymus būsimus
Ir vėl atlaikyti...

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2022 m. vasario 11 d.

Gera pradžia. Jau sugebam atgręžti įsibrovėlius

Kiekvieną rytą su baime laukiam radijo žinių pranešimo apie įsibrovėlių, kirtusių mūsų sieną su Baltarusija, skaičių. Nejaugi ir vėl šimtai?! Daug kartų daugumai Lietuvos gyventojų nuotaika buvo sugadinta.

Nesam jiems kaip žmonėms priešiški, bet esam maža šalis, mūsų galimybės juos priimti, ribotos. Ir jiems derėtų apie tai pagalvoti prieš skrendant į čia. Per internetą turim irakiečiams teikti tokią žinią.

Pradžia atgręžimo buvo padaryta iš rugpjūčio 2 dienos į 3. Bet tada kitose vietose vis tiek sieną kirto 185 įsibrovėliai.

Nerimaudami laukiam trečiadienio rugpjūčio 4 dienos radijo ryto žinių. Ir valio! Sienos apsaugos tarnybos vadas Rustamas Liubajevas praneša, kad daugelyje vietų įsibrovėliai buvo atgręžti ir sieną kirto tik 35 nelegalai. Daugumos tautiečių nuotaika iš karto pasitaisė.

Aišku, tokia įsibrovėlių nesėkmė sukels netyros dvasios apsėsto mūsų kaimyno susierzinimą. Galima tikėtis provokacijos. Galimai tūkstančiai įsibrovėlių gali pamėginti veržtis per mūsų įvairias sienos vietas. Sutelkim daugiau mūsų kariuomenės į pasienį. Vardan tos Lietuvos turim atsilaikyti!

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2021 m. rugpjūčio 4 d.

1926 m. gruodžio 17 d. – nesuvoktos svarbos istorinė data

Kalbant apie šią datą, nepaprastai įsigalėjo stereotipinis (nuvalkiotas terminas) šabloniškas mąstymas, atėjęs dar iš sovietmečio, kai buvo kalama į žmonių sąmonę, kad tai buvo fašistinis perversmas. Ir po 1990-ųjų, kai tapome nepriklausomi, iš esmės neigiamas požiūris į gruodžio 17-osios perversmą, deja, nepasikeitė.

Ir dabar daug kas dar nedrįsta atvirai pasakyti savo nuomonę apie tą perversmą. O dažna pagyvenusių žmonių neoficiali nuomonė yra tokia: prie K. Griniaus sujžūlėjo komunistai, nes jų partija tapo legali. Jie ruošėsi ginklu paimti valdžią, pradėjo kurti ginkluotus būrius. Žinomas faktas, kad bandė suimti patriotinės Ateitininkų federacijos įkūrėją Vasario 16-osios Akto signatarą Praną Dovydaitį. Sunerimę dėl valstybės likimo patriotiškai nusiteikę valstybės veikėjai įspėjo K. Grinių veikti ryžtingiau, užkirsti kelią antivalstybinių jėgų telkimuisi, jų įžūlioms provokacijoms. Deja, jis buvo pasyvus, neryžtingas. Valstybė ritosi į bedugnę. Tada grupė karininkų, vadovaujant ryžtingam Povilui Plechavičiui, įvykdė perversmą, paėmė valdžią. Pasiūlė Antanui Smetonai eiti prezidento pareigas. Jo autoritarinis valdymas daugumos tautiečių vertinamas teigiamai. Jam statomi paminklai.

Po perversmo vienas valstybės veikėjas pasakė: „Geriau paaukoti konstituciją negu valstybę“. Tada daugumos Europos valstybių buvo autokratinės: Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija ir kitos.

Gresiant galingai totalitarinei, teroristinei valstybei – Sovietų Sąjungai kaimyninės valstybės privalėjo norėdamos geriau apsiginti kurti autokratinius režimus, kurie buvo geriau kariškai organizuoti negu demokratijos, kurioms visuomet gresia anarchija ir likimas tapti totalitarinių valstybių aukomis.

Beje, ir dabar jaučiam totalitarinių kaimynų režimų grėsmę.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2021 m. gruodžio 17 d.

Jeigu abiejų kariaujančių pusių gera valia laimėtų

Jau šimtą dienų
Ukraina liepsnoja
Spjaudo ugnim
Drakonas rytų.
Pabuski, pasauli
Krikščioniškos saulės,
Gelbėkit brolius
Tautos kartu.
Pakilkit prieš blogį,
Šėtonišką blogį, –
Karo žudynes, grįstas melu.
Laimėk, gėrio karde
Doro pasaulio,
Laimėki, kol dar nevėlu...

Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupės iniciatyva ir lėšomis pastatytas paminklas pirmajam Sąjūdžio mitingui (1988 09 03) atminti jo trisdešimties metų sukakties proga.

Rusijai laimėti karą beveik jokių šansų. Bet dar gali žūti šimtai tūkstančių. O pralaimėjus pralaimėjusios pusės vadovo likimas būtų nepavydėtinas.

O gal intuicija ir sveiko proto staigus nušvitimas, o gal patriarchas Kirilas pakuždėtų Putinui išeitį. Kol dar Rusija nepralaimėjo...

Prisiminkim. Borisas Jelcinas Rusijos, kuri tada trumpai buvo demokratinė valstybė, Prezidentas perdavė valdžią Vladimirui Putinui. Iškėlė sąlygą: Putinas turi pažadėti, kad B. Jelcinas ir jo šeima bus apsaugoti nuo bet kokių kaltinimų ir persekiojimo.

Dabar esant kažkiek analogiškai situacijai (Putinui jau 70 metų) jis galėtų perduoti valdžią kitam asmeniui. Tokiu būdu ir jis ir, svarbiausia, Rusija išvengtų pralaimėjimo gėdos ir adekvačios bausmės. Žinoma Putinui turi būti pažadėta tai, ką jis žadėjo B. Jelcinui, – jo paties ir jo šeimos visiška apsauga nuo bet kokių kaltinimų ir persekiojimo.

O kas galėtų būti, gal laikinai, Rusijos Prezidentu? Tai turi būti iškili asmenybė, priimtina ir Rusijai, ir Europai. Pasirinkimas labai ribotas.

Galimai toks žmogus galėtų būti Michailas Chodorkovskis. Tai tvirtų demokratinių humanistinių pažiūrų, neeilinio intelekto, neprilygstamos valios ir drąsos žmogus.

Prisiminkim. Kai M. Chodorkovskis ryžosi mesti iššūkį Putinui ir dalyvauti Prezidento rinkimuose, buvo įspėtas, kad jam gali blogai baigtis, ir buvo pasiūlyta išvykti, kol nevėlu, į užsienį. Bet Michailas neišsigando ir pasirinko kovodamas už savo pažiūras, už teisingą, demokratinę Rusiją kalinimą. Po 8 metų buvo paleistas.

Rusijos demokratų kvorumo konferencijoje Vilniuje jis įžvalgiai kalbėjo, kad Rusija ateityje turi būti demokratinė, daugpartinė, parlamentinė respublika. Prezidento neturi būti. Regoinų teisės turi būti didelės.

1941 m. tremtinys
A. Lelešius
2022-06-04

Broliams

Pragaro antikristas kraujuotas,
Požemio mirties pasiuntinys
Užpuolė
Saulėgrąžų šviesios šalies
Likimo brolius.
Ne keršto, dangiškos pagalbos
Maldaujam jiems
Šventų Velykų
Tyrą rytą.
Ir dar tvirčiau
Pro kančią, praradimų gėlą
Tegul jie tiki:
Kristus prisikėlė.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2022 m. balandžio 13 d.

VIZIJA
LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS PROJEKTAS

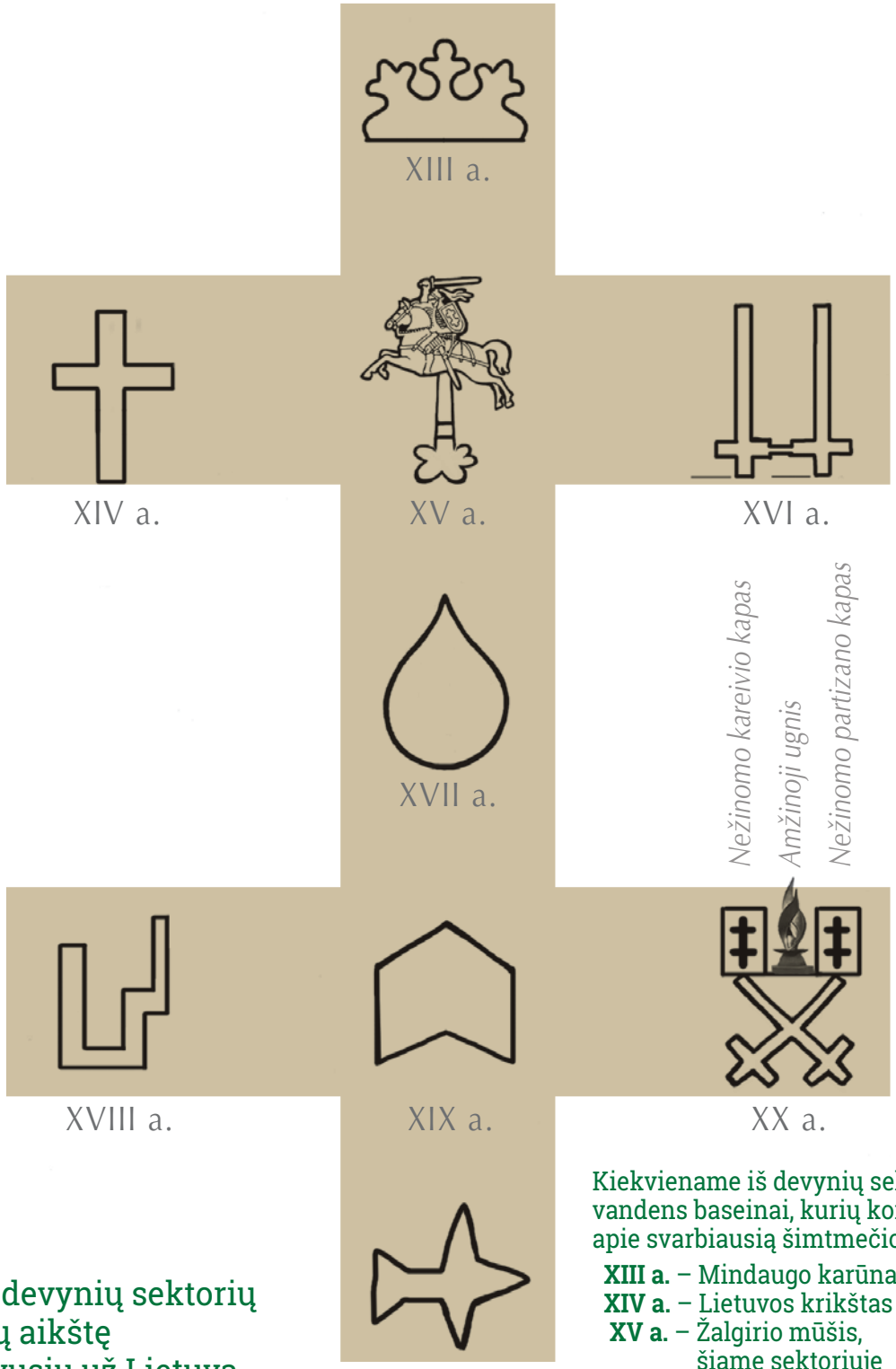

Vyčio kryžius iš devynių sektorių per visą Lukiškių aikštę įamžina visų žuvusių už Lietuvą karių nuo Mindaugo laikų atminimą.
Vytis – mūsų daugiaamžės kovos už valstybingumą simbolis

Kiekviename iš devynių sektorių – vandens baseinai, kurių kontūrai byloja apie svarbiausią šimtmečio įvykį:

XIII a. – Mindaugo karūnavimas
XIV a. – Lietuvos krikštas
XV a. – Žalgirio mūšis, šiame sektoriuje ir Baltojo Vyčio skulptūra (ąžuolo lapas)
XVI a. – Liublino unija
XVII a. – Caro kariuomenė nuniokoja Vilnių (ašara)
XVIII a. – Lietuvos-Lenkijos žlugimas
XIX a. – Knygnešystė
XX a. – Kruvinasis XX amžius
XXI a. – Įstojimas į NATO

Algimanto Lelešiaus projektas

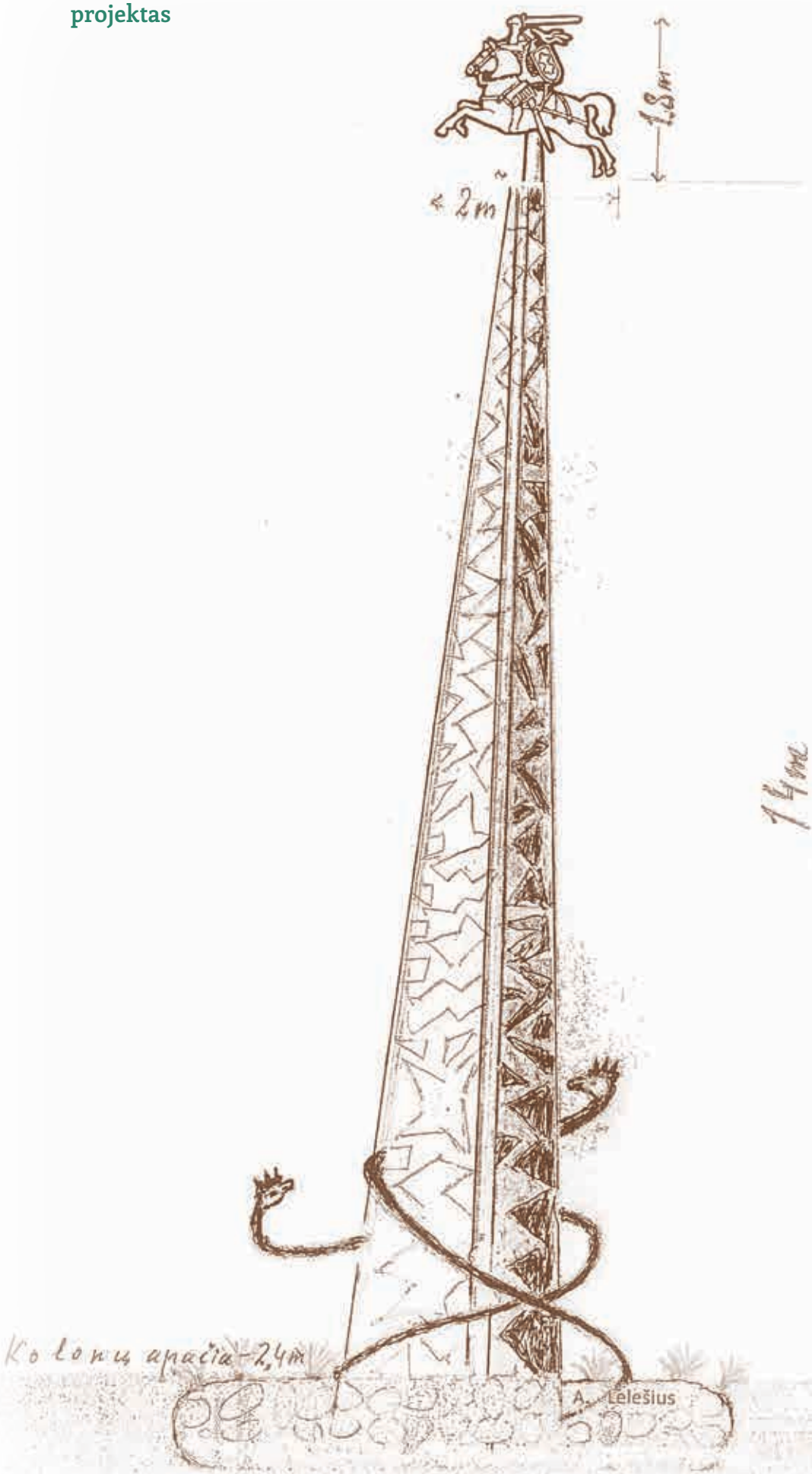

Vienas iš Vyčio paminklų Lukiškių aukštėje variantų – aukštai pakylėtas, sakralus Baltasis Vytis. Jis remiasi į baltąją (gėrio) ir juodąją (blogio) kolonas. Abi išraižytos. Baltoji kolona byloja apie šviesius mūsų valstybės ir tautos laikmečius, juodoji – apie dramatiškus ir tragiškus. Kolonas juosia baltų priešistorinės sąmonės gerosios dvasios – karūnuoti žalčiai. Jos įkvepia kovai prieš blogį.

Cilindras, į kurį remiasi žirgas, turi būti veidrodinio paviršiaus, kuris atspindėtų saulę, dangų, debesis. Atrodys, kad Vytis be jokios atramos šuoliuoja erdve.

Kur žalčiai, ten miško paklotė su žolėmis, krūmėliais (muliažas). Miškas – mūsų sąmonės dvasinis pagrindas. Miniatiūrinis miško simbolio plotelis sušildo Vyčio paminklą.

Tebūnie Lukiškių aikštė mūsų atgijusios didingos istorijos oazė

Projekto vizija atsirado šių eilučių autoriui 2002 m. Pirmoji publikacija „Suvalkietyje“ 2002 m. lapkričio 7 d. Vizijai entuziastingai pritarė politiniai kaliniai, tremtiniai, šauliai, Sūduvos merai, daug kartų buvo įvairiuose laikraščiuose. Šimtams tūkstančių sūduvių būtų didelė garbė, jeigu vizija būtų Sūduvos, Vilniaus visos Lietuvos garbei realizuota.

Politiniai kaliniai, tremtiniai buvo surinkę viziją palaikančių šimtus parašų. Tūkstančiai jų svajojo pamatyti patriotinę Lukiškių aikštę, bet taip ir nepamatę iškeliavo anapilin. O dar likę gyvi išvydo aikštėje... pliažą. Ir dar išgirdo patikinimus, kad už tokią pliažinę laisvę ir buvo kovojama.

Aikštės vizija skiria didelį dėmesį istorinei bažnyčios misijai. Mindaugo karūnavimas, Lietuvos krikštas, Vyčio kryžius per visą aikštę taip pat nėra svetimas Bažnyčiai, stojimo į NATO sektorius reiškia, kad aljansas gina visą krikščionišką pasaulį. Ši argumentacija įtikino Apaštalinį Nuncijų Pedro Lopez Quinataną ir jis 2017 m. rugpjūčio 18 d. parašė autoriui: „Meldžiu Jūsų darbams ir veiklai gausios Dievo palaimos ir Švč. Mergelės Marijos bei pal. Vysk. Teofiliaus Matulionio globos“.

Nuo 2009 m. vizijos kopiją ne kartą gavo Vilniaus savivaldybė, Seimas, Vyriausybė, Prezidentūra, Kultūros ministerija. Deja, deja...

2017 m. Šiuolaikinio meno centras organizavo projektų Lukiškių aikštei pertvarkyti konkursą. Dalyvavo 32 architektai. Buvo atrinkti 5 projektai. Sūduvių vizija pateko tarp jų. Penketuke taip pat buvo A. Sakalausko „Laisvės karys“. Jam pavyko. Jis stovi labai tinkamoje vietoje prie Kauno pilies. Visus šokiravo vertinimo komisijos sprendimas pirmą vietą skirti A. Labašausko „Laisvės kalvai“. Penki metai praėjo, o tos kalvos niekas aikštėje nesupylė ir nesupils. Kultūros paveldas neleidžia kalva žaloti aikštę. Supylę kalvą apsijuoktume prieš visą Europą. Jeigu kalva atpuola, lieka trys projektai. Du – vaikų darželio lygio. Reiškia, turėtų būti paskelbtas nugalėtoju mūsų Sūduvių projektas. Jeigu, kad ir po 5 metų, komisija turėtų nors krislelį sąžiningumo. Ir ne tik komisija – visos valstybės institucijos. Jos nuo autoriaus ir projekto patikimai jau 13 metų atsiribojusios tyla. Tai parodo, kiek iš tiesų jiems rūpi deramas istorinis Lukiškių aikštės sutvarkymas, Vyčio pagerbimas. Bet iš šimtų tūkstančių piliečių sąmonės vizijos neišmuši, nes joje lyg ant delno mūsų dramatiška istorija. Tai ką brangiausio turim.

Aikštė būtų visiškai originali, nes joje mūsų istoriją perteikia vandens raiška. Aikštė tinkamai garsintų Lietuvos vardą. Ją noriai lankytų užsienio turistai, kurių per metus į Vilnių atvyksta milijonas.

Per apklausą 2017 m. vilniečiams labiausiai patiko vizija dar ir dėl rekreacinio (poilsinio) projekto pobūdžio: baseinėliai su fontanėliais ir žalia veja. Vilniuje Kudirkos aikštėje deramai įamžinti mūsų valstybės simboliai: Himnas ir Gediminaičių stulpai. O Lukiškių aikštėje verta įamžinti kitus simbolius – Vytį ir Vyčio kryžių. Baseinų dugną puoš besikeičianti spalvotų akmenėlių mozaika. Suolų nebus, nes prie jų kaupiasi šiukšlės. Kas norės, už simbolinę kainą galės išsinuomoti sudedamą kėdutę. Vakarais sutemus 10-15 min. bus aikštėje šviesų fejerija (žaismas), kai iš kiekvieno sektoriaus pakils mūsų vėliavos spalvų mini fejerverkai. Atsiras maloni vilniečių tradicija vakarais rinktis aikštėje. Kaip Japonijoje.

Mes politiniai kaliniai, tremtiniai nuo pat Atgimimo nepavargdami įrodinėjome: kuo daugiau patriotizmo, mažai šaliai šalia kaimyno monstro patriotizmo niekad nebus per daug, jis reikalingas kaip oras. Tik patriotiškai nusiteikęs pilietis eis ginti šalį. Dabartiniai baisūs įvykiai Ukrainoje tai patvirtina.

Sūduvių Lukiškių aikštės vizijos realizavimas būtų svarbus patriotinis sprendimas. Esu garbės šaulys. Manau, kad aikštės patriotinės Sūduvių vizijos realizavimas, Laisvės kario pagerbimas pagerbiant Vytį yra Lietuvos šaulių ir karių šventa pareiga.

P. S. Mes, sūduviai, visuomet pasižymėjome geromis iniciatyvomis. Mūsų J. Basanavičiaus „Aušra“, V. Kudirkos „Varpas“, legendinis partizanas Juozas Lukša, turime įspūdingiausią Lietuvoje paminklą Vytautui Didžiajam (skulpt. Julius Narušis), didžiausią Lietuvoje Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejų.

Mūsų, sūduvių, iniciatyva siekiant deramai, kūybiškai įamžinti Laisvės kovotojo atminimą Lukiškių aikštėje (buvo ne vienas Seimo sprendimas) yra nepaneigiama, išskirtinė, atlaikė dešimtmečio išbandymą. Vizijos išskirtinę idėją įžvelgė kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė.

Ar turėsime mes, sūduviai, pasiryžimo ginti Sūduvos garbę siekdami realizuoti Sūduvių Lukiškių aikštės viziją?

1941 m. tremtinys
Algimantas LELEŠIUS.
„Suvalkietis“, 2022 m. rugsėjo 7 d.

Baladė apie Sūduvių Lukiškių aikštės devynių sektorių, sudarančių Vyčio kryžių, Viziją

Vilniaus meras Valdas Benkunskas kalbėjo apie Lukišių aikštės problemą, kuriai, beje, jau 25 metai (2023 kovo pabaigoje)

Lukiškių aikštė lyg po atominio karo

Lukiškių garbinga aikšte
Kas tave supras, išaukštins?
Neišmanėliai bedvasiai
Darko tavo kūną, aikšte...

Caro budeliai čia korė
Didvyrius sukilėlius.
Mirtį pasitiko oriai
Asmenybės kilnios.

KGB kankykloj budeliai
Patriotus tyliai žudė
Ir į Tuskulėnus vežė,
Užkasė garažuos.

Tad likimo mūsų brolius,
Kankinius sovietų,
Kruvinieji saitai
Sieja su šiom vietom.

Todėl tvarkant aikštę
(Simbolis tai laisvės)
Nuomonė mūs brolių
Turi būt svarbiausia.

Vyčio kryžius aikštėje
Per jos visą plotą
Tobulai įamžintų
Atminimą žuvusių
Lietuvos karių
Nuo pat Mindaugo laikų.

O sudaro Vyčio kryžių
Sektorių devynetas –
Tiek valstybingumo amžių
Lietuvai Tėvynei.

Ir kiekvienam sektoriuj
Baseinėlis su fontanais.
O jo kontūrai mums mena
Amžiaus įvykį svarbiausią:
Karūnavimą karaliaus,
Krikštą, kautynes nuožmiausias
Užkariautoj prūsų žemėj –
„Iš praeities tavo sūnūs
Te stiprybę semia“.

Lenkiškame Liubline
Pasirašėm uniją.
Nuo rytų kaimyno
Sėkmingiau mes gynėmės.

Sektoriuje „Ašara“
Slypinti tragedija,
Kai užgrobus Vilnių
Caro kariauna
Žudė, plėšė, degino...
Įvykis šis ragina
Atsiminti praeitį,
Numatyti ateitį.

Amžius aštuonioliktas.
Tai žlugimo amžius
Lietuvos ir Lenkijos,
Kai didikų „veto“
Pavertė respubliką
Lyg neįgalia.
Trečias padalinimas...
Ir išdraskė gabalais
Teritoriją valstybės
Godūs mūs kaimynai.

Knygnešystė –
Mielas žodis
Kiekvienam lietuviui.
Dvasinė tautos galia paguodžia
Ir sušildo praeitį.
Ir jokia tauta neturi
Jo prasmingo turinio.

Dvidešimtas kruvinasis
Ne tik mums – pasauliui amžius.
Viešpatie, apsaugok mus
Nuo siaubingos beprotybės
Valdančiųjų vyriausybių.

NATO, NATO,
NATO, NATO!
Mes jau baimės
Atsikratom
Pirmąkart per šimtą metų.
NATO, NATO,
NATO, NATO!
– – – – – – – – – –
Prezidente Lietuvos,
Prašome paremti
Lukiškių viziją
Šią Sūduvių viziją
Apie tautos lemtį.
Vizija išgarsins
Sūduvą ir Vilnių.
Prašome paremti
Viziją šią kilnią.

A. Lelešius
2016 07

Poringė apie Vilniaus merą R. Šimašių ir pasiutėlį Žirinovskį

Vilniaus meras, pažiūrėjus,
Išvaizdus vyriokas,
Tiktai vienas trūkumėlis –
Mąsto kaip stribokas.

Jam nereikia Vyčio,
O ir Vyčio kryžiaus
Lukiškių aikštėj...
Jį pagirtų Žirinovskis:
„Molodec, Rėmėj!

Da začėm vajaka etot
Na gėrbė poganom vašėm,
Evo kliačia lošadj?
Vy vernite Lenina
Na Lukiški ploščiadj!

Etot god osobyj –
Oktiabriu – sto liet,
Parėnj ty tolkovyj,
Iz Moksvyj priviet!

Ty i ja – my oba
Lyberalov vožaki,
Kto nie s nami –
Biej po mordie –
Eto duraki!"

Pokalbis neįgaliųjų dvasių...
Jis kol kas – virtualus...
Juk esi šaulys, Šimašiau,
Vieną kartą atsibusk!

Argi dera šauliui
Prieš Vytį kovot?
Pabaiga pasaulio –
Mums to nesuvokt!

Išdavystė – baisus žodis
Limpa prie tavęs, žmogau,
Net tavo vaikeliai
Jo nenusiplaus...

Šaulys Algimantas Lelešius
Kazlų Rūda, 2017 05 07
„Karštas komentaras"
2019 08 16-30

Improvizacija Lukiškių aikštės tema

Kaunas turi Laisvės karį
Prie istorinės pilies
Vilnius – tualetą
Lukiškių sakralioj aikštėj

Buvusio Vilniaus
mero monologas:
Svaičiojame apie Vytį
Lukiškių aikštėj?
Jums sakau, kad tai miražas,
Atsipeikėkit staiga.
Jums aikštėj įrengsiu pliažą –
Bus mažoji Palanga.
Merui buvusiąjam,
Panašu,
Būtų praktiška, gražu
Kapines paverst pliažu.

Žmonės kalba:
Biurokratinis kandynas
Aikštę Lukiškių kankina.

Naujas Vilniaus mere, Valdai,
Gerbiamas, kol kas,
Tikimės netapsit
Pajuokos objektu,
O vadovu iškiliu.
Ir nebus daugiau kalbų,
Kad Vilnius –
Tai juoda skylė, prarijus
Lukiškių aikštės
Sakralią prasmę
Su jos Vyčio kryžiumi
Per jos visą plotą,
Iškiliu paminklu Vyčiui –
Laisvės kario simboliui
Ir aikštė ta garsins Vilnių
Visoje Europoje.

1941 m tremtinys
Algimantas Lelešius
2023-04-28

Kaip seimūnai iš praeities stiprybės „semiasi“

Vykstant karui Ukrainoje dešimtys tūkstančių mūsų piliečių dėl pigesnių degalų, trąšų, kruopų vyksta pas mūsų ir Ukraios priešą batką. Faktiškai dalyvaudmi kruopinėje prekyboje remia jį finansiškai.. Tai nenuteikia optimistiškai galvojant apie galimus mūsų ateities ginkluotus išbandymus. Akivaizdu, kad visuomenei trūksta pilietinio, patriotinio sąmoningumo. Apie tai byloja ir mūsų himno žodžiai: „Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia“.

Deja, trūksta to sąmoningumo ir mūsų seimūnams. 25 metus jie nesugeba, o ir nenori (semtis stiprybės iš praeities) – patriotiškai išspręsti Lukiškių aikštės problemą – deramai įamžinti Laisvės kario atminimą. Tai keltų patriotizmą į aukštesnį lygį. Lukiškių aikštė būtų mūsų idealizmo, patriotizmo sklaidos meka.

Šie metai – Sūduvos metai. Šimtams tūkstančių sūduvių būtų didelė garbė, o ir ne tik jiems – ir vilniečiams, ir daugumai dorų piliečių, jeigu būtų realizuota patriotinė Sūduvių Lukiškių aikštės vizija.

Vilniaus savivaldybė skyrė 400 000 eurų eglutės blizgučiams, tai savotiškas kičas. Trečdalio tos sumos užtektų realizuoti Sūduvių Lukiškių aikštės vizijai. Tai būtų originalus, nes niekur kitur tokio nėra, sprendimas: baseinėlių vandens raiška perteikia mūsų dramatišką istoriją. Todėl tokią aikštę noriai lankytų užsienio turistai, kurių kasmet į Vilnių atvyksta milijonas. Pusė gautos iš jų sumos (tai būtų šimtai tūkstančių eurų) galima būtų skirti Ukrainai. Turistus taip pat viliotų ir įspūdingos spalvotų akmenėlių mozaikos baseinėlių dugne: Mindaugo, Lietuvos ir Lenkijos herbų, Knygnešio ir kitos.

O ką laimi seimūnai dėl tokio kvailo užsispyrimo? Jie tampa pajuokos objektu. Žmonės kalba: „Biurokratinis kandynas aikštę Lukiškių kankina“. Bandydami sukvailinti visuomenę, sisukvailina patys. Žmonės juokiasi iš jų kvailų, gaidiškų žodinių peštynių dėl tuščio nieko Seime. Neatsitiktinai pagal apklausas Seimas visuomet yra paskutinėje vietoje.

O ką mąstantis žmogus pagalvos apie jų užsispyrėlišką poziciją dėl nenoro realizuoti Sūduvių Lukiškių aikštės viziją: jiems nereikia aikštėje Vyčio ir Vyčio kryžiaus, nereikia Laisvės kario deramo įamžinimo, nereikia Lietuvos istorijos originalaus priminimo ir galimybės ją garsinti, nereikalinga galimybė dalį lėšų, uždirbtų iš užsienio turistų, skirti Ukrainai.

O kam tokia jų pozicija patiktų? Aišku, mūsų agresyviam kaimynui. Kremlius nekenčia Vyčio ir Vučio kryžiaus, nes su šiais valstybingumo simboliais lietuviai šimtmečius sėkmingai kovojo su rusų carais. Ukrainiečiai tęsia tą kovą.

1941 m tremtinys
Algimantas Lelešius
2022 m. gruodžio 29 d.

Lukiškių aikštę turi išbandyti prokurorai

Grupė Vilniaus miesto savivaldybės tarybos narių kreipėsi į Generalinę prokuratūrą dėl Vilniaus miesto savivaldybės administracijos vykdytos Lukiškių aikštės rekonstrukcijos ir jos metu organizuotų viešųjų pirkimų.

Pasak jų, Viešųjų pirkimų tarnyba nustatė, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija, vykdydama aikštės rekonstrukciją, šiurkščiai pažeidė Viešųjų pirkimų įstatymą. „Nustatyta, kad savivaldybė tyčia sukūrė tokią situaciją, kai, nupirkus pirminius aikštės tvarkymo darbus, kiti būtini aikštės rekonstrukcijos užbaigimo darbai buvo perkami be jokio konkurso iš to paties rangovo. Tokiu būdu aikštės rekonstrukcijos sąmata nuo pradinių 2 mln. eurų išaugo iki 4 mln. eurų“, – sako kreipimosi iniciatoriai.

Vykdant aikštės rekonstrukciją galėjo būti organizuojami ir apsimestiniai sandoriai: „Tam, kad nereikėtų vykdyti viešųjų konkursų, savivaldybės administracija ir jos įmonė UAB „Vilniaus vystymo kompanija“ imitavo dovanų miestui gavimą aikštės tvarkymo darbais ar inventoriumi iš priva-

čių subjektų. Tuo pat metu tie patys dovanotojai, nekilnojamojo turto vystytojai, gavo reikalingus administracinius sprendimus savo vystomiems projektams iš Vilniaus miesto savivaldybės. Toks sutapimas suponuoja, kad buvo vykdomi apsimestiniai sandoriai, siekiant išvengti viešųjų pirkimų procedūrų ir norint, kad rangos darbus atliktų konkretus subjektas."

„Prisidengiant aikštės sutvarkymo svarba ir beprotiška skuba, buvo grubiausiu būdu pažeistos viešųjų pirkimų procedūros. Negana to, iš viso šito farso kažkas gerai pasipelnė, nes aikštės sutvarkymo sąmata išaugo net dvigubai – nuo 2 mln. eurų iki 4 min. eurų. Akivaizdu, kad, kai Viešųjų pirkimų tarnyba paskelbė savo išvadas, visuomenei turi būti atsakyta, ar visa tai nebuvo daroma tyčia, siekiant pasipelnyti savivaldybės sąskaita", – teigia grupė Vilniaus miesto tarybos narių.

Viešųjų pirkimų tarnyba išnagrinėjo tris Vilniaus miesto savivaldybės vykdytų Lukiškių aikštės rekonstrukcijos darbų viešųjų pirkimų sutartis. Visos jos vykdytos pažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymą. Dėl šių pažeidimų ir pažeisto viešojo intereso Viešųjų pirkimų tarnyba žada kreiptis į teismą.

Parengė Irma JURKEVIČIŪTĖ,
„Vakaro žinios", 2018 01 12

LIETUVOS RESPUBLIKOS KULTŪROS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Basanavičiaus g. 5, LT-01118 Vilnius, tel. (8 5) 219 3400, el. p. dmm@lrkm.lt.
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188683671

Algimantui Lelešiui
Vytauto g. 18
69420 Kazlų Rūda

2020-07-30 Nr. SR-2150
Į Jūsų 2020-07-12 laišką
(2020-07-21 Nr. G1-714)

DĖL ALGIMANTO LELEŠIAUS PASIŪLYMŲ

Gerbiamas Algimantai Lelešiau,

Lietuvos Respublikos Seimas 2020 metų birželio 29 d. priėmė Lukiškių aikštės Vilniuje memorialinio statuso įstatymą, tačiau Kultūros ministerijai Vyriausybė nėra pavedusi atlikti veiksmus įstatymo nuostatoms įgyvendinti. Dėkojame už Jūsų nuoširdų laišką, kūrybiškus pasiūlymus ir nuomonę bei išskirtines idėjas.

Pagarbiai

Kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė

Valstybingumo šimtmečiai

Tremtinio, istoriko, Kazlų Rūdos muziejaus kraštotyrininko Algimanto Lelešiaus siūlomas memorialas – devynių mažosios architektūros kūrinių – nedidelių baseinėlių – kompozicija, išdėstyta visame aikštės plote kaip Vyčio kryžius. Kiekvienas iš devynių akcentų simbolizuoja vieną Lietuvos valstybingumo šimtmetį, pradedant tryliktu ir baigiant dvidešimt pirmu amžiumi. Šis kryžius skirtas atminti visiems, žuvusiems kovoje nuo Mindaugo laikų iki šių dienų, ir patrauklia forma priminti Lietuvai svarbiausius praėjusių amžių šimtmečių įvykius.

XIII amžių šioje architektūrinėje grupėje žymi karūnos formos baseinėlis, inkrustuotu dugnu – tai Mindaugo karūnavimas; XIV amžių žymi katalikiško kryžiaus formos baseinas su tekančiu vandeniu, tai simbolizuoja Lietuvos krikštą; XV amžių žymi stilizuota dviejų ąžuolo lapų forma ir pergalingas vertikalus skydas arba vėliava ant stiebo – tai Žalgirio mūšio simbolis; XVI amžiaus Liublino uniją su Lenkija žymi dviejų kardų sąjunga; XVII amžių žymi ašaros formos gedulingu juodu dugnu: taip primenama, kad šiame amžiuje Rusijos carinė kariuomenė užėmė ir nusiaubė Vilnių; XVIII amžius pažymėtas perpus skilusiais Gedimino stulpais, simbolizuojančiais Lietuvos ir Lenkijos respublikos žlugimą; XX amžius minimas kaip kruvinasis amžius – čia dominuoja raudona spalva ir kovoje sukryžiuotų kardų siluetas; XXI amžių simbolizuoja stilizuotas karinių oro pajėgų lėktuvas, žymintis Lietuvos įstojimą į NATO.

„Lietuvos žinios“ 2017 10 04

Algimanto Lelešiaus siūlomas memorialas su valstybės šimtmečių simbolika

Tarp Lukiškių aikštės memorialo konkurso finalininkų – kazlųrūdiečio projektas

Šį mėnesį Šiuolaikinio meno centre (ŠMC) pristatyti Lukiškių aikštės memorialo konkurso pirmojo kūrybinių dirbtuvių etapo rezultatai. Komisija iš 32 darbų atrinko penkis finalininkus, kurių darbai netrukus bus pateikti visuomenei. Tarp finalininkų – ir Kazlų Rūdos garbės piliečio, kraštotyrininko Algimanto Lelešiaus projektas.

A. Lelešiaus projektas – iš bendruomenės kylantis laisvės pasiaukojimas

Kazlųrūdiečio A. Lelešiaus siūlomas memorialas – tai devynių mažosios architektūros kūrinių, nedidelių baseinėlių, kompozicija, išsidėsčiusi visame aikštės plote Vyčio kryžiaus forma. Kiekvienas iš devynių akcentų šiame projekte simbolizuoja vieną Lietuvos valstybingumo šimtmetį, pradedant tryliktuoju ir baigiant dvidešimt pirmuoju amžiumi.

Pavyzdžiui, XIII amžių šioje architektūrinėje grupėje pažymi karūnos formos baseinėlis inkrustuotu dugnu, simbolizuojantis Mindaugo karūnavimą. XIV amžių žymi katalikiško kryžiaus formos baseinas su tekančiu vandeniu, simbolizuojantis Lietuvos krikštą.

Komisijos nuomone, Algimanto Lelešiaus siūlomi memorialiniai mažosios architektūros akcentai efektyviai ir įtraukiančiai perteiktų iš bendruomenės kylantį laisvės pasakojimą, šis projektas galėtų būti įgyvendintas remiantis turiningu kultūriniu bendradarbiavimu tarp keleto organizacijų ir iniciatyvų.

Ekspertų komisija, vertinusi idėjas naujajam Vilniaus Lukiškių aikštės memorialui:

Dr. Alfredas Bumblauskas – istorikas, VU Istorijos teorijos ir kultūros istorijos katedros vedėjas, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas; Dr. Lolita Jablonskienė – dailėtyrininkė, Nacionalinės dailės galerijos vadovė; Virginija Januškevičiūtė – šiuolaikinio meno kuratorė, komisijos posėdžio pirmininkė; Dr. Giedrė Mickūnaitė – dailėtyrininkė; Deimantas Narkevičius – skulptorius ir filmų kūrėjas, Lietuvos nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas; Mindaugas Pakalnis – urbanistas, Vilniaus miesto savivaldybės Miesto plėtros departamento direktorius; Dr. Ūla Tornau – šiuolaikinio meno kuratorė, architektūros istorikė.

KRL, Kultūros ministerijos inf.,
„Kazlų Rūdos laikraštis“, 2017 m. spalio 23 d.

Per keletą metų informaciją apie Sūduvių patriotinę Lukiškių aikštės viziją paprastu ir el. paštu gavo patriotinės organizacijos: Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Sąjunga (gavo visi filialai, jų virš 50), Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Bendrija (gavo visų skyrių pirmininkai), Lietuvos šaulių Sąjunga (gavo visos 10 rinktinių), Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių Sąjunga (gavo visi 10 skyrių), Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga.

2017 m.
A. Lelešiaus Sūduvių Lukiškių aikštės vizijai pritaria:

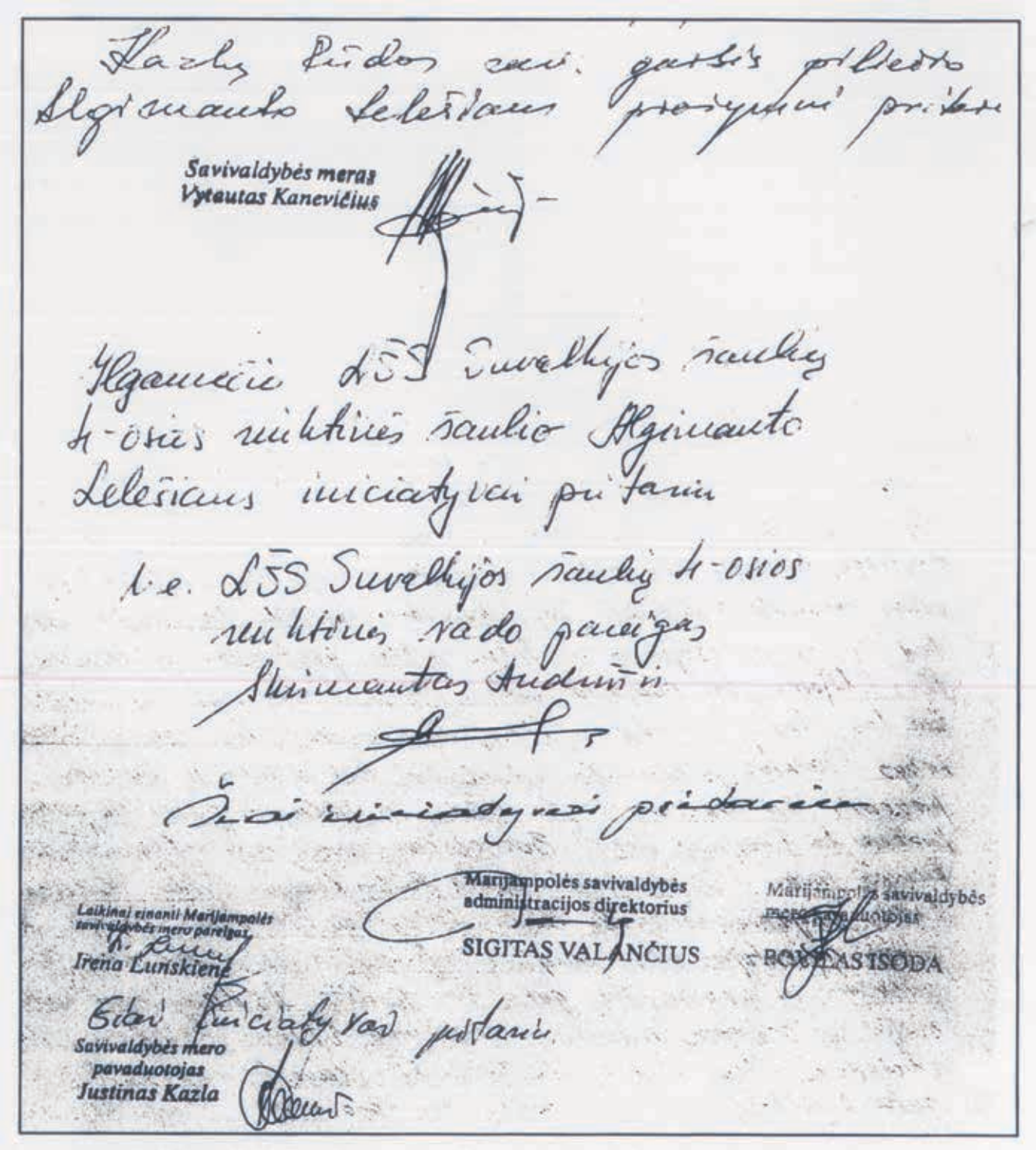
Kazlų Rūdos sav. garbės piliečio Algimanto Lelešiaus projektui pritarti

Savivaldybės meras
Vytautas Kanevičius

Algimantas LŠS Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės šaulio Algimanto Lelešiaus iniciatyvai pritarim

t.e. LŠS Suvalkijos šaulių 4-osios rinktinės vado pareigas
Skirmantas Audinis

Šai iniciatyvai pritarian

Laikinai einantis Marijampolės savivaldybės mero pareigas
Irena Lunskienė

Marijampolės savivaldybės administracijos direktorius
SIGITAS VALANČIUS

Marijampolės savivaldybės mero pavaduotojas
ROMAS ISODA

Šiai iniciatyvai pritarti.

Savivaldybės mero pavaduotojas
Justinas Kazla

APOSTOLIC NUNCIATURE
IN LITHUANIA

2017 rugpjūčio 18d., Vilnius

Gerb. p. Algimantai Lelešiau,

Gavau Jūsų laišką, kurį įdėmiai perskaičiau. Apgailestauju, bet negaliu nuspręsti dėl Jūsų pasiūlyto projekto, nes tai nėra mano, kaip Apaštalinio Nuncijaus kompetencija.

Meldžiu Jūsų darbams ir veiklai gausios Dievo palaimos ir Švč. Mergelės Marijos bei pal. Vysk. Teofiliaus Matulionio globos.

+ Pedro López Quinatana
Apaštalinis Nuncijus

Gerb. p. Algimantui Lelešiui
Vytauto 18
LT – 69420 Kazlų Rūda

LR Vyriausybei,
Seimui

Gerbiamieji,

išgirskit iš Jūs Apaštalinio Nuncijaus nuoširdžią maldą, linkinčią mums Dievo palaimos iš Šv. Mergelės Marijos bei pal. Teofilio Matulionio globos nedelsiant Dievo, Bažnyčios ir Lietuvos garbei vykdant Jūsų patriotinę Lukiškių aikštės viziją. Tegul Jus 1-kvėpo artėjantis Didysis Jubiliejus.

Kazlų Rūda
2017 08 23

Pagarbiai Algimantas Lelešius

P.S. Jeigu šią Lukiškių aikštės pertvarkos problemą žino Popiežiaus Legatas, - tai gali sužinoti iš pats Popiežius.

Jam būtų maloni sužinoti, kad Lukiškių aikštės pertvarkos projektas, kuriame skirtas didelis dėmesys Bažnyčiai, globojant Šv. Mergelei Marijai bei pal. Vysk. Teofiliui Matuliokui, sėkmingai realizuotas.

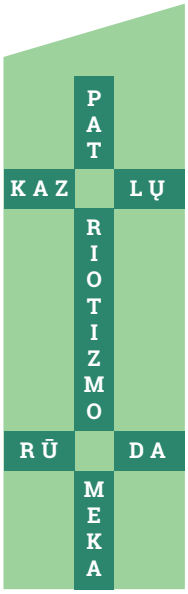

Palaikykime Sūduvių Lukiškių aikštės viziją

Kokia turi būti pagrindinė šalies aikštė, kokie istorijos akcentai joje turi atsispindėti, kokia yra 21-o amžiaus žmogaus atmintis, kiek svarbus žuvusiųjų už laisvę atminimas? Apie Vilniaus Lukiškių aikštės rekonstrukciją ir istorijos įamžinimą svarstoma jau apie 20 metų.

Daugiau nei prieš metus pradėta aikštės rekonstrukcija lapkričio 3 d. atidaroma visuomenei. Per metus, iki 2018-ųjų pabaigos, joje turi atsirasti ir meniniai akcentai, simbolizuojantys svarbiausius Lietuvos istorijos įvykius.

Iš šalies menininkų, visuomenės veikėjų pateiktų 32 projektų liepos mėnesį Kultūros ministerija ir Šiuolaikinis meno centras atrinko penkias idėjas, kuriomis siūloma sostinės Lukiškių aikštėje įamžinti kovotojų už Lietuvos laisvę atminimą. Tarp atrinktųjų – ir Kazlų Rūdos savivaldybės Garbės piliečio, buvusio tremtinio, šaulio, ilgamečio Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojo, daugelio paminklų pokario partizanams atminti iniciatoriaus ir autoriaus Algimanto Lelešiaus sukurta Sūduvių Lukiškių aikštės vizija.

Atrinktų idėjų autoriai du mėnesius turėjo galimybę tobulinti savo kūrinius, konsultuotis su architektais, protokolo žinovais, istorikais, menotyrininkais, atlikti kūrybos procesui būtinus tyrimus. Kūrybinėse dirbtuvėse menininkams kelta užduotis, jog memorialo idėja turi būti skirta kovojusiųjų ir žuvusiųjų už Lietuvos laisvę atminimui įamžinti ir pritaikyta prie rekonstruotos aikštės erdvės ir mastelio.

Architektas Gintaras Čaikauskas pristato memorialo „Laisvės karys“ viziją, skulptoriaus dizainerio Andriaus Labašausko vizijoje – atmintis ir ateitis sukuriama reljefine forma, architekto Tomo Grunskio idėja „Šviesti tiesa“ – asmenybių įamžinimas per šviečiančias plyteles, fotografas, tapytojas, visuomenininkas Darius Žiūra pristato vaizdo archyvo idėją.

Algimantas Lelešius savo projekte istoriją Lukiškių aikštėje pateikia gyvai, suprantamai ir priimtiną dabarties visuomenei.

„Žmonėms, kuriems nelabai įdomi istorija, patinka rekreacinis (poilsinis) pobūdis. Todėl siūlau devynis vandens baseinėlius su fontanėliais ir žalia veja, – apie savo sumanymą pasakoja autorius. – Baseinėliai turi ne tik rekreacinę (poilsinę) funkciją, bet ir mūsų istorijos svarbiausio šimtmečio įvykių priminimo paskirtį. Svarbus sutapimas – baseinėlių tiek, kiek yra mūsų valstybingumo šimtmečių, tai yra devyni. Jie sudaro Vyčio kryžių. Jis tobulai įamžina visų žuvusių nuo Mindaugo laikų karių atminimą. Kiekvieno baseinėlio kontūrai primena svarbiausią to šimtmečio įvykį. Pavyzdžiui, Mindaugo karūnavimą 13-ame amžiuje primena baseinėlis karūnos kontūru, Lietuvos krikštą 14-ame a. – kryžiaus kontūru, Žalgirio mūšį – ąžuolo lapų (garbės simbolio) kontūru ir t. t.

Vizija – europietiškos tolerancijos įsikūnijimas. Tolerantiškai pagerbti netgi mūsų buvę priešai – kryžiuočiai, nes jeigu ne jų pralaimėjimas, neturėtume kuo šitiek amžių didžiuotis. Pagerbta Liublino unija su lenkais. Ji padėjo gintis nuo agresyvaus rytų kaimyno. Pagerbti įvairių tautybių NATO kariai. NATO pirmą kartą per 100 metų užtikrino mūsų saugumą. NATO pagerbimas 21-ojo a. sektoriuje lėktuvo kontūro baseinėliu liudija apie vizijos šiuolaikiškumą ir aktualumą. Didelis dėmesys skirtas bažnyčiai“, – tokią Lukiškių aikštę įsivaizduoja A. Lelešius.

Pasak jo, vizija nebus tarsi sustingęs darinys. Ji keisis, nes keisis spalvotų akmenėlių mozaika baseinėlių dugne. O ateityje Sūduvių vizija gali būti papildyta Vyčio paminklu.

„Aukštai pakylėtas, sakralus baltos, šventiškos spalvos Vytis tarsi šuoliuoja tarp plaukiančių debesų. Jis remiasi į dvi kolonas: baltą (gėrio) ir juodą (blogio). Baltoji byloja apie sėkmingus mūsų valstybės laikmečius, juodoji – apie dramatiškus (karai, marai, okupacijos, deportacijos). Abi kolonos giliai išraižytos spygliais. Tai ženklas, kad niekada nei žmogaus, nei valstybės gyvenimas nebūna idealus, visuomet yra išbandymai, iššūkiai, nesutarimai, įvairios problemos.

Kolonas juosia du karūnuoti žalčiai – mūsų priešistorinių laikų baltų gerosios dvasios. Jos mus tarsi nuramina, sušildo, įkvepia Vytį amžinai kovai prieš blogį, kurio mūsų gyvenime netrūksta“, – tokius akcentus sudėliojo A. Lelešius, vieno iš penkių atrinktų projektų autorius.

Nuo lapkričio 3 d. visuomenė kviečiama balsuoti ir iš penkių pateiktų projektų išrinkti vieną, kuris virs tikrove. Sūduvių Lukiškių aikštės vizijos autorius tikisi kraštiečių palaikymo.

Marija BURBIENĖ

„Suvalkietis“, 2017 m. lapkričio 2 d.

KOPIJA Radvilei Morkūnaitei-Mikulėnienei,
Žygimantui Pavilioniui, Laurynui Kasčiūnui

Gerb. Vilniaus mere Valdai Benkunskai,

mes, pilietiškai, patriotiškai nusiteikę piliečiai, siejame su Jūsų išrinkimu pozityvias viltis (jos buvo net 25 metus gerokai prigesusios) dėl Lukiškių aikštės patriotinės pertvarkos, deramo Laisvės kario atminimo įamžinimo, pagerbiant valstybingumo simbolį Vytį, garsinant Lietuvos vardą.

Laukiame iš Jūsų istorinio sprendimo – realizuoti patriotinę originalią Sūduvių Lukiškių aikštės viziją.
Jūsų sprendimas, kad nebus vykdomas absurdiškas „Laisvės kalvos" projektas yra džiugiai teisingas.

Jūs palietėte taip pat Aukos gatvės (prie Lukiškių aikštės) temą. Aukų gatvėje yra kuklus paminklas okupacijos aukoms. Prasminga ir logiška būtų prie to paminklo perkelti Lukiškių aikštės kapą, kuriame palaidotos kapsulės su žemėmis nuo partizanų paminklų vietų.

O prie Sūduvių Lukiškių aikštės vizijos kruvinojo 20 amžiaus sektoriaus verta įrengti po storu stiklu ir žaliu dangčiu partizanų slėptuvę. Paslaptinga spėltuvė turi kelti ypatingą turistų susidomėjimą. Tiktai gidas gali atverti žalią dangtį. Ir ką turistai pamatys pro storą, permatomą stiklą? Pamatys keturių Laisvės kovotojų vaškines figūras. Vienas tvarko ginklą (simbolis ginkluoto pasipriešinimo), kitas rašomąja mašinėle spausdina partizanišką laikraštį (simbolis dvasinio idealoginio pasipriešinimo), mergina partizanė tvarsto kruviną sužeisto partizano žaizdą (simbolis aukos).

Sūduvių vizija yra nepriekaištingai originali – vandens raiška perteikia mūsų dramatišką, didingą istoriją. Tokios aikštės daugiau niekur nėra. Ją kūrybiškai realizavus, ji taptų Vilniaus pasididžiavimu, užsienio turistų traukos centru. Pusę iš jų surinktų lėšų skirtume pagalbai Ukrainai.
„Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia".

1941 m tremtinys
Algimantas Lelešius
Kazlų Rūda
2023 m. 04 03

Susirašinėjimas su Vytautu Landsbergiu

2000m. liepos 27d. TREMTINYS

Dėl rezistencijos kurso mokykloje

Šių metų kovo 3d. "Tremtiny" buvo išspausdintas mano straipsnis "Tautos pasipriešinimo ir kančios istorijos atskiras kursas mokyklose - būtinybė".

Apie šią problemą parašiau Seimo Pirmininkui prof. V.Landsbergiui ir gavau atsakymą. Mano pareiškime ir Seimo Pirmininko atsakyme nėra jokių paslapčių, o problema - svarbi visiems likimo broliams.

Algimantas LELEŠIUS

— — — — — — — — — — — — — — —

Gerb. Seimo Pirmininke,

Mums, politiniams kaliniams ir tremtiniams, kelia susirūpinimą artėjantys Seimo rinkimai ir jų rezultatai. Būgštaujame, kad būsimojo Seimo daugumos požiūris į rezistenciją, tautos kančių istoriją gali būti ne toks pozityvus, kaip dabartinio Seimo daugumos. Buvo priimti labai svarbūs ir reikalingi įstatymai, įteisinantys tautos pasipriešinimą, partizanų, politinių kalinių ir tremtinių statusą.

Politinių kalinių ir tremtinių eilės retėja, todėl mums pagrįstai rūpi jaunimo patriotinis auklėjimas, tautos pasipriešinimo ir kančios istorijos nušvietimas, mūsų dvasinės patirties likimas.

Mokyklų istorijos programose tautos kančios ir rezistencijos temai skiriama vos viena valanda. Tai veikiau pasityčiojimas, o ne detali šio laikotarpio analizė. Tautos pasipriešinimo ir kančios istorija prilygsta legendinio didvyrio Margirio žygdarbiui; tai neišsenkanti dvasingumo, kurio taip trūksta jaunimui, versmė.

Prašome Seimo daugumos pasinaudoti savo galimybėmis ir priimti įstatymą dėl atskiro tautos kančios ir pasipriešinimo istorijos kurso dėstymo mokyklose (geriausia - dešimtose klasėse bei pagrindinėse mokyklose). Mano galva, vadovėlis galėtų būti N.Gaškaitės "Pasipriešinimo istorija 1944-1953m". Šio dėstomojo dalyko žinias galima būtų patikrinti egzaminų metu, o gautą pažymį įrašyti į brandos atestatą, pagrindinio mokslo baigimo pažymėjimą. Tai būtų ypatingos pagarbos žuvusiems laisvės kovotojams išraiška.

Lietuva rengiasi stoti į NATO. Rezistencijos istorijos žinios būtų moralinis jaunimo pasiruošimas ginti savo tėvynę. Ir jei būtų įvestos karinio rengimo pamokos, tai jau galima teigti, kad jaunimas pasirengęs ginti savo šalį. Atskiro tautos kančios ir rezistencijos kurso įvedimas į mokymo programas būtų ryškus posūkis į patriotinį auklėjimą, o tuo pačiu ir posūkis į tautinę mokyklą.

Seimas priėmė labai svarbų įstatymą dėl sovietinės okupacijos metais padarytos žalos atlyginimo, kaip logišką Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo proceso užbaigimą. Įstatymas dėl atskiro rezistencijos ir tautos kančių kurso būtų analogiškas priimtam dėl okupacijos žalos atlyginimo tik jau dvasinėje plotmėje.

Įstatymo priėmimas prieš Seimo rinkimus konsoliduotų konservatorius, politinius kalinius, tremtinius, visas patriotines jėgas.

Beje, šia idėja gali pasinaudoti ir centristai, nes R.Ozolas kartą per radiją yra pareiškęs, kad rezistencija dar nepakankamai įvertinta.

Pagarbiai -
Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejaus darbuotojų vardu
1941m. tremtinys
Algimantas LELEŠIUS
2000m. birželio 28d.

— — — — — — —

Švietimo ir mokslo ministrui gerb. K.Plateliui

Gerb. A.Lelešiui
Vytauto g.18 Kazlų Rūda
Marijampolės raj.

Siunčiu A.Lelešiaus pareiškimą dėl atskiro rezistencijos kurso bei karinio parengimo pamokų mokslo įstaigose įvedimo.

Prašau išnagrinėti laiško autoriaus pateiktą pasiūlymą, kuris, mano nuomone, yra svarbus, ir apie galimą sprendimo būdą informuoti mane bei A.Lelešių.

Vytautas LANDSBERGIS
(parašas)

Red. pastaba. *Tikimės, kad A.Lelešiaus pastangos ir Seimo pirmininko atsiliepimas pajudins iš "mirties taško" opų ir aktualų reikalą.*

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
PIRMININKAS

2000 07 07 Nr.450-2792

Švietimo ir mokslo ministrui
gerb.K.Plateliui

gerb.A.Lelešiui
Vytauto g.18
Kazlų Rūda
Marijampolės raj.

Siunčiu A.Lelešiaus pareiškimą dėl atskiro rezistencijos kurso bei karinio parengimo pamokų mokslo įstaigose įvedimo.

Prašau išnagrinėti laiško autoriaus pateiktą pasiūlymą, kuris, mano nuomone yra svarbus, ir apie galimą sprendimo būdą informuoti mane bei A.Lelešių.

Priedas: 1 lapas(pirmajam adresatui).

Vytautas Landsbergis

VYTAUTAS LANDSBERGIS
Traidenio g. 34-15, LT-08116 Vilnius, Lithuania

p. Algimantui Lelešiui
Vytauto g. 18
Kazlų Rūda

2019 m. spalio 08 d.

Gerbiamas Algimantai,

Ačiū už Jūsų atkaklų darbą, kad Lietuvos atmintis ir dvasia negęstų.
Ką parašėte ir atsiuntėte – prisiminsiu.

Gal atsiųstumėte man Jauniaus Vyliaus adresą?

Geros sveikatos –

Vytautas Landsbergis

Vytautui Landsbergiui

Mes paskutiniai mokykanai
Mielos Maironio Lietuvos,
Nugrimzdusios lyg Atlantida
Gelmėn epochos kruvinos.
O Sąjūdi, tu spindulingas žodis,
Įviesa brolybės širdyje,
Pro vergo sutemas parodęs
Kelius į laisvę žengiantiems į ją.
Teliko istorijos analuos
Kartos dainuojanti tvirtybė,
Grąžinusi romantiškajai tautai
Lyg Feniksas atgimusią valstybę.

Kazlų Rūda
2019 10 13

Algimantas Lelešius

Gerb. Profesoriau,

Jūsų laiškas, už kurį Jums nepaprastai dėkingas, sukėlė man poetinio įkvėpimo proveržį...
Jauniaus Vyliaus adresas: Mokolų 8-1 Marijampolė.
Ir Jums linkiu to, kas svarbiausia – geros sveikatos.

Vytauto 18
Kazlų Rūda
2019 10 13

Pagarbiai Algimantas Lelešius

Vytautas Landsbergis: KAZLŲ RŪDA mato geriau Jau prieš pusantro mėnesio rašė man Lietuvos kovų veteranas, 1941 m. tremtinys Algimantas Lelešius iš Kazlų Rūdos. Dalijosi matymais ir samprotavimais.

„Vakarai elgiasi su Ukraina kaip su ligoniu: duoda tik tiek vaistų (ginklų), kad nenumirtų, bet ir nepasveiktų. Pusę metų vyksta Ukrainos žudynės. Sadistas tenkina savo žudikiškus instinktus ir jaučia iškrypėlišką malonumą. Kokie juokingi ir naivūs vakariečių Putino gąsdinimai prieš karą: jau kad įvesim, tai įvesim sankcijas tokias, kad Rusijai bus baisu. Sekė sankcijos po sankcijų, o Rusijai lyg nuo žąsies vanduo. Mažiau eksportuoja dujų ir naftos, bet jos pabrango, tad Rusija nuostolių neturi. Ir toliau milijardus skiria karui.

Akivaizdu, kad Rusijos sankcijomis sustabdyti neįmanoma. Įsivaizduokim, kad ukrainiečiams pavyktų išstumti rusų kariuomenę iš okupuotų teritorijų. Tada monstras iš įsiūčio įsakytų visa rusų raketine sistema iš Rusijos teritorijos ištisai 24 valandas per parą naikinti Ukrainoje viską, kas tik įmanoma, kad Ukraina virstų išdeginta žeme, kaip Rusija darė Čečėnijoje". Sadizmas ir kerštas įvardyti tiksliai. Ir dozuojama pagalba Ukrainai - kad nelaimėtų. Suprantama, kad sadistas nebūtų pažemintas, bo tuomet jis pyktų. Kas kita, jei valstybės teroristės užpultieji ir niokojami ukrainiečiai turėtų toliašaudžių raketų, siekiančių Maskvą. Proteliai ten raptum prašviesėtų.

To dar nemato Berlynas ir Paryžius, o Kazlų Rūda mato, jai arčiau. Mažų mažiausia, kremlėnų proteliai greit atsistatytų į nesudugintas vietas. Toks Kazlų Rūdos receptas.

LIETUVOS RESPUBLIKOS KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, Totorių g. 25, LT-01121 Vilnius, tel.: (8 5) 273 5501 / 262 4821, faks. (8 5) 264 8517, el. p. kanv@kam.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188602751, PVM mokėtojo kodas LT100001016116

Algimantui Lelešiui
Vytauto g. 18
LT-69420 Kazlų Rūda

2015-07-16 Nr. 12-01-1412

Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių sąjungai
A. Mickevičiaus g. 19
LT-44310 Kaunas

DĖL LIETUVOS KARIUOMENĖS KŪRĖJŲ SAVANORIŲ SĄJUNGOS MARIJAMPOLĖS APSKRITIES VINCO KUDIRKOS SKYRIAUS SAVANORIO ŠAULIO ALGIMANTO LELEŠIAUS PAKARTOTINIO SIŪLYMO

Dėkojame už pateiktą nuomonę dėl jaunimo mokymo kariniais klausimais. Jūsų pasiūlymai bus vertingi toliau planuojant Krašto apsaugos ministerijos veiklą vaikų ir jaunimo pilietiškumo ir patriotiškumo ugdymo srityje.

Krašto apsaugos viceministras Antanas Valys

Aldonos Vilutienės neprilygstama patriotinė veikla – Sūduvos istorijos lobis

Partizanų kova – gražiausias deimantas mūsų istorijoje.

Nijolė Gaškaitė

Gimimo 90-osioms metinėms

Nuotr. iš partizanai.org

Akivaizdu, kad geriausiai jos veiklą žinom ir galima įvertinti mes, buvę Aldonos bendradarbiai, taip pat pabuvoję ne savo valia „plačiojoje tėvynėje“ už Uralo.

Ji keletą metų kalėjo Komijoje - Intos ir Lemjų lageriuose už tai, kad 1945 m. tapo Tauro apygardos partizanų Geležinio Vilko ir Vytauto rinktinių ryšininke. Turėjo romantiškus slapyvardžius „Neužmirštuolė“ ir „Viltis“. Pakilus Atgimimo bangai šių slapyvardžių tauri prasmė, panašu, įkvėpė jos kilnią veiklą: priminti visuomenei Laisvės kovotojus, jų žygdarbį. Ir ji pradėjo puoselėti aukšto polėkio viltį – sukurti Sūduvos Laisvės kovotojų garbei muziejų.

Tokį tikslą galėjo pasiekti tik valinga, nepaprastai atkakli asmenybė. Tokia ir buvo Aldona.

1988 m. įsikūrė Tremtinių klubo (vėliau Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių Sąjungos) Marijampolės skyrius. Aldona jame vadovavo istorinės atminties grupei. Ir prasidėjo entuziastingas duomenų, daiktų, nuotraukų, rašytinės medžiagos, prisiminimų apie Sūduvos partizanus, ryšininkus, politinius kalinius, tremtinius rinkimas. Aldona savo entuziazmu užkrėtė ir kitus. Užmegzdavo ryšį net su tais sūduviais, kurie atsidūrė kitose Lietuvos vietose. Ragino rašyti prisiminimus, pati juos užrašydavo. Vėliau iš tų prisiminimų gimė knyga „Trečioji vėliavos spalva“. Apie Sūduvos partizanus, ryšininkus, jų kovą, okupantų siautėjimą.

Didžiulis pasiekimas Lietuvos mastu buvo žuvusių Tauro apygardos partizanų vardyno išleidimas 1999 m. Jame daugiau nei puspenkto tūkstančio partizanų pavardžių! Tai nemarus rašytinis atminimo paminklas didvyriams iškalbingu pavadinimu „Ištark mano vardą“. Vardyno išleidimas vainikavo dešimtmečio trukmės atkaklų kruopštų žinių apie partizanus rinkimą.

Aldona jį išleido su bendraautoriumi. Po įžangos „Mes čia gyvi“ seka padėka buvusiems partizanams, ryšininkams, jų artimiesiems, tremtiniams, politiniams kaliniams „Už nenuslėptą žodį dėkojame“. Sąraše 173 pavardės! Pasišventimo viršūnė!

Iš devynių buvusių partizanų apygardų tiktai Tauro apygarda turi tokį vardyną.

Ir vis tik svarbiausia – įvykdyta puoselėta aukšta svajonė – įkurtas Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejus. Ir ne bet koks. Didžiausias ir garsiausias Lietuvoje!

Bet sugrįžkim prie ištakų. Kai Aldona surinko pakankamai įdomios medžiagos, pasiūlė Marijampolės Kraštotyros muziejui organizuoti Laisvės kovos tema parodą. Muziejui tada vadovavo populiarus dvasingas intelektualas, neeilinė asmenybė, muziejininkas, pasišventėlis Jonas Vasmanas. Jis mielai pritarė Aldonos sumanymui ir paroda įvyko. Gimė sumanymas muziejuje įkurti partizanų ir tremties filialą. To siekė ir muziejaus direktorius Jonas Vasmanas.

Savivaldybė skyrė filialui du etatus ir didelį plotą, Vytauto g. 29. antrame aukšte. Aldona su padėjėjais Marijampolės politiniais kaliniais ir tremtiniais valė salę, ruošė filialą atidarymui. Jis iškilmingai įvyko 1993 m. lapkričio 21 d.

Deja, muziejaus veiklai atsirado rimta kliūtis – buvo sutrešusios muziejaus grindys. Prasidėjo net kelis metus trukęs remontas.

Filialas veikė to paties pastato pirmo aukšto dviejuose kambariuose. Ekskursijos ėjo viena po kitos...

Pagaliau muziejaus lėtas remontas, kainavęs Aldonai daug nervų ir sveikatos, buvo baigtas. Dailininkas dizaineris Artūras Kaminskas įrengė įspūdingą ekspoziciją. Filialas jau turėjo penkis etatus, į atidarymą 1999 m. balandžio 10 d. buvo sukviesta daug garbių svečių. Juostelę perkirpo Seimo pirmininkas Vytautas Landsbergis ir filialo vedėja Aldona Vilutienė. Naują ekspoziciją pašventino vyskupas Juozas Žemaitis.

Aldona organizuodavo daug įspūdingų renginių. Pvz., atskirais renginiais kasmet buvo pagerbiami partizanai, žuvę 1945, 1946, 1947, 1948 metais, į renginius atvykdavo žinomi istorikai, Genocido centro, Kultūros ministerijos atstovai, iškiliausi dvasininkai. Muziejus palaikydavo ryšius su JAV, Punsko krašto lietuviais, anksčiau – su Devinto forto muziejumi.

Aldona pie partizanų vadus, svarbiausius įvykius rašė į „Tremtinį“.

Ekskursijos atvykdavo iš visos Lietuvos, užsienio šalių, iš Jono Žemaičio Karo akademijos, kasmet po keletą kartų – puskarininkių kursų dalyviai iš Kauno. Daugiausia, žinoma, iš vietos ir kitų Sūduvos gyvenviečių moksleiviai, šauliai, skautai. Politiniams kaliniams, tremtiniams, Laisvės kovų dalyviams lankymas buvo nemokamas.

Muziejus vykdo kilnią misiją – pasakodamas apie partizanus, Sibiro gulagų aukas skleidžia patriotizmo, dvasingumo, pilietiškumo nuostatas, ugdo pareigos tautai jausmą. Mažai tautai patriotizmas būtinas kaip oras, kad neištirptume Europos tautų katile.

Pokario ginkluotas pasipriešinimas, neturintis analogų Vakarų šalyse, trukęs beveik dešimtmetį, įkvėpė neginkluotą pasipriešinimą. Atsirado daug pogrindžio organizacijų, Lietuvos Laisvės Lyga, Helsinkio grupė, Tikinčiųjų teisių gynimo organizacija, nesugaunama „Katalikų bažnyčios kronika“. Šalį patriotiškai sukrėtė Romo Kalantos žygdarbis. Vėliau prasidėjo Atgimimas. Sąjūdžio banga nunešė Lietuvą į Nepriklausomybę. Dėka patriotizmo apgynėm savo atkurtą valstybę 1991-ųjų Sausio 13-ąją.

Visoje Lietuvoje buvę politiniai kaliniai, tremtiniai, Laisvės kovotojai, šauliai, už savo kuklias pensijas pastatė tūkstantį paminklų partizanams, Sibiro aukoms. Tai didžiausias idealizmo proveržis mūsų sumaterialėjusioje visuomenėje.

Sūduvoje taip pat pastatyta šimtai paminklų ir kryžių. Daugelio jų atidengime pakiliai kalbėjo Aldona. Muziejaus iniciatyva buvo pastatyta keletas paminklų. Svarbiausias – įžymiam Lietuvos mastu pokario ginkluoto pasipriešinimo Tauro partizanų apygardos vadui Antanui Baltūsiui-Žvejui. Aldona savo lėšomis pastatė du paminklus savo gimtajame Vytautiškių kaime (Krosnos vlsč., Lazdijų r.). Vieną – kaimo atminimui, kitą – vietos partizanams. Šiame kaime ji gimė 1931 m. kovo 17 d.

Muziejaus lankytojų knygoje – puikūs atsiliepimai, įvertinimai, palinkėjimai įžymiausių Lietuvos ir kitų šalių žmonių.

Tegul muziejaus įkūrėjos Aldonos Vilutienės atminimas įkvepia muziejaus darbuotojus ir toliau aktyviai vardan tos Lietuvos vykdyti kilnią patriotinę veiklą.

Detalesnės muziejaus veiklos tyrinėjimas – istorikų užduotis.

Buvęs Marijampolės Tauro apygardos
Partizanų ir tremties muziejaus darbuotojas,
1941 m. tremtinys Algimantas LELEŠIUS.
Kazlų Rūda
„Karštas komentaras“, 2021 m. balandžio 2-16 d.

Marijampolės Kraštotyros muziejaus darbuotojų išvyka.

Centre (su akiniais) populiarus Marijampolėje muziejaus direktorius Jonas Vasmanas. Pirma iš dešinės – Tauro apygardos partizanų ir tremties filialo vedėja Aldona Vilutienė.

Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanas Juozas Armonaitis-Triupas kalba atidengiant kryžių Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanų vadui Jonui Kleizai-Žalvariui 2008 04 20

Praleidę dieną ryšininkės Naktibaldos namuose, sutemus posėdžio dalyviai išsiskirstė. Kapelionas Krivaitis ir Vampyras, lydimi Albino Ratkelio-Oželio ir trijų kovotojų, išėjo į Žvejo būstinę.

Antanas Baltūsis gimė 1915 m. Gulbiniškių k., Pilviškių vls., Vilkaviškio aps. ūkininko šeimoje. Nebaigęs Vilkaviškio kunigų seminarijos kurso, A. Baltūsis pasirinko mokytojo darbą. 1936 m. pašauktas į būtinąją karo tarnybą, baigė Kauno karo mokyklą. 1940 m. sovietų armijai okupavus Lietuvą, ltn. Antanas Baltūsis, paleistas į atsargą, grįžo į gimtinę. Vokiečių okupacijos metu atkūrus valsčiaus savivaldą, laisvai vokiečių ir anglų kalbomis kalbantis karininkas buvo paskirtas Pilviškių policijos viršininku. 1944 m. grįžus sovietams, kurį laiką slapstėsi ir buvo priverstas stoti į partizanų gretas. 1945 m. rugpjūčio 15 d. įkūrus Tauro partizanų apygardos štabą, ltn. A. Baltūsis-Žvejys dirbo spaudos ir propagandos srityje, o rudenį suėmus V. Radzevičių-Vaidilą, buvo paskirtas „Laisvės Žvalgo“ vyr. redaktoriumi. Apygardos vadas Mykolas-Jonas, išvykdamas į Žemaitiją, Žvejį paskyrė apygardos štabo viršininku.

Sumanus, ryžtingas ir nepaprastai pareigingas ltn. A. Baltūsis-Žvejys, svarių ir logiškų Vampyro ir Krivaičio argumentų įtikintas, sutiko vadovauti apygardai ir pasirašė pirmuosius įsakymus.

Tauro apygardos vadas
Antanas Baltūsis-Žvejys

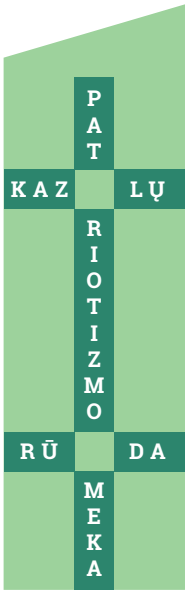

Literatūrinis maištas tremties skaistykloje

Liepos 11 d. Kaune, Petrašiūnų kapinėse, palaidotas buvęs 1941 m. tremtinys, politinis kalinys Aleksandras Mikutavičius.

1941 m. Altajaus tremtiniams jis buvo neprilygstamas autoritetas, lyg guru.

1941 m. birželio 14-17 d. tremtis, vadinama Juoduoju birželiu, jaunajai Lietuvos inteligentų kartai

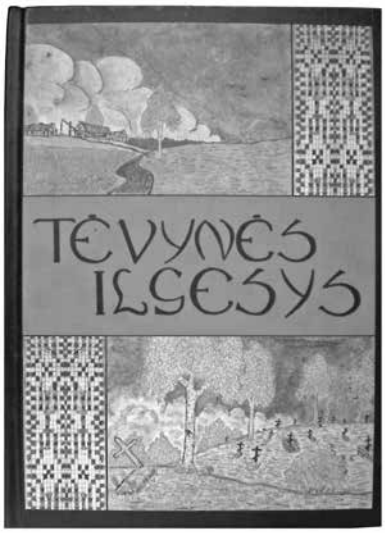

buvo apokaliptinis išbandymas, išryškinęs stebuklingus dvasios maišto proveržius. Prisiminkim nemirtingą Dalios Grinkevičiūtės apybraižą „Lietuviai prie Laptevų jūros“. Aleksandras pagal amžių priklauso tai pačiai kaip ir Dalia kartai, tik jo dvasinis žygdarbis, deja, visuomenei menkai žinomas.

Jis gimė 1924 m. Rokiškyje, po dvejų metų šeima persikraustė į Panevėžį. Aleksandro tėvas taip pat Aleksandras dirbo Panevėžio prokuroro padėjėju. Atskirtas nuo šeimos, kaip ir visi 1941 m. tremties vyrai, jis mirė 1942 m. mirties pragarmėje – Rešotų lageryje (Krasnojarsko kraštas), kuriame mirė nuo bado, šalčio, ligų apie tūkstantį Lietuvos inteligentų.

Aleksandras su motina vargo tremtyje Altajaus

krašto Troicko rajono Antrame Južakovo miško ruošos punkte, vadinamame „učastke“. Ten buvo tautų ir rasių margumynas: lietuviai (42 šeimos antrame „učastke“ ir kituose mažesniuose, išmėtytuose aplinkiniuose miškuose), Pavolgio vokiečiai, stepių tauta kalmukai, japonų karo belaisviai, vėliau atvežė armėnus.

Aleksandras baigė Panevėžio gimnaziją, sovietų pervadintą vidurine mokykla. Jis dar Lietuvoje svajojo studijuoti literatūrą, norėjo tapti rašytoju. Ir tremtyje pradėjo rašyti prisiminimus, apsakymus, eilėraščius.

1944 m. (jam buvo 20 metų) jis pasiūlė keliems draugams, buvusiems gimnazistams susiburti tarytum į literatūrinį būrelį ir išleisti laikraštuką. Taip gimė „Tėvynės ilgesys“. Per metus (1944–1945 metai) išėjo septyni numeriai. Jų turinį buvę gimnazistai skaitė tremtiniams. Po metų būrelis iširo. „Tėvynės iglesys“ nustojo ėjęs.

Antrame „učastke“ lankydavosi jaunas vyrukas M. Ž. Jam jaunuoliai parodė „Tėvynės ilgesį“. M. Ž. buvo sovietų saugumo informatorius. Jis pranešė savo vadeivoms. Prasidėjo kratos, surado visus septynis „Tėvynės iglesio“ numerius.

1946 m. liepos mėnesį Aleksandrą suėmė, nuvežė į Barnaulo MGB kalėjimą. Ten jį keturis mėnesius tardė ir nuteisė už „antitarybinę agitaciją“ dešimčiai metų nelaisvės. Bolševikai lyg ugnies bijojo laisvo žodžio, nors ir politiškai neutralaus. Ir prasidėjo baisus kalinio gyvenimas Taišeto lageryje (Irkutsko srtitis).

Aleksandro motina 1947 m. ryžosi nelegaliai grįžti į Lietuvą, kad galėtų pragyventi ir padėti kalinčiam sūnui. Bet saugumas ją surado ir 1948 m. išvežė į Sibirą antrą kartą, šį sykį į Irkutsko sritį.

Aleksandras išėjo į laisvę 1955 m. Į Lietuvą grįžti neleido. Aleksandras studijavo matematiką Irkutsko universitete. Jį baigė 1962 m., gavo „raudoną“ diplomą. Tada jau buvo galima grįžti į Lietuvą. Aleksandras sutiko savo vaikystės draugę ir jie susituokė. Gimė du sūnūs, gyveno Kaune. Sunku buvo gauti darbą, buvusio tremtinio niekur nenorėjo priimti. Šiaip taip priėmė laborantu Kauno Politechnikos institute. Ir tik po 5 metų leido dirbti matematikos dėstytoju (asistentu).

Kai Rusijoje prasidėjo „perestroika“, Aleksandrą reabilitavo Rusijos Aukščiausiasis Teismas. Altajaus krašto KGB 1990 m. grąžino visus „Tėvynės ilgesio“ sąsiuvinius. Jų turinį Aleksandras sudėjo į savo knygą „Tėvynės ilgesys“ (2008 m. „Naujasis lankas“).

„Tėvynės ilgesio“ istorija – unikalus, vienintelis tokio lygmens reiškinys Lietuvių tremties istorijoje, bylojantis apie prieškario Nepriklausomos Lietuvos subrandinto jaunimo drąsų jaunatviško idealizmo proveržį moraliai ir fiziškai slegiančioje tremties tikrovėje.

1941 m. tremtinys
Algimantas LELEŠIUS
„Vakaro žinios“, 2019 07 17

1941 m. birželio 14-osios – Juodojo Birželio – tremtiniai lietuviai, jaunuoliai ir merginos. 1944-ieji metai. Altajaus kraštas, Troicko rajonas, Južakovo antrasis miškų ruošos punktas („učiastkas“). Gimnazisto iš Panevėžio Aleksandro Mikutavičiaus iniciatyva pogrindyje jie leido rankraštinį almanachą „Tėvynės ilgesys“ (išėjo 7 numeriai po vieną egzempliorių). Tai vienintelis toks atvejis lietuvių tremties istorijoje. Už tai A. Mikutavičius buvo nuteistas 10 metų lagerių, kalėjo Taišete. Prasidėjus Atgimimo laikotarpiui, kam pavyko iš Altajaus saugumo atgauti visus septynis leidinio egzempliorius (tai buvo tarsi stebuklas!) – dabar jie saugomi Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centre, kopijos – Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejuje Marijampolėje. Pirmoje eilėje (iš kairės): Janina Kumpinaitė, Nijolė Vaisiūnaitė, Danutė Rozmanaitė; antroje eilėje (iš kairės): Janina Biliūnaitė, Vytautas Biliūnas, Aleksandras Mikutavičius, Aldona Nadzeikaitė. Rašė į „Tėvynės ilgesį“: A. Mikutavičius – redaktorius, J. Kumpinaitė, N. Vaisiūnaitė, D. Rozmanaitė.

Beje, A. Lelešius – tos pačios vietovės 1941 m. tremtinys.

A. Mikutavičius 2008 metais išleido knygą „Tėvynės ilgesys“.

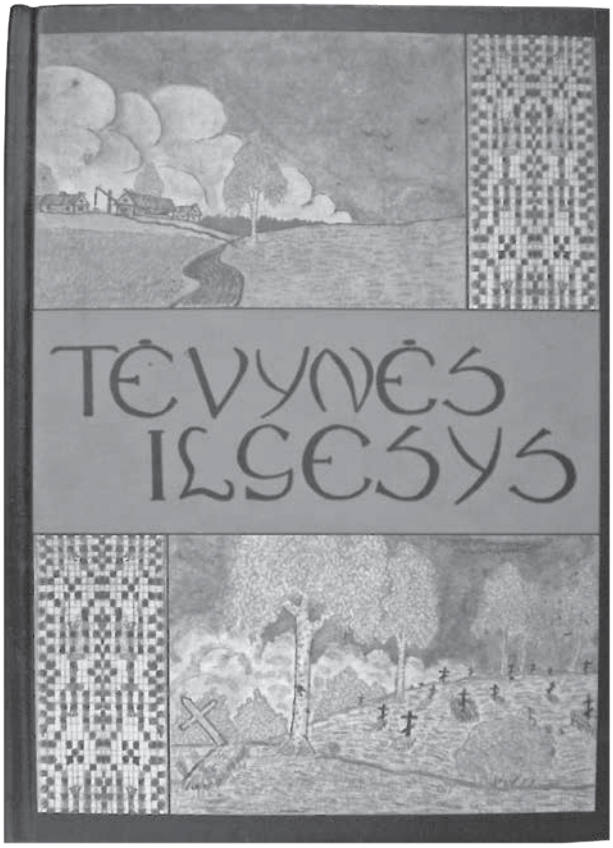

„Tėvynės ilgesys“ – literatūrinis maištas tremties skaistykloje. A. Lelešius. Vienintelis toks, tokio masto Lietuvos tremtinių istorijoje.

Vasario Šešioliktajai

Baladė

Vasario Šešiolikta,
Vasario Šešiolikta –
Didingi mums žodžiai
Jie primena, kaip
Carų ir germanų
Erelių plėšriųjų
Mes atsikratėm
Vedami patriarcho
Basanavičiaus Jono.
Iškiliausias jis buvo
Garbioje atstovų tautos
Lietuvos Taryboje.
Aukščiausio valia
Paskelbė ji Aktą
Valstybės gimimo
Vasario šešioliktą dieną.
Lyg grūdą žemelė
Tauta subrandino
Šią datą svarbiausią
O slypi už jos
Istorija mūsų
Narsi ir skausminga
... Pro sukilimų pašvaistes,
Laiko didėjančius amžius
Tado Kosciuškos
Romantiško vado,
Pleterytės Emilijos,
Narsios kapitonės,
Akys įdėmiai
Mūs kartą nužvelgia.
Drąsūs vadai
Kalinauskas, Mackevičius kunigas
Ir Sierakauskas
Į atmintį beldžiasi.
Ir Zikaro „Knygnešys“
Lyg atgijęs...
Kėlė dvasią lietuvių
„Aušra“ Basanavičiaus
Ir „Varpas“ Kudirkos.
... Karų žiaurioje
Apokaliptinėje
Beprasmybėje
Plėšriųjų imperijų
Tautų pavergtų
Grandinės bejėgės nukrito
Išaušo Tautų
Atgimimo pavasaris.
... Po dviejų dešimtmečių Laisvės
Ištiko mus vėlei
Juodoji naktis okupacijos.
Bet viską atlaikėm
Ir gimė Vasario Šešioliktos
Sesė jaunesnė.
Jos vardas –
Kovo Vienuolikta
Teįkvepia jos
Mūsų budrumą ir ryžtą
Išbandymus būsimus
Ir vėl atlaikyti...

1941 m. tremtinys
Algimantas LELEŠIUS
2023 m. vasario 11 d.

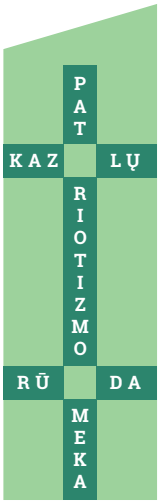

1926 m. gruodžio 17 – nesuvoktos svarbos istorinė data

Kalbant apie šią datą, nepaprastai įsigalėjo stereotipinis (nuvalkiotas terminas) šabloniškas mąstymas, atėjęs dar iš sovietmečio, kai buvo kalama į žmonių sąmonę, kad tai buvo fašistinis perversmas. Ir po 1990-ųjų, kai tapome nepriklausomi, iš esmės neigiamas požiūris į gruodžio 17-osios perversmą, deja, nepasikeitė.

Ir dabar daug kas dar nedrįsta atvirai pasakyti savo nuomonę apie tą perversmą. O dažna pagyvenusių žmonių oficiali nuomonė yra tokia: prie K. Griniaus sujžūlėjo komunistai, nes jų partija tapo legali. Jie ruošėsi ginklu paimti valdžią, pradėjo kurti ginkluotus būrius. Žinomas faktas, kad bandė suimti patriotinės Ateitininkų federacijos įkūrėją Vasario 16-osios Akto signatarą Praną Dovydaitį. Sunerimę dėl valstybės likimo patriotiškai nusiteikę valstybės veikėjai įspėjo K. Grinių veikti ryžtingiau, užkirsti kelią antivalstybinių jėgų telkimuisi, jų įžūlioms provokacijoms. Deja, jis buvo pasyvus, neryžtingas. Valstybė ritosi į bedugnę. Tada grupė karininkų, vadovaujant ryžtingam Povilui Plechavičiui, įvykdė perversmą, paėmė valdžią. Pasiūlė Antanui Smetonai eiti prezidento pareigas. Jo autoritarinis valdymas daugumos tautiečių vertinamas teigiamai. Jam statomi paminklai.

Po perversmo vienas valstybės veikėjas pasakė: „Geriau paaukoti konstituciją negu valstybę“. Tada daugumos Europos valstybių buvo autokratinės: Estija, Latvija, Lietuva, Lenkija ir kitos.

Gresiant galingai totalitarinei, teroristinei valstybei – Sovietų Sąjungai kaimyninės valstybės privalėjo norėdamos geriau apsiginti kurti autokratinius režimus, kurie buvo geriau kariškai organizuoti negu demokratijos, kurioms visuomet gresia anarchija ir likimas tapti totalitarinių valstybių aukomis.

Beje, ir dabar jaučiam totalitarinių kaimynų režimų grėsmę.

1941 m tremtinys
Algimantas LELEŠIUS
2023 m. gruodžio 17 d.

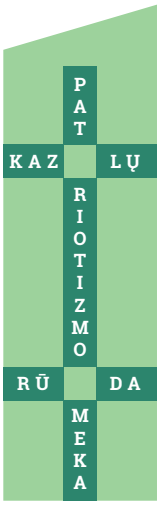

Plaukimo baseinas – tai apie ką tris dešimtmečius svajoja kazlųrūdiečiai

Atgimimo pradžioje mes, kazlųrūdiečiai, puoselėjome daug gražių svajonių. Tarp jų buvo noras turėti plaukimo baseiną: Net samprotavome, kad gerai būtų turėti du baseinus: vieną prie vidurinės mokyklos moksleiviams, kitą – prie sporto centro – visuomenei.

Bet gerai sakoma: žmogus planuoja, o Dievas juokiasi. Praėjo trys dešimtmečiai. Neturime ne tik baseino, bet ir pirties, kurią sėkmingai privatizavo, tiksliau „prichvatizavo“ apsukruoliai.

Sovietmečiu Marijampolėje buvo mažų gabaritų baseinas (dabar turi standartinį). To mažo baseino takų ilgis – 12,5 m, t.y. pusė standarto 25 m takų ilgio. Jis buvo gausiai lankomas, vyko, žinoma, ne paties aukščiausio rango varžybos. Ir man teko jame plaukti per mokytojų varžybas.

Gerai būtų mums, kazlųrūdiečiams, bent tokį turėti. O gal susidarius palankiai finansinei situacijai galima būtų jį padidinti iki standartinio 25 m takų ilgio baseino.

Ankstesnės Kazlų Rūdos administracijos dėl tokių problemų sau galvos nekvaršino. Ši administracija su sumaniu, energingu meru, panašu, gali teikti vilčių. Maloniai stebina autobusų stotelė. Ir estetiška, ir teikianti keleiviams nepriekaištingą prieglobstį nuo sniego, vėjo, lietaus, žvarbos.

Skverą puošia legendos apie Kazlų rūdos įkūrimą įdomios medžio skulptūros.

O plaukimo baseinas būtų tarsi vyšnia ant torto. Beje, baseinus turi kai kurie panašaus dydžio miestai (Šakiai, Pasvalys, mažesnė už Kazlų Rūdą Ignalina).

Baseinas būtų džiaugsmo, pakilios nuotaikos, nuplaunančios pilkos kasdienybės drumzles, vieta. Ypač vidury žiemos pasiteliuškenti šitam vandeny būtų neprilygstamas malonumas, ypač vaikams. Treneriai galėtų juos mokyti plaukti, kas būtina kiekvienam.

Tikimės, kad šis iškilus tikslas įkvėps kūrybingam sprendimui mūsų savivaldybę ir verslininkus. Vien tik baseino laukimas palengvintų išgyventi šį niūrų pandemijos laiką.

Algimantas Lelešius
201 01 31
„Naujasis gėlupis“, 2021 m. vasario 3 d.

Mildos dienai

Aleksandras Puškinas

K...

Menu akimirką žavingą –
Išvydau aš įstabų veidą.
Kaip stebuklingąjį regėjimą,
Kaip tobuliausio grožio genijų.

Bevilčio liūdesio kančioj,
Šurmulyje minios, kurs žeidžia,
Ilgai skambėjo tavo balsas
Ir sapnavau aš mielą veidą.

Gyvenimo maištingos audros
Išsklaidė buvusią svajonę.
Ir užmiršau aš balsą švelnų
Ir grožio dangiško vilionę.

Gūdžiajam užkampy, niūrioj nelaisvėj
Nuobodžios mano dienos pilkos.
Be įkvėpimo, ašarų, be meilės,
Be dieviškumo, be gyvybės smilko.

Ir štai mana dvasia atgijo,
Nes pasirodei vėlei tu.
Moteriškumo rožė įstabioji,
Ir grožio genijus skaistus.

Ir vėl širdis džiaugsmingai plaka,
Joje atgijo tarsi skausmas
Ir dieviškumas, polėkis, gyvybė,
Ir ašaros, ir meilės jausmas.

Laisvas vertimas
Algimanto LELEŠIAUS
Vertimas iš rusų kalbos

Nuotraukų paroda, skirta Sąjūdžio trisdešimtmečiui Kazlų Rūdos Jurgio Dovydaičio viešojoje bibliotekoje

O, Sąjūdi, tu spindulingas žodis,
Šviesa brolybės širdyje
Pro vergo sutemas parodęs
Kelius į laisvę žengiantiems į ją.

Teliks istorijos analuos
Tautos dainuojanti tvirtybė,
Grąžinusi romantiškajai tautai
Lyg Feniksas atgimusią valstybę.

Algimantas Lelešius

Apgailėtina, kad prieš šį tautos gražiausių, dvasingiausių, kilniausių laisvės siekio proveržio – Sąjūdžio jubiliejų žiniasklaida skęsta drumzlinoje begalinių menkaverčių čekinių aiškinimųsi atmosferoje.

Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupė, susikūrusi Atgimimo pakiliu laikmečiu 1988 m. rugsėjo 5 d., po Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio iniciatyvinės grupės organizuoto mitingo Kazlų Rūdoje rugsėjo 3 d., dar vis veikli ir energinga.

Parodos nuotraukos gaivina kilnios idealistinės veiklos prisiminimus, neleidžia jai nugrimzti į užmarštis nebūtį „Iš praeities tavo sūnūs te stiprybę semia“. Deja, šie išmintingi V. Kudirkos žodžiai vis rečiau prisimenami.

Nuotraukose pirmas grandiozinis tūkstantinis kazlųrūdiečių mitingas prie geležinkelio stoties 1989 m. Birželio 14 d. minint 1941 m. birželio 14 d. tremties tragediją. Organizuotas Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo iniciatyvinės grupės. Tokie mitingai tada pakiliu Atgimimo laikmečiu vyko visoje Lietuvoje. Ir tautinės (valstybinė dar buvo sovietų) vėliavos išklimingas nešimas pašventinimui į bažnyčią 1988 m. spalį. Ir euforija atidengiant įspūdingą paminklą akmeninę Sibiro Madoną, laikančią negyvą kūdikį (skulptorius Julius Narušis) prie geležinkelio stoties 1989 m. lapkričio 6 d. Paminklas patatytas Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupės iniciatyva ir lėšomis.

Išskirtiniu aktyvumu pasižymėjo Kazlų Rūdos politiniai kaliniai, tremtiniai, šauliai. Jų iniciatyva buvo pastatyti paminklai Tauro apygardos partizanams (buvo išniekintas net 5 kartus, vadinamas paminklu kankiniu), vienintelis Lietuvoje paminklas kunigams-rezistentams, paminklas Tauro apygardos Žalgirio rinktinės partizanams, prie kurio prezidentas Valdas Adamkus 2006 m. lapkričio 21 d. padėjo vainiką.

Kazlų Rūdos politinių kalinių, tremtinių, šaulių iniciatyva, pritariant merui ir Švietimo skyriui, savivaldybės mokyklų istorijos mokytojai pirmieji Lietuvoje Pasipriešinimo istorijai nuo 2002 m. pradėjo skirti 18 pamokų (vietoj 1 numatytos pagal programą). Dabartiniai baisūs įvykiai Ukrainoje patvirtina rimto patriotinio ugdymo būtinybę, nes tik patriotiškai nusiteikęs pilietis eis ginti šalies.

Kazlų Rūdos Sąjūdžio rėmimo grupė neleidžia užgesti Sąjūdžio laisvės dvasiai ir jau kelis dešimtmečius organizuoja įspūdingus Sąjūdžio, Baltijos kelio, Kovo 11-osios, Sausio 13-osios jubiliejų minėjimus.

Nuotraukų parodos iškilmingas atidengimas šiandien, birželio 1 d. 14 val.

Algimantas Lelešius
2023 m. 06 02

Vietoj patriotinio, dorinio ugdymo postringavimai apie „aną galą“?

Artėja nauji mokslo metai. Perskaičiau „Vakaro žiniose“ aktualų straipsnį „Tėvai vienijasi prieš naują pamoką vaikams“ (2023 m. 08 10). Susidomėjau, nes esu buvęs mokytojas. Nauja pamoka – tai gyvenimo įgūdžių ugdymo pamokos. Švietimo ministerija rekomenduoja kreiptis į LGBT temas išmanančius „specialistus“, kaip ypač „kompetentingus“ paveikti dar gležnas, vos besiformuojančias vaikų sąmones.

Sunerimo tėvai. Kai kurie ketina patys dalyvaut tokiose pamokose, kiti – neleisti vaikų į tokias pamokas. Iš tiesų, nesuprantama, kodėl LGBT bendruomenei, kuri sudaro gal 2 proc. visuomenės ir vaikų neturi, turi rūpėti heteroseksualų vaikų ugdymas?

Baisogalos mokykloje buvo vedamos lytinio švietimo pamokos. Tėvai piktinosi, kad su 6-8 klasių mokiniais buvo kalbama apie masturbaciją, gėjus. Programoje nėra lytis apibrėžiančių sąvokų, tokių kaip „berniukas“ ar „mergaitė“, „mama“ ar „tėtis“, „vyras“ ar „moteris“. Tėvai bijo, kad neprasidėtų patyčios prieš vaikus, turinčius, kaip ir jų tėvai kitokią nuomonę.

Prisimenu, kai kartą į mūsų vidurinę mokyklą, kur dirbau, atvyko lektorius. Į vieną klasę buvo sukviesti kelių klasių paaugliai berniukai. Kai lektorius pasakojo apie intymius dalykus, masturbaciją, paaugliai žvengė, vaipėsi, rankų judesiais vaizdavo masturbacijos veiksmą. Bjauru buvo nuo tokio reagavimo, šlykštaus vaizdo.

Nereikia būti psichologu, kad suvoktum, jog intymūs dalykai yra intymūs ir negalima, netinkama, kvaila apie juos pasakoti viešai.

Štai ko nesuvokia dabartinės Švietimo ministerijos „išminčiai“, pasidavę mažumų įtakai.

O vis tik koks turi būti lytinis ugdymas, kad nesukeltų sumaišties ir erzelio mokykloje.

Jis turi būti intymus ir nevykdomas mokykloje. O kaip vykdomas? Šios problemos specialistai turi paruošti intymius filmus, skirtus nustatyto amžiaus berniukams, mergaitėms, paauglėms ir paaugliams. Nufilmuoti lektoriai turi deramai pasiruošti, apgalvoti kiekvieną žodį, sakinį, jie turi rasti kontaktą su žiūrovais anapus ekrano. Tėvams reikia turėti tuos filmus ir paraginti savo vaikus juos, gal net keletą kartų, peržiūrėti. Geriausia būtų, jeigu vaikai po vieną, intymiai tuos filmus peržiūrėtų. Beje, tai būtų didelė parama tėvams, nes ir jiems ši tema yra kebli ir nepatogi.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023 m. 08 10

Antikremliškas pogrindis aktyvus, bet galimybių priešintis yra daugiau

Kremplius į Ukrainos karo mėsmalę siunčia ir siunčia vis daugiau, kad ir menkai apmokytų šauktinių. Jų žuvo ir suluošinta apytikriai 200 tūkst. O Putino žadėtos pergalės kaip nėra taip nėra.

Net ir aršiausiai prokremliškai nusiteikusiems Rusijos piliečiams kyla abejonės dėl karo prasmingumo.

Bet atsiranda ir tokių, kurie suvokia, kad taikūs protestai neįmanomi, ryžtasi diversijoms galimai keršydami už beprasmiškai žuvusius Ukrainoje artimuosius.

Vis dažniau ateina žinios apie sprogdinamus, bombarduojamus dronais amunicijos, šaudmenų, maisto ir kitokius sandėlius, liepsnojančias degalų saugyklas, apšaudomas okupantų dislokacijos vietas. Tai apčiuopiamas atkirtis agresyviai rusų kariaunai.

Prisiminkim II pasaulinį karą. Pogrindis ir partizanai nacių okupuotuose kraštuose vykdė aršų karą prieš okupantų geležinkelių sąstatus, vertė nuo bėgių įvairiausios paskirties krovinių vagonus, keleivinius traukinius su kareiviais, vykstančiais į frontą ar į užnugarį.

Rusų savanoriškas korpusas, kovojantys prieš Kremliaus kariauną, Rusijos pogrindis, partizanai galėtų pagalvoti apie šio efektyvaus kovos būdo taikymą. Nuzombinta rusų visuomenė palaipsniui galimai atsikvošėtų, išeitų į šimtatūkstantines demonstracijas Maskvoje, Sank Peterburge ir režimas būtų nuverstas.

Beje, trešdalis rusų visuomenės per apklausas laikosi nuomonės, kad reikia smogti Pabaltijo šalims, kurios dešimteriopai silpnesnės už Ukrainą pagal gyventojų skaičių ir teritoriją. Ir svarbiausia, agresorių požiūriu, neturi nei sparnuotųjų, nei balistinių raketų, ta prasme yra bejėgės. Reiškia, Pabaltijo miestus, kaip ir Ukrainos, galima nebaudžiamai greitai paversti griuvėsiais, apšaudžius tolimojo nuotolio raketomis.

Mums gyvybiškai svarbu gauti iš NATO kažkiek sparnuotųjų ir balistinių raketų. Tai turėtų Kremliui atgrąsomąjį poveikį, nes jis žinotų, kad ir Maskva gali būti apšaudyta mūsų balistinėmis ir sparnuotomis raketomis.

Tai gyvybiškai svarbu žinoti mūsų visuomenei ir, kol nevėlu, ryžtingai reikalauti tų raketų, žinant, kad Seimo gudručiams ši tema vargu ar bus įdomi.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023-06-26

Kariniai apmokymai su kariškiais ugdytų moksleivių patriotizmą

Per televiziją rodė jaunuolį, kuris tvirtai pareiškė, kad geriau mokės baudas, bet neis tarnauti Lietuvos kariuomenėje, nes tarnyba (tik 9 mėnesiai!) yra kliūtis jo asmeniniams tikslams. Jis jau turi bakalauro laipsnį, paėmęs paskolą mokėti už automobilį ir butą.

Ar verta rodyti per televiziją tokius demoralizuojančius jaunimą atvejus. Ir kitiems toks jaunuolis gali būti blogas savanaudiškumo, įžūlaus gėdingo egoizmo pavyzdys. Nesunku rasti pritemptų priežasčių, dėl kurių nenorima tarnauti kariuomenėje. Jeigu tas jaunuolis nenori tarnauti taikos metu, tai ko gali iš jo tikėtis, jeigu būtų karo metas? Tikriausiai pirmas spruktų į užsienį. O jūs čia likę žinokitės. Pagal apklausą tik kas antras jaunuolis gintų su ginklu valstybę, o iškilus pavojui jų skaičius galimai dar sumažėtų.

Palyginkim su Izraeliu. Ten moterys kariuomenėje tarnauja 2 metus, vyrai – 3. Ir visi šventai vykdo savo pareigą. Tokie atvejai kaip su tuo mūsų jaunuoliu neįsivaizduojami.

Šis atvejis parodo, kad palyginus su izraeliečiais mūsų visuomenės pilietiškumo, patriotizmo lygmuo yra abejotinas. Mums toli iki tarpukario patriotinės visuomenės ir mokyklos. Tų laikų jaunoji karta (virš 20 tūkst. laisvės kovotojų, tiek karių buvo prieškario Lietuvos kariuomenėje) paaukojo save kovai prieš sovietinę okupaciją, už Nepriklausomą Lietuvos valstybę, kurią dabar turime.

Nuo pat Nepriklausomybės pradžios mes, tremtiniai, reikalavome stiprinti patriotinį ugdymą mokyklose, daugiau pamokų skirti pokario didvyriškam ginkluotam pasipriešinimui, kuris neturi analogų Vakarų Europos šalyse, nes truko apie dešimtmetį (yra neprilygstamas vadovėlis – Nijolės Gaškaitės „Pasipriešinimo istorija 1944–1953“).

Mūsų kariuomenės vadai teigia, kad sunku su tais šauktiniais, kurie ateina be noro tarnauti. Jie neturi patriotinio, pilietinio nusiteikimo. Jo neišugdė mokykla ir visuomenė, neišugdė radijas, televizija ir spauda. Dažnos televizijos laidos yra beprasmiškai menko, pigiai pramoginio lygio.

Deja, valdžios subiurokratėjimas yra aršus priešas žmonių iniciatyvoms. Gali būti geriausi, logiškiausi pasiūlymai (įsitikinom) Vyriausybės, Seimo atstovai niekad jų nepripažins, jie visuomet jaučiasi teisuoliais. Ir nėra įstaigos, o ji būtų labai reikalinga, kuri stovėtų tarp biurokratų ir žmogaus ir gintų gerus, logiškus piliečių pasiūlymus. Paimkim, kad ir atvejį su tuo nenorinčiu tarnauti Lietuvos kariuomenėje jaunuoliu. Ar valdžios aukšti pareigūnai, valdininkai pripažins, kai mes, tremtiniai, teigiame, kad priežastis nenoro tarnauti – menkas pilietinio, patriotinio ugdymo lygmuo.

Prieš 7 metus kreipėmės į Krašto Apsaugos ministeriją su pasiūlymu patobulinti vyresniųjų klasių moksleivių pilietinį, patriotinį ir karinį parengimą. Siūlėme grąžinti į mokyklas karinį parengimą vyresniosioms klasėms (dabartinės gimnazijos III-IV klasės). Bet jis turi būti kitoks, negu tas, kuris buvo anksčiau, kai buvo vienas karinio parengimo mokytojas. Įsivaizduokim, į gimnaziją atvyksta kariškių autobusas, veža vieną klasę į poligoną. Ten gimnazistai šaudo į taikinį iš įvairių ginklų, mokosi ginklą išardyti ir sudėti, išsikasti apkasą ir pan.

Šis gimnazistų amžius (17-18 m.) labai tinkamas kariniam, kartu ir patriotiniam parengimui, nes jiems tai (tos išvykos, šaudymai į taikinį) įdomu. Jie dar neturi šeimos, nerūpi darbinės, profesinės ir fi-

nansinės problemos ir pan. Išmokti šaudyti galima greitai, bet pilietinis, patriotinis ugdymas – tai gan ilgas veiksmas, todėl trunkantis 2 metus bendravimas su kariškiais labai tam pasitarnautų.

Beje, Rusijos ir Baltarusijos mokyklose yra karinis pasirengimas, kodėl mes turėtume atsilikti? Moksleivis – tai ne kareivis, jam nereikia algos, maisto, uniformos, batų, kareivinių. Todėl toks moksleivių karinis parengimas finansiškai labai apsimokėtų.

Panašiai veikia Lietuvos Šaulių sąjunga. Deja, ji negali apimti visų moksleivių ir negali organizuoti tokio lygio karinio parengimo, kokį organizuoja kariškiai profesionalai. Šaulių sąjunga daugiau dėmesio skiria jaunesniems ir vyresnio amžiaus šauliams. Karinis parengimas gimnazijoje ir Šaulių sąjungos veikimas papildytų vienas kitą. Beje, tokia sutartinė veikla galimai leistų sutrumpinti tarnavimo Lietuvos kariuomenėje laiką iki pusės metų (toks pasiūlymas buvo).

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
„Karštas komentaras“, 2023 m. vasario 2 d.

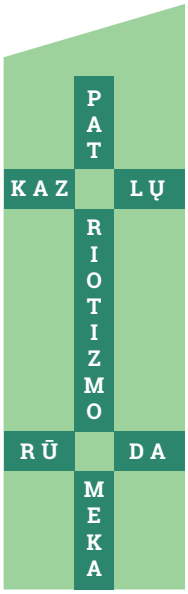

Teiginys Ukraina nepasiruošusi stojimui į NATO žeidžia ukrainiečius

Patiriančius karo siaubą ukrainiečius toks teiginys varo į neviltį. Virš šimto tūkstančių karių ir civilių žuvo, miestai verčiami išdeginta žeme, milijonai emigravo, o pabaigos prošvaisčių nesimato. Ukrainiečiai suvokia, kad kai kurie NATO atstovai nenori, nesistengia suvokti jų padėties (jeigu Ukrainoje žūtų amerikiečiai, anglų požiūris būtų kitoks). Vakariečiai painiu gražbyliavimu pridengia savo bailumą. NATO nepriimdama Ukrainos psicholigiškai pralaimi Rusijai, kuri žino, kad reikia nenustoti kariauti ir Ukrainos nepriims, o ji vis labiau bus sekinama. Ukrainiečiai tai supranta. Jie galvoja: mūsų priimti nenori, o Suomiją ir Švediją už nieką priėmė. Ir iš kur tokie kvaili, nesuprantami NATO įstatymai: kariaujančios šalies negalima priimti. Kaip tik tokią reikia priimti, tai būtų suprantama, humaniška, nes užpultai šaliai labiausiai reikalinga pagalba. Tarsi būtų kalbama skirtingomis kalbomis. Vakariečiai patys save gąsdina: priims Ukrainą – prasidės pasaulinis karas, o Rusija branduolinė valstybė. Bet ir JAV, Britanija, Prancūzija taip pat branduolinės valstybės. Jeigu jos nebūtų branduolinės, Rusija jau būtų panaudojusi prieš Ukrainą minimalaus galingumo (kad pati nenukentėtų) branduolinį ginklą. Banditai tai ne tie, kurie galėtų paaukoti save branduoliniame kare. Gyvybes aukoja tik idealistai, o bandito tikslas – jokiu būdi nežūti, o gerai pilvažmogiškai gyventi.

Nereiškia, kad priėmus Ukrainą, iš karto NATO pradėtų apšaudyti Maskvą raketomis, bombarduoti rusų miestus. Tada Rusija Europai atsakytų tuo pačiu. Karo pobūdis keistųsi lėtai. Abi pusės stengtųsi neperžengti raudonosios linijos. Bet Ukraina gautų toliašaudžių raketų, kad galėtų duoti atkirtį rusų raketų, apšaudžiusių Ukrainą, pozicijoms, esančioms gal už kelių tūkstančių kilometrų rusų teritorijoje (pvz., Kaspijos ir Juodosios jūrų laivynai).

Teikia didesnių vilčių rusų „Laisvanoriškas korpusas“, pogrindis, partizanai, kurie sprogdina karinius sandėlius, padeginėja kuro saugyklas, smogia kariniams objektams, ypač svarbu smogti į jautriausią, sunkiai apginamą vietą – geležinkelius. Rusų gyventojai bent dalinai turi pajusti kas yra karas. Tada jų nuzombinta mąstysena palaipsniui keisis, kol šimtai tūkstančių rusų išeis į gatves ir režimas žlugs.

Rusijoje – 140 mln. gyventojų, Europos Sąjungoje – 500 mln., JAV – 300 mln. Vakariečių ginklai tobulesni, reikia daugiau nei turi Rusai jų prigaminti. Lig šiol Rusija kare yra privilegijuota pusė (ji gali naikinti Ukrainą, o duoti atkirtį Ukraina negali).

Rusijos pralaimėjimas būtų pasaulinės reikšmės įvykis. Vakarai tarsi atrastų kelią į legendinę laimės šalį – Eldoradą.

Tas Vakarų bailumas, pasyvumas, negebėjimas suvokti situaciją, numatyti bent kažkiek tolimesnę įvykių eigą, yra grėsmingas.

Nusivylę, išsekinti ukrainiečiai kitais metais Prezidento rinkimuose gali nubalsuoti už prorusišką kandidatą, kuris pažadės tai, ko labiausiai trokštama – taiką, kad ir su galimais teritoriniais praradimais. Pabaltijui ir Lenkijai padidėtų grėsmė.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023-07-17

Mums Margarita Drobiazko ir Povilas Vanagas – olimpiniai čempionai

Mūsų valstybinių institucijų elgesys su buvusia mūsų garsia ledo šokėja Margarita Drobiazko - apgailėtinas, piktavališkas, prieštarauja sveiko proto logikai, žemina valstybės vardą, yra penas priešiškai antilietuviškai propagandai. Sukeltas beprasmiškas, kvailas triukšmas dėl Margaritos lietuviškos pilietybės (praleista proga patylėti).

D. Žalimas, mūsų teisėsaugos žinovas: Margaritos Drobiazko ir Povilo Vanago veikloje nėra jokios grėsmės mūsų valstybei. Ar labiau verti Lietuvos pilietybės dešimtys tūkstančių mūsų piliečių, kurie važiuoja į Baltarusiją pigesnių degalų, trąšų, druskos, kruopų ir pildo diktatoriaus Lukašenko biudžetą, kad jis turėtų už ką kalinti ir kankinti pusantro tūkstančio priešiškų rėžimui baltarusių? Šių garsių ledo šokėjų poros nuopelnai Lietuvos visuomenei, sportui, kultūrai yra didžiuliai, nepaneigiami, istoriniai.

Neįsigilinus į jų dabartinę veiklą (pvz., dalyvavo ledo šokėjų pasirodyme, skirtame neįgaliems vaikams) – išpūstas pseudokaltinimų burbulas.

Protingiausia, garbingiausia, kilnu būtų atsiprašyti Margaritos ir palikti jai ir Lietuvos pilietybę, ir iškovotus medalius, įteiktus ordinus. Tai būtų krikščioniška. Ir mums patiems palengvėtų. Ir nereikia kviesti Margaritos, panašu, dėl pasiteisinimo. Tai bus panašu į inkvizicijos teismą.

Prisiminkim skandalingą atvejį, kai dėl rusų teisėjų įžūlaus nusistatymo prieš mūsų porą ji neteko 2002 m. Olimpinių žaidynių čempionų vardo ir buvo nustumta į 5 vietą. Mes, vyresnio amžiaus žmonės gerai prisimenam tą atvejį. Mūsų pora šoko nepriekaištingai. Nereikėjo būti teisėju, kad tai suvoktum. O varžovai net krito ant ledo. Ir vis tiek jie tapo ... čempionais.

G. Furmanavičius: „Jeigu mūsų pora atstovautų Rusijai, būtų tapusi čempionais, o su mažos valstybės sportininkais galima elgtis be ceremonijų. Toks pasityčiojimas iš mūsų poros (tik 5 vieta?!) sukėlė publikos ir sporto visuomenės pasipiktinimą, arena ūžė, beveik visi čiuožėjai ir jų treneriai pasirašė peticiją, nesutikdami su teisėjų vertinimais. Lietuvos dailiojo čiuožimo federacija įteikė protestą Tarptautinei čiuožimo sąjungai. Kilo tarptautinis skandalas. Kaip mes tada laukdavome mūsų poros pasirodymų, kaip už juos sirgdavome.“

Dabar, kai Rusija laikoma neteisėta teroristine valstybe, gal verta mūsų Olimpiniam komitetui kreiptis į Tarptautinį Olimpinį komitetą su prašymu peržiūrėti 2002 m. Žiemos olimpiados dailiojo čiuožimo teisėjų vertinimus.

Kažkiek panašus atvejis buvo su mūsų septynkovininke A. Skujyte vasaros olimpiadoje. Ji užėmė 5 vietą. Po kažkiek laiko paaiškėjo, kad 3 ir 4 vietą užėmusios sportininkės naudojo dopingą. Jų rezultatai buvo anuliuoti, o A. Skujytė, panašu, po 2 metų gavo olimpinį bronzos medalį.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023 m. 08 18

1941 m. tremtinys, šaulys,
apdovanotas Sausio 13-os Atminimo medaliu,
pastatęs savo lėšomis paminklą
Vasario 16-osios Akto signatarui Pranui Dovydaičiui Kazlų Rūdoje (2015 m.),
Kazlų Rūdos Garbės pilietis Algimantas Lelešius

2023 m. 08 21

Lazdijų rajono merei A. Miškinienei

Dėl paminklo Dainavos apygardos partizanams Kalniškėje

Perskaičiau „Tremtinio“ laikraštyje (2023 m. rugpjūčio 18 d.) straipsnį „Pristatytas Kalniškės mūšio vietos darbų įamžinimo planas“. Panagrinėjau memorialinio ansamblio sprendimo pasiūlymo nuotrauką.

Mūsų, politinių kalinių, tremtinių, laisvės kovų dalyvių, neįtikino siūloma rekonstruota partizanų Kalniškės mūšio vieta. Kalniškės kalva mūsų nuomone turi būti išsaugota kiek įmanoma tokia autentiška, kokia ji buvo. Ją reikia saugoti kaip senovėje lietuviai saugojo šventus ąžuolus, šventas girias alkas. Žinoma, kalva turi būti valoma nuo šiukšlių, nugriuvusių medžių. Kalvos viršūnėje turi būti žalia veja, patraukli lankytojams. Toje vejoje turi būti nedideli akmenys, panašu, 20-30 cm, o juose vyčio kryželiai, Dainavos partizanų mūšių pavadinimai ir datos.

Mes siūlome kalvos viršūnėje pastatyti mūsų paminklą Dainavos apygardos partizanams, kuris patinka tremtiniams, politiniams kaliniams, šauliams.

O siūloma rekonstruota Kalniškės mūšio vieta slegia savo gausiais, ilgais, gremėzdiškais granitiniais laiptais. Jie žaloja kalvą, dusina ją, neleidžia jos žemei kvėpuoti.Tie ilgi granitiniai laiptai kainuos šimtatūkstantinias sumas, manom, kad dėl to jie ir bus statomi. Išdykaujantis vaikas, nukritęs ant tokių laiptų, susižeistų. Mums, lietuviams, granitas yra svetima medžiaga.

Siūlom savivaldybei atsisakyti šio siūlomo itin brangaus projekto, kuris sukels piliečių nepasitenkinimą, ir realizuoti mūsų dešimteriopai pigesnį, patinkantį visuomenei projektą. Tai išpopuliarintų savivaldybę visoje Lietuvoje.

Algimantas Lelešius
Marijampolės Tauro apygardos partizanų ir tremties muziejus.

Dainavos apygardos partizanų memorialas

Bareljefai vadų:
Jėčio Dominyko-Ąžuolio,
Juozo Vitkaus-Kazimieraičio,
Vaclovo Voverio-Žaibo,
Adolfo Ramanausko-Vanago.
2017

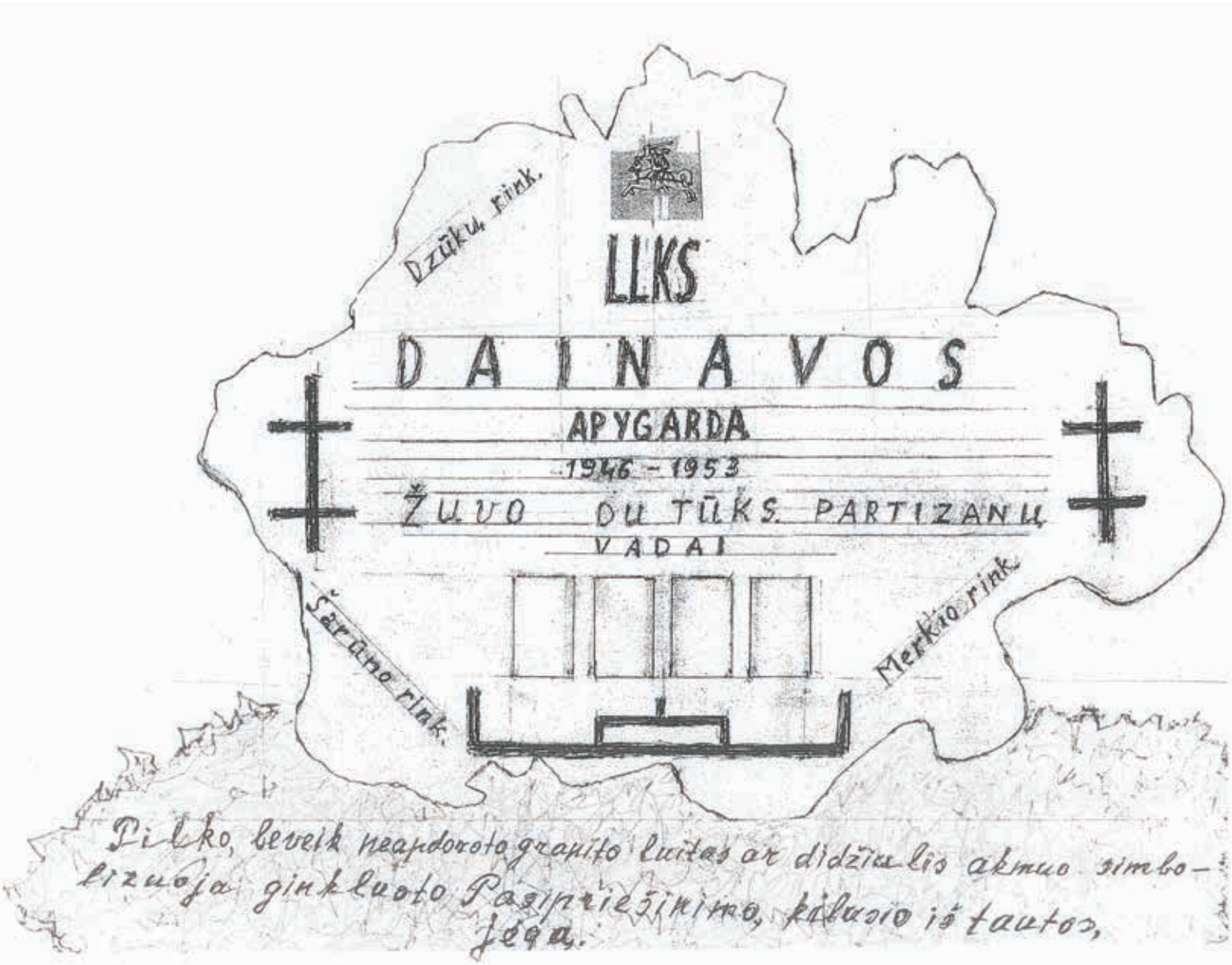

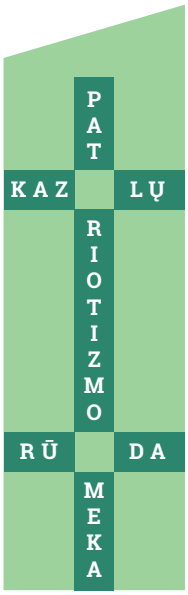

LIE-TU-VA – mus amžiams užburę skiemenys

„Vakaro žiniose“ (2023.07.25) perskaičiau žurnalistės Olavos Strikulienės aktualų straipsnį „Kas šį kartą užsakė Justino Marcinkevičiaus puolimą?“.

Genijai visuomet turėjo priešų. Prisiminkim Mocartą ir Saljieri. Ši tema viliojo rašytojus savo amžinu dramatiškumu.

Genialus poetas Justinas Marcinkevičius ne išimtis. Politologė Neringa Putinaitė prieš dešimtmetį ėmėsi Sizifo darbo – bandė sukritikuoti J. Marcinkevičių, bet pasiekė, panašu, priešingų rezultatų. Esą jis vaizdavo lietuvį kaip vargšą, bejėgį, visų skriaudžiamą, bet visuomet teisų žmogelį. Bet taip vaizduodamas jis netiesiogiai (o savo pilietine veikla tiesiogiai) ragino nebūti tokiu, pakilti iš savo baimių. Taip mūsų istorijoj buvo ne kartą (Žalgiris, sukilimai, savanoriai, partizanai, Sausio 13).

Dabar poetų niekintojų (po mirties!) išpuolių ėmėsi žmogeliai: prozininkė Kristina Sabaliauskaitė, visuomenininkas Ričardas Savukynas, mokytojas Vytautas Toleikis ir kt.

Bet nėra to blogo, kas neišeitų į gerą. Niekingos pastangos sumenkinti poetą duoda priešingą rezultatą – vienija ir didina jo gerbėjų gretas.

Straipsnyje pakiliai entuziastingai poetą, jo kūrybą, pilietinę veiklą aukština žinomos visuomenės asmenybės: literatūros kritikas Valentinas Sventickas, poetė Erika Drungytė, operos solistas Liudas Mikalauskas, politikas Vytenis Andriukaitis, muzikologas Viktoras Gerulaitis.

Niekas negimsta proto bokštu, genijumi. Tokiais tampama per ilgus, varginančius realybės išbandymus, neišvengiamų klaidų įveikimą. Tik vienetams pavyksta pakilti iš pilkosios zonos. Justino Marcinkevičiaus klaidelės (pvzd.: „Pušis, kuri juokėsi“) yra nulinės vertės palyginus su jo tapimu Tautą vienijančiu dainiumi. Jis pirmas pradėjo Atgimimą. Jo dramos „Mindaugas“, „Mažvydas“, „Katedra“ sukeldavo žmonėms katarsį, sielos apsivalymo ašaras, tikėjimą gėriu, Tautos atgimimu. Todėl ir atgavom laisvę.

Tautos dauguma svajojo jį matyti Lietuvos Prezidentu. Bet poeto prigimčiai tai buvo svetima. Išgyvenom, kad jis netapo mūsų išsvajotu Prezidentu, bet nepykom, supratom jį.

Ir vėl disonansu skamba Rašytojų sąjunga. Anksčiau gynė cecho narį Petrą Cvirką, nors jo paties dvasia veržėsi pas savus į Grūto parką (apie tai rašiau). Dvasios noras išsipildė.

O dabar Rašytojų sąjunga vėl trokšta dėmesio. Sugalvojo įamžinti, nors visi tai kritikuoja, poeto Trilogiją prie savo būstinės. Ir vėl cecho iniciatyva. Projekte trys granito ar marmuro luitai chaotiškai iškapotais, išvingiuotais paviršiais. Eiliniam piliečiui reikėtų didelio išaiškinimo, nes kitaip jis pasukios pirštą prie smilkinio ir ištars: „Iš didelio rašto...“.

O jeigu rimtai, tai jo asmenybės paminklinis įamžinimas – tautos reikalas, nes genialus poetas yra kertinė Atgimimo figūra. Modernistiniai skulptorių eksperimentai čia ne vietoj.

Vilniuje deramai, įtaigiai įamžinti Vincas Kudirka, Jonas Basanavičius. Laikraščio „Vakaro žinios“ pirmame puslapyje istorinė nuotrauka: Justinas Marcinkevičius kalba didžiuliame žmonių sambūryje Vingio parke. Toks ir turėtų būti poetą įamžinantis paminklas: poetas kalba į mikrofoną, žmonių apsuptyje, nes jis buvo tautos tribūnas.

Įsivaizduoju didoką balto (sakralumo išraiška) marmuro sieną prie Katedros. Joje išgraviruoti Atgimimo laikų šviesūs žmonių sambūrio veidai, jų fone kalba į mikrofoną mylimas poetas Justinas Marcinkevičius. Jo atvaizdas būtų, galimai, ne bareljefinis, o skulptūrinis deramo dydžio, panašiai kaip Vinco Kudirkos paminklo. Žmonės turėtų apmąstyti poeto įamžinimo sakralią problemą. Patikusi visuomenei ši ar kita vizija turėtų būti entuziastingai burianti visuomenę siekti kilnaus tikslo – Atgimimo ir jo įkvėpėjo aukšto įamžinimo.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023-07-28

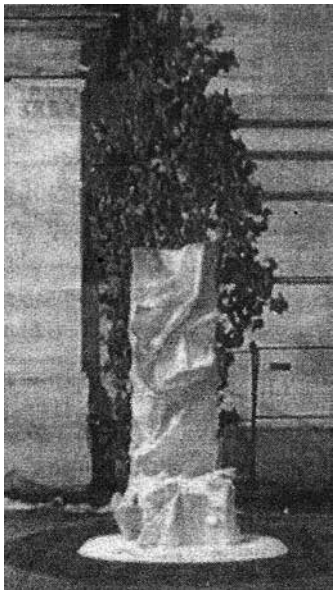

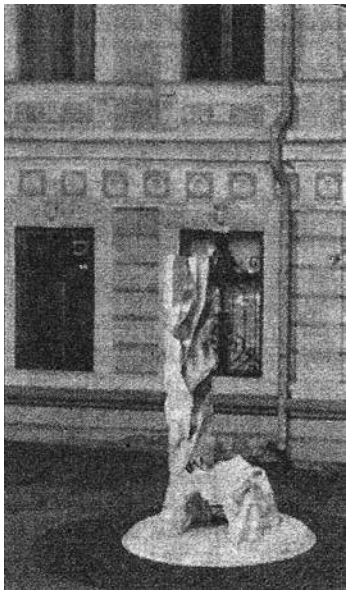

Gegužės 15-ąją buvo paskelbta, kad konkursą paminklui Justinui Marcinkevičiui sukurti laimėjo projektas, kurio devizas „Trilogija“ . Autoriai – Lietuvos ir Suomijos bendrovė „Architektūros linija“, atstovaujama direktorės Daivos Čaikauskienės, architektai Gintaras Čaikauskas ir Agnė Mockevičiūtė, skulptorius Gediminas Piekuras. Tokia paminklo idėja sulaukė labai daug kritikos viešojoje erdvėje.

Kūrybinis neįgalumas? Pasityčiojimas iš poeto atminimo?

Atsakymas į A. Lelešiaus straipsnį „Lie-tu-va – mus amžiams užbūrę skiemenys“

ANDRIUKAITIS Vytenis Povilas

Ačiū už labai vertingas mintis. Žinia, Justino Marcinkevičiaus įprasminimo Rašytojų Sąjunga ėmėsi po to, kai šiam nedideliam skverui buvo suteiktas Jo vardas. Man teko prisidėti prie poeto J. Marcinkevičiaus įprasminimo Prienų bibliotekos kiemelyje. Jautriai padaryta. Manau, ir Druskininkai gali irgi jautriai įprasminti poetą, taip mylėjusį šį kurortą ir jame per 12 dienų parašiusį “Mindaugą”. Jis tiesiog buvo ten, “Dainavos” sanatorijoje Dvasios pagautas.

O štai Vilniuje jau reikia labai atidžiai pasverti visus už ir prieš dėl vietos, apimties ir tt. Tikra tiesa, kad neturime jokio bendro Antrojo Atgimimo iškilių žmonių įprasminimo. “Baltijos keliui” skirta labai jau nevykusi, mano galva, kompozicija. Taip, yra Vingio Parkas, yra Katedros Aikštė, yra ir Tauro kalnas, kur J. Marcinkevičius atidarė paminklinį akmenį Tautos namams. Bet nesu prieš ir “Trilogijos”įprasminimą prie Rašytojų sąjungos. Ir tai neužkirstų kelio įamžinti Poetą kartu su kitais atgimimo ryškiais veidais kurioje nors didesnėje erdvėje iš tų, Jūsų jau paminėtų. Nesu ir šalininkas paminklų griovimo. Esu šalininkas jų perkėlimo, panaudojimo istorijos aiškinimui, turizmui ir tt. Nes, dar Maironis savo “Jaunojoje Lietuvoje”mokė lietuvius ne griauti, per perinterpretuoti tuos pastatytus paminklus. Taip, nesu Herostrato logikos šalininkas. Istorija yra tik tada pilna, kai ji atskleidžiama be jokių ištrynimų ar pagražinimų, ar nutylėjimų. Kitaip - tai ne gyvenimo mokytoja. O tik naujų ideologijų tarnaitė.

Pagarbiai,

Vytenis Andriukaitis.

Ideali vieta koplytstulpiui su Varpu – skverelyje Vytauto gatvėje prie Kovo 11-osios ąžuolo

Tautos nelaimių, pergalių laikais
Skambėjai, varpe, pakiliai.
Kai priešas netoli, tauta, pabusk,
Vėl gauski, varpe, žadink mus.

A. Lelešius

Komisijos sprendimas rekomenduoti statyti koplytstulpį su varpu skvere prie Bažnyčios asociacijai „Kazlų Rūdos bendruomenė“ yra nepriimtinas. Mūsų argumentai:

komisijos nariai neįsigilino į išskirtinę svarbią koplytstulpio su varpu dvasingą vertybinę prasmę, ypač dabar, kai vyksta baisus karas netoli mūsų, kuris ir mums kelia egzistencinį pavojų.

Varpo paskirtis – žadinti tautą, ruoštis atremti pavojų.

Skveras prie bažnyčios nėra deramai tinkama vieta. Skvero medžiai išsikraipę, menkaverčiai. Ten koplytstulpis bus tarsi ištremtas. Šalia – koplytstulpį užgožiantis galingas akcentas – bažnyčia ir kiti akcentai – kryžius, paminklas.

Vieta prie Tremtinių paminklo taip pat nėra ideali, nes paminklas ir koplytstulpis tarsi konkuruotų savo poveikiu.

Nepriekaištinga, mūsų apgalvota vieta – skveras Vytauto gatvėje prie mūsų pasididžiavimo Nepriklausomybės ąžuolo. Koplytstulpis turi būti pastatytas 1,5 m nuo vėliavos stiebo link ąžuolo. Ąžuolo šakos lapai turi būti gal 0,5 m nuo koplytstulpio. Čia galima įžvelgti didelę originalią prasmę – ąžuolas – gamtos, o tautai – dvasinės galios simbolis dera prie koplytstulpio, nes jį palaiko, remia, papildo, puošia, daro gyvybingu.

Manau, kad apšvietimo stulpai čia ne kliūtis, stiebas su vėliava tinkamas. Renginių metu policija turės uždaryti važiavimą aplink skverą, tad susirinkusiems žmonėms vietos užteks.

Beje, žmonės kalba: bažnyčia kažkiek susikompromitavusi, o ąžuolas niekad nesusikompromituos.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023 m. 08 26

Mes pakiliai kartojame:

Šlovė tau, Ukraina!

Ir tavo didvyriams šlovė!

Sáulėtų saulėgrąžų šalie,

Tave užpuolė

Požemio mirties pasiuntinys

Pavidalo žmogaus,

Ištroškęs kraujo ir aukų,

Griuvėsiais besidžiaugiantis

Tironas.

Teroro geležiniu kumščiu

Pavertęs Rusiją

Jam paklusnia

Vergovės šalimi.

Privertęs slavą rusą

Žudyt ukrainietį slavą,

Nes jis, ukrainietis,

Nenori rusiškos vergovės.

Ir mes nenorim

Tad širdimi ir sąmone

Mes su tavim, narsioji Ukraina!

Kaip Vytauto šlovės laikais,

Kai buvome vienoj valstybėj –

– LDK.

1941 m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2022 m. lapkričio 22 d.

SOS! Kas trečias rusas per apklausas reikalauja pulti Pabaltijį

Be raketų mes bejėgiai
Tad žinokim: Kremlius gali
Su žeme sulygint šalį

Reikalaukime iš NATO:
Duokit tolimų raketų,
Kad nelauktume iš Kremliaus
Smūgio netikėto

Kremliui būtina žinoti:
Pabaltijo šalys
Smogti „Iskanderais“ gali.

1941m. tremtinys
Algimantas Lelešius
2023 08 22

TURINYS

Iš autoriaus prisiminimų knygelės „Atgimimo pašauktas“ 5
EILIUOTI TEKSTAI 6
ATASKAITA TAUTAI IR SĄŽINEI 14
LIETUVOS KARŲ IR MŪŠIŲ KRONIKA 20
Sakmė apie baltų žemės dukrą Laurą 23
APDOVANOJIMAI 24
ATGIMIMO PRADŽIA 26
Baltijos kelias 30
Kovo 11-ajai 31
Susižiedavusi su Laisve 31
Apie Kazlų Rūdos politinių kalinių, tremtinių, šaulių patriotinę veiklą nuo stebuklingo Atgimimo laiko ir vėliau 36
Paminklas „kankinys“ 39
Išniekintam partizanų paminklui 40
Partizanų palaikų perlaidojimas 41
Vyskupui kankiniui Vincentui Borisevičiui 43
Partizanų palaikų suradimas ir perlaidojimas 48
Partizano atminimo įamžinimas 58
Opšrūtai – atgrasanti bausmė ginkluotiems rusų kolonistams 59
Paminklas kunigams rezistentams 60
Kun. Igno Plioraičio pastatyti paminklai 63
Paminklo Pranui Dovydaičiui atidengimas 64
Kazlų Rūdos kapinės 68
Čečėnijai ir Džocharui Dudajevui 70
Jaunųjų šaulių stovykla 75
Atminimo lenta savanoriams 76
Baladė apie Kalniškės mūšį 77
Susitiko 1941 m. Južakovo (Altajus) tremtiniai 78
Juodasis Birželis 81
Mes menam tą rūstų Birželį 81
Svarbesni Žalgirio rinktinės mūšiai 84
Žalgirio rinktinės vadai 84
Antikomunistinis kongresas Vilniuje 86
Patriotinė veikla su moksleiviais 87
Ariogalos sąskrydis 90
Mitingai 92
Vorkutos politinis kalinys Vladas Šemeta 100

Kazlų Rūdos politiniai kaliniai ir tremtiniai 101
Tremtinės paminklas 102
Protesto piketas prie Seimo rūmų 104
Protestas prieš Ignalinos AE uždarymą 106
A. Lelešiaus parašyti plakatai 108
Prieškario Kazlų Rūda 111
Trumpa Tauro partizanų apygardos istorijos apžvalga 118
Tauro apygardos ir kitų apygardų partizanai 120
Tauro apygardos partizanai 120
Pirmas atkurto Kazlų Rūdos Šaulių būrio vadas Vytautas Lapienis 122
Nežinomi Tauro apygardos partizanai 123
Kitų apygardų partizanai 130
Vytauto paminklo atidengimas Marijampolės Vytauto parke 132
Herojiška Viktoro Ašmensko asmenybė 135
Vytautas Jasevičius – liaudies dainų rinkėjas 136
Mūsų laikų Žalgirio pergalė 137
Pasipriešinimo įamžinimo istorija 138
Kazlų Rūda pagerbė savo sukilėlius 141
Baladė Vasario Šešioliktajai 142
Gera pradžia. Jau sugebam atgręžti įsibrovėlius 143
1926 m. gruodžio 17 d. – nesuvoktos svarbos istorinė data 143
VIZIJA. LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS PROJEKTAS 145
Susirašinėjimas su Vytautu Landsbergiu 160
Aldonos Vilutienės neprilygstama patriotinė veikla – Sūduvos istorijos lobis 166
Literatūrinis maištas tremties skaistykloje 169
Plaukimo baseinas – tai apie ką tris dešimtmečius svajoja kazlųrūdiečiai 173
Mildos dienai 173
Nuotraukų paroda, skirta Sąjūdžio trisdešimtmečiui Kazlų Rūdos
Jurgio Dovydaičio viešojoje bibliotekoje 174
Antikremliškas pogrindis aktyvus, bet galimybių priešintis yra daugiau 175
Kariniai apmokymai su kariškiais ugdytų moksleivių patriotizmą 176
Teiginys Ukraina nepasiruošusi stojimui į NATO žeidžia ukrainiečius 177
Mums Margarita Drobiazko ir Povilas Vanagas – olimpiniai čempionai 178
Dėl paminklo Dainavos apygardos partizanams Kalniškėje 179
Dainavos apygardos partizanų memorialas 180
LIE-TU-VA – mus amžiams užbūrę skiemenys 181
Ideali vieta koplytstulpiui su Varpu – skverelyje Vytauto gatvėje
prie Kovo 11-osios ąžuolo 184
SOS! Kas trečias rusas per apklausas reikalauja pulti Pabaltijį 185

ALGIMANTAS

LELEŠIUS

Nuotraukos iš autoriaus archyvo

Bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos integralios
bibliotekų informacinės sistemos (LIBIS) portale ibiblioteka.lt
ISBN 978-609-422-209-2

Leidykla-spaustuvė „Piko valanda“
Žemaitės g. 59, LT-68303 Marijampolė
Tel. (+370 343) 54 216, el. p. leidykla@pikovalanda.lt
Tiražas 50 egz. Užsakymas 818

VIZIJA LUKIŠKIŲ AIKŠTĖS PROJEKTAS

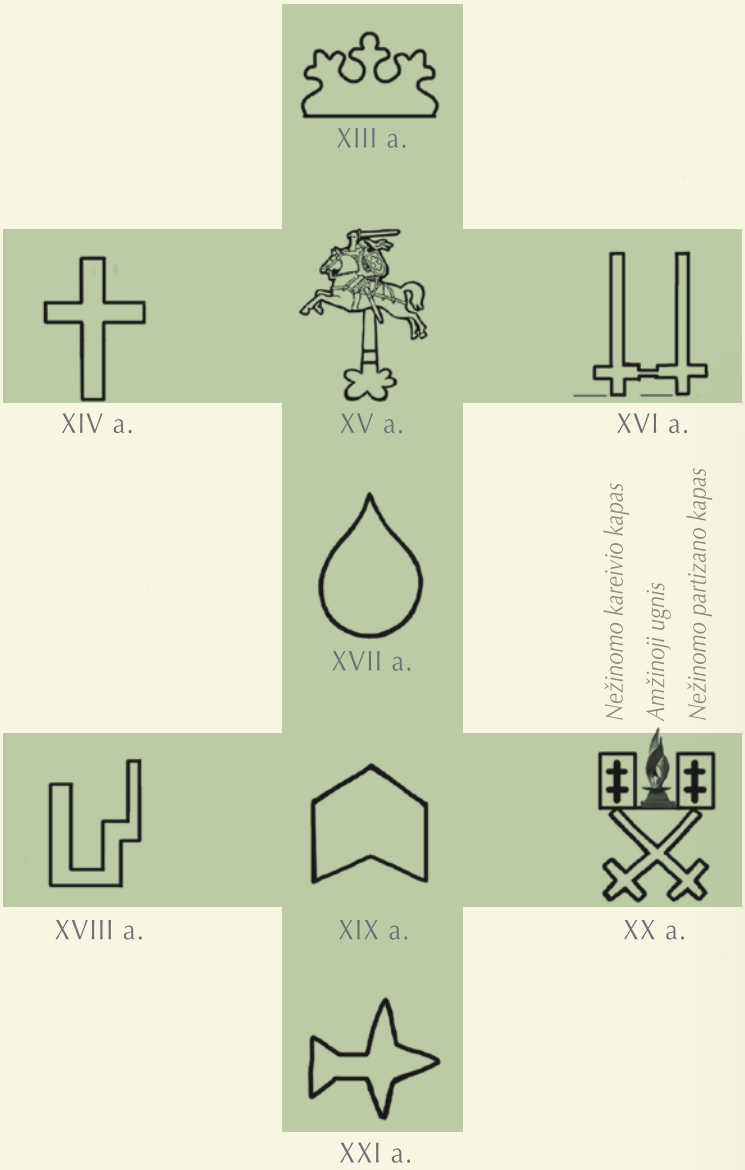

Vyčio kryžius iš devynių sektorių
per visą Lukiškių aikštę
įamžina visų žuvusių už Lietuvą karių
nuo Mindaugo laikų atminimą.
Vytis – mūsų daugiaamžės kovos
už valstybingumą simbolis

Kiekviename iš devynių sektorių –
vandens baseinai, kurių kontūrai byloja
apie svarbiausią šimtmečio įvykį:

XIII a. – Mindaugo karūnavimas
XIV a. – Lietuvos krikštas
XV a. – Žalgirio mūšis, šiame sektoriuje
ir Baltojo Vyčio skulptūra (ąžuolo lapas)
XVI a. – Liublino unija
XVII a. – Caro kariuomenė nuniokoja Vilnių (ašara)
XVIII a. – Lietuvos-Lenkijos žlugimas
XIX a. – Knygnešystė
XX a. – Kruvinasis XX amžius
XXI a. – Įstojimas į NATO

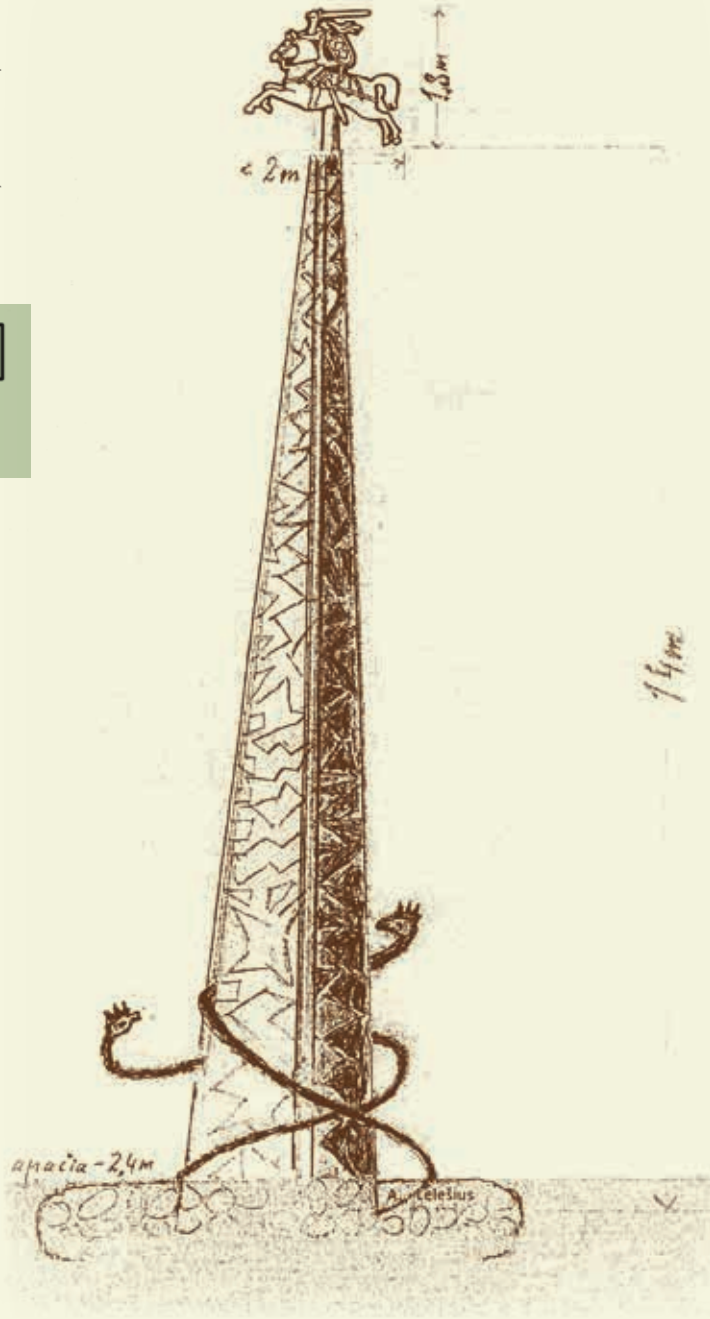

Vienas iš Vyčio paminklų Lukiškių aukštėje variantų – aukštai pakylėtas, sakralus Baltasis Vytis. Jis remiasi į baltąją (gėrio) ir juodąją (blogio) kolonas. Abi išraižytos. Baltoji kolona byloja apie šviesius mūsų valstybės ir tautos laikmečius, juodoji – apie dramatiškus ir tragiškus. Kolonas juosia baltų priešistorinės sąmonės gerosios dvasios – karūnuoti žalčiai.
Jos įkvepia kovai prieš blogį.